

T.C.

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KAMU GÖREVLİSİ OLMAYAN HEKİMİN GERÇEĞE AYKIRI
BELGE DÜZENLEMESİ SUÇU**

Betül ARSLAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Ceza Hukuku Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

İSTANBUL, 2016

T.C.

**YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**KAMU GÖREVLİSİ OLMAYAN HEKİMİN GERÇEĞE AYKIRI
BELGE DÜZENLEMESİ SUÇU**

Betül ARSLAN

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. R. Barış ERMAN**

Sosyal Bilimler Enstitüsü

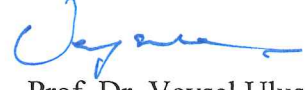
Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Ceza Hukuku Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

İSTANBUL, 2016

Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Prof. Dr. Veysel Ulusoy

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığımı tasdik ederim.

Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Haluk Kabaalioğlu

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığımı beyan ederiz.

Yard. Doç. Dr. R. Barış Erman

Danışman

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Köksal Bayraktar

Yard. Doç. Dr. R. Barış Erman

Yard. Doç. Dr. Hasan Sınar

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

02/08/2016

Ad-Soyadı

İmza

BETÜL ARSLAN

B. Arslan

ÖZET

Bu çalışma kapsamında Türk Ceza Kanunu'nun 210/2 maddesinde düzenlenen “*Kamu Görevlisi olmayan Hekimin Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu*” ve bu suçta var olan teorik ve pratik bazı problemler incelenecektir. Çünkü hekimin düzenlemiş olduğu belgeler toplum içerisinde yaygın olarak farklı şekillerde örneğin, delil ya da bir durumu göstermek için kullanılabilir. Bu yüzden bu konuyu belirginleştirebilmek için ilk bölümde; belge, belge türleri ve belgelerde sahtecilik konuları incelenecek ve sonrasında ikinci bölüm başlığı altında kamu görevlisi olmayan hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu detaylıca incelenecektir. Bu inceleme yapılırken ise; Yargıtay Ceza Daireleri'nin kararları ve doktrininin yaklaşımları göz önünde bulundurularak, kendi düşünce ve fikirlerimiz madde kapsamında var olan sorunların çözümü için belirtilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Belge, Sahtecilik, Tıbbi, Tıbbi Belgeler, Hekim, Gerçeğe Aykırılık, Gerçeğe Aykırı Tıbbi Belge Düzenleme.*

ABSTRACT

In this study, issuing a false medical documents in terms of non public official doctors under the Article 210/2 of Turkish Criminal Code and some problems for this crime in the practice and theories were examined in as much as medical documents are commonly used in society for different kinds of areas as judicial evidence or showing a situation. Therefore, in order to clarify the issue, in the first section of the study the definition of document, the types of documents and the forgery of documents were explained. Thereafter, issuing a false medical documents in terms of non public doctors were described in details in the second section. While these statements were being made, we will take into consideration The Penal Departments of the Supreme Court's decisions, doctrinel approaches and we will explain our thoughts or ideas for solving problems on this issue.

Keywords: *Documents, Forgery, Medical, Medical Documents, Doctors, Falsification, Issuing false medical documents.*

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR	IV
GİRİŞ	VI
Betül ARSLAN	I
BİRİNCİ BÖLÜM	4
BELGEDE SAHTEKÂRLIK SUÇUNA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR	4
I. BELGE KAVRAMI	4
A. YAZILILIK	7
B. YAZININ DÜZENLEYİCİSİNİN BELİRLİ OLMASI	8
C. HUKUKİ DEĞER TAŞIMA	14
II. BELGE TÜRLERİ	15
A. RESMÎ BELGE	15
B. ÖZEL BELGE	18
C. RESMÎ BELGE HÜKMÜNDE SAYILAN BELGELER	20
D- ELEKTRONİK BELGE KAVRAMI	22
III. ALDATMA YETENEĞİ	31
IV. MADDİ SAHTEKARLIK VE FİKRİ SAHTEKARLIK	32
V. LÜZUMSUZ SAHTEKARLIK	33
VI. FOTOKOPİLERDE SAHTEKARLIK	35
VII. ZARAR MESELESİ	36
VIII. BELGEDE SAHTEKARLIK SUÇLARI	37
A. RESMÎ EVRAKTA SAHTEKARLIK SUÇU	37
B. ÖZEL BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (TCK 207)	59
C. RESMÎ BELGE HÜKMÜNDEKİ BELGELERDE SAHTECİLİK (TCK 210)	66
D. ELEKTRONİK BELGEDE SAHTECİLİK MESELESİ	69
IX. SAHTEKARLIK SUÇLARINDA KORUNAN HUKUKİ DEĞER VE SUÇUN MAĞDURU MESELESİ	71
İKİNCİ BÖLÜM	73

KAMU GÖREVLİSİ OLMAYAN HEKİMİN GERÇEĞE AYKIRI BELGE DÜZENLEMESİ SUÇU (TCK210/2)	73
1. Genel Olarak	73
2. Suçun Konusu	75
3. Fail	77
4. Mağdur	83
5. Manevi Unsur.....	83
6. Maddi Unsur	84
6.1.Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemek.....	84
7. Suçun Nitelikli Unsurları	95
7.1. Kişiyeye Haksız Bir Menfaat Sağlaması	96
7.2. Kamunun Zararına Bir Sonuç Doğurucu Nitelik Taşıma.....	97
7.3. Kişinin Zararına Bir Sonuç Doğurucu Nitelik Taşıma.....	98
7.4. Daha Fazla Cezayı Gerektiren Nitelikli Unsur: Suçun Terör Amacı İle İşlenmesi (3713 Sayılı Kanun Madde 5)	98
8. Suçun Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Hal	99
9. Suçun Özel Görünüş Biçimleri	100
9.1. Teşebbüs.....	100
9.2. İştirak	101
9.3. İctima	102
10. Kamu Görevlisi Olmayan Hekimin Gerçeğe Aykırı Belge Düzenleme Suçu ile Diğer Bazı Suçların Karşılaştırılması	105
10.1. Görevi Kötüye Kullanma Suçu	105
10.2. Rüşvet Suçu (TCK 252).....	107
10.3. İrtikap Suçu (TCK 250)	108
10.4. Bilirkişi Olarak Hekim ve Cezai Sorumluluğu: Gerçeğe Aykırı Bilirkişi Raporu Düzenleme (TCK 276).....	111
11. Hekimin Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesinden Dolayı Disiplin Sorumluluğu.....	120
11.1. Genel Olarak	120
11.2. Özel Sağlık Kurum ve Kuruluşlarında veya Serbest Çalışan Hekimin Disiplin Sorumluluğu.....	121
11.3. Özel Sağlık Kurum ve Kuruluşlarında veya Serbest Çalışan Hekimin Disiplin Soruşturması ve Kovuşturması	122
12. Muhakeme Usulü	124
12.1. Soruşturma	124
12.2. Kovuşturma	125

13. Suçun Yaptırımı	125
SONUÇ	127

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
Age	: adı geçen eser
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFY	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
Bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
EC	: European Council
EİK	: Elektronik İmza Kanunu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İÜHFD	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsü
PBD	: Polis Bilimleri Dergisi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu

TCY	: Türk Ceza Yasası
TŞSTİDK	: Tababet ve Şuabatı Sanatları Tarzı İcrasına Dair Kanun
TTBDY	: Türk Tabipler Birliği Disiplin Yönetmeliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UNICITRAL	: United Nations Commission on International Trade Law
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
vd.	: ve devamı
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Toplumsal alanda özellikle ekonomik ve hukuki ilişkilerin devamlılığının sağlanabilmesi bakımından belge sirkülasyonu büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple de belgelere yüklenen önem arttıkça, kamu nezdinde duyulan güven de artmaktadır. Ancak belge üzerinde farklı yöntemler izlenmek suretiyle yapılan gerçek olmayan değişiklikler ile sağlanan sahtecilik sebebi ile kamu güveninin sarsılması tehlikesi ortaya çıkmakta ve bu durumda hem toplum hem de bireyler mağdur konumuna gelme riski ile karşı karşıya kalmaktadır. İşte bu noktada Ceza Hukuku, toplumu oluşturan bireylerin menfaatlerini de koruma altına alacak bir biçimde sahtekârlık suçlarını kamunun güvenine yönelen bir suç olarak görerek daha geniş kapsamlı olarak ele almak suretiyle çeşitli yaptırımlar öngörmüştür. Özellikle bu yaptırımların, belgeyi düzenleyen kişilerin haiz oldukları sıfatlara göre değişiklik göstermesi durumuna dikkat çekmek gerekmektedir. Bu durumda ihlal edilen kanun normunun yaptırımı ya daha ağır olmakta ya da diğer duruma göre daha hafif olmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nun bu bakımdan kamu görevlisi olma veya kamu görevlisi olmama şeklinde yapmış olduğu ayrımın yanında çalışmamız bakımından belgeyi düzenleyen kişinin mesleği de bu hususta etkili olmaktadır.

İnceleme konumuzu oluşturan kamu görevlisi olmayan hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 210/2 maddesinde yer alan ve belgeyi düzenleyen kişinin mesleğine bağlı olarak toplum nezdinde duyulan güven sebebiyle, düzenlemiş olduğu belgeye de duyulacak güvenin sarsılmaması için özel olarak sevk edilmiş bir hüküm mahiyetindedir. Görevi gereği birçok belge düzenlemekle yükümlü olan hekimin, belge üzerinde meydana getireceği gerçek ile bağdaşmayan içerik değişikliği, bir başka deyişle "*fikri sahteciliği*" yaptırım ile karşılaşacaktır. Bunun sebebini ise; hukuk düzeninin hekimin düzenlediği belgelere birtakım sonuçlar bağlaması oluşturmaktadır.

Söz konusu tez; "*Belgede Sahtekârlık Suçuna İlişkin Genel Açıklamalar*" ve "*Kamu Görevlisi Olmayan Hekimin Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu*" olmak üzere iki bölüm halinde incelenecektir. Bu yöntem ile öncelikle belge, belgede sahtecilik ve türleri açıklandıktan sonra hekimin düzenlemiş olduğu belgelerdeki sahtecilik suçunun açık bir şekilde ortaya konularak Türk Ceza Kanunu'nun 210/2 maddesinde düzenlenen suç tipi hakkında yapılacak olan açıklamaların belirginleştirilmesi amaçlanmıştır.

Birinci bölüm, belgede sahtekârlık suçuna ilişkin genel açıklamalar hakkındadır. Öncelikle belge kavramının ne olduğu hakkında bir sonuca varabilmek adına, belgenin zorunlu unsurlarının neler olduğu ayrı ayrı açıklanmaya çalışılmıştır. Bu aşamada teknolojik gelişmelerin hukuki alana bir getirisi olarak da değerlendirilebileceğimiz “*elektronik imza*” kavramına da unsurlar içerisinde geniş bir yer verilerek incelenmiştir. Belgenin; belge olarak kabul edilebilmesi, hukuk bakımından sonuç doğurabilmesi ve sahtekarlık suçuna konu olabilmesi bakımından hangi özelliklere sahip olması gerektiği hususları sonrasında belgenin türleri inceleme konusu olarak ele alınmıştır. Bu başlık altında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu içerisinde yer alan resmi belge, özel belge ve resmi belge hükmünde belge türleri açıklanmış; ancak bu başlık altında yine teknolojik gelişmelerin hukuk düzenine yeni katmış olduğu “*elektronik belge*” kavramının Ceza Kanunumuz bakımından değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu değerlendirmeleri izleyen kısımda sahtekarlık bakımından önem arz eden “*aldatma yeteneği*”, “*maddi- fikri sahtekarlık*”, “*lüzumsuz sahtekarlık*”, “*fotokopilerde sahtekarlık*” ve “*zarar*” kavramları ayrı başlıklar altında incelenmiştir. Tüm bu açıklamalar doğrultusunda belgede sahtekarlık suçları; resmi belgede sahtekarlık, özel belgede sahtekarlık ve resmi belge hükmünde belgelerde sahtekarlık olmak üzere suç inceleme teoremi yöntemi ile açıklanmış ve ayrıca “*elektronik belgelerde sahtekarlık*” meselesine özel olarak değinilmek suretiyle değerlendirmede bulunulmuştur. Son olarak ise; sahtekarlık suçunda korunan hukuki menfaat konusu, suçun mağdurunun kim olduğu meselesi ile birlikte aydınlatılmaya çalışılmıştır.

İkinci bölüm, kamu görevlisi olmayan hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu meselesini suç inceleme teoremi yöntemi ile ele almaktadır. Buna göre öncelikle suçun konusu açıklanmıştır. Sonrasında özgü suç olması ve kamu görevlisi olmama kriteri sebebiyle fail meselesi çözümlenerek; mağdurun kim olduğu belirlenmiş ve manevi unsur olarak da ifade edilen kast hususuna değinilmiştir. Maddi unsur kavramı, konunun temelini oluşturması sebebiyle bir “*fikri sahtekarlık*” olan “*gerçeğe aykırı belge düzenleme*” durumunu, “*gerçeğe aykırılık*” ve “*düzenlemek*” alt başlıkları altında detaylıca açıklanarak, konunun belirginleşmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Suçun nitelikli unsurları ve suçun daha az cezayı gerektiren nitelikli haline ilgili başlıklar altında değinilerek; teşebbüs, içtima ve iştirak konuları suçun özel görünüş biçimleri başlığı içerisinde değerlendirilmiştir. Hekimin görevi gereği düzenlemek ile yükümlü olduğu belgeler

hususunda sorumluluğu yalnızca 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 210/2 maddesi ile sınırlı değildir ve hekimin başka ceza hukuku hükümlerinden de sorumluluğunun bulunduğu göz önünde bulundurularak, tez konusunu oluşturan suçun diğer bazı suçlar ile karşılaştırılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. İşte bu ihtiyaca cevap verebilmek adına “*görevi kötüye kullanma suçu*”, “*rüşvet suçu*”, “*irtikap suçu*” ve bilirkişi olarak hekimin cezai sorumluluğunun yansması olan “*gerçeğe aykırı bilirkişi raporu düzenleme suçu*” son değişiklikler ile birlikte ayrı ayrı inceleme konusu olarak ele alınmış ve çalışmamızın konusunu oluşturan suç ile karşılaştırılması yapılmıştır. Hekimin cezai sorumluluğunun yanı sıra disiplin sorumluluğunun var olduğu göz ardı edilmeksizin, disiplin sorumluluğu da ilgili başlıklar altında açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak ise; muhakeme usulüne değinilerek, suçun yaptırımının ne olduğu ifade edilmiştir. Tüm bu açıklamalar yapılır iken ise; karşılaştırmalı hukuktan, doktrin ve Yargıtay kararlarından faydalanılarak, konu anlaşılır hale getirilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BELGEDE SAHTEKÂRLIK SUÇUNA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

I. BELGE KAVRAMI

Türk Ceza Hukuku'nda, Türk Ceza Kanunu'nun Dördüncü Bölümü'nde ve Kamu Güvenine Karşı Suçlar Başlığı altında madde 204 ve devamında yer alan, sahtecilik suçunun konusunu oluşturan belge kavramı; eski dilimizdeki “evrak” kelimesi karşılığında kullanılmakta olup, yazılı kâğıt anlamına gelmektedir.¹ Türk Dil Kurumu'na göre belge, “*Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb. vesika, doküman*”² olarak tanımlanmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu ise, belge ve senet olmak üzere iki farklı kavrama yer vermiştir. Bu kanun bağlamında belge, “*uyuşmazlık konusu olan olayları ispat etmeyi sağlayan yazılı ya da basılı metin, senet, çizim, kroki, fotoğraf, plan, film, ses kaydı gibi veriler ve elektronik ortamdaki veriler gibi bilgi taşıyıcıları bütünüdür.*”³ Ancak Ceza Hukuku bakımından belge kavramının hangi unsurları içermesi gerektiği konusunda farklı tanımlar mevcut bulunmaktadır.

Türk Ceza Kanunu'nun 204. Maddesinin gerekçesinde belge şu şekilde yer almaktadır: “*Yazılı kağıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun, belge niteliği taşımamaktadır. Kağıt üzerindeki yazının, anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve ayrıca, bir irade beyanını ihtiva etmesi gerekir. Bu yazının belli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerekir. Bir belgeden söz edilebilmesi için, kağıt üzerindeki yazının içeriğinin hukuki bir kıymet taşıması, hukuki bir hüküm eylemesi, hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir.*”⁴ Bu duruma göre belge; yazılı olmalı, irade beyanını haiz olmalı, izafe edilebilmeli ve içeriği açısından hukuki bir değer taşımalıdır.

---

¹ Artuk, Mehmet Emin, Gökçen, Ahmet ve Yenidünya, A.Caner, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, Ankara 2012, s.231.

² Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.566da973a9c9a2.97480056, Erişim Tarihi: 13.12.2015.

³ Kuru, Baki, Arslan, Ramazan ve Yılmaz, Ejder, **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s. 378.

⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, age, s.231.

Ancak bu tanımlamanın madde gerekçesinde yapıldığını görmekteyiz. Çünkü kanunumuzda da diğer birçok kanunda olduğu gibi bir madde metninde belge tanımlanmamıştır ve öğretide de tartışmalıdır.⁵ Bu noktada belge kavramını daha iyi tanımlayabilmek adına, karşılaştırmalı hukukta kanunlarında belge tanımına yer vermiş bazı ülkelerden örnekler verilerek Türk Ceza Kanunu anlamında belge konusu açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır.

İsviçre Ceza Kanunu'nun 110. Maddesinin 5. Fıkrasında belge şöyle tanımlanmıştır: "*Belge, hukuksal açıdan önemli olan olguları ispat etmek için belirlenmiş olan işaret veya bunun için belirlenmiş ve buna elverişli olan yazılardır. Aynı amaca hizmet eden bilgisayar veya bant kayıtları yazılı biçime eşit tutulur.*"⁶

Alman Ceza Hukuku'nda belge; "*fikri bir muhtevası olup düzenleyicisi anlaşılabilen ve hukuki ilişkiler açısından delil olma özelliği taşıyan irade açıklamaları*" şeklinde tanımlanmıştır.⁷

İsveç Ceza Kanunu'nda "*sahtecilik suçları*" başlığı altında; "*belgeden; protokol, sözleşme, senet, tasdikli ve benzeri yazılı evrak kastedilmekte olup bunlar delil olarak önem arz ederler. Kimlik belgeleri de buna dahildir. Taşıt araçlarının bileti veya sinema, tiyatro vb. yerlere girmek için kullanılan biletler de bir belge niteliği taşıyabilir*" olarak vurgulanmıştır.⁸

Danimarka Ceza Kanunu'nun 171. Maddesinin 2. Fıkrası şu şekilde tanımlamıştır: "*Belgeden, altında düzenleyicisinin adı ve imzası bulunan irade açıklaması anlaşılır. Belge, hukuki açıdan delil yeterliğine sahip olmalı, sorumluluk doğurmalı veya sorumluluktan kurtarıcı nitelikte olmalıdır*" ve 3.fıkrası ise sahte belgeyi tanımlamıştır: "*Düzenleyicisinin ismi doğru değilse veya belirtilen isim doğru ve fakat metnin muhtevası yanlış ise sahte belge söz konusu olur.*"⁹

---

⁵Tezcan, Durmuş, Erdem, Mustafa Ruhan ve Önok, R. Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Seçkin Yayınevi, 8. Baskı, Ankara 2012, s.680.

⁶ Tezcan ,Erdem, Önok, age, s.680.

⁷ Gökçen, Ahmet, **Belgede Sahtecilik Suçları**, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2013,s.72.

⁸ Gökçen, Ahmet, age, s.58.

⁹ Gökçen, Ahmet, age, s.60.

Türk Ceza Kanunu ise belge kavramı hakkında kanun metninde herhangi bir tanıma yer vermediğinden dolayı, belgenin unsurları da doktrin ve Yargıtay kararları doğrultusunda açıklanmaya çalışılacaktır.

Sahir Erman'a göre belgenin ilk unsuru yazıdır ve bu yazının taşınabilir bir şey üzerine yazılmış olup, bir kimliği bulunarak hukuki bir hüküm ve delil teşkil etmesi gerekmektedir.¹⁰

Faruk Erem belgenin unsurlarını şu şekilde sıralamıştır: "Yazı, nakil kabiliyeti, ispat vasıtası ve muhteva."¹¹

Ahmet Gökçen ise; "Hukuk terminolojisinde belgeyi, olayları nakleden, içerdği irade beyanları hukuken değer taşıyan ve muayyen kimse tarafından oluşturulan her türlü yazı" şeklinde tanımlamaktadır.¹²

Nevzat Toroslu, "Belgeyi, olayları nakleden veya irade beyanlarını içeren ve bir kimse tarafından oluşturulan her türlü yazılı belge olarak tanımlamak mümkündür" şeklinde ifade etmiştir.¹³

Belgelerin incelenmesi açısından adli bilimler ile de yakından ilgisi olan belge kavramı Adli Tıp Enstitüsü Fen Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı Salih Cengiz tarafından belge tanımı; "Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb. doküman olarak tanımlanır. Adli bilimlerde bir olguyu ya da bir savın doğruluğunu gösteren, yazılı veya basılı kanıt olarak kullanılır. Fiziksel olarak belgenin boyutları, ağırlığı, içerdği şekil ve grafiklerin özellikleri vs. anlaşılır" şeklindedir.¹⁴

Yargıtay ise belgeyi "Hukuki bir sonuç doğurmaya veyahut bir durumu belli veya ispat etmeye yarayan yazılara denir" olarak tanımlamaktadır.¹⁵

---

¹⁰ Erman, Sahir, **Sahtekarlık Suçları**, Ticari Ceza Hukuku, Cilt III, İstanbul 1987, No.233 vd., s.302.

¹¹ Tezcan, Erdem, Önok, age, s.680.

¹² Gökçen, Ahmet, age, s. 71.

¹³ Toroslu, Nevzat, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Savaş Yayınevi, Ankara 2005, s. 220.

¹⁴ Cengiz, Salih, "Adli Belge İncelemelerinde İmza ve Yazının Yaş Tayini", Güncel Hukuk Degisi, Ekim 2012/10- 106, s.26.

¹⁵ YCGK, 21.06. 1968, 97/324 ve YCGK 04.04.1983, 6-13/155, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 28.10.2015.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda belgenin üç temel unsurunun varlığından söz etmek mümkün hale gelmektedir. Bu üç unsur; yazılı olma, düzenleyenin belli olması ve hukuki değer taşıması şeklindedir.

A. YAZILILIK

Yazı, bir irade açıklamasının ya da beyanının, bunu tespiti elverişli olan herhangi bir araç ile ve harfler ile ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır.¹⁶ Harflerin tespit edildiği vasıtanın önemi olmamakla birlikte kalemle, bilgisayar veya daktilo gibi çeşitli araçlar ile meydana getirilebilir.¹⁷ Kullanılan bu araçların silinebilmesi ya da silinememesi önemli değildir. Önemli olan yazı yazmaya elverişli olup olmadığıdır. Yazı içermeyen fotoğraf, film şeridi, gibi nesnelere de bir fikrin kaydını sağlamakta ve bunlar usul hukukunda belge niteliğinde sayılsalar bile, Ceza Hukuku açısından belge niteliğini haiz bulunmamaktadırlar.¹⁸

Yazılı olma mutlaka alfabetik yazım stiline varlığını zorunlu kılmaz; bunun yanında belli anlam ifade eden sembolik koddan oluşan irade açıklamaları ile de yazılı olma koşulu sağlanmış olur.¹⁹ Ancak yazının anlaşılabilir bir içeriğinin var olması önemlidir. Çünkü yazı, bir irade beyanını içinde barındırdığından dolayı dış dünyaya yansıtılmak isteneni ortaya koyabilmelidir. Hiçbir anlam ifade etmeyen veya okunamayan harfler bütünü, bir irade beyanının varlığını gösterebilecek kabiliyeti haiz olmadığından, bir yazının mevcudiyetinin de var olduğu söylenemeyecektir. Yazının anlaşılabilmesi iki sebebe dayanabilir. Bunlardan ilki, harflerin okunamamasıdır. Yazı okunabilmeyi gerektirir iken; bu okumanın şeklinin (körlere özgü kabartma alfabesinin elle algılanabilmesi) hiçbir önemi yoktur ve çeşitli yöntemlere başvurulsa da okunamayan harflerden oluşan yazı, yazı olarak kabul edilemez.²⁰ İkinci durum ise; kullanılan dil meselesidir. Halen kullanılmaya devam eden ya da artık kullanılmayan bir dil olması yazı olarak kabul edilmesi bakımından önem arz etmemektedir. Önemli olan ise o dilin anlaşılabilmesidir. Eğer anlaşılıyorsa, yazının varlığından söz edilemez. Üstelik ,

¹⁶ Erman, Sahir ve Özek, Çetin, **Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul 1996, s.310.

¹⁷ Taşdemir, Kubilay, **Belgelerde Sahtecilik Suçları**, Ankara 2013, s.22.

¹⁸ Gökcan, Hasan Tahsin, “Resmi Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 67, Sayı: 3, Yaz: 2009, s. 96.

¹⁹ Özbek, Veli Özer, Kanbur, Mehmet Nihat, Doğan, Koray, Bacaksız, Pınar, Tepe, İlker , **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2013, s.754.

²⁰ Erman, Özek, age ,s.313.

ne yapılırsa yapılsın çözülemeyen şifrelerin de yazı olarak kabulü mümkün değildir.²¹

Yazı mutlaka taşınabilir bir cisim üzerine kaydedilmelidir. Bu sebepten dolayı kağıt, bez parçası, deri, levha gibi taşınabilirlik özelliğine sahip olan eşyalara kaydedilebilir. Kanun yalnızca içeriği itibariyle değil; maddi mevcudiyeti ile de varakayı korumaktadır ve evrakın kendine has maddi bir varlığının olabilmesi için de gerek üzerine yazı yazılmasına müsait, gerekse elden ele nakil ve devredilmeye müsait elverişli bir şey üzerine tespit edilmiş olmalıdır.²² Yargıtay'da kararlarında bu özelliğin var olması gerektiğini vurgulamıştır. 11. Ceza Dairesi'nin 22.02.2007 tarih, 8681-1073 sayılı kararında *“Evrakta sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan belgenin, taşınabilen bir şey üzerine yazılıp da hukuki hüküm ifade eden bir olayı kanıtlamaya yarayan yazı olduğu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204.maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere, belgenin varlığının kabulü için yazılı kağıdın bulunmasının zorunlu olmadığı, bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de diğer unsurların varlığı durumunda, belgeden söz edilebileceği, bu bakımdan araç plakalarının da resmi belge olarak kabulü gerekeceğinin vurgulanması karşısında, sahte olarak düzenlenen mührün kullanılması ile oluşturulan araç plakalarında yapılan sahteciliğin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204/1 maddesine uyan suçu oluşturduğu gözetilmeden, mühürde sahtecilik suçunun gerçekleştiği kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması kanuna aykırıdır”* denilmek suretiyle, belgenin taşınabilir olmasının önemi apaçık bir şekilde vurgulanmıştır.

B. YAZININ DÜZENLEYİCİSİNİN BELİRLİ OLMASI

Yazılı olan belgenin teşhis edilebilir olması, yani belirli bir kimliğinin var olabilmesi için atfedilebilirliğinin bulunması gerekmektedir. Yazının genelliği ifade eden deyimler ile imzalanmış olması halinde ya da kime ait olduğunun anlaşılabilmesi halinde yazı, belge niteliğini kazanamayacaktır; ancak yazının belirli bir kişiye ait olduğu anlaşılabilir ise bu kişinin gerçek ya da hayali olması veya takma ad kullanılarak imzalanması yazının belge niteliğini kazanmasına engel

---

²¹ Erman, Özek, age, s.314.

²² Erman, Sahir, “Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Varaka Mefhumu”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1949, C.15, S.1, s.174.

olmayacaktır.²³ Fakat bu hususta asıl vurgulanması gereken yazının sahibinin kim olduğunun anlaşılabilmesidir. Eğer inceleme yapılmak suretiyle kime ait olduğu tespit edilse bile, yazının kimliğini teşhis edebilmek için yazının dışında kalan araçlara başvurulması durumunda bir kimlik mevcut olamayacak ve yazı belge niteliğini haiz olamayacaktır.²⁴

Anonim nitelikte yazılar belge sayılmamaktadır ve uydurma ya da tarihsel isim kullanılırsa açık anonimlikten söz edilir iken; gizli anonimlik belgeyi düzenleyen kişi tarafından herkes tarafından bilinen isimleri kullanarak teşhis edilebilir olmaktan uzaklaşmak amacındadır.²⁵

Çoğu zaman belgenin kimin tarafından düzenlendiğinin tespiti imza sayesinde anlaşılabilir hale gelmektedir. Bu sebep ile belgede bulunan imza konusuna değinmek gerekir. Sahibini kuşkuya yer bırakmayacak bir şekilde belirleyen ve bir belgeyi onaylama iradesini kesin olarak belirten ayırt edici ve kişisel el yazması olan her tür işaret imza olarak tanımlanmaktadır.²⁶ İmza konusunda ne şekilde atılması gerektiğine dair birkaç hüküm (Soyadı Kanunu, Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu, İcra- İflas Kanunu ve Noterlik Kanunu) bulunmasına rağmen, nasıl atılmaması gerektiğine dair bir hüküm bulunmamaktadır.²⁷ İmza kural olarak el ile atılabilir; ancak bazı istisnai durumlarda başka vasıtalar aracılığı ile de atılabilmesi mümkün gözükmektedir. Bu konuda 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na değinmek gerekmektedir. TBK'nın "İmza" başlıklı 15. Maddesi "*İmzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur. Güvenli elektronik imza da, el yazısıyla atılmış imzanın bütün sonuçlarını doğurur. İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve adetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakin imzalanmasında yeterli sayılır*" açıklamasında bulunur iken; devamında yer alan 16. Madde "*İmza atamayanlar, imza yerine usulüne göre onaylanmış olması koşuluyla, parmak izi, el ile yapılmış bir işaret ya da mühür kullanabilirler*"

²³ Erman, Sahir, **Sahtekarlık Suçları**, Ticari Ceza Hukuku III, İstanbul 1987, no. 237, s.311.

²⁴ Erman, Sahir ve Özek, Çetin, **Kamu Güvenine Karşı Suçlar**, İstanbul 1996, s.319.

²⁵ Tezcan, Erdem, Önok, age, s.682.

²⁶ Birincioğlu, İsmail ve Özkara, Erdem, "Adli Belge İncelemelerinde Bilinmeyenler, Örneklerle Yazı ve İmza Analizi ile Islak İmza Kavramı", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 87, Yıl 2010, s. 411, tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2010-87-615, Erişim Tarihi: 29.10.2015.

²⁷ Aydoğdu, Eyüp, Aytaç, Yasin, "İmza Sahteciliğinin Türleri, Tespiti ve Önlenmesi", Polis Bilimleri Dergisi, Polis Akademisi Başkanlığı, Yıl: 2011, Cilt: 13 (2), s. 52.

açıklamasında bulunmuştur. Bu noktada bahsi geçen en önemli ve en güncel konu elektronik imza meselesidir. Mesele olarak değerlendirilmesindeki en önemli etken; kanunlarda düzenlenişi ve uygulanması bakımındandır. Çünkü Yeni Türk Borçlar Kanunu ve Yeni Türk Ticaret Kanunu ile hukuk dünyasında sonuçlar doğurmaya başlayan elektronik imza kavramı, etkilerini aynı zamanda Türk Ceza Kanunu içinde de göstermektedir. Bu sebeptir ki; ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

Teknolojik değişimlerin yanında hukukun daha yavaş adımlarla hareket etmesi beraberinde hukukun teknolojiye uyarlanması ihtiyacını ortaya çıkarmakta ve önceden anarşik, kanunsuz bir alan olarak varlığını devam ettiren internet, hukukun müdahalesi ile yeni terimleri hukuk dünyasına kazandırmıştır.²⁸ Bunlardan konumuz bakımından önemli olanı elektronik imzadır. Çeşitli hukuki düzenlemelerde tanımına rastlanmaktadır. Karşılaştırmalı hukuk açısından öncelikle Avrupa Birliği'nin 1999/ 93/ EC sayılı direktifinin ikinci maddesinde yer alan tanıma bakılmalıdır. Çünkü Türk Hukuku'nda yer alan Elektronik İmza Kanunu, elektronik imza tanımını bu direktifi göz önünde bulundurarak tanımlamıştır. Direktife göre; *“elektronik imza, elektronik biçiminde bulunan verilerin mantıksal olarak ya da ekli olarak başka bir elektronik veriye bağlı olan kimlik denetimine/ doğruluğunu ispat etmeye yarayan elektronik veri”*²⁹ şeklinde tanımlanması yapılmıştır. Birleşmiş Milletler Milletlerarası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNICITRAL) tarafından Elektronik İmzalar için Taslak Kanun ve Yürürlük Kılavuzu'nun *“Tanımlar”* başlıklı ikinci maddesinin (a) bendinde; *“Elektronik imza, elektronik biçimde bulunan verilerin bir veri mesajına ekli ya da mantıksal olarak ilişkilendirilmiş; veri mesajını imzalayanı belirleyen ve imzalayanın mesajın içerdiği bilgileri onayladığını belirlemek için kullanılan elektronik veri”*³⁰ olarak açıklamıştır. Uluslararası düzenlemeler sonrasında ülkeler kendi iç hukuklarında da değişikliğe giderek, çerçeve kanunlar oluşturmaya başlamışlardır. Oluşturulan çerçeve kanunlar Avrupa Birliği'nin 1999/93/EC

²⁸ Carey, Peter, Sanders Jo, **Media Law**, Thomson Sweet & Maxwell, Third Edition, 2004, s.203.

²⁹ *“Electronic signature means data in electronic form which are attached to or logically association with other electronic data and which serve as a method of authentication”*, Directive 1999/93/EC of the European Parliament and Of The Council of 13 December 1999 on a Community Framework for Electronic Signatures, eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0093&form=EN , Erişim Tarihi: 16.12.2015.

³⁰ UNICITRAL (United Nations Commission on International Trade Law) Model Law on Electronic Signatures with Guide Enactment 2001, Article 2, <https://www.unicitral.org/pdf/english/texts/electcom/ml-elecsig-e.pdf> , Erişim Tarihi: 16.12.2015.

direktifi doğrultusunda ve UNICITRAL örnek alınarak hazırlanmıştır. Belçika³¹, Avusturya³², Fransa³³, Almanya³⁴ gibi Avrupa Birliği'ne üye devletler, hukukumuzda 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu ile düzenlenen elektronik imzaya dair tanımın yapılmasına kendi düzenlemeleri ile katkıda bulunmuşlardır.³⁵ Buna göre; 5070 Sayılı Kanun'un 3. Maddesi elektronik imzayı; *“Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi ifade eder”* demek suretiyle tanımlamıştır.

Elektronik imzaya duyulan ihtiyacın sebebini ise; hukuki işlemlerde güvenliğin sağlanması, kimliğin tespitinin yapılabilmesi ve inkar edilememe durumları oluşturmaktadır.³⁶ Bunu sağlayabilmek için ise güvenli elektronik imza ve elektronik imza ayırımına gidilmiştir. Özellikle delil değerleri bakımından farklılık gösteren bu iki tür imza, hem hukukumuzda 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nda hem de Avrupa Birliği direktifinde yer almaktadır. Ancak bu noktada farklılık, Avrupa Birliği direktifinde güvenli elektronik imzanın tanımının yapılmaması; ancak hukukumuzda 5070 sayılı kanunda ve benzer şekilde Alman Elektronik İmza Kanunu'nda tanımının yapılması noktasındadır. Direktifin 5. Maddesi; güvenli elektronik imzanın, nitelikli bir sertifikaya sahip ve güvenli araçlar ile oluşturulmuş olmasını aramak ile birlikte ancak bu iki önemli unsurun varlığı halinde bu elektronik imzanın el ile atılmış olan imzaya denk olduğunu kabul etmekte ve yargılama sürecinde delil olarak kullanılabilceğini ifade

³¹ Konu hakkında bkz. Vandendriessche, Johan, “Introduction to the Belgian Laws on E-Signatures”, Digital Evidence and Electronic Signature Law Review, s.67- 74, sas-space.sas.ac.uk/5461/1/1732-2329-1-SM.pdf , Erişim Tarihi: 16.12.2015.

³² Avusturya Federal Elektronik İmza Kanunu için; Bundeskanzleramt Rechtsinformationssystem, Bundesgesetz über elektronische Signaturen (Signaturgesetz- SigG), https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/ErV/ERV_1999_1_190/ERV_1999_1_190.pdf , Erişim Tarihi: 16.12.2015.

³³ Fransa'da Medeni Kanun'a yapılan ilave ile gerçekleştirilen elektronik imza için; Le Service Public De La Diffusion Du Droit, LOI no 2000-230 du 13 Mars 2000 portant adaptation du droit de la preuve aux Technologies de l'information et relative a la signature electronique, www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=B78A0455D59B87E1CFAD5064841FD0DD.tpdjo03v_3?cidTexte=JORFTEXT000000399095&categorieLien=id , Erişim Tarihi: 16.12.2015.

³⁴ Alman Elektronik İmza İçin Çerçeve Şartlar Yasası için; Gesetz über Rahmenbedingungen für elektronische Signaturen (Signaturgesetz- SigG), www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/sigg_2001/gesamt.pdf , Erişim Tarihi: 16.12.2015.

³⁵ Muşul, Timuçin, **Notlu- İçtihatlı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve İlgili Mevzuat**, 4. Basım, İstanbul, Arıkan Basım, 2008, s.1161-1162; Aktaran: Acar, Ayşe Ece, **Medeni Muhakeme Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Niteliği**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 70.

³⁶ Erturgut, Mine, **Medeni Usul Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Olarak Değerlendirilmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 2004, s.55.

etmektedir.³⁷ Alman Elektronik Kanunu “*nitelikli elektronik imza*”³⁸ kavramı ile tanımlamada bulunur iken; benzer şekilde düzenlenen kanunumuz ise “*güvenli elektronik imza*” kavramını seçmiştir. 5070 sayılı Kanun’a göre güvenli elektronik imza; “*a) münhasıran imza sahibine bağlı olan, b) Sadece imza sahibinin tasarrufunda bulunan güvenli elektronik imza oluşturma aracı ile oluşturulan, c) Nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin tespitini sağlayan, d) İmzalanmış elektronik veride sonradan herhangi bir değişiklik yapıp yapılmadığının tespitini sağlayan elektronik imza*” şeklinde tanımlanmıştır. Güvenli elektronik imza, el ile atılan imza ile aynı sonuçları (kanunların resmi şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukuki işlemler ile teminat sözleşmeleri hariç olmak üzere) doğurur. (EİK 5/1, 5/2) Bu durumların yanı sıra güvenli elektronik imzanın en önemli kullanım alanlarından biri de “*Ulusal Yargı Ağı Projesi*” olan UYAP sistemidir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Elektronik İşlemler başlıklı 445. Maddesinde; “*Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP), adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan bilişim sistemidir*” olarak tanımlanmaktadır. Kamuda elektronik imzanın en çok kullanıldığı alanın UYAP olduğu söylenmektedir.³⁹ Çünkü, HMK’nın 445/2 maddesine göre; “*Elektronik ortamda, güvenli elektronik imza kullanılarak dava açılabilir, harç ve avans ödenebilir, dava dosyaları incelenebilir. Bu kanun kapsamında fiziki olarak hazırlanması öngörülen tutanak ve belgeler güvenli elektronik imzayla elektronik ortamda hazırlanabilir ve gönderilebilir.*” Ayrıca Ceza Muhakemesi Kanunu’nun “*Elektronik İşlemler*” başlıklı 38/A maddesi de UYAP ile ilgilidir. Buna göre, her türlü ceza muhakemesi işlemlerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi kullanılır. (CMK 38/A-1) Fakat burada CMK 38/A-5’te yer alan hüküm el ile atılan imza ve elektronik imza arasında Elektronik İmza

---

³⁷ Directive 1999/93/EC of The European Parliament and of The Council of 13 December 1999 on a Community Framework for Electronic Signature, Article 5: Legal Effects of Electronic Signatures; “*Member States shall ensure that advanced electronic signatures which are based on a qualified certificate and which are created by a secure-signature-creation device: a) satisfy the legal requirements of a signature in relation to data in electronic form in the same manner as a hand written- signature satisfies those requirements in relation to paper-based data; and b) are admissible as evidence in legal proceedings*”, eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999L0093&form=EN, Erişim Tarihi: 16.12.2015.

³⁸ Gesetz über Rahmenbedingungen für elektronische Signaturen (Signaturgesetz- SigG), 2 Begriffsbestimmungen 3. “*qualifizierte elektronische Signaturen*”, www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/sigg_2001/gesamt.pdf, Erişim Tarihi: 16.12.2015.

³⁹ Konu hakkında bkz. Orhun, Can, “Ulusal Yargı Ağı Projesi ve E-İmza”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 81, Yıl: 2009, s. 3.

Kanunu'nda yer almayan bir üstünlük düzenlemesi yapmaktadır. *“Elektronik imzalı belgenin elle atılan imzalı belgeyle çelişmesi halinde UYAP'ta kayıtlı olan güvenli elektronik imzalı belge geçerli kabul edilir”* demek sureti ile bu durumu daha da belirgin hale getirmektedir. Tartışmalara yol açabilecek olan bu mesele özellikle el ile atılan imzanın benzersizliğine duyulan güvenden dolayı, yeni yeni uygulanmaya başlanmış olan elektronik imzaya duyulan güven konusunda acele edilmemesi gerektiği düşünülmektedir.⁴⁰ Çünkü bu tür imzaların başkalarına devredilebilir olması, başkaları tarafından algoritmasının çözülebilir olması, birçok kişi/bilgisayar tarafından kullanılabilir olması ve çalınabilir olması mümkündür; ancak bunun aksine el yazılı imzada bu durumların hiçbirisi mümkün olmamaktadır.⁴¹ Gelişen teknoloji, kullanıcıların da teknolojiyi kullanma biçimini de geliştirerek yeni yollar keşfetmelerine yardımcı olmaktadır. Bu yüzden elektronik imzanın taklidi el yazılı imzaya göre daha zor olsa bile her zaman için mümkün olabilir.⁴² 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu 16. Maddesi; *“Elektronik imza oluşturma amacı ile ilgili kişinin rızası dışında; imza oluşturma aracını elde eden, veren, kopyalayan ve bu araçları yeniden oluşturanlar ile izinsiz elde edilen imza oluşturma araçlarını kullanarak izinsiz elektronik imza oluşturanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve elli günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır”* ifadesi ile elektronik imza koruma altına alınmaya çalışılmıştır. Fakat bu sorun Elektronik İmza Kanunu ile çözülemeyecek şekilde karmaşık bir meseledir ve günümüzün ihtiyaçlarına uygun bir şekilde caydırıcılığı sağlamak maksadıyla Türk Ceza Kanunu'nda yer alacak cezai yaptırımlarla teminat altına alınması daha doğru olacaktır.

Elektronik imza hakkında yapılan tüm bu açıklamalar, yazının düzenleyicisinin belirli olması yani atfedilebilirlik açısından önem arz etmektedir. Bir belgenin ceza hukuku bakımından var olduğunu kabul edebilmek için gerekli olan unsurlardan biri olan yazının kim tarafından düzenlendiği meselesi için sorunludur. Elektronik imzalı belgelerde gönderenin kimliğinin, elektronik sertifikalar

---

⁴⁰ Berber, Leyla Keser, “İmzalıyorum O Halde Varım” Dijital İmza, Dijital İmza Hakkındaki Yasal Düzenlemeler, Dijital İmzalı Elektronik Belgelerin Hukuki Değeri, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 13, Sayı 2, 2000, s.536.

⁴¹ Berber, Leyla Keser, age, s.536.

⁴² Cengiz, Sibel, **Evrakta Sahtekarlık Suçları**, US-A Yayıncılık, Ankara 2007, s.11.

aracılığıyla güvenli bir şekilde tespitinin yapılabilmesi⁴³ mümkün olsa da; bilgisayar başında o elektronik imzanın kim tarafından kullanıldığının belirsiz olması, şüphelere yol açabilir.

C. HUKUKİ DEĞER TAŞIMA

Belgenin belirli bir içeriğe sahip olması ve bu belirli içeriğin de hukuki bir değer taşımasının en önemli sonucu o belgenin bir ispat gücünü haiz olabilmesidir. Çünkü ispat kuvvetine sahip olmayan bir hak, bu hakkı teslim etmeyen kimseye karşı öne sürülemeyeceğinden dolayı pratik anlamda bir değer de taşımayacaktır ve bu nedenle delilin devamlı olarak varlığını koruması için ispat anlamında kullanılan yazıların her türlü sahtekarlığa karşı korunması bir tür zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴⁴

Bir hakkın ya da olayın delilini teşkil eden yazıları ikiye ayırmak mümkündür.⁴⁵ Mahsus evrak denilen belgeler, özellikle bir konu hakkında delil teşkil edebilmesi için oluşturulurlar.⁴⁶ Aslında mahsus evrak denilen tür içerisinde yer alan suç tutanakları, vekaletnameler, sözleşmeler, borç senetleri gibi belgeler delil olma niteliği yüksek olan belgelerdir. Tesadüfi evrak ise; mahsus evrak gibi bir amaç ile düzenlenmemiş; ancak bazı olaylar sonucunda belli bir olayın delili olma niteliğini kazanmış belgedir.⁴⁷ Bu konu hakkında örnek olabilecek durum, bir aşk mektubunun belge olarak kabul edilmemesi gerekir iken; bu aşk mektubunun barındırdığı irade açıklamasının hukuki bir sonuca yol açacak şekilde içeriğinin bulunması halinde boşanma davasında delil olarak kullanılabilmesi o aşk mektubunu tesadüfi belge haline getirerek özel belge sayılmasına neden olur ve belgenin içerik ile ilgili ögesinin gerçekleştiği kabul edilir.⁴⁸

Yukarıda belirtilen durumların yanında bir de yazının hukuki bir hüküm ifade edebilmesi gerekmektedir. Kısacası, yazının belge olabilmesi için sadece ispat

---

⁴³ Acar, Ayşe Ece, age, s.96.

⁴⁴ Erman, Sahir, **Sahtekarlık Suçları**, Ticari Ceza Hukuku III, İstanbul 1987, no. 239, s.316.

⁴⁵ Cengiz, Sibel, a.g.e, s.16.

⁴⁶ Gökcan, Hasan Tahsin, “Özel Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, s. 213.

⁴⁷ Cengiz, Sibel, age, s.16.

⁴⁸ Gökcan, Hasan Tahsin, “Özel Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, s. 213.

kuvvetine sahip olması yeterli olmamaktadır. Hukuki hüküm ifade edebilmeden anlaşılması gereken ise; yazının delil niteliğine sahip olduğu veya delillendirdiği olayın hukuk ile ilgili olduğunun ve hukuk alanında bir etki meydana getirdiği ortaya konulabilmelidir.⁴⁹ Bu durum da ispat ile bağlantılı bir şekilde açıklanabilmektedir. Çünkü hukuki hüküm ifade edebilen bir yazı, hukuk dünyasında bazı sonuçlar ya da değişiklikler meydana getirecek ve bu değişikliklerin gerçekleşebilmesi için de yine o yazının delil niteliği ortaya çıkarılarak bir hak için ispat vasıtası olarak görülecektir. Belgede yapılan sahteciliğin hukuki değeri etkileyecek nitelikte olması aranmakta ve önemsiz noktalarda yapılan sahteciliğin, o belgenin delil olabilmesini etkilemeyeceğinden yola çıkarak suçun oluşmayacağı söylenebilir.⁵⁰

II. BELGE TÜRLERİ

Bu noktaya kadar bir belgenin, belge olarak kabul edilebilmesi, hukuk bakımından sonuç doğurabilmesi ve sahtekarlık suçuna konu olabilmesi bakımından hangi özelliklere sahip olması gerektiğini açıklamaya çalıştık. Ancak sayılan tüm özelliklere sahip olan ve bu sebeple de belge niteliğini haiz olan belgelerin türleri, resmi belgeler, özel belgeler ve resmi belge hükmünde sayılan belgeler olmak üzere üç kategori altında açıklanabilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan bu ayırım, sadece işlenecek suçun cezası bakımından değil; suçun maddi unsurlarının gerçekleşebilmesi bakımından aranacak şartlar bakımından da büyük bir öneme sahiptir.⁵¹

A. RESMİ BELGE

Ceza Kanunu, resmi belgeyi tanımlamamıştır. Sadece Türk Ceza Kanunu'nun 204. Maddesinin gerekçesinde; *“Resmi belge, bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği olarak düzenlenen yazıyı ifade etmektedir. Bu itibarla düzenlenen belge ile kamu görevlisinin ifa ettiği görev arasında bir irtibatın bulunması gerekir”* ifadeleri yer almaktadır. Tanım konusu ise; doktrin ve mahkeme içtihatlarının yorumuna bırakılmıştır.

⁴⁹ Erman, Sahir ve Özek, Çetin; **Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar**, no. 226, s.324.

⁵⁰ Gökcan, Hasan Tahsin, “Özel Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, s. 215.

⁵¹ Taşdemir, Kubilay, **Belgelerde Sahtecilik Suçları**, Ankara 2013, s.35.

Bazı yazarlar, bir kamu görevlisinin görevi gereği kanunda belirtilen usul ve formalitelere uygun olarak düzenlemiş olduğu belgedir demek sureti ile üç unsur aramaktadırlar.⁵² Ancak bazı yazarlar ise; bir kamu görevlisi tarafından, görev ve fonksiyonu sebebi ile düzenlenen yazılara resmi belge niteliğini vermektedirler.⁵³

Hem Türk Ceza Kanunu'nun 204. Maddesi hem de doktrin göz önünde bulundurulduğunda ortak özellik olarak aranması gereken hususlar; belgenin bir kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olması ve bu düzenleme ile kamu görevlisinin görevi arasında bir illiyet bağının yani görevi gereği düzenlemesinin aranması gerekmektedir. Fakat resmi belgenin bu tanımı da açıklanmaya muhtaçtır. Bu yüzden bazı noktaları açıklığa kavuşturmak gerekmektedir.

Ceza hukuku bakımından kamu görevlisi kavramının ne olduğu hususu ilk açıklığa kavuşturulması gereken durumdur. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu “*memur*” ifadesini kullanmayı tercih eder iken; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ise “*kamu görevlisi*” kavramını benimsemiştir. Ancak her iki kanun karşılaştırıldığında 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre memur; devletin hukuki alanına giren, esas, amaç ve özüne ilişkin yapmak ile yükümlü olduğu zorunlu işlerinde süreli ve geçici, ücreti veya ücretsiz, ihtiyari ya da mecburi ayrımı yapılmaksızın kamu görevi görmek amacı ile yasama, yürütme, yargı kollarında çalışan kişilerdir.⁵⁴ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu içerisinde kamu görevlisinin tanımı, Türk Ceza Kanunu'nun 6. Maddesinin 1. fıkrasının c bendinde yer almaktadır. Buna göre; “*Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi*” anlaşılmaktadır. Bu durumda ölçünün kamusal faaliyet yürütülmesi olması sebebi ile kamu görevlisi kavramı, memur kavramından daha geniş yorumlanmıştır.⁵⁵ Ayrıca 3771 sayılı kanunla değişik 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 11/b maddesi uyarınca KİT personeli, teşebbüslerin ve bağlı ortaklıkların belge ve senetlerine karşı işledikleri suçtan dolayı memur sayıldıkları için, bunlar tarafından kuruma ait

---

⁵² Tezcan, Erdem, Önok, age, s. 684.

⁵³ Erman, Sahir ve Özek, Çetin, **Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar**, no: 245, s.373.

⁵⁴ Dönmez, Burcu Demren; “Türk Ceza Kanununda Kamu Görevlisi Kavramı, Türkiye Barolar Birliği Dergisi”, 2011(94), s. 112.

⁵⁵ Taşdemir, Kubilay, age, s. 36.

belgeler üzerinde işlenen sahtecilik de, kamu görevlisi tarafından resmi belgede sahtecilik olarak cezalandırılır.⁵⁶

Resmi belge özelliğinin kazanılabilmesi için sadece kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olması bir anlam ifade etmez; yani bir kamu görevlisi tarafından düzenlenen her belge resmi belge sayılmaz.⁵⁷ Resmi belge sayılabilmesi için gereken bir diğer özellik de kamu görevlisi ile düzenlediği belge bakımından bir illiyet bağı bulunmalı ve bu illiyet bağı, kamu görevlisinin görevi gereği belgeyi düzenlemesi hususunda belirlemektedir. Bu durumda kamu görevlisi, kamu iktidarını kullanmaktadır. Kısaca, düzenlenen belge, belgeyi düzenleyen kamu görevlisinin yetki alanında kalmalıdır. Yapılan faaliyet ile belgenin düzenlenmesi arasında bir ilginin var olmaması durumunda, kamu görevlisinin kendisine tanınmış olan yetkiyi kullanmayıp, bir başka memura tanınmış olan yetkiyi kullandığı anlaşılır ve bu durum hukuki niteliği haiz olan yazının düzenlenmesinde usulsüzlük olduğu görülür.⁵⁸ Bu usulsüzlüğün varlığı, maddi unsurun gerçekleşmediğini gösterir. Böyle bir durumda belge, belge olma özelliğini devam ettirirken, kamu görevlisi dışında herhangi birinin düzenlediği belge olarak kabul görür.⁵⁹

Doktrinde ortak olarak kabul edilen, kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlediği belgeler olmasının yanı sıra resmi evrakın; yasalarda belirtilen yöntemlere uygun olarak bazı zorunlu şekil şartları içerebileceği ve buna uygun olarak düzenlenen belgelerin resmi belge olabileceği üçüncü bir şart olarak gösterilmektedir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 01.05.2007 tarihli ve 11-59/105 sayılı kararında; *“Üç bilirkişinin görevlendirildiği yargılamada ibraz edilen belgenin bilirkişilerden ikisinin imzasını taşıyamaması karşısında geçerli bir adli mütalaa niteliğine kavuşamadığı, ancak taslak sayılabileceği bu nedenle de resmi belgede sahtecilik suçunun varlığından söz edilemeyeceği...”* belirtilmiştir. Tarih, metin, yetkili imza, ilgili adres ile birlikte kontrol numarası, antet, soğuk damga,

---

⁵⁶Tezcan, Erdem, Önok, age, s.684

⁵⁷Erman, Sahir, “Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi Evrak Tabirinden Ne Anlaşılmalı Lazım Gelir?” , Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Dergisi, Yıl: 1949 Cilt: 04 Sayı:1, s. 131.

⁵⁸Çiçek, Niyazi; “Hukuksal Geçerlilik Bakımından Resmi Belgelerin Biçimsel Özellikleri”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt :40 Sayı: 4, Aralık 2007, s.141.

⁵⁹Cengiz, Sibel, age, s.23.

resmi mühür gibi belgenin türüne bağlı olarak değişiklik gösteren karakteristik yapılar olarak örneklendirmek mümkündür.⁶⁰

Resmi belgede sahtecilik suçunun oluştuğunun kabulü için belgenin kullanılması aranmamaktadır. Düzenleme yapılması ile suç tamamlanır.

Resmi belgeler de kendi içerisinde iki gruba, sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgeler ve aksi sabit oluncaya kadar geçerli belgeler olmak üzere kanıtlanabilirlik gücü bakımından ayrılmaktadır.⁶¹ Sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgeler, ispat kuvveti bakımından çok güçlü belgelerdir. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 295. Maddesinde yer alan mahkeme ilamları, Noterlik Kanunu'nun 82. Maddesi bakımından düzenleme biçimindeki noterlik belgeleri, Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 222.maddesindeki duruşma tutanakları gibi kanunlarda açıkça belirtilmiş olan belgeler, sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelerden sayılmaktadır.⁶² Kanunların belirtmiş olduğu sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelerden saymadığı belgelere aksi kanıtlanıncaya kadar geçerli olan resmi belgeler denilmekte ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 295. Maddesinde bu tür belgeler; *“yetkili memurların yetkileri dahilinde yöntemine uygun düzenledikleri veya onayladıkları belgeler”* şeklinde tanımlanmıştır.⁶³

B. ÖZEL BELGE

Resmi belge niteliğini taşımayan her türlü belge ve Türk Ceza Kanunu'nun 210/1. Maddesi gereğince resmi belge hükmünde sayılmayan ve belge özelliklerine sahip olan her türlü yazıya özel belge denilmektedir.⁶⁴ Dikkat edilmesi gereken ise; bir yazının özel belge sayılabilmesi için o belgenin özel bir kişi tarafından düzenlenmesi gerektiği sonucunun çıkarılmasını gerektirmemektedir.⁶⁵ Resmi belge konusunda da açıklandığı gibi, kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olmakla birlikte o kamu görevlisinin görev alanının içerisinde bulunmayan yazı da

---

⁶⁰Çiçek, Niyazi; “Hukuksal Geçerlilik Bakımından Resmi Belgelerin Biçimsel Özellikleri”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt :40 Sayı: 4, Aralık 2007, s.143.

⁶¹Taşdemir, Kubilay, age, s.38.

⁶² Meran, Necati; **Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, 3. Baskı, s.409.

⁶³ Meran, Necati; age, s.410.

⁶⁴ Tezcan/ Erdem/ Önok; a.g.e., s. 687.

⁶⁵ Erman/ Özek, a.g.e., no: 342, s.516.

resmi evrak sayılmadığı takdirde özel evrak olarak kabul görecektir.⁶⁶ Ayrıca resmi belge olarak düzenlenmiş olup, şekil bakımından zorunlu olarak taşınması gereken özelliklere sahip olmadığından hareketle resmi belge niteliğini elde edememiş olan yazılar da özel belge niteliğine sahip olurlar.⁶⁷ Yine yazılı delil başlangıcı olarak kabul edilen yazılar da özel belgeden sayılacaklardır.⁶⁸

Özel belgeler de resmi belgeler gibi delil olabilme gücü olup, hukuki sonuç doğurma yeteneği olan belgeler olduğundan ve daha çok bireyler arasındaki ilişkiler ile ilgili sınırlı etkileri bulunsa da salt belge olması, gerçeği göstermesi sebebi ile korunması gereken belgelerdir.⁶⁹ Yargıtay kararlarında, banka hesap cüzdanı, bilanço ve gider tablosu, bankacılık hizmet sözleşmeleri, borç ödenmiştir belgesi, maaş belgesi, ibraname, istifa dilekçesi, nüfus kayıt örneği, kira sözleşmesi gibi çok çeşitli belgeleri özel belgeden saymıştır.⁷⁰ Belirli bir olayı kanıtlayan özel mektuplar, kartpostallar, dilekçeler, suç ihbar yazısı, özel hekim raporları da özel belgeden sayılan belgelere örnek teşkil etmektedir.⁷¹ Ancak kullanılması ile hukuken sonuç doğurması imkansız olan yazılar, özel belge kapsamında yer almazlar.⁷²

Bu aşamaya kadar özel belgenin ne olduğu ve nelerin özel belgeden sayılabileceği konusunu açıklamaya çalıştık; ancak özel belgenin resmi belgeden ayrılan özelliklerinin ne olduğu konusu da kısaca bahsedilmeye muhtaç bir husustur. Genel olarak, resmi belge ve resmi belge hükmünde sayılabilen belgeler dışında kalan belge özelliklerini taşıyan yazılar olarak tanımlansa da resmi belgeden farkı, mutlaka vurgulanmalıdır. Öncelikle, ispat gücü bakımından resmi belgeden farklılık arz etmektedir. Resmi belgelerde, kamu iktidarının kullanılması sebebi ile ispat gücünün, özel belgelerden daha yüksek olduğundan söz edilebilir. Burada belgelerin arasındaki fark; resmi belgede kullanılan kamu iktidarının kamu yararına belge içerisinde belirmesi sebebi ile, özel belgede korunanın bireysel

---

⁶⁶ Erman/ Özek, a.g.e., no: 342, s.516.

⁶⁷ Erman/Özek, a.g.e., no: 342, s. 517.

⁶⁸ Erman/Özek, a.g.e., no: 342, s. 517

⁶⁹ Gökcan, Hasan Tahsin, “Özel Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, s. 209.

⁷⁰ Gökcan, Ahmet, **Belgede Sahtecilik Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 451- 453.

⁷¹ Gökcan, Hasan Tahsin, “Özel Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, s. 222.

⁷² Meran, Necati, age, s.559.

menfaat olması çakışmakta ve bireysel menfaatinin zedelenmesinden çok, resmi belgede kamunun zarar görmesinin daha fazla kamu güvenini sarsacağı düşüncesinden ileri gelmektedir. Hatta resmi bir senede dayanan kimse, ayrıca onun doğruluğunu ispat etmek zorunda değildir. Medeni Kanunu'nun 7. Maddesi "*Resmi sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluştururlar*"⁷³ demek sureti ile resmi belgenin ispat gücünün kuvvetini göstermesi bakımından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Diğer yandan bir önemli değinilmesi gereken fark ise fikri sahtecilik konusunda ortaya çıkmaktadır. Belgenin, içerik açısından gerçeği yansıtmaması sebebi ile ortaya çıkan fikri sahteciliğin, özel belgede oluşamayacağı Türk Ceza Kanunu'nu bakımından kabul edilmiştir. Özel belgede sahteciliğin düzenlenmiş olduğu Türk Ceza Kanunu'nun 207. Maddesinin gerekçesinde; "*özel belge esasında mevcut olmadığı halde, mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmektedir*" denilmek sureti ile yapılacak olan bu eylemin maddi sahteciliği kapsayacağı belirtilmiş ve fikri sahtecilik hususuna değinilmemiştir. Ancak resmi belge ile ilgili olan Türk Ceza Kanunu'nun 204/2'de yer alan gerçeğe aykırı belge düzenleme olarak beliren fikri sahtecilik, resmi belge için öngörülmüştür. Suçun oluşabilmesi bakımından da özel belge ile resmi belge arasında fark bulunmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nun 207. Maddesinde "*özel belgenin kullanılması*" özel belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için gerekli iken; 204. madde resmi belgenin kullanılmasını seçimlik hareket olarak düzenlenmiştir.

C. RESMİ BELGE HÜKMÜNDE SAYILAN BELGELER

Özel belge niteliği taşımalarına rağmen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 210/1 maddesiyle, bu belgeler üzerindeki sahteciliği resmi belgede yapılmış gibi cezalandırmaktadır.⁷⁴ Bu belgelerin ekonomik ve ticari hayatta kullanılarak sürekli el değiştirmesi sebebi ile kişilerin bu belgelere olan güveninin sarsılmaması için güçlü bir korumanın altında olması amaçlanmaktadır.⁷⁵

Türk Ceza Kanunu'nun 210/1 maddesinin metnine göre; emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi ve tahviller, vasiyetname resmi belge hükmünde sayılan belgelerdir. Vasiyetname hakkında

⁷³ Arpacı, Abdülkadir, **Yeni Türk Medeni Kanunu**, Legal Yayınevi, İstanbul 2008.

⁷⁴ Taşdemir, Kubilay, age, s. 39.

⁷⁵ Cengiz, Sibel, age, s.28.

ayrıca açıklama yapılması gerekmektedir. Bu madde kapsamında yer alacak resmi belge hükmünde olan vasiyetname ile anlaşılması gereken el yazılı vasiyetnamelerdir. Resmi vasiyetname, Medeni Kanun'un 532. maddesi'nde "Noter, sulh hakimi ya da yetkili memur önünde, iki tanığın katılımıyla yapılan vasiyetname" olarak tanımlanmıştır.⁷⁶ Resmi belgenin özelliklerini taşıyan bu vasiyetname türü resmi belge olarak kabul görecektir; noter huzurunda yapılmamış olan vasiyetnameler resmi belge hükmünde sayılacaklardır. Nitekim Türk Ceza Kanunu'nun 210. Maddesinin gerekçesinde, "Burada geçen vasiyetnamenin, ölen kişinin meydana getirdiği el yazısı ile yapılmış veya onun beyanı üzerine özel kişilerce saptanmış vasiyetnamelerdir" şeklinde açıkça belirtilmiştir.⁷⁷

Tüm bu açıklamalardan ticari senetlerin resmi belge hükmünde sayılabilmesi için ilk şartın, üzerinde sahtecilik yapılan belgenin Türk Ticaret Kanunu bakımından tüm yasal unsurlarını içeren kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi ve tahvil olması; vasiyetname açısından ise, Medeni Kanun hükümleri gereğince vasiyetname sayılabilmesi gerekmektedir.⁷⁸ Tüm bunlar bir arada bulunduğu artık belgede yapılan sahtecilik özel belgede değil; resmi belgede sahtecilik suçunun oluşmasına sebep olacaktır.⁷⁹ Fakat dikkat edilmesi gereken nokta, bu belgelerde yapılan sahtecilikte, kural olarak Türk Ceza Kanunu'nun 204/1. Maddesinde yer alan sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik hükümlerinin uygulanacak olmasıdır.⁸⁰ Eğer düzenleyen kamu görevlisi ise ve düzenlediği belge ile görevi arasında bir ilişki kurulabiliyor ise; ancak bu durumda kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu oluşabilecektir. Unutulmaması gereken, resmi belge hükmünde sayılan belgelerin

---

⁷⁶ Bu konu hakkında bakınız: Dural, Mustafa ve Öz, Tufan, **Türk Özel Hukuku**, Cilt IV, Miras Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2009, s.61.

⁷⁷ Meran, Necati, age, s.616.

⁷⁸ Aydil, Ertan, **Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Evrakta Sahtekarlık Suçu**, İstanbul 2006, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd39defac1ccce0a718d43342c3f30129820bec29189cbcea4c3ce11a45715cf42c>, s.59, Erişim Tarihi: 04.11.2015.

⁷⁹ Aydil, Ertan, **Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Evrakta Sahtekarlık Suçu**, İstanbul 2006, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd39defac1ccce0a718d43342c3f30129820bec29189cbcea4c3ce11a45715cf42c>, s.59, Erişim Tarihi: 04.11.2015.

⁸⁰ Gökçen, Ahmet, age, s.109.

sadece taşıdıkları önem nedeniyle bu hükümde sayıldıkları ve bu özelliğin o belgeyi düzenleyeni kamu görevlisi haline getirmeyeceğidir.⁸¹

Ticari senetler ve vasiyetnamenin yanı sıra Türk Ceza Kanunu'nun 210/2. Maddesi'nde de sayılan meslek grupları (tabip, diş hekimi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensupları) kamu görevlisi sıfatı ile çalışmaları da görevleri gereği düzenlemiş oldukları belgeleri, gerçeğe aykırı düzenlemeleri ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir.⁸² Aslında serbest çalışmaları halinde özel belge olarak kabul edilecek olan belgeleri; düzenledikleri belgenin haksız menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde cezalandırılmalarının resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre yapılacağından hareket ile bu tür belgeler de resmi belge hükmünde kabul edilecektir.⁸³

D- ELEKTRONİK BELGE KAVRAMI

Bilgi teknolojileri, insanlık tarihine hızlı ve alışılmamış bir devrimi yaşatmaktadır. Bu devrim ise yeni bir çağın başlangıcı olarak kabul edilerek “*bilişim çağı*” olarak adlandırılmıştır. Karmaşıklık ve değişim bilişim çağının iki önemli karakteristik özelliğidir.⁸⁴ Bu iki özellikle birlikte bu çağı diğerlerinden ayıran en önemli farklılık, kullanılan teknolojilerin de birbirlerini geliştirmesidir.⁸⁵ Böylece teknolojik bir gelişme, bir başka gelişmenin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Üstelik doğrudan insan ile ilgili olan teknoloji sayesinde, zaman ve mekan sınırının kaldırılması bir yana insanın da sınırlarını aşarak önceden sadece insanların yapabileceği şeyler olarak kabul edilen eylem ve işlemler, bu dönemde bilgisayarlar tarafından insanların ulaşamayacağı hız ve doğruluk oranı ile

⁸¹ Cengiz, Sibel, age, s. 29.

⁸² Meran, Necati, age, s. 616.

⁸³ Aydil, Ertan, **Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Evrakta Sahtekarlık Suçu**, İstanbul 2006, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd39defac1ccce0a718d43342c3f30129820bec29189cbcea4c3ce11a45715cf42c>, s.61, Erişim Tarihi: 04.11.2015.

⁸⁴ Alberts, David S. And Papp, Daniel S., **The Information Age: An Anthology on Its Impact and Consequences**, CCRP Publication Series, 1997, Volume I, s.3, www.dodccrp.org/files/Alberts_Anthology_I.pdf, Erişim Tarihi: 09.12.2015.

⁸⁵ Castells, Manuel, **The Information Age: Economy, Society, Culture**, 2005: 38, 41, Aktaran: Güven Kesim, Sevgi, “Yeni Dünya Düzeni İçinde Enformasyon Teknolojilerinin Vaatleri ve Tehditleri”, İletişim Fakültesi Dergisi, s.72,

uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TSOS&c=ebsco&ano=107295_baf31ac3767e4a364c0f8f3f26af0781&?, Erişim Tarihi: 09.12.2015

gerçekleştirilmektedir.⁸⁶ Özetle, teknoloji devrimi halen devam etmekle birlikte sekiz alan bilişim çağının temelini oluşturmaktadır. Bunlar; gelişmiş yarı iletkenler, gelişmiş bilgisayarlar, fiber optikler, hücresel teknoloji, uydu teknolojisi, gelişmiş bilgisayar ağları, gelişmiş insan- bilgisayar etkileşimi ve dijital iletişim ve dijital veri sıkıştırma.⁸⁷ Bu durum ise sanal ortamda var olanlar ile fiziki ortamda var olanları karşı karşıya getirerek hukuksal bazı sorunlara yol açmıştır. Klasik kurallar ile çözülemeyecek bu sorunlar için yeni düzenlemeler yapılması bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır.

Elektronik belge olarak adlandırılan yeni belge türü de bu ihtiyacın bir ürünü olarak hukuk alanına dahil olmuştur. Elektronik belge, elektronik alanda var olan belgeleri ifade edebilmek için ortaya çıkan bir üst kavramdır.⁸⁸ Bir başka ifade ile elektronik belgeden, bir bilgisayar programının kullanılması sayesinde bilgisayarda ya da bir veri taşıyıcısında oluşturulmuş, kayıt altına alınmış, gönderilmiş ve sonrasında da alıcı tarafından yeniden kaydedilmiş veri anlaşılmaktadır.⁸⁹ Elektronik belgenin yapısını veri (data) oluşturmaktadır. Veri, bir hesaplama ya da işleme amacı ile kullanılan basit birim veya durumu ifade eder iken; kelimeler veya rakamlardan meydana gelen şekilde (*alphanumeric*) veya sayısal (*numerical*) olarak kodlanmaktadır.⁹⁰ Türk Dil Kurumu Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü'ne göre veri; “*olgu, kavram ya da komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimsel ve uzlaşım sal bir gösterimi*” olarak tanımlanmaktadır. Bilişim alanındaki tanımlardan sonra hukuki alandaki tanımlarına da ayrıca yer verilmesi gerekmektedir. 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu 3/a ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği 4/g ; “*elektronik veri; elektronik, optik veya benzeri yollarla üretilen, taşınan veya saklanan kayıtları ifade eder*” şeklinde bir tanımlama yapmıştır.

---

⁸⁶ Penrose, Roger, **Bilgisayar ve Zeka: Kralın Yeni Usu I**, Çev: Tekin Dereli, 10.Bası, Ankara, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, 2000, s.1; Aktaran; Dülger, Murat Volkan, **Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku**, Ankara 2013, Beta Yayınevi, s.41.

⁸⁷ Alberts, David S., Papp Daniel S., ve Kemp III, Thomas W., **The Technologies of the Information Revolution**, CCRP Publication Series, 1997, Chapter 3, s. 36, www.dodccrp.org/files/Alberts_Anthology_I.pdf, Erişim Tarihi: 09.12.2015.

⁸⁸ Acar, Ayşe Ece, **Medeni Muhakeme Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Niteliği**, İstanbul 2013, On İki Levha Yayıncılık, s.66.

⁸⁹ Erturgut, Mine, **Medeni Usul Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Olarak Değerlendirilmesi**, Ankara 2004, Yetkin Yayınları, s. 29.

⁹⁰ Das, Vinu V., “Principles of Data Structures Using C and C++”, New Delhi: New Age International, 2006, Discovery eBooks, EBSCOhost, s.1, Erişim Tarihi: 09.12.2015

Elektronik belgelerin ortaya çıkması, kağıt belgeler ile kıyas edilmesine sebep olmuştur. Çünkü her yazı belge sayılamayacağı gibi, her elektronik veri de elektronik belge olarak kabul edilemeyecektir.⁹¹ Bir elektronik belgenin varlığından söz edebilmek için hukuken anlamlı, önemli bir bütün oluşturulup, bu bütünün elektronik belge sayesinde görünmesi gerekir.⁹² Kağıt belgeler ile arasındaki en temel ayırım ise; belgenin yazılar bütününden oluşur iken; elektronik belgenin veriler bütününden oluşmasıdır.⁹³ Ancak kıyas sadece bu noktada değil; delil olarak değerlendirilmesi bakımından da yapılmaktadır. Medeni Usul Hukuku içinde yer alan belge ve senet ayırımında bu durum iyice belirginlik kazanmaktadır. Buna göre; usulüne göre oluşturulmuş olan güvenli elektronik imzalı⁹⁴ elektronik veriler senet hükmünde sayılmaktadır.(HMK m. 205/2-3)⁹⁵ Nitekim Medeni Usul Hukuku bakımından senet, bir kesin delil niteliğini haiz bir ispat vasıtasıdır.⁹⁶ Konumuz açısından çok büyük öneme sahip olan bu durumu, Ceza Hukuku bakımından da bir ispat vasıtası olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Ceza muhakemesi, maddi gerçeği ortaya çıkarmaya çalışır. İspat ise gerçekliğin var olduğunu gösterebilecek en önemli etkidir. Suçun cezalandırılabilirliğinde toplumun menfaati ile sanığın hakları arasında, sağlanması gereken denge mekanizmasını korumak adına maddi gerçeği ortaya çıkarma faaliyetine ceza muhakemesinde ispat denilmektedir.⁹⁷ Ancak ispat, gerçekleri ortaya çıkarabilmek için bazı vasıtalara ihtiyaç duyar. İşte, ceza uyuşmazlığının konusunu oluşturan olayı temsil eden ve o olayı mahkeme karşısında canlandırılabilmesini sağlayan vasıtaya delil adı verilmektedir.⁹⁸ Ceza Muhakemesi alanında “*delil serbestisi*” esastır. Yani, hiç kimse işleyeceği suçun delillerini hazırlamayacağından hareketle delillerin sınırlandırılmasının muhakeme hukukunu işlenemez hale getireceğinden; belli durumların belli deliller ile ispat edilmesi

---

⁹¹ Acar, Ayşe Ece, age, s.66.

⁹² Erturgut, Mine, age, s.30.

⁹³ Acar, Ayşe Ece, age, s.67.

⁹⁴ Güvenli Elektronik İmza Tanımı için bkz. 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu m.4.

⁹⁵ Kuru, Baki, Arslan, Ramazan ve Yılmaz, Ejder, age, s. 379.

⁹⁶ Kuru, Baki, Arslan, Ramazan ve Yılmaz, Ejder, age, s. 379.

⁹⁷ Özbek, Veli Özer, “Elektronik Ortamda Saklı Bulunan Verilerin Ceza Muhakemesinde Delil Niteliği ve Değerlendirilmesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, c.59, Yıl: 2001, s. 181.

⁹⁸ Centel, Nur, Zafer, Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yayınevi, 10. Bası, İstanbul 2013, s. 201.

zorunlu kılınmamıştır.⁹⁹ Ancak bu serbestinin de sınırları bulunmakta ve hakimin asılsız telkinleri ya da iç sesini dinlemekten uzak bir değerlendirmede bulunabilmesi için kanıtlanabilir bir şekilde gerekçelendirilmiş, aydınlatılmış, mantığa uygun ölçütler ile ispatlanabilirlik mevcut olmalıdır.¹⁰⁰ Deliller, beyan delili, belge delili ve belirti delili şeklinde Türk doktrininde sınıflandırılırlar.¹⁰¹ Elektronik belge bakımından incelenmesi gereken delil türü belge delilleridir. Somut olayın temsil edildiği, insan tarafından yapılan ispat vasıtalarına belge delili adı verilmektedir.¹⁰² Tüm bu delil konusuna ilişkin açıklamalar doğrultusunda elektronik belgenin hangi kategori içerisinde ve nasıl yer alması gerektiği çözüme kavuşturulmalıdır. Elektronik ortamda bulunan veriler bilgisayar belleğinde, bilgisayar ekranında ve bilgisayardan yazıcı (*printer*) aracılığı ile kağıda aktarımı yapılan belge (*çıktı*) şeklinde karşımıza çıkar; ancak ilk ikisi yazılı şekle sahip değil iken, üçüncüsü aslın bir kopyası olarak kabul edilir.¹⁰³ Bu durum ise ispat aracı olarak elektronik belgenin kullanılarak, bir belge delili olarak sayılabilesinin önünde engel oluşturmaktadır. Çünkü bu şekilde belgenin orijinalinde bir irade açıklamasında bulunulmamakta; aksine sadece bilgiler sunulmaktadır ve bu şekilde yapılacak olan tespit tek başına ceza muhakemesinde mahkumiyet kararının verilmesi için yeterli olmamakla birlikte mutlaka başka bir delil ile desteklenmesi aranacaktır.¹⁰⁴ Askeri Yargıtay'ın kararını örnek verebiliriz. Söz konusu karar; *“UYAP sistemi üzerinden yapılan tüm işlemlerde e-imza kullanıldığını ve bunun ispat aracı olabileceğini, buna karşılık güvenli e-imza ile imzalanan bir evrakın sistem haricindeki birim ve kuruluşlara kullanılması durumunda bu evrakın bir çıktısının alınması ve bunun üzerine ilgili kişi tarafından aslının aynısıdır şerhi düşüldükten sonra mühürlenip imzalandıktan sonra ispat aracı olarak kullanılabilceğini”*¹⁰⁵ belirtmektedir. Bu yüzden elektronik belgenin somut olaya ilişkin delil vasıtalarının değerlendirilmesine yarayan belirti delilleri¹⁰⁶ arasında yer

⁹⁹ Centel, Nur, Zafer, Hamide, age, s.201.

¹⁰⁰ Walter, Tonio, “Ceza Muhakemesinde İspat Yükü, Ceza Muhakemesi Hukukunda Delil ve İspat”, Çeviri: Doğan, Koray, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s.544.

¹⁰¹ Ünver, Yener, Hakeri, Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 2. Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s.106.

¹⁰² Ünver, Yener, Hakeri, Hakan, age, s. 123.

¹⁰³ Özbek, Veli Özer, age, s. 185.

¹⁰⁴ Özbek, Veli, Özer, age, s. 186.

¹⁰⁵ Askeri Yargıtay Kararı 17.02.2011, 16/15; Aktaran: Ünver, Yener, Hakeri, Hakan, age, s.160.

¹⁰⁶ Centel, Nur, Zafer, Hamide, age, s. 252

alması daha uygun olacaktır.¹⁰⁷ Üstelik gelişen bilişim sistemlerinin elektronik ortamdaki belge üzerinde değişiklik yapılmasına imkan verebilecek yardımcı araçlarının var olabilme ihtimali yüksek olduğundan dolayı, üzerinde değişiklik yapıldığında klasik delillerden çok farklı bir özellik arz etmektedir. Bu sebeple bu delillerin toplanması da ayrı bir sorun olmaktadır. Delilin, muhakemedeki maddi olayı temsil edici yönü bulunduğundan dolayı elektronik belge delilinin elde edilmesi, değerlendirilmesi ve sunumu aşamasında sistem ve dosya bütünlüğü bulunmalıdır.¹⁰⁸ İşte bu noktada da arama ve el koyma tedbirleri bakımından (CMK 134) teknolojinin gerektirdiği yeni düzenlemeler yapılarak; bu hüküm altında tarafların güvenliği koruma altına alınmalıdır.¹⁰⁹

Elektronik belgenin belirti delili sayılması gerektiği konusu ceza muhakemesine ilişkin bir meseledir. Bu açıklamalardan sonra elektronik belgenin, ceza hukuku anlamında “belge” sayılıp sayılmayacağı hususuna açıklık getirmek gerekmektedir. Ceza hukuku anlamında belge; yazılı olması, düzenleyicisinin belirli olması ve hukuki değer taşıması olmak üzere üç temel unsura sahip olmakla beraber; Türk Ceza Kanunu bakımından resmi belge, özel belge ve resmi belge hükmünde belge olmak üzere üç tür belge düzenlenmiştir. Bu yüzden elektronik belgenin, TCK’da dördüncü belge türü olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine dair var olan soruna değinmek gerekmektedir.

Elektronik belgelerin görünüm şekilleri; veri taşıyıcısında kayıtlı veriler, bilgisayar ekranında görülen veriler ve bilgisayar çıktısı olarak üç ana başlık altında toplanabilirler.¹¹⁰ Ancak ilk ikisinin yazılı bir şekle sahip olmaması¹¹¹ ve başka vasıtalar aracılığıyla okunabilir olmaları¹¹², bilgisayar çıktıları ile birlikte ortak bir şekilde; ortaya çıkan yazının orijinal mi aslının bir kopyası mı olduğu sorununu da beraberinde getirmiştir. Sanal ortamda bulunan elektronik belge, kişilerce algılanabilmesi için ekranlar ve yazıcılar gibi yardımcı araçlar kullanılmaktadır.¹¹³

---

¹⁰⁷ Aynı görüşte: Özbek, Veli Özer, age, s. 186.

¹⁰⁸ Sarsıkoğlu, Şenel, “Ceza Muhakemesinde Delil ve İspat Hukuku Açısından Elektronik Delil (E- Delil) Kavramı”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:6, Sayı: 22, Temmuz 2015, s. 441.

¹⁰⁹ Konu Hakkında Bkz. Özen, Muharrem, Özocak, Gürkan, “Adli Bilişim Elektronik Deliller ve Bilgisayarlarda Arama ve El Koyma Tedbirinin Hukuki Rejimi (CMK m. 134)”, Ankara Barosu Dergisi, 2015/1, s.74.

¹¹⁰ Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Erturgut, Mine, age, s. 35- 53.

¹¹¹ Özbek, Veli Özer, age, s.185.

¹¹² Erturgut, Mine, age, s. 35- 36.

¹¹³ Acar, Ayşe Ece, age, s. 139.

Ceza hukukumuzda bu özel durum için herhangi bir düzenleme mevcut bulunmamaktadır. Amerikan hukukunda ise “*Federal Rules of Evidence*” (1001/d) içerisinde yer alan düzenlemeye göre; elektronik ortamda depolanan bilgilerin yazıcı ya da başka vasıtalar ile fiziki çıktısının alınması durumunda; eğer orijinal belgedeki bilginin gerçeğini yansıtıyorsa aslı olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir.¹¹⁴ Ancak yanlış anlaşılmaya yer bırakmaksızın dikkat edilmesi gereken husus; bu düzenleme ile kastedilenin, elektronik belgenin verileri eksiksiz, tam ve doğru olarak görülebildiği sürece çıktıya orijinal olma özelliğinin tanınmış olmasıdır.¹¹⁵ Fakat doktrinde bir görüş; elektronik belgenin ekranda görülen halinin belgenin aslı olduğu ve başka vasıtalar aracılığıyla elde edilen fiziki çıktısının aslının kopyası olduğu savunur iken¹¹⁶; diğer bir görüş ise; verilerin sadece elektronik ortamda bulunan hallerinin orijinal olduğunun kabul edilmesinin verilerin delil olarak değerlendirilebilmesine engel oluşturabilecek durumlarla karşılaşılmasına sebebiyet verecek olması nedeni ile bazı görünümünün kabul edilmesi gerektiğini, öncelikle ekran görünümü orijinal kabul edilerek, nasıl adi senetlerde imzaya itiraz olmadığı sürece mahkeme bunu inceleme konusu yapmıyorsa, çıktıya da itiraz olmadığı sürece delil olarak kullanılabilmesi; ancak tüm bu durumlar çıktının tam ve doğru olduğu durumlarda geçerli olmalıdır şeklinde savunmaktadır.¹¹⁷ Ceza yargılaması bakımından değerlendirir iken; Ceza Muhakemesi Kanunu’nun Elektronik İşlemler başlıklı 38/A maddesinin 8. Fıkrasında “*Elektronik ortamdan fiziki örnek çıkartılması gereken hallerde tutanak veya belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek hakim, Cumhuriyet savcısı veya görevlendirilen yetkili kişi tarafından imzalanır ve mühürlenir*” hükmü de dikkate

---

¹¹⁴ Federal Rules of Evidence, Article X. Contents of Writings, Recordings, and Photographs, Rule 1001. Definitions That Apply to This Article: 1001/d: “*An original of a writing or recording means the writing or recording itself or any counterpart intended to have the same effect by the person who executed or issued it. For electronically stored information, original means any print- out or other output readable by sight- if it accurately reflects the information. An original of a photograph includes the negative or a print from it.*”, Federal Rules of Evidence, U. S. Government Printing Office, Washington: 2014 www.uscourts.gov/file/486/download , Erişim Tarihi: 19.12.2015.

¹¹⁵ Erturgut, Mine, age, dipnot: 78, s.47.

¹¹⁶ Özbek, Veli Özer, age, s.185 ve Erturgut, Mine, “Elektronik İmza Kanunu Bakımından E-Belge ve E-İmza, Bankacılar Dergisi”, Sayı 48, Yıl: 2003, s. 67. Bilgisayar çıktılarının *suret* olduğu konusunda bkz. Konuralp, Haluk, **Medeni Usul Hukukunda İspat Kurallarının Zorlanan Sınırları**, Ankara 2009, Yetkin Yayınevi, s.37.

¹¹⁷ Göksu, Mustafa, **Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil**, Ankara 2010, s. 50-53, acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/26465/tez.pdf , Erişim Tarihi: 19.12.2015 ve Aynı Doğrultuda: Acar, Ayşe Ece, age, s.139.

alınmalıdır. Onaysız ve mühürsüz olarak hiçbir anlam ifade etmeyen elektronik belgenin çıktısı; ancak onay ve mühür gibi eklerle desteklendiğinde bir anlam ifade etmeye başlamaktadır. Bu sebeple doktrindeki belgenin ekrandaki görünümünün orijinal, çıktısının ise kopyası olduğuna dair görüşe katılmakla birlikte; bilgisayar çıktısının ancak geçerli mühür ya da onay ile desteklenmesi halinde ceza yargılamasında anlamlı hale gelebileceği söylenebilir. Çünkü bu durum ileride elektronik belgenin hukuki değer taşıması konusunda ele alacağımız, delil niteliği bakımından şüpheleri beraberinde getirmektedir. Bu yüzden bilgisayardaki orijinal niteliğini kaybetmemiş, elektronik belgenin aslı yine bilgisayardaki hali olarak kabul edilmelidir. Ceza hukukunda yer alan belgenin unsurlarından yazılılık ile bağlantılı olan bu durum göstermektedir ki; ceza yargılamasında her ne şekilde delil değerlendirmesi bakımından ne sonuç doğurursa doğursun; ceza hukuku için bir vasıta ile yazılı hale getirilip taşınır bir cisim olan kağıda aktarılması, okunabilirlik sağladığından dolayı yazılılık unsurunu elektronik belgenin sağladığını göstermektedir. Düzenleyicisinin belirli olması bakımından inceleme yapıldığında ise; elektronik belgenin kimin tarafından düzenlendiğinin elektronik imza sayesinde anlaşılabilirdiğini görmekteyiz. Klasik anlamda imzadan, kalem vasıtası ile atılan ıslak imza anlaşılmaktadır; ancak elektronik imza sayısal kodlardır ve elektronik imzayı oluşturan bu kodlar vasıtasıyla elektronik ortamdaki belgeler, elektronik ortamdaki imzanın sahibi ile ilişkilendirilebilmesini sağlar.¹¹⁸ Fakat hukukumuz bakımından ıslak imza ile eşdeğer sayılabilen imza türü, güvenli elektronik imzadır.¹¹⁹ Buna göre; güvenli elektronik imzanın, nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin tespitini sağlaması bakımından belgenin kim tarafından düzenlendiğini gösterdiği sonucuna varılarak, atfedilebilirlik şartını da sağladığını söyleyebiliriz.¹²⁰ Son olarak hukuken değer taşıma durumu bakımından ise; Hukuk Muhakemeleri Kanunu bakımından 205/2 “*Usulüne uygun güvenli elektronik imzayla oluşturulan elektronik veriler de adi senet hükmündedir*” denilerek ve gerekçesinde “ *Elektronik imzalı belgelerden sadece, güvenli elektronik imza ile oluşturulanlar adi senet kuvvetinde sayılmış,*

---

¹¹⁸ Acar, Ayşe Ece, age, s. 146.

¹¹⁹ Bkz. 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu, Madde 5: “*Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı sonucu doğurur.*”

¹²⁰ Bkz. 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu, Madde 4/c: “*Nitelikli elektronik sertifikaya dayanarak imza sahibinin kimliğinin tespitini sağlayan...*”

diğer elektronik belgeler ya da güvenli elektronik imza dışında elektronik belgeler adi senet kabul edilmemiştir ve doğrudan adi senet ifadesi tercihinde bulunulmadan adi senet hükmündedir ibaresine yer verilmiştir”¹²¹ Bu bakımdan güvenli elektronik imzalı elektronik belgenin adi senet hükmünde olmasının sonucu, adi senetlerin ispat gücünde belirlemektedir. Çünkü adi senetler Medeni Usul Hukuku’na göre kesin delil teşkil etmektedir.¹²² Ceza Muhakemesi bakımından ise; daha önce yapmış olduğumuz açıklamalar doğrultusunda; elektronik belgelerin yazıcı vasıtasıyla somut yazılı belge olarak ortaya çıkarılması mümkün ise de içeriğinin değiştirilebilme ihtimalinin varlığı tek başına delil sayılabilmek gücünü ortadan kaldırmaktadır ve bu sebep ile de tek başına mahkumiyet kararı verilmesi için yeterli olmayıp; başka deliller ile de desteklenmesi gerekmektedir.¹²³ Bu yüzden de ancak sadece somut olaya ilişkin delil araçlarının değerlendirilmesinde kullanılan, esas uyumsuzluğu doğrudan çözemeyen, dolaylı delil¹²⁴ olarak kabul gören belirti delili olarak kabul görebilirler. Geleneksel belgelerin geride bazı izler bırakılarak üzerinde yapılan değişiklikleri çözümlenebilmek mümkün iken; elektronik verilerin değiştirilip değiştirilmediğini anlayabilmek bu kadar kolay olmamaktadır. Bu çerçevede delil olma ve ispat güçleri azdır ve teknik bilgi gerektiren bu tür bir konuda bilirkişiye başvurulmalıdır.¹²⁵ Fakat her ne kadar delil olma bakımından güçlü bir ispat vasıtası olmaya elverişli olmasa da belirti delili olarak, dolaylı delil olarak değerlendirilebilmesi hukuken bir değer taşıdığını göstermektedir.

Ceza hukuku anlamında belgenin taşınması gereken unsurları taşıdığını söyleyebilirsek de yürürlükte bulunan ceza kanunumuz üç tür belge (*resmi belge, özel belge, resmi belge hükmünde belge*) belirlemiştir. Bu belge türlerinin içerisinde elektronik belge yer almamakta ve kanunumuzda belge tanımı yapılmamasına rağmen elektronik belgenin de belge unsurlarını taşıdığı gerekçesi ile bu belge türlerinin kapsamında olduğunu kabul etmek kıyas anlamına gelir. Ceza hukukunda ise; kıyasa yer yoktur. Bu durum kanunilik ilkesinin bir sonucudur. Hangi tür davranışların suç olarak düzenlendiğinin kanun tarafından gösterilerek; bu suç

¹²¹ Kuru, Baki, Arslan, Ramazan, Yılmaz, Ejder, age, s. 380.

¹²² Kuru, Baki, Arslan, Ramazan, Yılmaz, Ejder, age, s. 381.

¹²³ Özbek, Veli, Özer, age, s. 197.

¹²⁴ Belirti Delilleri Tanımı İçin Bkz. Centel, Nur, Zafer, Hamide, age, s.252.

¹²⁵ Özbek, Veli Özer, age, s.197.

işleyenlerin hangi yaptırımlarla karşılaşacağıının önceden belirlenmesi durumu kanunilik ilkesidir.¹²⁶ Özetle suçta kanunilik yani kanunsuz suç olmaz ilkesi (*nullum crimen sine lege*) ve cezada kanunilik (*nulla poena sine lege*) olarak adlandırılabilir.¹²⁷ Kıyas ise; kanunda suç olarak düzenlenmemiş olan bir davranışa, kanunda var olan hükümlerden birisinin uygulanmasıdır.¹²⁸ İşte kanunilik ilkesinin meydana getirmiş olduğu kıyas yasağı, ceza hukukunu diğer hukuk dallarından ayıran ve toplum içerisindeki bireyin kendisini güvende hissetmesinin teminatı olan bu ilke kesinlikle ihlal edilmemesi gereken ve katı anlamda uygulanması gereken bir ilkedir. Ceza hukuku ile sıkı ilişki halinde bulunan ceza muhakemesi hukukunda, temel hak ve özgürlükleri sınırlamayan kurallar mevcut olduğunda kıyas kabul edilebilmektedir.¹²⁹ Yine aynı şekilde medeni hukuk bakımından da kıyas kabul edilerek, kanunda mevcut bulunan boşluklar doldurulabilmektedir.¹³⁰ Fakat kıyasın ceza hukukuna girdiği anda, kanunilik prensibini terk etmek gerekmektedir.¹³¹ Ancak kanunilik prensibi, bireysel özgürlüğün en önemli teminatı sayıldığından dolayı vazgeçilemez olduğu ve bu sebep ile de suç ve ceza tahsis eden hükümler bakımından kıyasa başvurulmasının doğru olmadığı kanaatindeyiz.¹³² Üstelik Türk Ceza Kanunu'nun 2/3. Maddesi de kıyas yasağını vurgular iken; Anayasa'nın 38. Maddesi de aynı doğrultuda ifadelerle sahip bulunmaktadır.¹³³ Tüm bu açıklamalar doğrultusunda, elektronik belgenin ceza hukuku bakımından belge sayılmaması gerektiği kanaatindeyiz. Türk Ceza Kanunu'nun 204 vd. yer alan suçların maddi konuları bakımından elektronik belgenin diğer belgeler ile aynı kapsamda yer alamayacağı düşünülmektedir. Çünkü bu alanda yer almayan yeni tür bir belgenin; üstelik bu yeni tür belgeye dair herhangi bir düzenlemenin ceza kanunu içerisinde yer almamasından dolayı, sanki

¹²⁶ Demirbaş, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s. 108.

¹²⁷ Demirbaş, Timur, age, s.109.

¹²⁸ Demirbaş, Timur, age, s.115.

¹²⁹ Centel, Nur, Zafer, Hamide, age, s.11.

¹³⁰ Türk Medeni Kanunu Madde 1/2: "*Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hakim, örf ve adet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir.*"

¹³¹ Alacakaptan, Uğur, "İngiliz Ceza Hukukunda Suç ve Cezaların Kanuniliği Prensibi" , Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kriminoloji Enstitüsü Yayınları, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1958, s.26.

¹³² Alacakaptan, Uğur, age, s.26.

¹³³ Türk Ceza Kanunu 2/3: "*Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz*" ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 38: "*kimse işlediği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz.*"

mevcut bir düzenleme varmışçasına hareket etmek ve diğer belgelere benzetilerek aynı açıklamaların elektronik belgeler için de geçerli olduğunu varsaymak, yeni bir kanun maddesi tahsis etmek anlamına gelir. Bu durum ise ceza kanununun kanunilik ilkesi ve kıyas yasağının ihlal edilmesi suretiyle sanki medeni kanunun birinci maddesinde yer alan “*Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hakim, örf ve adet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir*” hükmü uygulamak anlamına gelir. Bu durum ise kabul edilemez bir durumdur.

Sonuç olarak, ceza hukukunun temel ilkelerinin ihlaline sebebiyet verilmemesi için ceza kanununun güncel gelişmelerin gerisinde kalmasına sebebiyet verilmeden, elektronik belgeye dair bir hüküm tahsis edilmelidir. Çünkü, ceza kanunlarında var olan belge kavramı bilgisayarda yer alan bilgiyi kapsamamaktadır.¹³⁴ Tahsis edilecek olan yeni hüküm belge kavramının kapsamını genişletecek ve böylece ceza kanunu bakımından temeli bulunmayan elektronik belgeye hukuken bir anlam yükleyecektir.¹³⁵

III. ALDATMA YETENEĞİ

İğfal kabiliyeti olarak da bilinen aldatma yeteneği; belgedeki sahtekarlığın ilk bakışta anlaşılabilmesi ve bu sebeple de başkalarını aldatabilecek biçim ve içerikte olması olarak tanımlanabilir.¹³⁶ Burada açıklanması gereken durum, aldatma yeteneğinin düzeyinin ne olması gerektiğidir. Aldatma yeteneğinin var olduğunun söylenebilmesi için muhatabının kişiliğine göre değerlendirilmesi değil; sahteciliğin çok sayıda kişinin aldatılmasını sağlayacak seviyede gerçekleştirilmiş olması anlaşılmalıdır.¹³⁷ Ortalama düzeyde olması yeterlidir. Yargıtay uygulamaları, aldatma yeteneği için bariz, açık ve ilk görüşte anlaşılabilir nitelikte olmama durumlarını aramaktadır.¹³⁸ Sahteliği kolayca anlaşılabilen bir belge ile de kişiye duyulan güven ve bu kişinin hileli davranışı sebebi ile zarara sokulmak mümkündür; ancak burada belgede sahtecilik söz konusu olmaz ve

¹³⁴ Cengiz, Sibel, age, dipnot: 41, s.13.

¹³⁵ Kıyas yasağının ihlal edilmediğine dair görüş için: Taşdemir, Kubilay, age, s.297.

¹³⁶ Meran, Necati, age, s.425.

¹³⁷ Gökcani Hasan Tahsin, “Özel Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:68, Sayı: 2010/1, s.224.

¹³⁸ Taşdemir, Kubilay, age, s.65.

dolandırıcılıktan söz etmek mümkün hale gelir.¹³⁹ Ancak Yargıtay'ın yerleşik pek bariz, ilk görüşte anlaşılabilir nitelikte olan sahteliğin aldatma yeteneğine sahip olmadığı uygulamasında bazı yazarlar; açık ve bariz olması halinde suçun oluşmamasının aldatma gücünün olmamasına dayanmadığını gerçek sebebin taklit fiilinin işlenmesi için elverişsiz vasitanın kullanılmış olması olduğunu ileri sürmüşlerdir.¹⁴⁰ Bir ceza kanunu hükmünü ihlal etmeye yönelmesine rağmen, hareketin (vasitanın) ihlal edilmek istenen suçun oluşmasına sebebiyet verecek zarar veya tehlikeyi ortaya çıkarmaya elverişli olmaması ya da hareketin konusunun bulunmaması nedeni ile başarısız olmak zorunda kalan davranışa işlenemez suç denilmektedir.¹⁴¹ İşte bu noktada, aldatma yeteneğinin yokluğu sebebi ile fiilin suç teşkil etmemesinin işlenemez suç müessesesinin bir uygulaması olduğu da savunulmaktadır.¹⁴²

Aldatma yeteneği konusu, belgede sahtekarlık konusu içerisinde yer alan; ancak yukarıda bahsedildiği gibi dolandırıcılık suçunun kapsamında da yer alabildiği gibi başka suçlar ile de bağlantısı var olabilen bir konudur. Kamu görevlileri tarafından işlenen sahtecilik suçlarında iğfal kabiliyetinin bulunmaması sebebi ile 204. Maddedeki suçun oluşması dahi, unsurlarının varlığı halinde görevi kötüye kullanma suçu oluşabilir ve yine gerçek bir belgede değişiklik yapılması halinde iğfal kabiliyetinin gerçekleşmemesi durumlarında TCK 205'teki resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçunun unsurlarının oluşup oluşmadığı araştırılmalıdır.¹⁴³

IV. MADDİ SAHTEKARLIK VE FİKRİ SAHTEKARLIK

Belgenin maddi varlığında yapılan ekleme, çıkarma gibi çeşitli yöntemler ile değişiklikler meydana getirmek maddi sahtekarlık anlamına gelir iken; belgenin özüne ilişkin içeriğinde yapılan değişiklikler fikri sahtekarlıktır. Maddi sahtekarlık belgenin gerçek olmasına karşı işlenen bir suç olarak kabul edilmektedir.¹⁴⁴ Fakat

¹³⁹ Meran, Necati, age, s.425.

¹⁴⁰ Bu konu hakkında bkz. ERMAN/ÖZEK, **Kamu Güvenine Karşı Suçlar**, s. 426.

¹⁴¹ Alacakaptan, Uğur, "İşlenemez Suç", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, no: 223, s.1.

¹⁴² Erman, Sahir, Ticari Ceza Hukuku, s. 450.

¹⁴³ Taşdemir, Kubilay, age, s.72.

¹⁴⁴ Taşdemir, Kubilay, age, s.95.

taklit veya tağyir edilmemiş ve bu sebep ile de gerçek olan belgenin doğru olmayan ifadeleri içermesi fikri sahtekarlığın mevcut bulunduğunu göstermektedir.¹⁴⁵

Maddi ve fikri sahtekarlık arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklardan ilki, maddi sahtekarlıkta mutlaka önceden sahit bir belge bulunması diğeri bir deyişle sahtekarlık belgenin meydana gelmesinden sonra yapılması gerekmektedir.¹⁴⁶ Ancak fikri sahtekarlıkta sahit bir belge hiçbir zaman düzenlenmemekte ve fail tarafından doğrudan düzenleme yapılarak, yazının yazıldığı anda sahtekarlık suçu işlenmektedir.¹⁴⁷ İkinci farklılık ise; belgenin düzenleyicisi konusunda belirlemektedir. Maddi sahtekarlık için görevi ya da sıfatı fark etmeksizin belgeyi elde eden bir kişi, o belgenin üzerinde maddi değışiklikler yapabilir iken; fikri sahtekarlık için kamu görevlisinin, görevi gereğı bir resmi belgeyi düzenlerken işlemesi gerekir.¹⁴⁸ Bu durumda denilebilir ki; maddi sahtekarlık resmi belgede veya özel belgede yapılabilir; ancak fikri sahtekarlık sadece resmi belgede yapılabilir.

V. LÜZUMSUZ SAHTEKARLIK

Gerçekte bir sahtekarlık fiilinin var olmasına rağmen, uygulamada hukuki sonuç doğurmayan konularda işlenmesi veya o belge ile ispat edilmesi gereken konulara ilişkin olmaması sebebi ile eylem cezalandırılmamış ve ortada bir lüzumsuzluğun olduğu kabul edilmiştir.¹⁴⁹ Kısaca, ulaşmak istenen sonuca sahtekarlık yapılmadan da ulaşılması mümkün iken; sahtekarlık ile ulaşılabilceğinin düşünülmesi ile bu yola başvurmak lüzumsuz sahtekarlık olarak değıerlendirilir. Aslında burada sahtecilik eyleminin gerekli olduğuna inanmak ve ya bilgisizlik kilit unsurları oluşturmaktadır. Çünkü fail, hakkı olanı kanuni olarak elde edebileceğini bilmediğı ya da güven duygusundan yoksun olduğu için elinde bulunan belgeyi değıştirerek hakkını almaya çalışmaktadır.¹⁵⁰ Örneğın Yargıtay, “Sanık O.nun Ulubey Mal Müdürlüğüne sunduğı sahteliğı iddia olunan suça konu veraset ve intikal vergisi beyannamesindeki katılanlara atfen atılan imzaların,

¹⁴⁵ Cengiz, Sibel age, s.33.

¹⁴⁶ Erman, Sahir , Özek, Çetin, age, s.293.

¹⁴⁷ Erman, Sahir, Özek, Çetin, age, s.293.

¹⁴⁸ Erman, Sahir, **Ticari Ceza Hukuku III**, s. 292.

¹⁴⁹ Erman, Sahir, age, s. 349; Taşdemir, Kubilay, age, s. 91.

¹⁵⁰ Tekin, Nurullah, “Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 19, Ekim 2014, s. 923.

sanığın miras hissesine düşen payı almasında hukuki olarak sonuca etkili olmadığı, zira diğer mirasçılarının imzası olmadan tek başına bu beyannameyi vermesi halinde de aynı sonucu elde edebileceği gibi katılanlara miras yoluyla hisseleri oranında intikal eden miras haklarını almalarına da engel teşkil etmediğinden cihetle tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak olunmamıştır”¹⁵¹ ifadesi ile resmi belgede sahtecilik suçundan ortada lüzumsuz bir sahtekarlığın varlığı sebebi ile beraat kararı vermiştir. Lüzumsuz sahtekarlığın var olduğunun kabulü için en önemli konu ise, sahteciliğin herhangi bir zarara ya da zarar olasılığına yol açmamasıdır. Kamunun güveni ile sıkı bir bağ içerisinde olan sahtekarlık meselesinde, lüzumsuz sahtekarlığın ayrıca değerlendirilmesinin sebebi o belge ile hukukten pratik bir sonucun elde edilememesi sebebi ile sahteciliğin herhangi bir zarar olasılığına yol açmadığından fiilin suç oluşturmamasından kaynaklanmaktadır.¹⁵² Yine Yargıtay bu gibi bir durumda “Suça konu bononun 05.06.2006 tarihi olan vade tarihinin 08.06.2006 vade tarihi olarak değiştirilmek suretiyle yapıldığı iddia olunan tahrifatın, dosya içerisinde bono aslını bulunmaması ve olayda zamanaşımı ile ilgili bir ihtilaf bulunmaması nedeniyle borçlular aleyhine sonuç doğurmayacağından, sanığın üzerine atılı eylemin faydasız sahtecilik niteliğinde olduğu ve suç oluşturmayaacağı düşünüldüğünden sanığın beraatine karar verilmesi”¹⁵³ şeklinde karar vermiştir. Ancak, bu tür bir sahtekarlıktan en az bir şekilde menfaat elde edilebiliyorsa, bu durumda ortada lüzumsuz sahtekarlığın var olmadığı kabulü gerekir. Genel vekaletnamenin vekili olan ve bu sebeple de temsilen ve kendi imzası ile her türlü bono imzalama yetkisini haiz olan kişinin, vekaleti veren kişinin imzasını taklit etmek sureti ile sahte bir bono meydana getirmesi olayında, lüzumsuz sahtekarlığın varlığından söz edebilmek için, işlemin hiçbir menfaat sağlamadığının tesbiti gerekmektedir ve eğer sonucunda bankadan kolayca kredi alabilmek gibi bir menfaat var ise; lüzumsuz sahtekarlığın var olduğu kabul edilemez.¹⁵⁴

¹⁵¹ Yargıtay 11. Ceza Dairesi E. 2010/7866 K. 2012/22547 Karar Tarihi: 27.12.2012, www.legalbank.net , Erişim Tarihi: 10.12.2015.

¹⁵² Erman, Sahir, age, s.350; Taşdemir, Kubilay, age, s. 92.

¹⁵³ Yargıtay 11. Ceza Dairesi E. 2013/17567 K. 2013/16648 Karar Tarihi: 13.11.2013, www.legalbank.net , Erişim Tarihi: 10.12.2015.

¹⁵⁴ Bkz: Erman, Sahir, age , Dipnot 220, s. 353.

VI. FOTOKOPİLERDE SAHTEKARLIK

Fotokopi, Türk Dil Kurumu tarafından “*ıpkıçekim*”¹⁵⁵ olarak tanımlanmaktadır. Belgenin aynısı yeni bir kağıda aktarılmış olsa da, fotokopi asıl olanın bir kopyasını oluşturmaktadır. Bu sebep ile de gerçek belgeden çok daha kolay bir şekilde üzerinde kalem baskı izi, işleklik, hız ve imzadaki el kaldırma hareketi gibi ayırt edici özellikler bulunmadığından, üzerinde yapılacak olan incelemelerde sahteciliğin saptanması çoğu zaman mümkün olamayacaktır.¹⁵⁶ Ancak bu saptama kolay olmasa da Yargıtay tarafından fotokopi belge üzerinde sahtelik incelemesi yapılabileceği kabul edilmektedir.¹⁵⁷ Adli belge incelemesinin kapsadığı alan içerisine fotokopi incelemeleri de girmektedir.¹⁵⁸ Adli Tıp Kurumu’na gönderilip inceleme yaptırılması bakımından ise; “*Fotokopilerde bazı grafolojik tanı unsurları kayba uğramakta ise de; fotokopi belgelerin net olması halinde üzerinde inceleme yapılması mümkün bulunduğundan, sanığın ve onun adına belgeyi ibraz edenin olay tarihinden önceki günlere ait imza ve yazı örnekleri temin edilerek Adli Tıp Kurumuna gönderilip bilirkişi incelemesi yaptırılarak yazı ve imzaların kime ait olduğu saptanıp sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken yazılı şekilde beraat kararı verilmesi yasaya aykırıdır*”¹⁵⁹ şeklinde karar vermiştir.

Yargıtay, onaylı olmadığı sürece hukuki sonuç doğurmaya elverişli olmadığından hareketle onaysız fotokopiyi resmi belgeden saymamaktadır. Bu doğrultuda Yargıtay; “*Sanığın yolda bulunduğu başka bir şahsa ait nüfus cüzdanının fotokopisini çektirerek kendi fotoğrafını yapıştırıp adı soyadı bölümüne de şikayetçinin adı ve soyadını yazdıktan sonra tekrar fotokopi çektirip kimlik olarak kullandığının anlaşılmasına göre suça konu fotokopinin onaylı olmaması nedeniyle hukuki sonuç doğuracak nitelikte belge kabul edilemeyeceğinden cihetle işgal kabiliyetini haiz bulunmadığı gözetilmeden mahkumiyetine karar verilmesi, yasaya*

¹⁵⁵ Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56696695c512f6.21744616, Erişim Tarihi: 10.12.2015.

¹⁵⁶ Taşdemir, Kubilay, age, s.98.

¹⁵⁷ Gökcan, Hasan Tahsin, “Özel Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:68, Sayı 2010/1, s.224.

¹⁵⁸ Alkan, Nevzat, Sözen, Şevki ve Kurtaş, Ömer, “Dünyada Adli Belge İncelemesi”, Adli Tıp Bülteni, Cilt 3, Sayı 2, 1998, s. 64.

¹⁵⁹ Yargıtay 11. Ceza Dairesi 10.07.2007, 7226/4889; aktaran Tekin, Nurullah, age, s. 919, , www.taa.gov.tr/indir/resmi-belgede-sahtecilik-sucunda-bazi-ozel-durumlar-bWFrYWxlFDQ1YzBiLTVkYjgzLTM2NGViLTM05MjAxLnBkZnwwZnZg/, Erişim Tarihi: 10.12.2015.

aykırıdır”¹⁶⁰ diyerek fotokopinin onaylı olmamasının hukuki sonuç doğuramayacağını vurgulayarak aynı zamanda da iğfal kabiliyetinin de bulunamayacağını belirtmiştir. Fakat onaysız sahte fotokopiden çıkar sağlanması durumunda, eylemin dolandırıcılık suçunu oluşturabileceği de göz ardı edilmemelidir.¹⁶¹

Özel bir belgenin fotokopisinin de özel belge sayılacağı¹⁶² belirtmek ile birlikte yine onaysız olan fotokopinin sonuç doğuramayacağı ve aslı gibidir onayının bulunması halinde hukuken bir değer taşıdığı kabul edilerek, bu sayede özel belge niteliğine devam edeceği belirtilmektedir.¹⁶³ Sahte olan bir özel belgenin fotokopisinin onaylatılması hususunda Yargıtay, “*Özel belge olan sahte kira sözleşmesini notere onaylatmak biçimindeki eylemin, noter onay bölümünde sahtecilik söz konusu olmadığından suçun niteliğini değiştirmeyeceği ve özel belgede sahtecilik suçunda kullanma suçun unsuru olduğunu*”¹⁶⁴ ifade ederek, fotokopinin üzerinde var olan noter onayında sahtecilik yapılmadığı sürece fiilin özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacağını vurgulamıştır.¹⁶⁵

VII. ZARAR MESELESİ

Suç işleme kastının içeriğinin kötü olması, onun cezalandırılabilmesi için yeterli değildir ve cezalandırabilmek için ayrıca bir zararın var olması veya zarar olasılığının bulunması gerekir.¹⁶⁶ Bu durum 765 sayılı Türk Ceza Kanunu için geçerli olmak ile birlikte, zararın özellikle ve ayrıca araştırılması gerektiğini göstermekte idi. Ancak 5237 sayılı yürürlükte bulunan Türk Ceza Kanunu bakımından ayrıca zarar veya zarar ihtimalinin aranmasına gerek yoktur. Sahtecilik, kamu güvenine karşı suçlar içerisinde yer aldığından dolayı kamu güveni ile sıkı bir bağ içerisindedir. Bu yüzden ki, sahteciliğin icrası ile birlikte kamu güveni

¹⁶⁰ Yargıtay 11. Ceza Dairesi E. 2006/5939 K. 2006/9133 Karar Tarihi: 15.11.2006, www.legalbank.net , Erişim Tarihi: 10.12.2015.

¹⁶¹ “*Kardeşinin nüfus cüzdanı fotokopisi ile başvurup, onun adıyla sözleşme imzalayarak aldığı cep telefonu hattını kullanarak yaptığı görüşme ücretlerini ödememe eyleminin bütün halinde dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmelidir.*” Yargıtay 11. Ceza Dairesi 3.10.2007, 3349/6186; aktaran: Gökcan, Hasan Tahsin, “Özel Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, s. 223.

¹⁶² Erman, Sahir, Özek, Çetin, age, s.518.

¹⁶³ Gökcan, Hasan Tahsin, “Özel Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, s.223.

¹⁶⁴ 11. Ceza Dairesi 25.06.2007, 8615/4387; Aktaran Gökcan, Hasan Tahsin, Özel Belgede Sahtecilik Suçu, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68, Sayı: 2010/1, s.224.

¹⁶⁵ Gökcan, Hasan Tahsin, age, s.224.

¹⁶⁶ Erman, Sahir, Özek, Çetin, age , s. 252.

sarsılacak ya da kamu güveni tehlikeye düşecektir ve zararın gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılması, ispatı gerekli değildir.¹⁶⁷ Sahtecilik suçları niteliği itibarıyla, soyut tehlike suçlarıdır. Soyut tehlike suçlarının gerektirdiği, hareketin yapılmış olmasının yeterli olup ayrıca somut bir tehlikenin var olmasına gerek duyulmaması özelliğine sahiptir.¹⁶⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun, *“Evrakta sahtekârlık suçlarında ise, gerek yerleşmiş yargısal kararlarda, gerekse öğretide genellikle kabul gören görüşe göre bu suçun hukuki konusu, kamunun güvenidir. Belgelerin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgeye eklemeler yapılması, tamamen veya kısmen değiştirilmesi eylemlerinin kamu güvenini sarstığı kabul edilerek suç sayılıp yaptırma bağlanmıştır. Bu nedenle fiilden bir zararın ortaya çıkması aranmamakta, zarar olasılığı yeterli görülmektedir”*¹⁶⁹ kararında açıkça zarar meselesinin çözüme kavuşturulduğunu görmekteyiz.

VIII. BELGEDE SAHTEKARLIK SUÇLARI

A. RESMİ EVRAKTA SAHTEKARLIK SUÇU

Türk Ceza Kanunu'nun 204. Maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtekarlık suçunda ikili bir ayrıma gidilmiştir. Bu ayrım, resmi belge üzerinde yapılan sahteciliğin kim tarafından yapıldığına ilişkindir. İlgili maddeye göre bu tür sahtecilik kamu görevlisi olmayan kişi tarafından ya da kamu görevlisi tarafından yapılabilmektedir. Faile göre yapılan bu ayrım ise aynı maddenin içerisinde düzenlenmiştir. TCK'nın 204. Maddesi şu şekildedir:

“(1) Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

¹⁶⁷ Taşdemir, Kubilay, age, s.109.

¹⁶⁸ Demirbaş, Timur, age, s.231.

¹⁶⁹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2004/6-94 K. 2004/132 Karar Tarihi: 08.06.2004 , www.legalbank.net , Erişim Tarihi: 11.12.2015.

(3) Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır.”

Öncelikle kamu görevlisi olmayan herhangi bir kişi tarafından işlenen resmi belgede sahtekarlık suçu inceleme konusu yapılacak; daha sonra kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtekarlık suçu incelenecektir.

A.1. KAMU GÖREVLİSİ OLMAYAN KİŞİ TARAFINDAN İŞLENEN RESMİ BELGEDE SAHTEKARLIK SUÇU (TCK 204/1)

A.1.a. Fail

Fail, kamu görevlisi olmayan herhangi bir kişi ya da yetkisinin dışında belge düzenlemiş olan kamu görevlisidir. Türk Ceza Kanunu'nun 204/1 düzenlemesinin karşılığı olan 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu 342/1 maddesi¹⁷⁰ de fail olarak aynı kişileri belirlemiştir.¹⁷¹

A.1.b. Maddi Unsur

İlgili madde metninde suç, seçimlik hareketli suç olarak belirlenmiştir. Suçun kanuni tanımında yer alan suçun gerçekleşebilmesi için birden fazla hareketin öngörüldüğü ve belirtilen bu hareketlerin tamamının yapılmasının gerekli olmadan sadece birinin ya da hepsinin yapılması durumunda bile tek bir suçun işlendiği kabul edilen suçlara seçimlik hareketli suçlar denilmektedir.¹⁷² TCK 204/1'de üç tane seçimlik hareket belirlenmiştir. Buna göre; bir resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmek ve sahte resmi belgeyi kullanmak suçun maddi unsurunu oluşturmaktadır.

¹⁷⁰ 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu Madde 342/1: “Bir kimse resmen memur olmadığı halde 339. Maddede gösterilen suretlerle resmi bir varakada sahtekarlık yaparsa iki seneden sekiz seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır. Eğer vesika kanunen sahteliği isbat olunmadıkça muteber olan resmi evrak kabilinden ise dört seneden on seneye kadar hapis cezası hükmolunur. Ve eğer sahtekarlık aslın vücudunu farz ederik yahut sahih olan aslına mugayir surette yazarak veyahut sahih bir sureti tahrif eyliyerek resmi bir varakanın sureti üzerinde işlenmişse bir seneden üç seneye kadar ağır hapse mahkum olur. Eğer mezkur varaka kanunen sahteliği isbat olunmadıkça muteber addolunan evrak kabilinden ise verilecek ceza iki seneden beş seneye kadar ağır hapistir.”

¹⁷¹ “İlköğretim müdürlüğünde daktilo memuru olduğu sırada aslı varmış gibi 141 kişiye diploma yerine kaim olmak üzere sahte diploma kayıt örneği ve çıkış belgesi düzenleyen sanığın bu görevi ifaya yetkili bulunmadığı gözetilmeden TCY 342/1 madde yerine 339. Madde ile hüküm kurulması” (6.CD. 24.1.1984, 9237/129), Aktaran: Malkoç, İsmail, Erol, Çetin, Uygulamada Sahtekarlık Suçları Bilgisayar Suçları Tebligat Suçları ve İlgili Mevzuat, Adalet Yayınevi, Ankara 1995, s. 251.

¹⁷² Demirbaş, Timur, age, s. 216.

İlk seçimlik hareket olarak bir resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek incelenecektir. Bu seçimlik hareket ile ortada bir resmi belge var olmadığı halde, varmış gibi sahte olarak üretim yapılmaktadır ve sahteliğin mevcudiyetinden bahsedebilmek için, düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltabilecek niteliğe sahip olması gerekmektedir.¹⁷³ Bu yanıltıcılık kolayca anlaşılabilir nitelikte olmadan, beş duyu ile anlaşılabilmesi ve özel bir inceleme olmaksızın gerçeğin anlaşılabilmesi gerekmektedir ve tüm bunlar bir araya geldiğinde belgeyi sahte belge olarak kabul etmek gerekmektedir.¹⁷⁴ Sahte bir resmi belge düzenlemek ifadesinden, “*taklit*” anlaşılması da lazım gelir.¹⁷⁵ Taklit durumunda; sahte olarak meydana getirilen belgeden önce, gerçek ve doğru bir belgenin mevcut olması aranır.¹⁷⁶ Bu şekilde resmi belgenin başkası tarafından meydana getirilmiş olması, gerçekten o resmi belgeyi düzenlemeye yetkili olan makama ait unvan, şekillerin ve imza yetkisini haiz memurun imzasını taklit ile olabilir.¹⁷⁷ Özetle resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesinden ya aslı var olup onun imza, şekil veya unvan ile taklidi ya da esasen var olmayan bir resmi belgeyi mevcutmuş gibi üretmek anlaşılmalıdır. Fakat bu seçimlik hareket için üzerinde durulması gereken önemli bir diğer durum ise; kısmi sahte belge düzenlenmesi halinde de suçun oluşup oluşmayacağı meselesidir. Maddenin gerekçesinde yer alan “*Birinci ve ikinci seçimlik hareketle bağlantılı olarak belirtmek gerekir ki; sahteciliğin, belgenin üzerindeki bilgilerin bir kısmına veya tamamına ilişkin olmasının, suçun oluşması açısından bir önemi bulunmamaktadır*”¹⁷⁸ ifadesinden anlaşılmaktadır ki; kısmen ya da tamamen düzenleme arasında herhangi bir ayırım bulunmamaktadır. Kısmen düzenlenmesi halinde failin elinde geçerli bir belge bulunmakta ve yapılan sahtekarlık belgenin geçerliliğini

---

¹⁷³ Türk Ceza Kanunu 204/1 Madde Gerekçesi: “*Birinci seçimlik hareket, resmi belgeyi sahte olarak düzenlemektir. Bu seçimlik hareketle, resmi belge esasında mevcut olmadığı halde, mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmektedir. Sahtelikten söz edebilmek için, düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltabilecek nitelikte olması gerekir.*” Artuk, Mehmet Emin, Gökçen, Ahmet ve Yenidünya, Caner, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s.232.

¹⁷⁴ Türk Ceza Kanunu 204/1 Madde Gerekçesi: “*Başka bir deyişle, sahteliğin beş duyuyla anlaşılabilir olmaması gerekir. Özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılabilen belge, sahte olarak kabul edilmek gerekir.*” Artuk/Gökçen/Yenidünya, age, s.232.

¹⁷⁵ Erman, Sahir, Özek, Çetin, age, s. 408.

¹⁷⁶ Erman, Sahir, Özek, Çetin, age, s. 408.

¹⁷⁷ Erman, Sahir, age, s. 423.

¹⁷⁸ Türk Ceza Kanunu 204 Gerekçesi: Artuk/Gökçen/Yenidünya, age, s.232.

herhangi bir zarar vermemektedir; fakat fail bu geçerli belgeye sahte kısımlar eklemektedir.¹⁷⁹ Gerçek bir belge düzenlenip, imza ile kapatıldıktan sonra fail ilavelerde bulunabilir ya da belge usulüne uygun düzenlenip tamamlandıktan sonra aynı belgeye gerçek olmayan hükümler ekleyebilir.¹⁸⁰ Bu durum da kısmi sahtekarlık içerisinde yer alır. Resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek düzenleme hareketin tamamlanması ile oluşur. Ayrıca kullanılması aranmamaktadır. Bir başka değinilmesi gereken husus, iğfal (*aldatma*) kabiliyetidir. Başkalarını aldatma unsurunun belirtilmemiş olması, bu durumun aranmayacağı ya da bir eksiklik olarak görülemez; çünkü aldatma özelliği aslında sahte terimi içerisinde bulunmakta ve bu tür suçlarda eylemin zarar olasılığı doğurabilmesi için iğfal kabiliyetinin var olması gerekmektedir.¹⁸¹

İlgili maddede belirtilen ikinci seçimlik hareket, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmektir. Bu seçimlik hareket ile ifade edilmek istenen, esasında var olan bir resmi belge üzerinde silmek ya da ilaveler yapmak ile değişiklik meydana getirmektir.¹⁸² 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 339. Maddesinin 1. fıkrasında yer alan bu suçta "*tağvir ve tahrif etme*" ifadesi kullanılmakta idi.¹⁸³ Fakat yapılan her türlü değişikliğin aldatıcı nitelikte olması gerekir ve eğer bu nitelikte olmazsa resmi belgeyi bozma suçunun meydana gelmesine sebep olunur.¹⁸⁴ Bu seçimlik hareketin incelenmesi bakımından öncelikle kamu görevlisi tarafından, görevi ile bağlantılı bir şekilde hiçbir şekil şartı eksikliği bulunmaksızın tam ve doğru bir resmi belgenin bulunması gerekir. Bu durum bir ön şart sayılmalıdır.¹⁸⁵ Gerçek bir belgede yazılı olan unsuru kazımak, kimyevi maddelerle metinden çıkarmak, ilavelerde bulunmak ya da silmek şeklinde bu seçimlik hareket

¹⁷⁹ Erman, Sahir, age, s.423.

¹⁸⁰ Erman, Sahir, age, s.423-424.

¹⁸¹ Gökcan, Hasan Tahsin, "Resmi Belgede Sahtecilik Suçu", Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 67, Sayı:3, Yaz 2009, s.107 ve Gökcan, Ahmet, age, s.171.

¹⁸² Bkz. TCK madde 204/1 Gereği: "*Bu seçimlik hareketle, esasında mevcut olan resmi belge üzerinde silmek veya ilaveler yapmak suretiyle değişiklik yapılmaktadır.*"

¹⁸³ 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu 339/1: "*Bir memur memuriyetini icrada tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzim eder veya hakiki bir varakayı tağvir veya tahrif eyer...*" ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu 342/1: "*Bir kimse memur olmadığı halde 339'uncu maddede gösterilen suretlerle resmi bir varakada sahtekarlık yaparsa...*"

¹⁸⁴ TCK 210/1 Madde Gereği

¹⁸⁵ Gökcan, Hasan Tahsin, "Resmi Belgede Sahtecilik Suçu", Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 67, Sayı:3, Yaz 2009, s. 108.

meydana getirilebilir.¹⁸⁶ Failin ise; bu değişiklikleri meydana getirme amacı, bu belgenin baştan itibaren bu şekilde var olduğu kanaatini uyandırmaktır.¹⁸⁷ Fakat bu yöntemlerin saptanabilmesi için bir bilirkişiyeye ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü belge üzerinde yapılan değişikliklerin saptanabilmesi, aldatma kabiliyetinin yüksek olması sebebi ile çok zordur. “...söz konusu tahsilat makbuzunda Not-30.12.963933 ve 934 nolu 2 adet çek 5.000.000.000 toplam elden nakit ödendi şeklinde sıkıştırılmış olarak yazılan yazının sonradan eklenip eklenmediğinin tespiti için bu tahsilat makbuzunun asıl ve suretinin getirilmesi, aynı el ürünü ve aynı kalemle aynı zamanda yazılıp yazılmadığının araştırılması ve sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken yazılı şekilde eksik soruşturma ile beraat kararı verilmesi yasaya aykırıdır”¹⁸⁸ (11.CD. 13.5.2009,2006/8610- 2009/6261) ifadesi ile mutlaka bir bilirkişinin araştırmasına göre sonuca varılması gerektiği açıkça belirtilmiştir.

Üçüncü seçimlik hareketi ise; sahte resmi belgeyi kullanmak oluşturmaktadır. Bu belgenin kişinin kendisi veya bir başkası tarafından düzenlenmiş olmasının bir önemi bulunmamaktadır.¹⁸⁹ Buradaki “kullanma” seçeneği belgeyi sahte olarak düzenleyen kişi dışında başka bir kişi tarafından belgenin kullanılması durumunu ifade etmektedir.¹⁹⁰ Aynı zamanda sahte olarak düzenlenen belge kullanılmışsa ve düzenleyen ile kullanan aynı kişi ise; faile kullanma sebebi ile ayrıca ceza verilmez.¹⁹¹ Çünkü bu madde kapsamında düzenleme ve kullanma seçimlik hareketli bir suç olarak öngörülmüştür. Bu noktada özel belgede sahtecilikten olan farkı da belirlemektedir. Özel belgede sahtecilik suçunda “kullanma” şartının gerçekleşmesi bir unsur olmasına rağmen, resmi belgede “düzenleme” ile suç tamamlanmaktadır. Bu seçimlik hareket için de suç kullanma ile tamamlanmaktadır. Bu konuda örneğin; sahte eczacı diploması ile bir müddet eczacılık mesleğini sürdüren kişinin sahte

---

¹⁸⁶ Gökcan, Ahmet, age, s. 177.

¹⁸⁷ Gökcan, Hasan Tahsin, age, s. 108.

¹⁸⁸ Aktaran: Gökcan, Hasan Tahsin, age, s.108.

¹⁸⁹ Bkz. Madde Gereğesi.

¹⁹⁰ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s.690.

¹⁹¹ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s.690.

belgeyi kullanma suçu, sahte belgeyi kullanmaya başladığı ilk anda tamamlanmış olur.¹⁹²

A.1.c. Manevi Unsur

Suçun manevi unsuru kasttır. Türk Ceza Kanunu'nun 21/1. maddesi; *“Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir”* ifadesi ile kastın tanımını yapmıştır. Evrakta sahtekarlık suçlarında kast aranacak ancak hangi tür kastın aranacağı hususunda farklı görüşler mevcut bulunmaktadır.

İlk görüşe göre; fail bir sahte belge meydana getirdiğini ya da gerçek bir belgeyi değiştirdiğini bilmemesi gibi bir durumu iddia edemez ve kast daima fiilde saklı olduğundan bunun ayrıca ispatına gerek olmadığı savunulmaktadır.¹⁹³ İkinci görüş ise; yarar sağlamak amacının var olması gerektiği görüşüdür.¹⁹⁴ Bu durum özel kasta işaret etmektedir. Özel kast, failin belirli bir saik ile hareket etmesini sağlar.¹⁹⁵ Bu görüş bakımından özel kastın aranması beraberinde, fail kendisine ya da başkasına yarar sağlamadıkça ve o amaç ile hareket etmediğinde fiilin kasten işlenmediği sonucunu getirmektedir.¹⁹⁶ Üçüncü görüş; kastın zarar vermek niyetinden ibaret olması gerektiğini savunmaktadır ve buna göre failin cezalandırılabilmesi için hem bir sahtekarlıkta bulunduğunu bilmesi hem de başkasına zarar verme bilinci ile hareket etmesi gerekir.¹⁹⁷ Bu konu hakkındaki son görüş ise; zarar verebilme ihtimalinin öngörülmesinin gerektiğidir.¹⁹⁸ Burada dikkat edilmesi gereken nokta, zarar verme niyeti ile zarar verebilme ihtimali arasında mevcut bulunan farktır. İlk fark, zarar verme niyetinde irade ve iradenin yönüne ilişkindir; ancak zarar verebilme ihtimalinde zeka ve bilinç bulunmaktadır.¹⁹⁹ İkinci fark ise; zarar verme niyetinde fail, belirli bir kişiye zarar verme ister iken; zarar verebilme ihtimalinde fail, fiilinden muhtemel olarak başkasının zarar görebileceği düşüncesini idrak ederek, bu zararı meydana getirme tehlikesini

¹⁹² Meran, Necati, age, s. 416.

¹⁹³ ERMAN/ÖZEK, age, s. 266.

¹⁹⁴ ERMAN/ÖZEK, age, s. 269.

¹⁹⁵ Demirbaş, Timur, age, s.353.

¹⁹⁶ Erman/ Özek, age, s. 269.

¹⁹⁷ Erman, Sahir, “Resmi Evrakta Bulunması Gereken...”, s.198.

¹⁹⁸ Erman, Sahir, “Resmi Evrakta Bulunması Gereken...”, s. 199.

¹⁹⁹ Erman/Özek, age, s. 272.

göze alır.²⁰⁰ Tüm bu görüşler sonucunda manevi unsurun kast, olduğu yani bilerek ve isteyerek meydana getirmenin gerektiği söylenebilir. Bu yüzden faili harekete geçiren amacın önem taşımadığı genel kastın²⁰¹ varlığı bu suç bakımından yeterlidir.

A.1.d. Ağırlatıcı Neden

Türk Ceza Kanunu'nun 204/3 maddesinde ağırlatıcı neden olarak; *“Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliği olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır”* gösterilmiştir. Bu hususun ağırlatıcı neden olarak düzenlenmesinin sebebini Ceza Genel Kurulu'nun şu kararında görmekteyiz: *“...Hukuki bir sonuç doğurmaya veya durumu belli etmeye veya ispata yarayan resmi varakaların hukuki değer ve niteliklerinin bir kanun hükmü ile açıkça belli edilmiş olması gerekmektedir. Yürürlükteki mevzuatta resmi varakaların hukuki değer ve nitelikleri bazı hallerde ya bir kanun hükmü ile belli edilmekte ve yahut ayrıca bir hüküm sevk edilmemektedir. Açık bir hüküm sevk edilmiş bulunan hallerde, kanun koyucu resmi varakaları iki grupta mütalaa ederek, bunların bir bölümünü “sahteliği sabit oluncaya kadar” ve diğer bölümünü de “hilaflı sabit oluncaya kadar” muteber diye tanımlamaktadır. Bu nedenle kanun ayrıca açıklama yapılmayan hallerde resmi varakaları, genel kural olarak hilaflı sabit oluncaya kadar muteber saymak zorunluluğu vardır. Zira kanun koyucu sahteliği sabit oluncaya kadar muteber evrakta işlenen sahtecilik eylemlerine daha ağır ceza müeyyidesi koymuş bulunmaktadır”* (CGK. , 4.5.1987, 6-141/256)²⁰²

A.1.e. Hafifletici Neden

Daha az cezayı gerektiren hale kısaca hafifletici neden denilmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 211. maddesinde şu şekilde yer almaktadır: *“Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.”* Ancak bu noktada önemli olan durum, hafifletici nedenin var olması belgede sahtecilik suçunu ortadan kaldırmamaktadır. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 347. maddesinde de var olan hafifletici neden için Yargıtay

²⁰⁰ Erman/Özek, age, s.272.

²⁰¹ Demirbaş, Timur, age, s.353.

²⁰² Aktaran: Cengiz, Sibel, age, dipnot 221, s.51.

Ceza Genel Kurulu şu açıklamalarda bulunmuştur: “ TCK’nın 347.maddesinde 339-346’ıncı maddelerde öngörülen sahtekarlık suçlarını kapsayan bir hafifletici nedenin uygulanabilmesi için, failin gerçek bir olayın kanıtlarını elde etmek amacıyla hareket etmesi gerekir. Bu durum sahtekarlık suçunu ortadan kaldırmaz. Sadece cezanın indirilmesi sonucu doğurur. Önemle belirtmek gerekir ki yapılan sahtekarlık sonucu kanıtlanmak istenen olayın gerçekte doğru ve sahih olduğuna inanması yeterlidir. Bir başka anlatımla, yasa kanıtlanmak istenen olayın doğru ve sahih olmasını değil; failin bir olayın doğru ve sahih olduğu inancıyla hareket etmesini yeterli saymaktadır. Kısaca 347. maddede failin sübjektif inancı yeterli sayılmaktadır. Doğaldır ki failin bu sübjektif inancı makul ve meşru olmalıdır. Zaten hukuk düzeninin makul ve meşru olmayan bir inancı koruyacağı da düşünülemez...” (CGK. 17.02.1992, 6-346/24)²⁰³

A.1.e. Teşebbüs

Bir suçun icrasına elverişli vasıta ile başladıktan sonra, failin elinde olmayan sebeplerden dolayı icra hareketlerinin ya da neticenin tamamlanamamasına suça teşebbüs denilmektedir.²⁰⁴ TCK madde 35’te ise; “Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur” ifadesi ile hükme bağlamıştır. Sivil kişiler tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu, ilgili 204/1’de de belirtildiği gibi düzenlenme, değiştirilme ya da kullanılma ile tamamlanır.²⁰⁵ Özel belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi, suçun tamamlanabilmesi için ayrıca belgenin kullanılması da aranmamaktadır. Teşebbüs bakımından önemli olan, icra hareketlerinin kısımlara bölünüp bölünemediğidir. Eğer icra hareketleri kısımlara bölünebiliyorsa suça teşebbüs mümkün olacaktır.²⁰⁶ Yargıtay ise bir kararında, “Resmi belgede sahtecilik suçlarına teşebbüsün mümkün olmadığı, suçun sahte resmi belgenin düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kullanılması halinde oluşacağı cihetle, sanık M.A.’nın , mağdur A. K adına, Hamidiye

²⁰³ Aktaran: Cengiz, Sibel, age, s. 52.

²⁰⁴ Demirbaş, Timur, age, s.413.

²⁰⁵ Gökçen, Ahmet, age, s.249.

²⁰⁶ Gökçen, Ahmet, age, s.249.

*Mahallesi Muhtarlığına sahte nüfus cüzdanı talep belgesi tanzim ettirmesi ve bu belge ile nüfus müdürlüğüne müracaat ederek mağdur adına nüfus cüzdanı düzenlemeye çalışırken yakalanması eyleminde tamamlanmış resmi belgede sahtecilik suçundan ceza verilmesi gerekir iken yazılı şekilde resmi belgede sahteciliğe teşebbüs suçundan mahkumiyet kurulması” (Yargıtay 11.CD. 02.04.2012, 2012/1057, 2012/4596)²⁰⁷ ifadesi ile resmi belgede sahtecilik suçuna teşebbüs olamayacağını vurgulamıştır. Yani, resmi belgede sahtecilik suçu bu bakımdan neticesi harekete bitişik suçlardandır. Belge düzenlenmek ile zarar olasılığı gerçekleşirken; zarar olasılığı ise kamu güveninin sarsılmasıdır.²⁰⁸ Eğer 765 sayılı TCK döneminde var olan eksik (*nakıs*) teşebbüs ve tam teşebbüs ayrımı var olmaya devam etmiş olsa idi; engel nedenin icra hareketlerinin bitmesini engelleyerek²⁰⁹, TCK 210/1’deki hareketler yapıldığı sıradaki engelin suçun tamamlanmamasına sebebiyet vermesi ile eksik teşebbüsün varlığından söz edilebilir idi. Fakat objektif bir kriter bulunmaması sebebi ile yürürlükte bulunan TCK bakımından bu ayrıma son verilmesi, resmi belgede sahtecilik için teşebbüsün gerçekleşmediği sonucuna varılması sonucunu meydana getirmektedir.*

A.1.f. İçtima

İçtima, Arapça kökenli bir kelime olup “*toplanma*” anlamına gelmektedir.²¹⁰ Kural olarak ceza hukukunda her netice bağımsız bir suç anlamına gelirken; bazı durumlarda yapılan bir hareket ile birden fazla netice ortaya çıkabileceği gibi birden çok hareket ile tek bir netice de meydana gelebilir.²¹¹ İşte bu noktada ceza hukuku bakımından içtimanın tanımı; ceza hukukunu ilgilendiren birden fazla neticenin ayrı ayrı suç kabul edilerek her neticeye kanunda belirtilen yaptırımın uygulanmasında verilecek cezaların toplanarak tek bir cezanın verilmesine suçların içtimaları denir şeklinde yapılabilir.²¹² İşte kaç tane fiil mevcutsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar

²⁰⁷ Aktaran: Gökçen, Ahmet, age, dipnot 448, s.250.

²⁰⁸ Meran, Necati, age, s.431 ve Erman/Özek, age, s. 431.

²⁰⁹ Eksik Teşebbüs- Tam Teşebbüs Ayrımı İçin Bkz. Demirbaş, Timur, age, 427.

²¹⁰ Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 26.12.2015.

²¹¹ Özen, Mustafa, “Ceza Hukukunda Fikri İçtima”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 73, Yıl 2007, s.132.

²¹² Özen, Mustafa, age, s.132.

da ceza vardır kuralının istisnalarını; bileşik suç, zincirleme suç, aynı nev’iden fikri içtima, farklı nev’iden fikri içtima oluşturmaktadır.

Bileşik suç, Türk Ceza Kanunu’nun 42. maddesinde “*Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz*” şeklinde düzenlenmektedir. Bu kapsamda açıkça içtima hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilen bu durum yine Türk Ceza Kanunu’nun 212. maddesi olan “*Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur*” ile özel bir hüküm ihdas edilmiştir. Böylece resmi belgede sahtecilik ile birlikte dolandırıcılık, ihaleye fesat karıştırma, zimmet, rüşvet gibi ya da başka bir suçun işlenmesi halinde fail, her işlediği suçtan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.²¹³

Türk Ceza Kanunu’nun 43. Maddesinde yer alan zincirleme suçun, suç işlemek kararı ile aynı suçun değişik zamanlarda tek bir kişiye karşı gerçekleştirilmesi ya da aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiil ile işlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda aynı suç işleme kararı ile farklı zamanlarda birden fazla sahte belge düzenlenmesi durumunda Türk Ceza Kanunu’nun 43/1 kapsamında tek bir cezaya hükmedilecek; ancak ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar arttırılacaktır.²¹⁴ Zincirleme suç hükümlerinin uygulanması ile ilgili madde metninde yer alan sahte belgenin kullanımının tek bir suçu oluşturması durumuna ayrıca dikkat edilmelidir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun kararında bu durum şu şekilde ifade edilmiştir: “*Sanığın hacizli olması nedeniyle gerçek plaka ve ruhsatı ile kullanamadığı aracını, başkası tarafından düzenlenen sahte plaka ve tescil belgeleri ile yakalandığı ana kadar kullandığı sabit olup, bu durumda resmi belgede sahtecilik suçu kanunda öngörülen seçimlik hareketlerden sahte belgenin kullanılması suretiyle işlenmiştir. Aynı belgelerin süregelen kullanımı ise tek bir suçu oluşturmakta*

²¹³ Gökcen, Ahmet, age, s.262.

²¹⁴ Cengiz,Sibel, age, s. 54 ve Türk Ceza Kanunu Madde 43/1

olup, işlenmiş birden çok suç bulunmadığından somut olayda zincirleme suç hükümlerinin uygulanma şartları bulunmamaktadır”²¹⁵

Aynı nev’iden fikri içtima TCK 43/2 ve 3 maddelerinde düzenlenmektedir. Bu durumda da TCK 43/1 uygulanacak; ancak belirtilen kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmayacaktır.

Farklı nev’iden fikri içtima durumunda kanunda tanımlanan birden fazla suç işlenmekte; ancak bu suçların ayrı ayrı cezalandırılabilme imkanının mevcut olmasına rağmen kanun koyucu bu suçlardan en ağırının cezasının verilmesi ilkesini benimsemiştir.²¹⁶ Bu husus TCK 44’te “*İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır*” ile “*Fikri İçtima*” başlığı ile hükme bağlanmıştır. Fakat TCK 212 maddesi sayesinde, farklı nev’iden fikri içtima kuralının uygulanması resmi belgede sahtecilik suçu bakımından mümkün değildir. Bir suç işlenip tamamlandıktan sonra başka bir suçun işlenmesi durumunda tek bir fiil mevcut olmadığından dolayı da TCK 44. madde hükmü uygulanamayacaktır.²¹⁷

A.1.g. İştirak

Bir suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesinin mümkün olması ve aynı suçta birden fazla failin var olması, onları suça ortak hale getirir.²¹⁸ Bu ortakların beraber işlemiş oldukları suça göre sorumluluklarının belirlenmesi için bazı özel kurallara ihtiyaç duyulmaktadır ve işte bu yüzden suça iştirak kuralları ceza kanunu içerisinde yer almaktadır.²¹⁹ TCK’nın 37-41 maddeleri arasında suça iştirak kuralları düzenlenmektedir. 5237 sayılı TCK’da fail ve

²¹⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Esas Numarası: 2012/11-1506, Karar Numarası: 2013/391, Karar Tarihi: 24.09.2013, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 26.12.2015.

²¹⁶ Gökçen, Ahmet, age, s.276.

²¹⁷ Gökçen, Ahmet, age, s.277 ve bu konuda Yargıtay; “*Sahte belgelerle başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üretmek ile sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlamak suçlarının birbirinden bağımsız iki ayrı suçu (kredi kartının kötüye kullanılması ve resmi belgede sahtecilik) oluşturduğu gözletilmeyerek fikri içtima kurallarının uygulanması gerektiğinden bahisle tek suç kabulü ile eksik ceza tayini aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.*” (11.CD. 29.05.2007,2007/2538, 2007/3738; Aktaran: Gökçen, Ahmet, age,s. 277)

²¹⁸ Erem, Faruk, “Suça İştirak”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 3, Sayı:1, Yıl: 1946, s.62.

²¹⁹ Erem, Faruk, age, s.62-63.

şerik olmak üzere iki ayırım²²⁰ bulunmakta iken; aynı zamanda bir sorumluluk statüsü olarak belirtilen iştirak şekilleri faillik, azmettirme ve yardım etmeden oluşmaktadır. Fail; suçu doğrudan doğruya işleyen kimse olarak, şerik ise; suçun işlenmesine yardımcı olan veya suça azmettiren kimse olarak tanımlanabilmektedir.²²¹

Kamu görevlisi olmayan kişinin sahte resmi belge düzenlemesine iştirak mümkündür. Ancak bu durumu kamu görevlisi olmayan kişi ile yetkili kamu görevlisinin anlaşması ya da anlaşmaması (*suç ortaklığı*) açısından ayrı ayrı değerlendirmek gerekir. Yetkili kamu görevlisi ile kamu görevlisi olmayan kişi suç ortaklığı anlamında bir anlaşma sağlamışlarsa, kamu görevlisi sıfatı esas olduğundan diğer kamu görevlisi olmayanın eylemi, kamu görevlisinin suçuna katılmaktır.²²² Bu gibi bir durumda TCK 40/2'nin "*Özgül suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçlara iştirak eden diğer kişiler ise, azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur*" ifadesinin yapmış olduğu gönderme ile suça kamu görevlisinin yanında katılan kişi hakkında somut olaya göre TCK 38 azmettirme ya da TCK 39 yardım etme kapsamında, TCK 204/2 gereğince ceza tayini yapılacaktır.²²³ Yetkili kamu görevlisi ile kamu görevlisi olmayan kişi arasında suç ortaklığı bakımından bir anlaşma söz konusu olmadığı durumda, yetkili kamu görevlisinin hataya düşmesine sebebiyet vererek sahte resmi belge düzenlemesine sebep olan kamu görevlisi olmayan kişi, kamu görevlisinin belgeyi düzenlemede bir kastının mevcut

---

²²⁰ 765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nda "asli ve fer'i" olmak üzere suça katılma biçimleri öngörülmüştü. Fakat bu sistemin sakıncalarının var olduğu düşüncesi ile ikili sistemden vazgeçildiği TCK'nın 37. maddesinin gerekçesinde şu şekilde açıklanmaktadır: "*Bu sistemin en önemli sakıncası, kişinin suçun işlenişine katkısının, gerçekleştirilen suçun bütünlüğü içerisinde değil, ondan bağımsız olarak ele alınmasıdır. Örneğin, bir işyerinde işlenen silahlı yağma suçunda, dışarıda gözcülük yapan kişinin fiili yağma suçunun bütününden bağımsız olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, gözcülük yapan uygulamada bazen asli fail bazen fer'i fail olarak sorumlu tutulmaktadır. Bu sistemde, suçun işlenişine iştirak eden kişilerin çoğu zaman asli fail olarak mı yoksa fer'i fail olarak mı sorumluluğu gerektirdiği duraksamaya yer vermeyecek bir biçimde saptanamamaktadır. Halbuki, örnek olayda gözcülük yapma fiilinin diğer kişilerle birlikte işlenen yağma suçunun gerçekleşmesine olan etkisi bir bütün olarak değerlendirildiğinde; gözcülük yapan kişinin de diğer suç ortaklarıyla birlikte suçun işlenişinde ortak hakimiyet kurduğu sonucuna ulaşılır. Bu durumda ise; gözcülük yapan kişinin de fail olarak sorumlu tutulması gerekir. Hükümet Tasarısında da benimsenen asli iştirak, fer'i iştirak ayırımının adil ve eşit olmayan bir cezalandırmayı sonuçlaması ve uygulamada zorluk ve duraksamalara neden olması dolayısıyla, bu ayrımı esas alan düzenleme tasarıdan çıkarılmıştır. Yeni yapılan düzenlemeyle, iştirak şekilleri, fiilin işlenişinde kurulan hakimiyet ölçü alınarak düzenlenecektir.*"

²²¹ Dülger, Volkan Murat, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Suç Ortaklığı (Suça İştirak)", www.dulger.av.tr/pdf/ytckdasucortakligi.pdf, Erişim Tarihi: 27.12.2015.

²²² Meran, Necati, age, s. 431.

²²³ Meran, Necati, age, s. 431.

olmadığından hareketle azmettiren olarak değil; “*dolaylı fail*”²²⁴ olarak sorumlu tutulur.²²⁵

Bu durumlardan başka kamu görevlisi olmayan kişinin, düzenlemiş olduğu sahte resmi belge ile kamu görevlisini aldatıp onunda sahte bir resmi belge düzenlemesine neden olması durumunda, kamu görevlisi olmayan kişi 204/1. madde ile cezalandırılacak; ancak kamu görevlisi bakımından manevi unsur tamam olmayacaktır; ancak kamu görevlisi olan kişinin sahte olarak düzenlenmiş olan resmi belgeyi resmi işleme tabi tutması durumunda eğer şartları da gerçekleşmiş ise; ihmali davranış ile görevi kötüye kullanma suçundan sorumlu tutulması gerekir. (TCK 257/2)²²⁶

A.2. KAMU GÖREVLİSİ TARAFINDAN İŞLENEN RESMİ BELGEDE SAHTEKARLIK SUÇU (TCK 204/2)

A.2.a. Fail

Suçun faili, yetkili kamu görevlisidir. Yetkili olmasından kastedilen durum, kamu görevlisinin o resmi belgeyi görevi gereği düzenlemeye yetkili olmasıdır. Bu husus TCK 204/2 maddesini TCK 204/1 maddesinden ayıran en temel farkı oluşturmaktadır. Çünkü yetkili olmayan kamu görevlisi tarafından düzenlenmiş olan resmi belge, TCK 204/1’deki suçun oluşmasına sebebiyet verecektir. Ayrıca, failin yetkili kamu görevlisi olması durumunda daha ağır bir yaptırım öngörülmüştür.²²⁷

A.2.b. Maddi Unsur

Bu fıkranın seçimlik hareketleri, birinci fıkrada yer alan seçimlik hareketler ile aynı olmakla birlikte kamu görevlisinin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi seçimlik hareketi birinci fıkradaki seçimlik hareketlerden olmayıp; ikinci fıkrada yer alan seçimlik harekettir.

²²⁴ Dolaylı faillik, TCK 37/2’de “*Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur*” şeklinde düzenlenmiştir. Dolaylı fail, bir kimseyi vasıta olarak kullanarak suç işletmeyi amaçladığı için kasıtlı hareket etmektedir. (Demirbaş, Timur, age, s. 463)

²²⁵ Üstüner, Ali, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013, s. 56 , acikerisim.dicle.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11468/523/Tez-Resmi%20Belgede%20Sahtecilik%20Suçu.pdf?sequence=1&isAllowed=y , Erişim Tarihi: 27.12.2015.

²²⁶ Gökcan, Hasan Tahsin, “Resmi Belgede Sahtecilik Suçu”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 67, Sayı:3, Yaz 2009, s. 124.

²²⁷ TCK 204/1: “...iki yıldan beş yıla kadar hapis ceza ile cezalandırılır.” TCK 204/2: “...üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

İlk seçimlik hareket, kamu görevlisinin resmi belgeyi sahte olarak düzenlemesidir. İlk fıkrada olduğu gibi düzenlemekten anlaşılması gereken taklit etmektir. Resmi belgenin kısmen ya da tamamen sahte olarak düzenlenmesinde bu belgeyi düzenlemeye yetkili olan makama ait olan imza, unvan, şekil gibi hususların taklit edilmesi suçun oluşmasına sebebiyet verir iken; bu sebep dolayısıyla sahte düzenlenen belgede resmi belgenin sahip olması gereken kaşe, mühür, kurum sayısı ve tarihi gibi öğelerin bulunması aranmalıdır.²²⁸ Eğer resmi belgenin sahip olması gereken unsurlarda bir eksiklik mevcut ise resmi belgenin var olmadığından hareketle, sahte belge taklit edilmiş sayılamaz ve bu yüzden de belgenin sahte olarak düzenlendiğinden söz edilemez.²²⁹ Bu konuda Yargıtay'ın şu kararını örnek verebiliriz: “...nüfus yasasına göre nüfus kaydına esas olan doğum tutanağının resmi belge olabilmesi, nüfus memuru tarafından imzalanması şartına bağlı olup, olayda henüz memur tarafından imzalanmamış bulunması karşısında sahte resmi varaka düzenleme suçu gerçekleşmediğinden...”²³⁰

İkinci seçimlik hareket ise; kamu görevlisinin resmi belgeyi değiştirmesi olarak düzenlenmiştir. Yetkili bir kamu görevlisi tarafından düzenlenen belgenin düzenlendikten sonra üzerinde o belgenin içeriğini, anlamını ve delil niteliğine etki edecek bir değişikliği meydana getirmesi hukuken mümkün gözükmemektedir.²³¹ Fakat bu görüş karşısında Erman/ Özek'in, bir resmi belgeyi düzenleyen kişinin sonradan bazı düzeltmelerde bulunma yetkisini haiz olduğunu; ancak düzeltmelerin niteliğine bakılması gerektiği görüşüne de değinmek gerekir. Bu görüşe göre; “Gerçekten maddi bir takım yanlışlar düzeltilmişse suç yoktur; çünkü bu düzeltmeler varakanın sakatlanmasına değil; belki tamamlanmasına yöneliktir. Şayet anlamı değiştirecek düzenlemeler yapılmışsa bu düzeltmeler tağyir fiilini vücuda getirir; fail düzenlediği varakada beyan ettiği fikri değiştirmek istiyorsa, bu varakayı iptal ettikten sonra fikrine uygun bir yenisini düzenlemelidir. Bir düzeltmenin maddi hataya ilişkin olup tahrifat sayılmaması için varakanın düzeltilmeden önce yanlış

²²⁸ Gökcan, Hasan Tahsin, age, s. 111.

²²⁹ Erman/ Özek, age, s. 409 ve Gökce, Ahmet, age, s. 310.

²³⁰ Yargıtay 6.CD. 23.3.1977 1783/2008 , Aktaran: Artuk, Mehmet Emin, Gökcan, Ahmet ve Yenidünya Caner, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Turhan Kitabevi, 5. Bası, Ankara 2004, dipnot: 285, s. 742.

²³¹ Gökcan, Hasan Tahsin, age, s.111 ve Gökcan, Ahmet, age, s.311.

*düzenlenmiş olduğunun açıkça anlaşılması gerekir. Bu yanlışlık ilk bakışta anlaşılamiyorsa maddi hatanın varlığı kabul olunamaz ve yapılan düzeltme tahrifat sayılır.”*²³² Kanaatimizce de yapılan açıklama doğrultusunda, değişikliğin niteliğine bakılması gerekmektedir. Ancak kısmen değişiklik yapılan resmi belgedeki kayıtların düzeltilmesi açısından, kamu görevlisinin kayıt işlemini bitirmemiş olması aranır ve eğer kayıt işlemini tamamladıktan sonra maddi hatanın var olduğunu fark ederse kendiliğinden bu hatayı düzeltmez.²³³ Düzeltmek için gerekli mercilerden emir verilmesi veya kanunun gerektirdiği durumlarda mahkemenin karar alınması gerekir.²³⁴ Kısaca özetlemek gerekirse; kamu görevlisinin düzeltme yetkisi ancak düzenlemekle görevli olduğu belgeyi düzenlemeye devam ettiği sürece vardır ve düzenleme sona erip kayıt tamamlandıktan sonra bu yetkisi ortadan kalkar. Değişiklik; ilave etmek, silmek, kazımak, sürşarj şeklinde değiştirme yapmak, lekelemek, yakmak, eskitmek gibi yöntemlerle meydana getirilebilir.²³⁵ Yapılan değişikliklerin başkalarını aldatacak nitelikte olması gerekmektedir.²³⁶ Aldatma yeteneği; belgede yapılan sahtekarlığın ilk bakışta anlaşılabilmesi ve başkalarını aldatabilecek nitelikte biçim ve içeriğe sahip olmasıdır.²³⁷ Resmi belgede sahtecilik suçlarında kullanma şartının aranmaması aldatma yeteneğinin var olduğunu tespit etmenin zorluğunu da beraberinde getirmektedir.²³⁸ Aldatma yeteneğinin bulunmaması durumunda TCK 204/2’deki suç oluşmasa bile; unsurlarının gerçekleşmesi halinde görevi kötüye kullanma suçu oluşabilir ve yine gerçek bir resmi belgede değişiklik yapılması durumunda aldatma yeteneğinin var olmaması sebebi ile resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçunun unsurlarının var olup olmadığı da araştırılmalıdır.²³⁹

---

²³² Erman/ Özek, age, s. 411-412.

²³³ Erman/ Özek, age, s.412.

²³⁴ Erman/ Özek, age, s.412.

²³⁵ Bu tür değişiklikler hakkında bkz. İplikçi, Şahin, “Sahtecilik Tür ve Yöntemleri”, Açıklamalı İçtihatlı Belgelere Sahtecilik Suçları (Taşdemir, Kubilay), Ertem Basım, Haziran 2013, s. 46- 49.

²³⁶ TCK 204/2: “Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, **gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren...**”

²³⁷ Meran, Necati, age, s.425.

²³⁸ Cengiz, Sibel, age, s.40

²³⁹ Taşdemir, Kubilay, age, s.73. Konu hakkında Yargıtay bir kararında: “...Sanığın sözü edilen parayı edinmemesinin düzenlediği belgelerin aldatıcı nitelikte olmalarından ileri gelmeyip, saymanlık görevlilerinin görevlerini savsayıp bordrolardaki dikey toplamları kontrol etmemelerinden kaynaklandığı ve sanığın

Türk Ceza Kanunu'nun 204/2 maddesinde aynı maddenin 1. fıkrasında belirtilen seçimlik unsurlardan farklı olarak, kamu görevlisinin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi yer almaktadır. Bu durum resmi belgenin içeriğine ilişkindir. Belge dış görünüş itibariyle (*unvan, şekil, imza gibi resmi belgeye ilişkin unsurlar gerçek*) gerçek iken içeriği gerçeği yansıtmamaktadır ve resmi belgeyi düzenleyen diğer iki seçimlik hareketten farklı olarak; belgede belgeyi düzenleyen kişi olarak gözükmektedir.²⁴⁰ Fikri sahtekarlık olarak tanımlanan bu husus, kamu görevlileri tarafından işlenebilmektedir. Fail, gerçeğe bağdaşmayan ve keyfi bir şekilde ifadeleri sanki huzurunda gerçekleşmiş gibi tamamen veya kısmen yazmamakta ya da değiştirmektedir.²⁴¹ Örneğin; bir noterin kendisine yapılan beyanı kasten başka biçimde yazması²⁴² veya bir tapu memuruna evin tamamı satıldığı bildirildiği halde yarısının satıldığını tapuya işleyip yarı hisseli tapu vermesi²⁴³ gibi. Ancak bu durumla bağlantılı olarak kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak bir olayı kendi huzurunda gerçekleşmiş gibi, bir beyanı kendi huzurunda yapılmış gibi göstererek belge düzenlemesi halinde de bu fıkra hükmünde yer alan fikri sahtekarlık gerçekleşmiş olur.²⁴⁴ Bu konuda Yargıtay'ın "*Sanıklar N. İle H. in, Viranşehir Asliye Hukuk Mahkemesi'nde Urfa Toprak ve Tarım Reformu Bölge Müdürlüğüne birçok kişiler aleyhine açılan meni müdahale davalarında 568 adedinde mahalline gidilmeden, gidilip keşif yapılmış gibi gerçeğe uygun olmayan keşif tutanağı düzenledikleri ve buna dayanarak mahkeme heyeti ile bilirkişilere haksız olarak keşif ücreti tahakkuk ettirip istihkak sahiplerine ödettirdikleri oluş ve kabulden anlaşılmasına göre eylemlerinin TCK 340 maddesi delaletiyle 339/1, 80. maddelerindeki suçu oluşturduğu ve olayda TCK 347. maddesinin yasal unsurlarının bulunmadığı gözetilmeden yazılı şekilde uygulama yapılması...*"

---

yaptığı sahte işlemlerin saymanlıkça yapılacak olağan ve basit bir kontrolle kolayca ve kesin bir biçimde meydana çıkacağından suça konu olan maaş bordrolarında aldatıcılık yeteneği yoktur. Sanığın zincirleme bir biçimde yaptığı sahtecilik aldatıcılık niteliğinin bulunmaması nedeniyle oluşan eylemin TCK 240. Maddesinde tanımlanan görevi kötüye kullanma olarak nitelendirilmesi gerekir." (CGK., 12.06.1989, 5-161/226) şeklinde ifade edilmiştir. (Aktaran: Cengiz, Sibel, age, dipnot: 184, s.42.)

²⁴⁰ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s. 691 ve Gökcan, Hasan Tahsin, age, s. 111.

²⁴¹ Cengiz, Sibel, age, s. 43.

²⁴² Çetin/ Malkoç, age, s.225.

²⁴³ Çetin/ Malkoç, age, s.225.

²⁴⁴ TCK 240/2 Madde Gerekçesi.

(6.CD. 27.12.1984, 7693/9677)²⁴⁵ şeklindeki kararı örnek gösterilebilir.²⁴⁶ Ayrıca hukuken önemli olan bir kısmı bilerek belgeye geçirmemek de bu suç oluşturmuştur; ancak bu değiştirme sonucunda beyanların anlamı da değişmelidir ki bu suç oluşabilsin.²⁴⁷ Aynı anlama gelebilecek kelimelerin veya cümlelerin değişik biçimlerde ifade edilmesi sonuca etkili olmayacağı için hiçbir önem de taşımayacaktır.²⁴⁸

İlgili madde kapsamında yer alan son seçimlik hareket, kamu görevlisinin sahte resmi belgeyi kullanmasıdır. Gerekçede ise; bu fıkra bakımından yeterli açıklama bulunmamaktadır. Sadece birinci fıkrada belirtilen seçimlik hareketlerden ibarettir denilmek suretiyle; bir göndermede bulunmuştur. Böylece bu konu hakkında gerekçede kullanma bakımından “*Kullanılan sahte belgenin kişinin kendisi veya başkası tarafından düzenlenmiş olmasının bir önemi yoktur*” denilmektedir. Bu bakımdan kamu görevlisi hem sahte belge düzenlemesi aşamasında rol alabilir hem de düzenlemiş olduğu sahte belgeyi kullanabilir.²⁴⁹ Kamu görevlisinin resmi belgeyi sahte olarak düzenleyip; aynı zamanda kullanması durumunda tek suç meydana gelmektedir. Kullanmanın tamamlanması için bir görüş; fiilen içeriğin öğrenilip öğrenilmediğine bakılmaksızın muhataba belgenin içeriği hususunda bilgi etme olanağının sağlanması ile kullanmanın gerçekleştiğini savunur iken;²⁵⁰ diğer görüş, kanun gereği ibrazın yeterli görülmeyle, belgenin muhatabının iktidar alanına girmesi gerektiği durumlarda fiil bu aşamaya ulaşmadığından teşebbüsten söz edileceğini savunmaktadır.²⁵¹

A.2.c. Manevi Unsur

Suçun manevi unsuru kasttır. Yani fail, bilerek ve isteyerek hareket etmelidir.

²⁴⁵ Aktaran: Çetin/ Malkoç, age, s. 227.

²⁴⁶ Örnek olarak gösterilen kararda yer alan 765 sayılı TCK 340. Madde; kamu görevlisinin resmi belgedeki fikri sahteciliği düzenlenir iken; 339/1 ise memur tarafından işlenen resmi evrakın aslında sahtekarlık suçunu düzenlemektedir.

²⁴⁷ Erman/ Özek, age, s. 419-420.

²⁴⁸ Cengiz, Sibel, age, s.44.

²⁴⁹ Cengiz, Sibel, age, s.46.

²⁵⁰ Tezcan/ Erdem/Önok, age, s.690

²⁵¹ Gökcan, Hasan Tahsin, age, s.112.

A.2.d. Ağırлатıcı Neden

Suçun cezayı ağırlaştırıcı nitelikli hali aynı maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre; resmi belgenin sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belge olması durumunda verilecek cezanın, yarısı oranında artırılacağı öngörülmüştür.²⁵²

A.2.e. Hafifletici Neden

“*Daha az cezayı gerektirecek hal*” başlığı altında TCK 211’de düzenlenmiş olan hafifletici neden; “*Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir*” şeklinde belirtilmiştir.

A.2.f. Teşebbüs

Suç, sahteciliğin yapılmasıyla tamamlanması ile tamamlanır iken; TCK 204/1 incelemesi yapılırken teşebbüs başlığı altında yapılan açıklamalar TCK 204/2 bakımından da geçerlidir.

A.2.g. İçtima

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun ikinci kısmının beşinci bölümünde “*Suçların İçtimaı*” başlığı altında 42. Madde “*bileşik suç*”, 43. Madde “*zincirleme suç*” ve 44. Madde “*fikri içtimayı*” düzenlemiş olmakla birlikte aslında suçların içtiması bakımından kanunda tek başına ayrı ayrı düzenlenen suçlar, kanun koyucunun izlemeyi tercih ettiği suç politikası çerçevesinde ya tek bir suç içerisinde erimişler ya da bir suçun unsuru veya ağırлатıcı sebebi haline gelmişlerdir.²⁵³ Bu durumları yetkili kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçü bakımından ayrı ayrı incelemek gerekmektedir.

Öncelikle TCK 42 bakımından inceleme yapılacaktır. Buna göre ilgili madde; “*Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suçta bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz*” ifadesi yer almaktadır. Buna göre, resmi belgede sahtecilik suçunun tamamlanması düzenlemek veya değiştirmek yeterlidir ve ayrıca kullanılmasına gerek bulunmamaktadır. Bu yüzden de resmi belgede sahtecilik bakımından “*kullanma*” bir öge ya da nitelikli hal olarak yer

²⁵² TCK madde 204/3.

²⁵³ Özen, Mustafa, “Ceza Hukukunda Fikri İçtima”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 73, Yıl: 2007, s. 133, tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-73-372 , Erişim Tarihi: 29.12.2015.

almadığından; sahteciliği yapan ve kullanan aynı kişi ise sonuçta tek bir sahtecilik suçu meydana gelecektir.²⁵⁴ Fakat, belgenin kullanılması sureti ile ayrıca bir başka suç daha işlenir ise; fail bu suçtan dolayı da ayrıca cezalandırılacaktır.²⁵⁵ Bu durumun temelini TCK 212’de bulmaktayız. TCK 212; “*Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur*” diyerek açıkça belirtmektedir. Örneğin; sahte belge kullanılarak, bir kimsenin aldatılması suretiyle haksız menfaat elde edilmesi sonucunda hem resmi belgede sahtecilik suçundan hem de dolandırıcılık suçundan içtima kuralları uygulanmaksızın ayrı ayrı cezalandırma yapılacaktır²⁵⁶ ya da sahte belge düzenlemek suretiyle zimmetin gizlenmeye çalışılması halinde de zimmet suçu ve resmi belgede sahtecilik suçu sebebi ile ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır.²⁵⁷

Türk Ceza Kanunu’nun 43. Maddesinde yer alan zincirleme suç hükümleri içtima açısından inceleme konusu yapılacak ikinci durumdur. TCK 43/1 bakımından uygulama yapılabilmesi için; aynı suçun değişik zamanlarda birden fazla işlenmesi, işlenen suçların mağdurlarının aynı kişi olması ve bu suçların aynı suç işleme kararı altında işlenmesi gerekmektedir. Böyle bir durumda ise kişiye arttırılmış tek bir ceza verilmek ile cezalandırma yapılmaktadır. Resmi belgede sahtecilik suçu bakımından ise; bir kişi aynı suç işleme kararı altında aynı ya da değişik zamanlarda sahte bir resmi belge düzenlerse zincirleme suç hükümleri gereğince sorumlu olacaktır.²⁵⁸ Yine aynı şekilde TCK 43/2 gereğince de “*aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek fiil ile işlenmesi durumunda da birinci fıkra hükmü uygulanır*” ifadesi kullanılmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken noktalardan biri Yargıtay’ın sahte belgenin birden fazla kullanılması halinde tek suçun oluştuğunu kabul etmesidir. Yargıtay 11.CD. 24.12.2008 tarihli kararında “*Sahte belgenin kullanılması, düzenlemenin doğal*

---

²⁵⁴ Meran, Necati, age, s. 433.

²⁵⁵ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s. 693.

²⁵⁶ TCK 212 Madde Gereğesi.

²⁵⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Esas No: 2006/5-182, Karar No: 2006/182, Karar Tarihi: 11.07.2006, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 29.12.2015.

²⁵⁸ Erman/Özek, age, s.445.

sonucu olup, bu nedenle zincirleme suç hükümleri uygulanamaz”²⁵⁹ diyerek bu durumu açıkça ifade etmiştir.

TCK 44’ün fikri içtimayı düzenleyen maddesine göre; “İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.” Yetkili kamu görevlisinin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi meselesinde fikri içtimaya sıkça rastlanmaktadır. Bir zabıta memuru tarafından alenen sarhoş olarak yakaladığı kişinin kendisine hakaret ettiğini yalan yere tutanağa geçirirse; bir belge düzenlerken gerçeğe aykırı keyfi ifadeleri gerçekmiş gibi göstermiş olacağından dolayı hem TCK 204/2 açısından resmi belgede sahtekarlık hem de TCK 267’de düzenlenen iftira suçundan cezalandırılacaktır.²⁶⁰

Tüm yapılan bu açıklamalardan sonra, resmi belgede sahtecilik suçu ile diğer bazı suçların içtima hükümleri bakımından karşılaştırılmasına da değinmek gerekmektedir. Bu kapsamda “görevi kötüye kullanma suçu”, “dolandırıcılık suçu”, “zimmet suçu” değerlendirilecektir.

TCK 257. Maddesinde düzenlenen “görevi kötüye kullanma suçu” da TCK 204/2 gibi kamu görevlisi tarafından işlenebilen bir suçtur. Bu nedenle kimi zaman kamu görevlisinin sahtecilik suçu bakımından değerlendirme yapılırken; eğer resmi belgede sahtecilik suçu mevcut bulunmaz ise görevi kötüye kullanma suçunun var olup olmadığına bakılmalıdır.²⁶¹ Kısaca bu durum için söylenebilmektedir ki; özel olarak düzenlenmiş olan resmi belgede sahtecilik

²⁵⁹ 11.CD. 24.12.2008, 13317/13752. Aktaran: Gökcan, Hasan Tahsin, age, s.125.

²⁶⁰ İçel, Kayıhan, “Fikri İçtima Üzerine Bir İnceleme”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1964, C.30, S.1-2, s. 188.

²⁶¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu Esas Numarası: 2013/11-148 Karar Numarası: 2014/87 Karar Tarihi: 25.02.2014 : “...Resmi belgenin gerçeği taklit edilerek (sahte olarak düzenlenerek) işlenen suçun sahtecilik olarak değerlendirilebilmesi için, düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi aldatıcı nitelikte olması gerekir. Haklarında soruşturma yürütülen 18 kişi adına kayıtlı taşınmazlar, ulaşım araçları ve ortağı buldukları şirketlerdeki ortaklık payları üzerine tedbir konulmasının teminine yönelik olarak ve kararın bu tedbirin konulmasına ilişkin infaz edilecek (a) bendinin gönderilmesi şeklinde gerçekleşen olayda, soruşturma dosyasında CMK”nun 153/2 maddesi uyarınca kısıtlılık kararı verildiği de düşünüldüğünde, öncelikle onaysız fotokopi niteliğindeki belge üzerinde gerçekleştirilen eylem sahtecilik suçunu oluşturmayacaktır. Kaldı ki onaysız fotokopi niteliğindeki kararın yalnızca (a) bendi gözükmekte olup, (a) bendinin son cümlesindeki “el konulmasına” ibaresinden sonra uzun bir boşluk olduğu ve evrakın “Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine” cümlesi arasında (b) ve devam eden bentlerin olması gerektiği ve bu bölümlerinin kapatıldığı çok açık belli ve ilk bakışta anlaşılabilir olduğundan, aldatma yeteneği de bulunmayıp sahtecilik suçu bu yönüyle oluşmayacaktır. Şu halde, sanığın resmi evrakta sahtecilik suçunu oluşturmayacağı belirlenen fiilinin “görevi kötüye kullanma” suçunu oluşturup oluşturmadığı üzerinde de durulmalıdır.”, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 29.12.2015.

suçunun oluşmadığının anlaşıldığı durumlarda görevi kötüye kullanmak suçunun oluşup oluşmadığına bakılacaktır.²⁶²

TCK'nın 157. Maddesinde yer alan dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için, hileli davranışlar ile bir kişin aldatılarak failin kendisine veya başkasına yarar sağlaması gereklidir.²⁶³ Resmi belgede sahtecilik suçu bakımından dolandırıcılığı değerlendirdiğimizde, önceden elde edilen menfaat nedeni ile sonradan belge düzenlendiğinde belge ile menfaat arasında bir nedensellik bağı söz konusu olmayacağından dolandırıcılık suçunun varlığından da söz edilemeyecektir.²⁶⁴ Bu yüzden mutlaka düzenlenen sahte resmi belge sebebi ile haksız bir menfaat elde edilmelidir. Fakat içtima bakımından, resmi belgeyi dolandırıcılık suçu için kullanmanın sahtecilik suçunun bir ögesi ya da ağırlaştırıcı nedeni olmaması sebebi ile gerçek içtima kuralları uygulanacak ve ayrı ayrı cezalandırılma yapılacaktır.

TCK 247'de yer alan zimmet suçu da kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği bakımından dikkat edilmesi gereken bir husustur. Ancak bu noktada sahte belge bakımından örneğin, zimmet suçunun sahte belge düzenlenmek suretiyle işlenmesi durumunda nitelikli zimmet suçuna ilişkin TCK 247/2 değil; TCK 247/1 uygulanacaktır²⁶⁵ ve böylece zimmet suçunu düzenleyen maddenin ikinci fıkrasında nitelikli hal olarak öngörülmediğinden gerçek içtima kuralları gereğince ayrı ayrı cezalandırma yapılacaktır. Fakat nitelikli zimmet halinde belgede sahtecilik suçunun; suçun zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlar ifadesinde her türlü hile kapsamında değerlendirilerek

---

²⁶² Üstüner, Ali, age, s.59.

²⁶³ Yargıtay 11.CD. Esas Numarası: 2014/16489, Karar Numarası: 2014/14716 Karar Tarihi: 11.09.2014, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 29.12.2015.

²⁶⁴ “Sanığın menfaati temin ettikten bir süre sonra belgeleri sahte düzenleyip katılana teslim etmek şeklinde gerçekleşen eyleminde, önceden elde edilen menfaat nedeniyle sonradan sahte belge düzenlenip vermesi halinde, menfaat daha önceden temin edildiğinden belge ile arasında nedensellik bağı bulunmayacağı, bu nedenle hile unsuru olarak kabul edilemeyeceği, dolayısıyla “dolandırıcılık” suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı gözetilmeden, yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması...”, Yargıtay 11.CD Esas Numarası: 2014/12967, Karar Numarası: 2014/11640, Karar Tarihi: 12.06.2014, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 29.12.2015.

²⁶⁵ Meran, Necati, age, s. 434. Bu konu hakkında örnek olarak Yargıtay 5.Ceza Dairesi'nin kararını verebiliriz: “Sanığın eylemlerinin, posta çeki hesaplarından usulsüz para çekilen ilgililerin beyanlarına başvurulmasından sonra tam olarak belirlenebildiği, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik sahte belgeler düzenleyerek hileli davranışlarda bulunduğu, bu hususun basit bir inceleme ile ortaya çıkarılmayacağı anlaşılacakla, zincirleme nitelikli kullanma zimmeti suçundan hüküm kurulması gerekirken, sadece basit kullanma zimmeti suçundan ceza tayin edilmesi...” (Yargıtay 5.CD. Esas Numarası: 2011/5268 Karar Numarası: 2013/35 Karar Tarihi: 07.01.2013), www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 31.12.2015.

sadece nitelikli zimmetten cezalandırma yapılması, TCK 212'nin ifadeleri ile çelişmektedir.²⁶⁶ Yargıtay'ın bu duruma yönelik; çek bedellerini kayıt dışı bırakarak resmi belgede sahteciliğin oluşmasına da sebebiyet veren eylemi sadece nitelikli zimmet sayması bu çelişkinin varlığını güçlendirmektedir.²⁶⁷

A.2.f. İştirak

İştirak hakkında TCK 204/1 açısından yapılan açıklamalar TCK 204/2 maddesi için de geçerli olmak ile birlikte bu bölüm için “*özgü suça iştirak*” kavramı üzerinde durmak gerekmektedir.

Failinin, ancak belirli bir sıfat ya da niteliklere sahip olması sebebi ile işleyebildiği suçlara özgü suç denilmektedir.²⁶⁸ İşte yetkili kamu görevlisi tarafından işlenebilen TCK'nın 204/2 maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu da bir özgü suçtur. Bu durum iştirak bakımından önem taşımaktadır. TCK 40/2 gereğince ; “*Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise, azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.*” Bu hüküm azmettiren ya da yardım eden olarak sorumlu tutulma bakımından temelini, bağlılık kuralı oluşturmaktadır. (TCK 40/1) Örneğin; vergi borcunu kabule yetkili olan kamu görevlisinin, sahte tahsilat makbuzu düzenlemesi için kamu görevlisi olmayan kişiyi azmettirmesi sonucunda kamu görevlisi olmayan kişinin fiili işlemesi durumunda, kamu görevlisi bağlılık kuralı nedeni ile TCK 204/2'den değil; 204/1'den ve azmettiren olarak TCK 38'den cezalandırılacaktır.²⁶⁹ Eğer bu örnek ile devam eder isek; bu defa suçu işleyen yetkili kamu görevlisi olup, kamu görevlisi olmayan kişi azmettiren konumunda olursa, bu defa yetkili kamu görevlisi özgü suçun faili olduğundan TCK 204/2'den; kamu görevlisi olmayan kişi de TCK 38 gereğince işlenen suçun cezası ile cezalandırılacağından dolayı TCK 204/2'den cezalandırılacaktır.²⁷⁰

²⁶⁶ Üstüner, Ali, age., s. 61.

²⁶⁷ “*Tahsil ettiği posta çek havalesi bedellerinin bir kısmını kayıt harici bırakmak suretiyle zimmetine geçiren sanığın eylemi, daire dışı gönderilen havale alıcılarının müraacatı üzerine ortaya çıkmış olması karşısında; nitelikli zimmet suçunu oluşturur.*”, Yargıtay 5. CD. 28.11.2002, 1364/8111, Aktaran: Üstüner, Ali, age, s.61.

²⁶⁸ Demirbaş, Timur, age, s.445.

²⁶⁹ Gökçen, Ahmet, age, s.347.

²⁷⁰ Gökçen, Ahmet, age, s.348.

Bir başka durum olan müşterek faillik meselesinde, yetkili kamu görevlisi ile kamu görevlisi olmayan kişi birlikte bir sahte belge düzenlerlerse; yetkili kamu görevlisi TCK 204/2'den; kamu görevlisi olmayan kişi de TCK 204/1'den sorumlu olacaktır. Çünkü müşterek faillik, TCK 37 gereğince *“Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu tutulur”* biçiminde ifade edilmiştir. Yine bu noktada dolaylı faillik meselesine de bakmak gerekir. TCK'nın 37/2 maddesinde *“Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur”* ifadesi ile dolaylı faillik kastedilmektedir. Bu yüzden resmi belgede sahtecilik suçunda kamu görevlisi olmayan kişi tarafından yetkili kamu görevlisi bir vasıta olarak kullanılırsa, kamu görevlisi olmayan kişi kamu görevlisi tarafından işlenen belgede sahtecilik suçundan cezalandırılır.²⁷¹

B. ÖZEL BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (TCK 207)

Türk Ceza Kanunu'nun 207. Maddesinde özel belgede sahtecilik suçu düzenlenmektedir. İlgili madde metni şu şekildedir: *“Bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bir özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.”*

Bu doğrultuda öncelikle birinci fıkrada düzenlenen özel belgede sahtecilik suçu incelenecek; sonrasında sahte özel belgeyi bilerek kullanma suçu açıklanmaya çalışılacaktır.

B.1. ÖZEL BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (TCK 207/1)

B.1.a. Fail

Suçun faili herkes olabilir. Fakat resmi belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi failin, yetkili kamu görevlisi olması ya da kamu görevlisi olmaması durumunda ikili bir ayrıma gidilmemiştir. Çünkü yetkili kamu görevlisinin, görevini kötüye kullanması ile özel belgede sahtecilik suçunu

---

²⁷¹ Cengiz, Sibel, age, s. 61.

işlemesi söz konusu olamayacaktır.²⁷² Bu noktada dikkat etmek gerekir ki; bu suçun kamu görevlisinin görevi sırasında, kamu görevine ait araç ve gereçleri kullanarak işlenmesi durumunda TCK 207 maddesi gereğince belirlenmesi gereken ceza TCK 266²⁷³ uyarınca arttırılacaktır.²⁷⁴

B.1.b. Maddi Unsur

Sahte özel belge düzenlemek veya gerçek olarak düzenlenmiş özel belgeyi değiştirmek, bu suçun maddi unsurlarını oluşturan seçimlik hareketlerdir.

Özel belgeyi sahte olarak düzenlemek, belgenin aslında mevcut olmamasına rağmen mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmesidir. Özel belgenin sahte olarak düzenlenmesi durumunda, gerçekten o özel belgeyi düzenlemesi gereken yetkili gerçek veya tüzel kişiye ait unvan, şekiller kullanılmalı ya da imzası taklit edilmelidir ve eğer bu unsurlarda bir eksiklik varsa ortada özel belge de bulunmadığından hareketle özel belgenin sahte olarak düzenlenmesi de mümkün olmayacaktır.²⁷⁵ Kambiyo senetlerinde yapılan sahtecilikte, kambiyo senetlerinin resmi belgeden sayılabilmesi için Ticaret Kanunu gereğince taşınması gereken bütün unsurları haiz olmalıdır; ancak bu unsurlarda eksiklik mevcut iken aynı zamanda da bir sahtecilik de bulunuyorsa, özel belgede sahtecilikten söz edilebilecektir.²⁷⁶

²⁷² Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s.696.

²⁷³ TCK 266: “Görevi gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bir suçun işlenmesi sırasında kullanan kamu görevlisi hakkında, ilgili suçun tanımında kamu görevlisi sıfatı esasen göz önünde bulundurulmamış ise, verilecek ceza üçte biri oranında arttırılır.”

²⁷⁴ Meran, Necati, age, s.558 ve Erman/ Özek, age, s.525.

²⁷⁵ Gökçen, Ahmet, age, s. 431- 432. Bu konuda örnek olarak şu Yargıtay Kararını verebiliriz: “Yakınan H.P.nin yerine taklit imza atılmak suretiyle sahtecilik yapılan Limited Şirket Yönetim Kurulu Kararının özel belge niteliğinde bulunduğu; 1512 sayılı Noterlik Kanunu’nun 82. Maddesi uyarınca noterin kendisine düzenlemediği gibi belgenin 26.04.1994 gün ve 10129 sayılı onayı ile ilgili bölümde de sahteciliğin söz konusu olmadığı gözetilmeksizin sanık Ş.U.nun TCK 345 yerine yazılı şekilde aynı yasanın 342/2 maddesiyle hükümlendirilmesi bozmayı gerektirmiş...” Yargıtay 6.CD, Esas: 2001/15221, Karar: 2002/413, Karar Tarihi: 24.01.2002, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 31.12.2015.

²⁷⁶ “Dosya içerisinde fotokopisi bulunan suça konu çeklerde Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre bulunması zorunlu unsurlardan olan “keşide yerinin” bulunmadığının anlaşılması karşısında, çeklerin özel belge niteliğinde olduğu gözetilmeden yazılı şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulması...” , Yargıtay 11.CD., 20.03.2013, 6441/4513; Aktaran: Taşdemir, Kubilay, age, s.450.

Diğer seçimlik hareket ise; gerçek bir özel belgeyi aldatacak şekilde değiştirmektir. Bu ifadeden sanki sadece değiştirme durumunda aldatma yeteneği aranıyormuş gibi bir sonuç çıkmaktadır. Ancak yeniden tekrarlamak gerekir ki; aldatma yeteneği sahtecilik suçlarında aranacak olan ortak noktadır. Bu sebeple her iki hareket için de aldatma yeteneği aranacaktır.²⁷⁷ Değiştirme konusunda (*ilave etme, kazıma, kimyasal maddeler ile metinde çıkarma gibi*) daha önce yapılan açıklamalar, bu madde bakımından da geçerli olduğunu vurgulayıp, açıklamalarımızı tekrarlamakla yetiniyoruz.²⁷⁸

Remi belgede sahtecilik suçunda hareketin yapılması ile suç tamamlanır iken; özel belgede sahtecilik suçunun tamamlanabilmesi için mutlaka “*kullanma*” gerekmektedir. Bu sebeple kullanma konusuna ayrıca değinilmelidir.

Kullanma meselesi hem TCK 207/1 bakımından hem de TCK 207/2 bakımından düzenlenmiştir. Öncelikle her iki maddede yer alan kullanma kavramının birbiri ile olan ilişkisini açığa çıkarmak gerekir. TCK 207/2 maddesinde düzenlenen kullanma; sahte belgeyi kullanan kişinin, belgenin sahte olarak düzenlenmesi ya da değiştirilmesi aşamasına iştirak etmemiş olmalıdır ve eğer ki iştirak etmiş ise; işte o zaman TCK 207/1 kapsamında yer almak sureti ile o madde uyarınca cezalandırılacaktır.²⁷⁹ Bu noktanın özellikle belirtilmiş olmasından sonra kullanmanın ne şekilde olması gerektiği çözümlenmelidir. Resmi belge ile özel belgenin arasında var olan ispat kuvveti farkı sebebi ile ortaya çıkan özel belgede kullanmanın da ayrıca aranması durumu için maddi anlamda kullanmanın yeterli olmayıp; ispat araçlarının gerçeğe uygunluğunu tehlikeye düşüren bir faaliyete

---

²⁷⁷ “Mahkemece, suça konu banka hesap cüzdanının, sanık tarafından ibraz edildiği ABD Başkonsolosluğu’ndan istenmesi üzerine, 09.08.2002 tarihli cevabi yazıda, konunun Dışişleri Bakanlığı’na iletilerek, Bakanlığın direktifleri doğrultusunda talebin cevaplandırılacağı bildirildiğinden, anılan yazı akıbeti sorulup, suça konu banka hesap cüzdanı getirtilip, iğfal kabiliyeti bulunup bulunmadığı araştırılarak, sonuca göre sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken eksik inceleme ile yazılı şeklide beraatine hükmolunması” Yargıtay 11.CD, 27.06.2007, 2005/11160, 2007/4508; Aktaran: Meran, Necati, age, s.562.

²⁷⁸ “Sanığın beş madde olarak düzenlenen kira kontratına üç madde daha ekleyerek değişiklik yaptığı, suçun özel belgede sahtecilik suçu olacağı” (11.CD. 5.11.2007, 11728/7558) ; Aktaran, Gökcan, Hasan Tahsin, Özel Belgede Sahtecilik Suçu, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68 Sayı: 2010/1, s.228.

²⁷⁹ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s.696.

yönelmiş olması gerekir; yani eğer belge sahte olmasaydı nasıl bir sonuç ortaya çıkacaksa aynı sonucu elde edebilmek için kullanılması gerekmektedir.²⁸⁰ Kullanmanın mutlaka failin kendi iradesi ile bilinçli bir eylemi sonucunda olması gerekir.²⁸¹ Örneğin, sahte belgenin bir arama sonucunda yetkili merciler tarafından el konulması sonucu ele geçirilmesinde kullanma sayılmamaktadır.²⁸² Kullanma iki şekilde olabilir: Fail ya belgeyi adli makamlar huzurunda kullanır ya da böyle bir makam huzurunda olmaksızın kullanır; yani özellikle adli makama ibraz edilmesi gerekmez.²⁸³

Kullanmanın, özel belgede sahtecilik suçu bakımından bir unsur mu yoksa cezalandırılabilme şartı mı olduğu konusu tartışmalıdır. Cezalandırılabilme şartı, suçun tamamlanmasından sonra ortaya çıkan ve onu cezalandırabilir hale getiren şartlardır.²⁸⁴ Suçun var olabilmesi için gereken bütün şartlara ise; unsur adı verilmektedir.²⁸⁵ Bu tanımlamalar sonrasında tartışmada kullanmanın cezalandırılabilme şartı olduğunu savunan görüşler olmasına rağmen; unsur olduğunu savunan görüşe göre, *“mademki suçun gerçekleşmesi kullanma neticesinin failce istenmesine bağlıdır, o halde bunun bir şart sayılmasına imkan yoktur. Sonra kullanma olmadıkça suç bulunmayacağına göre yine bir şartın kabulü cihetine gidilemez”*²⁸⁶ Kanaatimizce de, kullanma olmadan suç tamamlanmayacağından dolayı kullanma bir unsur olarak kabul edilmelidir.

B.1.c. Manevi Unsur

Suçun manevi unsuru kasttır. Burada kastın resmi belgede sahtecilik suçundan farkı, kastın aynı zamanda kullanmaya da yönelik olmasıdır.²⁸⁷

²⁸⁰ Erman/ Özek, age, s. 526 ; Cengiz, Sibel, age, s.83.

²⁸¹ Taşdemir, Kubilay, age, s. 445

²⁸² Erman/ Özek, age, s. 531.

²⁸³ Erman/ Özek, age, s. 528.

²⁸⁴ Alacakaptan, Uğur, “Suçun Unsurları”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No. 372, Sevinç Matbaası, Ankara 1975, s. 6.

²⁸⁵ Demirbaş, Timur, age, s. 194.

²⁸⁶ Erman/ Özek, age, dipnot: 48, s. 526.

²⁸⁷ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s. 697.

B.1.d. Ağrlatıcı Sebep

Özel belgede sahtecilik suçunda, belgenin niteliği değişmediğinden dolayı ağrlatıcı bir sebep öngörölmemiştir.²⁸⁸

B.1.e. Hafifletici Sebep

TCK 211’de yer alan “*Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispat veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir*” hükmü, özel belgede sahtecilik suçu için de geçerlidir.

B.1.f. Teşebbüs

Suçun tamamlanabilmesi için düzenleme veya değiştirme ile birlikte kullanma mutlaka gereklidir. Bu sebeple Erman/Özek’e göre; “*Özel evrakta sahtekarlık suçuna teşebbüs olamaz; kullanmadan önce suç bulunmayacağına ve kullanma ile suç tamam olacağına göre, icra hareketlerinin yalnız bitmesiyle değil; fakat sadece icraya başlamakla suç tamam olur: sahte varakadan yarar sağlanmasına kalkışmak dahi bir kullanma olduğu cihetle bu suçun icrasını safhalara bölmeye imkan yoktur. Kullanma anına kadar yapılmış sahtecilikler ise ancak hazırlık hareketidir*”²⁸⁹ savunulmakta iken; Toroslu, “*kullanılmak üzere gösterilen sahte belgenin karşı taraf tarafından reddedilmesi durumunda eksik teşebbüsün varlığının kabul edilmesi gerektiğini*”²⁹⁰ savunmaktadır. Tezcan/Erdem/Önok ise; suç tipinde yer alan kullanma ile belli bir yakınlık ve bağlantıda bulunan hareketlerin gerçekteştirilmesi ile failin teşebbüs alanına girdiğini belirterek, belgede sahtecilik suçunda icra başlangıcını belirlemenin çoğu zaman mümkün olamayacağını ve failin sahte olarak düzenlediği belgeyi posta aracılığı ile göndermesi gibi çok istisnai bir durumda teşebbüsün gündeme geleceğini vurgulamaktadır.²⁹¹ Tüm bu açıklamalar doğrultusunda kanaatimizce de, kullanmanın suçun unsuru

²⁸⁸ Erman/ Özek, age, s. 539.

²⁸⁹ Erman/ Özek, age, s. 538.

²⁹⁰ Aktaran: Cengiz, Sibel, age, s. 85.

²⁹¹ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s.697.

olması sebebi ile kullanma ile suç tamamlandığından bu suç bakımından teşebbüsün mümkün olmamasıdır.

B.1.g. İçtima

TCK 212 gereğince, eğer sahte özel belge başka bir suçun işlenmesi sırasında kullanılıyorsa gerçek içtimanın uygulanacağını; yani hem özel belgede sahtecilik hem de diğer işlenen suçtan ayrı ayrı cezalandırma yapılacağını öngörmektedir.²⁹²

Zincirleme suç açısından da özel belgede sahtecilik suçu değerlendirilmelidir. Fail, birden fazla özel belgeyi sahte olarak düzenledikten sonra, bu belgeleri aynı ya da değişik zamanlarda kullanacak olursa, bunları tek bir amaca ulaşmak için kullanmasında zorunluluk bulunduğu tek bir suçun oluştuğu; aksi durumda ise zincirleme suçun var olduğunun kabulü gerekir.²⁹³ Yani özel belgede sahtecilik suçunda zincirleme suçun var olduğunu söylemek için; aynı suç işleme kararı ile birden fazla sahte özel belge düzenlenip, kullanılmalıdır.²⁹⁴

B.1.h. İştirak

Belgeyi düzenleyen ve kullanan kişilerin ayrı kişiler olması halinde, aralarında iştirak iradesi de bulunuyor ise; her ikisi de özel evrakta sahteciliğin asli faili olarak cezalandırılır.²⁹⁵ Eğer, sahte belge üreten kişi, belgenin sahte olduğunu bilmeyen bir kişiye bu sahte belgeyi vererek kullandırırorsa, kullanan kişinin vasıta olarak kullanılması nedeniyle TCK 37/2 gereğince fail olarak cezalandırılacaktır.²⁹⁶

²⁹² “Keşide yerinin bulunmaması nedeniyle TTK’nın 692. Maddesindeki zorunlu unsuru taşımayan suçta konu çekin, resmi belge olmayıp özel belge niteliğinde bulunduğu ve özel belgenin de dolandırıcılık suçunun hile unsurlarını oluşturması sebebi ile suç tarihinde yürürlükte bulunan en ağır cezayı gerektiren suçtan mahkumiyet hükmü kurulması ve lehe yasanın belirlenmesinde 5237 sayılı TCK’nın 212. Maddesinin nazara alınması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi yasaya aykırıdır.”, Yargıtay 11.CD, Esas: 2009/11081, Karar: 2009/10348, Karar Tarihi: 17.09.2009, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 31.12.2015.

²⁹³ Erman/ Özek, age, s. 539.

²⁹⁴ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s. 698. Aynı doğrultuda Yargıtay, “Emekli trafik polis memuru olan sanığın bir suç işleme kararının yerine getirilmesi amacıyla yasanın aynı hükmünü kısa zaman aralıklarıyla birkaç kez ihlal ederek sahte trafik ruhsatnamesi düzenlemesi, ayrı suçları değil; zincirleme biçimde tek suç oluşturur.” (Yargıtay CGK 2.3.1987 6-584/98), Aktaran; Tezcan/Erdem/Önok, age, dipnot: 105, s.698.

²⁹⁵ Cengiz, Sibel, age, s. 349.

²⁹⁶ Gökcan, Hasan Tahsin, “Özel Belgede Sahtecilik...”, s. 234.

Başkası tarafından düzenlenmiş olan özel belgeyi düzenleyen ile iştirak iradesi olmadan kullanan kişi ise; TK 207/2 kapsamında değerlendirilecek ve bu fıkra gereğince cezalandırılacaktır.²⁹⁷

B.2. SAHTE ÖZEL BELGEYİ BİLEREK KULLANMA SUÇU (TCK207/1)

B.2.a. Fail

Fail, herkes olabilir. Bu durumda faillik bakımından önemli olan husus, failin birinci fıkrada belirtilen seçimlik hareketlere katılmamış olması; yani sahtecilik aşamasının tamamen dışında olması gerekmektedir.²⁹⁸

B.2.b. Maddi Unsur

Sahte özel belgenin, sahtelik nitelini haiz olduğunu bilerek kullanmak maddi unsuru oluşturmaktadır. Bu durum için ise; önceden sahte bir belgenin bulunması gerekmektedir. Bu yüzden sahte bir belge hususunda daha önce bahsedilen hususları burada tekrarlamak ile yetiniyoruz.

B.2.c Manevi Unsur

Bu suçun oluşabilmesi için, belgeyi kullanan kişinin belgenin sahte olduğunu bilmesi gerekmektedir ve yani bu suç ancak doğrudan kast ile işlenebilen bir suçtur.²⁹⁹ Eğer kişi esaslı bir bilmeme ve yanılma durumu içerisinde ise; failin sorumluluğuna gidilemeyeceğinden hareketle failin kastından söz edilemeyecektir.³⁰⁰

B.2.d. Ağırлатıcı Sebep

İlgili maddenin ikinci fıkrası için kanunda herhangi bir ağırлатıcı sebep öngörülmemiştir.

B.2.e. Hafifletici Sebep

TCK 211 gereğince belirtilen daha az cezayı gerektiren hal; TCK 207/2 için de uygulanabilecektir.

²⁹⁷ Cengiz, Sibel, age, s.88.

²⁹⁸ Erman/ Özek, age, s. 559.

²⁹⁹ TCK 207 Madde Gereğçesi.

³⁰⁰ Erman/ Özek, age, s.563.

B.2.f. Teşebbüs

765 sayılı Türk Ceza Kanunu bakımından eksik ve tam teşebbüs hallerinin bu suç için geçerli olacağı belirtilmekte idi.³⁰¹ Ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu eksik ve tam teşebbüs ayrımını kaldırmıştır. Bu sebep ile kullanmak ile tamamlandığından hareket ile ikinci fıkra için de teşebbüs mümkün değildir.

B.2.g. İctima

Birden fazla sahte özel belge kullanıldığında ve şartları da bulunur ise zincirleme suç ortaya çıkabilecektir ve eğer kullanılan belgelerin bir kısmı özel bir kısmı resmi belge niteliğinde olursa, fail hem TCK 204 hem de TCK 207 gereğince gerçek ictima kuralları sebebi ile ayrı ayrı cezalandırılacaktır.³⁰²

B.2.h. İştirak

Birden fazla kişinin sahte bir özel belgeyi kullanmaları durumu mutlaka TCK 207/2 gereğince sahtecilik aşamalarına katılmamalarını gerektirmektedir. Eğer bu aşamalara yer almadılar ise; TCK 207/2 fıkrasına iştirakten cezalandırılabilirler.³⁰³

C. RESMİ BELGE HÜKMÜNDEKİ BELGELERDE SAHTECİLİK (TCK 210)

TCK 210. Maddesi “*Özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır.*

Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu 3 aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik

³⁰¹ Bu konu hakkında bkz. Erman/ Özek, age, s.563.

³⁰² Erman/ Özek, age, s.563.

³⁰³ Erman/ Özek, age, s.563.

taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur” şeklinde düzenlenmektedir.

İlgili maddenin birinci fıkrası, ticari hayat bakımından büyük bir öneme sahip olan ve basit bir ciro ile ya da buna bile gerek görülmeksizin tedavül eden bazı belgeleri daha ciddi bir şekilde koruma amacına yönelik olarak düzenlenmiştir.³⁰⁴ Bu belgelerde yapılan sahtecilik bakımından resmi belgede sahtecilik hükümleri bir bütün olarak uygulanacaktır.³⁰⁵ Ayrıca bu fıkra kapsamında yer alan vasiyetname, noter huzurunda yapılmamış olan, ölen kişi tarafından el yazısı ile yapılmış ya da onun beyanı üzerine özel kişilerce saptanmış vasiyetnamelerdir.

TCK 210/2 ise; kamu görevlisi sıfatı ile çalışmasalar bile görevleri gereği olarak gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensupları için ayrı bir suç tanımlaması yapmaktadır. Haksız menfaat sağlanması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıyan gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi de resmi belgede sahtecilik hükümleri ile cezalandırılacaktır ve bu durum ilgili kişilerin düzenlemiş oldukları belgelerin önemli olduğu ve bu belgelere duyulan güvenin ayrıca korunması gerektiğini gösterir.

Tüm bu açıklamalardan sonrasında; öncelikle ilgili maddenin birinci fıkrası inceleme konusu yapılacaktır. Fakat maddenin ikinci fıkrası bakımından yapılacak olan açıklamalar ikinci bölümün konusunu oluşturduğundan hareketle, bu konuya ilişkin açıklamalar ikinci bölümde yapılacak ve bu fıkra ikinci bölümde incelenecektir.

C.1. Fail

Kamu görevlisi olmayan özel kişi bu suçun faili olabilir; ancak yetkili kamu görevlisi olmayan kişi de özel kişi sayıldığından yetkili olmayan kamu görevlisi de bu suçun faili olabilmektedir.

---

³⁰⁴ TCK 210 Madde Gerekçesi.

³⁰⁵ TCK 210 Madde Gerekçesi.

C.2. Maddi Unsur

Suçun maddi unsuru madde kapsamında belirtilen belgelerde tahrifat meydana getirmektir.³⁰⁶ Ancak bu belgelerin resmi belge hükmünde belgeden sayılabilmeleri için Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan bütün zorunlu unsurlarını haiz olmaları gerekir. Aksi halde unsurlardan biri eksik olduğu takdirde özel belgede sahtecilik suçu kapsamında yaptığımız açıklamalar doğrultusunda cezalandırma yoluna gidilecektir.

C.3. Manevi Unsur

Kast, suçun manevi unsurunu oluşturmaktadır.

C.4. Ağırlatıcı Sebep

Herhangi bir ağırlatıcı sebep bulunmamaktadır.

C.5. Hafifletici Sebep

TCK 211'de yer alan daha az cezayı gerektiren hal uygulanırsa bile, belgenin ortadan kaldırılması ya da bozulması halinde bu hüküm uygulanamayacaktır.³⁰⁷

C.6. Teşebbüs

Suç, teşebbüs bakımından bir özellik göstermediğinden dolayı daha önce yapılan açıklamaları tekrarlamak ile yetiniyoruz.

C.7. İçtima

Aynı suç işleme kararı altında birden fazla resmi belge hükmünde belge kullanılması durumunda zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir.

Resmi belge hükmündeki belge kullanılarak başka bir suç işlenmesi de mümkündür ve bu sebep ile her iki suçtan da ayrı ayrı gerçek içtima kuralı uygulanarak cezalandırma yapılacaktır.³⁰⁸

³⁰⁶ Cengiz, Sibel, age, s.95.

³⁰⁷ Cengiz, Sibel, age, s. 102.

³⁰⁸ "Aynı kanunun 690. Maddesinde poliçenin cirosuna ait hükümlerin (TTK 593, 602) bonolar hakkında da uygulanacağı belirtildiğinden bononun arkasına veya bonoya bağlı alonj denilen kağıt üzerine "Bedeli teminattır" "Bedeli rehindir" ibareleri yahut terhini ifade eden herhangi bir kayıt yazılarak ciro edilmesi halinde bu ciro rehin cirosu hükmündedir. Rehin cirosu doğurduğu hukuki sonuçlar yönünden ciro şekillerinden farklı ise de bononun kambiyo senedi olma niteliğini etkilemez ve onu özel belgeye dönüştürmez. Başka bir söyleyişle rehin cirosu ile devredilen bono bu niteliğini korur ve bu bononun hamili senetten doğan bütün hakları kambiyo ve takip hukuku esaslarına göre kullanılabilir. Bu itibarla yasal unsurları tam olan bono rehin cirosu ile devredildiğinde özel belgeye dönüşmeyip kambiyo senedi olma özelliğini koruyacağından bu şekilde ciro edilen bir bonoda sahtecilik yapılması halinde TCKnın 345.

C.8. İştirak

Suç iştirak bakımından bir özellik göstermemektedir.

D. ELEKTRONİK BELGEDE SAHTECİLİK MESELESİ

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 525/c maddesinde “*Verilerde Sahtekarlık Yapılması ve Oluşturulan Sahte Belgenin Kullanılması Suçu*” düzenlenmekte idi. Bu madde “*Hukuk alanında delil olarak kullanılmak maksadıyla sahte bir belge oluşturmak için bilgileri otomatik olarak işleme tabi tutan bir sisteme, verileri veya diğer unsurları yerleştiren veya var olan verileri, diğer unsurları tahrif eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar, tahrif edilmiş olanları bilerek kullananlara altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir*” biçiminde TCK içerisinde yer almaktaydı. Hatta bu suç için doktrin “*bilgisayarla sahtecilik*”³⁰⁹, “*bilgisayar sahteciliği*”³¹⁰, “*bilgisayar marifetiyle sahtecilik*”³¹¹ gibi farklı isimler vermiştir. Bu suç açısından bazı ülkeler belge kavramını genişletmek üzere ceza kanunlarında değişiklik yaparak, belge terimini disk, teyp ve benzeri araçları da kapsayacak hale getirmişlerdir.³¹² İşte bu sebep ile bilişim suçlarının engellenebilmesi adına ortaya çıkan yeni bir ihtiyaç olan bu durum 765 sayılı TCK’da 525/C maddesi ihdas edilerek, çözüme kavuşturulmuştu.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda, 765 sayılı TCK’nın 525/c maddesinin karşılığı olarak düzenlenmiş olan bir suç tipi ne TCK içerisinde ayrı bir madde ile ne de sahtekarlık suçlarının düzenlenmiş olduğu “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” başlığı altında yer almaktadır. Yürürlükteki ceza kanunumuzun böyle bir düzenleme yapmamış olması yasal boşluğa neden

---

Maddesinde öngörülen suç değil aynı kanununun 349. Maddesi delaletiyle 342. Maddesinde yazılı suç oluşur. Kladi kii, bono TCK.nun 349. Maddesine göre resmi belge hükmündedir. Resmi belgede sahtecilik suçu belgenin düzenlenmesiyle oluşup tamamlanacağından sahte olarak düzenlenmiş bir bono hangi ciro şekliyle devredilirse devredilsin önceden oluşan suçun niteliğinde bir değişiklik olmaz. İncelenen maddi olayda sanığın borçlusu Cengiz Akgül olarak gösterilen ve yasal unsurları tam olan 3 adet sahte bono düzenlediği ve bu bonoların arkalarına “Bedeli Teminattır” kaşesini vurup aldığı krediye karşılık katılan bankaya rehin cirosu ile devrettiği böylece katılan bankayı kandırıp haksız çıkar sağladığı saptandığına göre eylemi resmi belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarını oluşturur.” (Yargıtay CGK., 9.5.1994, 5-114/141), Aktaran: Gökçen, Ahmet, age, dipnot: 125, s. 113.

³⁰⁹ Dönmezer, Sulhi, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, Beta Yayınevi, İstanbul 2001, 16.Bası, s.619.

³¹⁰ Erem, Faruk, **Ceza Kanunu Şerhi**, C.III, s.2558 (Aktaran: Dülger, Volkan Murat, **Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku**, Beta Yayınevi, Ankara 2013, s.293.)

³¹¹ Yazıcıoğlu, Yılmaz, **Bilgisayar Suçları Kriminolojik, Sosyolojik ve Hukuki Boyutları İle**, Alfa Yayınevi, 1. Baskı, 1997, s. 276.

³¹² Dönmezer, Sulhi, age, s. 619.

olacak niteliktedir. Çünkü ceza kanununda yer alan belge ifadesi, bilgisayarlarda yer alan veriyi kapsayacak nitelikte olmaması sebebi ile bilgisayar vasıtası ile yapılacak sahtekarlık, sahtekarlığa ilişkin var olan genel hükümlerle çözülemeyecektir.³¹³ 765 sayılı TCK'nın belirtilen ilgili maddesi yeni bir belge türünün varlığını açık bir biçimde ortaya koyarak; bu düzenleme ile hukuk alanında delil olabilecek belge ve bilişim sistemleri vasıtasıyla üretilen ispat vasıtalarının güvenilir olması istenmektedir.³¹⁴ 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu da “*Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukuki sonucu doğurur*” (Madde 5) hükmü ile yeni bir belge türünün var olduğunu belirtmektedir. Her ne kadar TCK 245/2-3 bankanın kurmuş olduğu sisteme hukuka uygun giriş yapılması için tahsis edilmiş olup; hukuka aykırı yapılan davranışlar cezalandırılmakta ve yine aynı şekilde dolandırıcılık suçun nitelikli bir hali olarak TCK 158/d'de bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması hali de cezalandırılmakta ise de; bu maddeler 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 525/c maddesinin eksikliğini kapatmamaktadır.

5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu içerisinde düzenlenen bazı bilişim suçları da bulunmaktadır. İlgili Kanun'un 16. Maddesi “*Elektronik İmza Oluşturma Verilerinin İzinsiz Kullanımı*”, 17. Maddesi “*Elektronik Sertifikalarda Sahtekarlık*” başlığı altında düzenlemelerde bulunmuştur. Fakat bu düzenlemeler de elektronik belgelerde yapılacak sahteciliği Türk Ceza Hukuku bakımından kapsamamakta ve üstelik yeni bir belge türünün getirildiği bu düzenlemenin TCK bakımından oluşan yasal boşluğu dolduracak nitelikte olmadığını söylemek mümkündür.

Karşılaştırmalı Hukuk bakımından ise; ülkeler ceza kanunlarında bu tür değişikliklere yer vermektedirler. Fransa Ceza Kanunu madde 441/1 “*Belge ya da diğer vasıtalar ile ifade edilen objelerde yapılan sahtecilik...*”³¹⁵ ifadesi ile Alman Ceza Kanunu madde 269 “*Verilerde*

³¹³ Yazıcıoğlu, Yılmaz, age, s. 276.

³¹⁴ Dönmezer, Sulhi, age, s.620; Yazıcıoğlu, Yılmaz, age, s. 276 ; Dülger, Volkan Murat, **Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku**, Beta Yayınevi, Ankara 2013, s.294.

³¹⁵ “*Forgery consists of any fraudulent alteration of the truth liable to cause harm and made by any means in a document or other medium of expression of which the object is, or effect maybe, to provide evidence of a*

*Sahtekarlık*³¹⁶ başlığı altında ve Japon Ceza Kanunu madde 158 vd.³¹⁷, Hollanda Ceza Kanunu madde 232³¹⁸ içerisinde bilgisayar sahteciliğine yer verilmektedir.

Sonuç olarak, Türk Ceza Kanunu içerisinde 765 sayılı TCK'nın 525/c maddesini karşılayan bir maddenin var olmaması bir yasal boşluk oluşturmaktadır. Bu sebep ile sahtecilik suçlarının yer aldığı "*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*" bölümü içerisine elektronik belgenin de yer almasını sağlamak sureti ile özellikle bilgisayardaki verilerin de Türk Ceza Kanunu bakımından yasal bir zemine sahip olmasını sağlamak gerekmektedir. Bu bölümde yer alacak elektronik belgede yapılacak sahteciliğin de 765 sayılı TCK 525/c'de olduğu gibi ayrıca düzenlenerek, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu içerisinde yer alan "*Elektronik İmza Oluşturma Verilerinin İzinsiz Kullanımı (madde 16)*" ve "*Elektronik Sertifikalarda Sahtekarlık (madde 17)*" kapsamındaki cezalandırma hükümlerinin de TCK kapsamına alınıp yeni bir düzenleme hükmünün ihdası sağlanarak, yasal boşluk giderilmelidir.

IX. SAHTEKARLIK SUÇLARINDA KORUNAN HUKUKİ DEĞER VE SUÇUN MAĞDURU MESELESİ

Belgede sahtecilik suçları, delil vasıtalarının güvenliğini sağlamak ve güvenilirliğini korumak amacına yöneliktir ve bu sebeple suçla korunan hukuki menfaatin "*kamu güveni*" olduğu kabul edilir.³¹⁹ Bu durumu sahtecilik suçlarının düzenlenmiş olduğu TCK'nın sahtecilik suçlarının yer aldığı dördüncü bölümün başlığının "*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*" olması ile kanun koyucunun da iradesinin bu yönde olduğunu görmekteyiz.

Kamu güveni, "*hukuk düzeninin herhangi bir hukuki olayı ispat*

---

right or of a situation carrying legal consequences.", www.legislationline.org/download/action/download/id/3316/file/France_Criminal%20Code%20Updated%20on%2012-10-2005.pdf , Erişim Tarihi: 01.01.2016.

³¹⁶ "*269 Fälschung beweiserheblicher Daten*", www.legislationline.org/download/action/id/6144/file/Germany_CC%20am%20102015.pdf , Erişim Tarihi: 01.01.2016.

³¹⁷ "*Electro magnetic records*" olarak 158 ve devamı maddeleri içerisinde sahtekarlık suçları içerisinde düzenlenmektedir. www.cas.go.jp/jp/seisaku/hourei/data/PC.pdf , Erişim Tarihi: 01.01.2016.

³¹⁸ Yazıcıoğlu, Yılmaz, age ,s. 185.

³¹⁹ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s.679.

*yeteneğini tanıdığı şeyler ile, doğruluk ve gerçekliğine herkes tarafından güvenilmesini emrettiği dış şekil ve alametlerin sahtekarlıktan korunmalarını görmek ve bilmekten ibaret genel ve toplumsal bir hak ve menfaat”*³²⁰ olarak tanımlanabilir. Hukuk düzeni, bir olayı kanıtlama kabiliyetini tanıdığı belgelerin öz ve biçimleriyle gerçekliklerine yönelen ortak toplum inancını kamu güveni kavramının içerisinde korumak ve bu yüzden de bu soyut varlık veya yararı, değer somutlaştırıldığı belgeleri, ulaşılmaz ve dokunulmaz kılmak istemektedir.³²¹

Kısaca, sahtekarlık suçları toplumun belgeye yönelen güvenini koruyabilmek adına ceza kanunu vasıtası ile sağladığı bazı hükümler ile bu hükümlerin sonucundaki cezai yaptırımlar ile koruma altına almak istemektedir. Bu nokta ise; kamu güveni adı altında korunan bir hukuki değer olarak bir bütün halinde belirlemektedir.

Her suçta bir mağdur bulunmaktadır.³²² Mağdur ise; suçtan zarar gören kişi; yani ihlal edilen hak ve menfaatin sahibidir.³²³ Sahtecilik suçlarında da kamu güvenine karşı yönelen bir ihlal söz konusu olduğundan dolayı; suçun mağduru toplumu oluşturan herkes olacaktır. Üstelik kamuya ait bir menfaatin ihlali olduğundan dolayı, mağdurun rızası bu suç bakımından hukuka aykırılığı ortadan kaldıramayacaktır.³²⁴

---

³²⁰ Erman, Sahir, age, s.9.

³²¹ Taşdemir, Kubilay, age, s.62.

³²² Gökçen, Ahmet, age, s. 195.

³²³ Demirbaş, Timur, age, s.507.

³²⁴ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s.679.

İKİNCİ BÖLÜM

KAMU GÖREVLİSİ OLMAYAN HEKİMİN GERÇEĞE AYKIRI BELGE DÜZENLEMESİ SUÇU (TCK210/2)

1. Genel Olarak

Türk Ceza Kanunu; “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” başlığı altında toplumun belge kavramına yönelen güvenini korumak amacı ile bazı hükümler ihdas etmiştir. Bu hükümlerden biri de kamu görevlisi olmayan sağlık görevlilerinin gerçeğe aykırı belge düzenlemesine yöneliktir. TCK 210/2’de “*Resmi Belge Hükümünde Belgeler*” başlığı altında ve “*Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolünür*” şeklinde düzenlenmektedir. Böyle bir düzenlemenin varlığı özellikle sağlık mesleği mensuplarının görevleri gereği farklı hukuki ilişkilerin tarafı haline gelip; bunun sonucunda muhtelif belgeler düzenleyerek, çeşitli hak ve hükümlülükler tesis edebilmeleri veya ceza hukuku bakımından düzenledikleri ispat vasıtası olarak da kullanılabilen bu belgeler ile kişilerin cezalandırılabilirlikleri dahi belirlenebilmektedir.³²⁵ Bu durum göstermektedir ki; ispat vasıtası olarak kullanılan ve hukukun ispat kuvveti tanıdığı her şeydeki gerçeğin değiştirilmesi kamunun güvenini sarsar.³²⁶

Benzer bir düzenleme, yine “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” başlığı altında 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 354. Maddesi kapsamında yer almakta idi. Fakat 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun düzenlemesinden farklı olarak konuyu daha ayrıntılı bir şekilde düzenlemiş ve örneklemeler vasıtasıyla suçun nitelikli hallerini de

³²⁵ Erbaş, Rahime, “Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu (TCK md. 210/2)”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXI, S.1, Yıl: 2013, s. 331.

³²⁶ Erman/ Özek, age, s.9.

belirginleştirmeyi tercih etmişti. İlgili madde şu şekildedir: “*Hekim, eczacı, sağlık memuru veya diğer bir sağlık mesleği mensubu, Hükümetçe emniyet ve itimat olunacak bir belgeyi hatır için gerçeğe aykırı olarak verir ise; altı aydan iki yıla kadar hapis ve yüz milyon liradan üç yüz milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır Gerçeğe aykırı olarak düzenlenmiş böyle bir belgeyi bilerek kullanan kimse hakkında dahi aynı ceza tertip olunur.*

Eğer bu gibi gerçeğe aykırı bir belgeye dayanılarak, sinir ve akıl hastalıkları kurumlarına kabul ve orada ikamete mecbur edilmesi gerekmeyen bir kimse bu kurumlara kabul ve orada ikamete mecbur edilir veya başkaca fahiş bir zarar meydana gelir ise; failin göreceği ceza iki yıldan dört yıla kadar hapistir.”³²⁷

Bir sağlık mesleği mensubu olarak hekimin amacı; tıp bilimine uygun hareket ederek, tıbbi teşhis ve tedavi yöntemleri ile hastayı sağlığına kavuşturmasıdır ve bu sebeple de hekimlik diğer mesleklerden farklı ve ağır risk taşıyan bir meslektir.³²⁸ Bu farklılık ve ağır risk beraberinde hukuki ve cezai birtakım sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Cezai bakımdan değerlendirme yapıldığında Türk Ceza Kanunu içerisinde farklı suç tiplerine ilişkin hekimin cezai sorumluluğunu oluşturan çok sayıda hüküm mevcut bulunmaktadır.³²⁹ Bu hükümlerden konumuz bakımından değerlendirilecek

---

³²⁷ 765 sayılı TCK'nın 354. Maddesinin Diğer Fıkraları: “*Eğer birinci fıkrada yazılı fiil, failin kendisine yahut başkasına verilmiş veya vaat ve temin olunmuş para ve sair menfaat karşılığında işlenmiş ise, failin göreceği ceza üç yıldan beş yıla kadar hapistir. Eğer düzenlenen belgeden ikinci fıkrada yazılı olan fahiş zarar meydana gelmiş ise faile verilecek ceza dört yıldan altı yıla kadar hapistir.*

Eğer gerçeğe aykırı belge, işlenmiş bir suçu yahut işkence, zalimane veya gayriinsani diğer fiillerin delillerini gizlemek veya bu delilleri yok etmek için düzenlenmiş ise faile verilecek ceza dört yıldan sekiz yıla kadar hapistir.

Her halde bu cezalar ile birlikte birinci fıkradaki ağır para cezası, ikinci ve üçüncü fıkralardaki hallerde iki at, dördüncü fıkradaki halde üç kat olarak hükmolunur.

Gerçeğe aykırı belge düzenlemesi için para veren veya vaat eden yahut menfaat temin veya vaat eden kimse hakkında dahi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunur ve verilip alınan para ve sair eşya da müsadere edilir.”

³²⁸ Akyıldız, Sunay, “Tıp Hukukunun Güncel Sorunları”, V. Türk Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 142, Ankara 2008, s.975.

³²⁹ Örneğin; kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi, taksirle öldürme, kasten yaralama, kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi, taksirle yaralama, intihara yardım etme, insan üzerinde deney, organ ve doku ticareti, yardım ya da bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeme, çocuk düşürtme, kısırlaştırma, kişisel verileri hukuka aykırı verme ya da ele geçirme, kişilerin hayatını veya sağlığını tehlikeye sokacak biçimde ilaç yapma-satma, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma, resmi belgede sahtecilik, görevi kötüye kullanma, rüşvet, gerçeğe aykırı bilirkişilik, genital muayene suçu gibi.

olan, faili sadece belli kişiler olabilecek özgü suç niteliği gösteren TCK 210/2’de belirtilen sağlık mesleği mensuplarından olan hekimin, gerçeğe aykırı rapor düzenlemesidir. Öncelikle TCK 210/2, suç inceleme teoremi metodu ile detaylıca incelenecek ve bu inceleme yapılır iken maddede var olan sorunlara değinilerek; bu sorunların çözümüne ulaşılmaya çalışılacaktır.

2. Suçun Konusu

TCK 210/2’de yer alan suçun konusu resmi belge hükmünde belge olarak düzenlenen hekimin görevi gereği düzenlemiş olduğu belgelerdir. Resmi belge niteliği taşımayan ve resmi belge olarak TCK’da belirtilmeyen her türlü belgenin özel belge olmasına rağmen; bazı belgelerin toplumsal anlamda özellikle ispat vasıtası³³⁰ olarak öneme sahip olmaları sebebi ile özel koruma altına alınması gereksinimi resmi belge hükmünde belgelerin var olmasına neden olmuştur. Bu durum kendisini hekimin düzenlediği belgelerde de göstermektedir. Bu bağlamda hekimin görevi ile bağlantılı olarak düzenlemek ile yükümlü olduğu hastalık raporu³³¹, ölüm raporu³³², sağlık raporu³³³, sürücü

³³⁰ “Özellikle Alman Ceza Kanunu’nun 278. Maddesi gereğince sigorta şirketleri bakımından önemli bir ispat vasıtası olarak kullanıldığı göz önünde bulundurulmaktadır.” Ulsenheimer, Klaus/Biermann, Elmar/Bock, Rolf- Werner, **Arztstrafrecht in der Praxis**, s. 562. İlave etmek gerekir ki; ilgili kanun maddesinin tipik hareketlerinden biri olarak “sigorta şirketinde kullanılması için gerçeğe aykırı rapor düzenlemek” mevcut bulunmaktadır.

³³¹ 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 105. Maddesine dayalı olarak 29/10/2011 Tarih ve 28099 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Devlet Memurlarına Verilecek Hastalık Raporları ile Hastalık ve Refakat İznine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”; hastalık raporlarının verilmesi (madde 5) ve hastalık raporu ve izin süreleri (madde 6) , hastalık izni verilmesi (madde 7) başlıkları altında hastalık raporu vermeye yetkili olan makamları göstermektedir.

³³² “Ölüm raporu, kişinin hayatının sona erdiğini; sona erdiği günü ve nedenini gösteren belgedir.”, **Kriz Zamanlarında Gerekli Bilgiler El Kitapçığı**, Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, s. 6, insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/23/van%20depremi.pdf , Erişim Tarihi: 20.03.2016. “Dünya Sağlık Örgütü, ölüm raporlarının birçok ülkede özellikle iki önemli amaca hizmet ettiğini belirtmiştir. Bu iki amaçtan ilki, ölümün hukuki bakımından sigorta veya miras işlemleri gibi bazı önemli sonuçlar doğuracağı için kayıt gerekliliği iken; ikinci amaç, ölüm sebeplerinin istatistiksel olarak belirlenerek, bu istatistikler doğrultusunda elde edilen sonuçların tıbbi araştırmalarda önemli rol oynaması ve bu sayede teşhis metodlarının ve analizlerin geliştirilmesi imkanını sağlamasıdır.” Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. **World Health Organization, Medical Certification of Cause of Death, Instructions for Physicians on Use of International Form of Medical Certificate of Cause of Death**, Geneva 1979, s. 5, apps.who.int/iris/bitstream/10665/40557/1/9241560622.pdf , Erişim Tarihi: 20.03.2016. İşte bu sebeple Dünya Sağlık Örgütü’nün hazırlamış olduğu “*Uluslararası Ölüm Raporu Taslağı*” iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım temel ölüm nedenidir ve bu neden içerisinde de kişiyi temel ölüm nedenine götüren sebepler yer almaktadır. İkinci kısım ise; kişinin ölümüne sebep olabilecek nitelikteki diğer koşullar yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan örnek tablo için bkz. **World Health Organization, Medical Certification of Cause of Death, Instructions for Physicians on Use of International Form of Medical Certificate of Cause of Death**, Geneva 1979, s. 7, apps.who.int/iris/bitstream/10665/40557/1/9241560622.pdf , Erişim Tarihi: 20.03.2016.

muayene raporu³³⁴ gibi çok çeşitli belge türleri mevcut bulunmaktadır. Suçun konusu olan belgenin niteliği, belgeyi düzenleyen hekimin konumuna göre değişmektedir. Eğer hekim raporu, kamu görevlisi olarak faaliyet gösteren bir hekim tarafından düzenlenmiş ise; o rapor TCK 204/2 anlamında resmi belge niteliğinde olacak iken; eğer o hekim raporu kamu görevlisi olarak faaliyet göstermeyen özel hastanede veya özel muayenehanesinde serbest olarak faaliyetini sürdüren bir hekim tarafından düzenlenmiş ise işte o zaman TCK 210/2 kapsamında resmi belge hükmünde belge olarak kabul edilecektir.³³⁵ Ayrıca ifade etmek gerekir ki; bu tür belgelerin kime karşı kullanıldığı veya bu belgenin kime yarar sağlayacağı önem arz etmemektedir.³³⁶

İlgili kanun maddesinin yerini de bu bağlamda değerlendirmek gerekmektedir. TCK 210/2 maddesinin başlığı “*Resmi Belge Hükmünde Belgeler*” olmakla birlikte sadece aynı maddenin ilk fıkrasında bazı belgelerin (*emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname*) resmi belge hükmünde olduğu belirtilmiş; ancak TCK 210/2’ de sağlık mesleği mensupları açısından düzenlemekle görevli oldukları belgelerde gerçeğe aykırılık olması, haksız menfaat sağlanması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu olması durumunda yapılacak olan cezalandırma düzenlenmiştir. Bu noktada bir uyumsuzluk ortaya çıkmaktadır. Çünkü başlığı resmi belge hükmünde belgeler olan bir hükmün altında ikinci fıkrada ayrı bir özgü suçun düzenlenmiş olması, bu maddenin yerini tartışılabilir hale getirmektedir. Halbuki 765 sayılı Türk Ceza Kanunu içerisinde ayrı bir kanun maddesi olarak (Madde 354) düzenlenmekte idi. Böylesine önem arz eden bir maddenin, bir belge türünün niteliğinin açıklanmış olduğu madde içerisinde yer almaması gerekir. Nitekim

---

³³³ “Sağlık raporları, kişilerin sağlık durumları hakkında güncel olan ya da daha önceki yıllarda var olmuş veya gelecek yıllarda olması muhtemel durumları göstermektedir.” Ratzel, Rudolf/ Luxenburger Bernd, **Handbuch Medizinrecht**, DeutscherAnwaltVerlag, 2008, no: 103, s. 822.

³³⁴ “Sürücü Olur Raporu” olarak da ifade edilebilen bu rapor türü için gerekenler ve düzenlemeye yetkili olanlar; 26 Eylül 2006 tarih ve 26301 sayı ile Resmi Gazete’de “Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik” olarak yayımlanmış; 29 Aralık 2015 tarihli ve 29577 sayılı Resmi Gazete’de ilgili yönetmelikte yapılan bazı değişiklikler “Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile düzenlenmiştir.

³³⁵ Hakeri, Hakan, age, s. 497.

³³⁶ Ulsenheimer, Klaus/ Biermann, Elmar/ Bock, Rolf- Werner, **Arztstrafrecht in der Praxis**, 5. Auflage, C.F. Müller, 2015, s. 562.

bu konuda karşılaştırmalı hukuk bakımından Alman Ceza Kanunu ve İsviçre Ceza Kanunu örnek verilebilir. Alman Ceza Kanunu “*Urkundenfälschung (Belgede Sahtecilik Suçları)*” başlığı altında; sağlık belgelerinde sahtecilik, gerçeğe aykırı sağlık belgesi düzenleme ve gerçeğe aykırı belgeyi kullanma şeklinde (madde 277-278-279)³³⁷ ayrı üç farklı başlık altında düzenleme yapmış ve başlıklar ile içerik arasındaki uyum devam ettirilmiştir. Yine aynı şekilde İsviçre Ceza Kanunu “*Görev ve Meslek Yükümlülüklerine Karşı Suçlar (Infractions contre les devoirs de fonction et les devoirs professionnels)*” başlığı altında 318. Maddede sağlık belgelerinde sahtecilik konusunu düzenlemiştir.³³⁸ İşte bu gibi örneklerden yola çıkarak kanaatimizce, kanun içerisinde suç olarak düzenlenmiş olan bu hususun, TCK 210/2 fıkrasından çıkarılarak; 765 sayılı TCK’da, Alman Ceza Kanunu’nda veya İsviçre Ceza Kanunu’nda olduğu gibi ayrı bir madde haline getirilip; kanun metnine uygun bir başlık ile düzenlenmesi, kanunun sistematigi bakımından da uygun olacaktır.

3. Fail

İnceleme konumuz bakımından suçun faili, hekimdir. Ancak belirli bir sıfat veya niteliğe sahip olan kişiler tarafından işlenebilen özgü suç³³⁹ kapsamında kalan TCK 201/2 hükmünün failinin hekim olabilmesi, hekimin taşıması öngörülen özellikleri taşıması ile mümkün hale gelebilmektedir. Kısacası, “hekim” ünvanına sahip olması gerekmektedir.

Türk mevzuatı, Türkiye’de hekimlik mesleğini icra edebilmek için bazı şartlar öngörmüştür. Bu şartlardan ilki olarak “*Türk vatandaşı olmak*” şeklinde Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun’un 1. Maddesinde “*Türkiye Cumhuriyeti dahilinde tababet icra ve herhangi surette olursa olsun hasta tedavi edebilmek için (...) Türk bulunmak şarttır*”³⁴⁰ düzenlenmekte iken; aynı kanunun birinci maddesi 11/10/2011-KHK-663/58 madde

³³⁷ İlgili maddeler için bkz. German Criminal Code, Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, Çeviren: Bohlander, Michael, www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/ , Erişim Tarihi: 04.01.2016.

³³⁸ İlgili madde için bkz.Code Pénal Suisse, <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19370083/201501010000/311.0.pdf> , Erişim Tarihi: 04.01.2016.

³³⁹ Demirbaş, Timur, age, s. 445.

³⁴⁰ Türkmen, Ali, **Hekim ve Hasta Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 37.

değişikliği ile “Türkiye Cumhuriyeti dahilinde tababet icra ve her hangi surette olursa olsun hasta tedavi edebilmek için tıp fakültesinden diploma sahibi olmak şarttır” hükmü ile birlikte artık hekimlik icra edebilmek için “Türk vatandaşı olma” şartı kaldırılmıştır. Fakat bu durum için dikkat edilmesi gereken husus; “Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının Türkiye’de Özel Sağlık Kuruluşlarında Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik”³⁴¹ içerisinde birinci maddede yer almaktadır. Buna göre; “Bu yönetmeliğin amacı; Türkiye’de mesleklerini icra etmek isteyen yabancı sağlık meslek mensuplarının özel sağlık kuruluşlarında çalışmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir” ifadesi ile anlaşılmaktadır ki; Türk vatandaşlığını haiz olmayan yabancı hekimler ancak, özel sağlık kuruluşlarında çalışabilecektir. Bunun dışında kamu hastanelerinde çalışan hekimler, 657 sayılı Kanun kapsamında devlet memuru olarak kabul edildiklerinden dolayı 48. Maddenin genel şartlarından olan “Türk vatandaşı olmak” şartı yine aranmaya devam edecektir. Yine değinmek gerekir ki; Türk soylu ve Türkiye’de ikamet eden kişiler hakkında 2527 Sayılı “Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun” bulunmakta ve bu kanun ile birlikte ilgili kanunun yönetmeliğinin üçüncü maddesinde belirtilen unsurları taşıyanlar, Türkiye’de hekimlik icra edebilme hakkını haiz bulunmaktadırlar. Hekimlik mesleğini icra ve Türk vatandaşlığı bağı bakımından artık yapılan açıklamalarda belirtilen kanun ve yönetmelikler sayesinde belirtilen şartları sağlayan tıp fakültesi mezunu hekimler Türkiye’de hekimlik yapabilecekler; ancak kamuda faaliyet gösterecek kamu hekimlerinin devlet memuru statüsüne sahip olacak olmaları sebebi ile Türk vatandaşı olma şartının aranması durumu devam edecektir.

İlk olarak belirtilen vatandaşlık şartı istisnaları haiz olsa da “Tıp fakültesi diplomasına sahip bulunmak” istisnası bulunmayan kesin bir şarttır. Tababet ve Şuabatı Sanatları Tarzı İcrasına Dair Kanun’un (TŞSTİDK) 1.

---

³⁴¹ Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının Türkiye’de Özel Sağlık Kuruluşlarında Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, Sayı: 28212, Resmi Gazete, www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/02/20120222.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/02/20120222.htm , Erişim Tarihi: 05.01.2016.

Maddesi gereğince; *“Türkiye Cumhuriyeti dahilinde tababet icra ve her hangi surette olursa olsun hasta tedavi edebilmek için tıp fakültesinden diploma sahibi olmak şarttır.”* Hekimlik mesleğini yapabilmek için Türk üniversiteleri bünyesinde yer alan herhangi bir tıp fakültesinden mezun olmak zorunludur veya Türk vatandaşlarının yabancı ülke üniversitelerinden aldıkları tıp fakültesi diplomalarının yetkili makamlar tarafından denkliğinin verilmesi halinde hekimlik yapabilmeleri mümkün olabilmektedir.³⁴² Yine aynı şekilde yabancı hekimlerin özel sağlık kuruluşlarında hekimlik yapabilmeleri için yabancı ülkede almış oldukları tıp fakültesi diplomalarının denkliğinin kabul edilmesi gerekmektedir.³⁴³ Ancak diplomaya sahip olmak yeterli değildir ve söz konusu diplomaların Sağlık Bakanlığı tarafından da onaylanmış olması gerekmektedir. (TŞSTİDK Madde 2)

Hekimlik mesleğini icra etmek için gereken bir diğer şart ise; mesleklerini serbest icra eden hekimler bakımından tabip odasına kayıt olmaktır. 6023 Sayılı Türk Tabipler Birliği Kanunu'nun 7/1 maddesine göre; *“Bir tabip odası sınırları içinde sanatını serbest olarak icra eden tabipler bir ay içinde o il veya bölge tabip odasına üye olmak ve üyelik görevlerini yerine getirmekle yükümlüdürler.”* Bu durum mesleklerini serbest olarak icra etmeyen hekimler için bir zorunluluk olarak öngörülmemiştir; ancak istekleri halinde üye olmakta serbesttirler. Buna göre aynı maddenin 2. fıkrası bu durumu, *“Mesleklerini serbest olarak icra etmeksizin kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanlar ile herhangi bir sebeple mesleklerini icra etmeyenler tabip odalarına üye olabilirler”* şeklinde ifade etmektedir.

Son olarak hekimlik için hekimlik mesleğine engel halin bulunmaması gerekmektedir. TŞSTİDK madde 28 gereğince; *“Hekimlik mesleğinin icrası için; Türk Ceza Kanununun 53'üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa*

---

³⁴² Türkmen, Ali, age, s.38.

³⁴³ Hekimler ve Tabip Odası Yöneticileri İçin Mevzuat, Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının Türkiye’de Özel Sağlık Kuruluşlarında Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, Başvuru İçin Gerekli Belgeler, https://www.ttb.org.tr/mevzuat/index.php?option=com_content&view=article&id=914:yabanci-salik-meslek-mensuplarinin-tuerkyede-ozel-salik-kurulularinda-calima-usul-ve-esaslarina-dar-yoenetmelik&catid=2;ymelik&Itemid=49, Erişim Tarihi: 05.01.2016

bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı beş yıl veya daha fazla süreyle ya da devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından hapis cezasına mahkum olmamak gerekir.” Yine aynı maddenin son fıkrası da “*İcrayı sanat etmesine mani veya gayrikabili şifa bir marazı akli ile malil olduğu bilmuayene tebeyyün eden tabipler, Sağlık Bakanlığı'nın teklifi ve Sağlık Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu kararıyla icrayı sanattan menolunur ve diplomaları geri alınır*” demek suretiyle yine hekimlik mesleğine engel olabilecek bir durumu belirtmektedir. Ayrıca Türk Tabipler Birliği Kanunu'nun 39. maddesi gereğince “*meslekten geçici olarak men edilenler*” de bu süre içerisinde hekimlik mesleğini hiçbir şekilde icra edemeyeceklerdir ve bu durum da hekimlik mesleğine engel halin bulunması anlamına gelmektedir.

Tüm bu açıklamalar sonucunda hekimlik mesleğinin icrası için gerekli olan şartlar kendi içerisinde özel olarak serbest faaliyet gösterecek ya da kamu hekimi olarak faaliyet gösterecekler için farklı özellikler getirir iken; hekimin TCK 210/2'deki özgü suçun faili olarak kabul edilebilmesi için; serbest olarak çalışan hekim ve mesleklerini serbest olarak icra etmeksizin kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışan hekim ayrımının yapılması da gerekmektedir.

Mesleklerini serbest olarak icra etmeksizin kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışan hekimler kamu görevlisi³⁴⁴ olduklarından dolayı; görevleri gereği düzenlemeye yetkili oldukları resmi bir belgeyi gerçeğe aykırı düzenlerler ise; TCK 204/2

---

³⁴⁴ Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesi kamu görevlisini şu şekilde tanımlamaktadır: “*Kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi.*”

kapsamında kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunun faili olabilecektir.³⁴⁵

TCK'nın 210/2 maddesinde yer alan suçun faili, kamu görevlisi olmayan hekimdir. Örneğin; bir kamu görevlisi olmayan hekim, tanıdığı ya da tanımadığı birinin isteği üzerine, ilgilinin hasta olmadığını bilmesine rağmen bir hastalık veya istirahat raporu düzenler ise (bu tür belgeler hatırlı rapor olarak adlandırılır) bu suçun faili olacaktır.³⁴⁶

Düzenlenen belgelerin niteliğinin, düzenleyen kişilere bağlı olarak değişmesi durumu, kamu görevlisi olan hekim fail ve kamu görevlisi olmayan hekim fail ayrımını ortaya çıkarmıştır. TCK 204/2 ve TCK 210/2 bakımından var olan bu ikili ayrım eleştirilere yol açabilecek niteliktedir.³⁴⁷ Çünkü failin, kamu görevlisi hekim olması halinde görevi gereği düzenlemiş olduğu belgede yapmış olduğu sahtecilik TCK 204/2 kapsamında 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabilir iken; failin kamu görevlisi hekim olmaması halinde eğer düzenlenen gerçeğe aykırı belge, haksız menfaat sağlamıyor ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıyor ise TCK 210/2' nin ilk cümlesi gereğince 3 aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabilir. Nitekim ayrımın en belirginleştiği noktanın varlığı TCK 210/2' nin ikinci cümlesinde bulunmaktadır. Buna göre; eğer kamu görevlisi olmayan hekim, tarafından düzenlenen belge ile kişiye haksız menfaat sağlar ya da belge, kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelikte ise;

---

³⁴⁵ “Sanığın Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde doktor olarak görev yaptığı sırada tedavi gören Emekli Sandığı'na bağlı hastalardan Emine, Güler ve Mehmet'in sağlık reçetelerinin birinci sayfalarını ele geçirerek, adı geçen kişilerin hiç almadıkları halde ikişer tane işitme cihazı aldıklarına ilişkin reçeteleri sahte olarak düzenlediği Saim, Bayram, Fatma, Cevriye, Sevim, Salih ve Hasan isimli hastaların muayenesini yaptıktan sonra, bu kişilerin reçetelerinin birinci sayfalarını alarak birer işitme cihazı yazdığını, resmi işlemleri de kendisinin yapacağını bildirerek, işitme cihazlarını almaları için eşi Hatice'nin Emekli Sandığı'ndan ikişer tane cihaz bedeli tahsil etmesini sağlamak biçimindeki eylemlerinin, resmi belgede sahtecilik suçlarını da oluşturduğu gözlemlenmiştir...” Yargıtay 6. Ceza Dairesi, E. 2004/7720, K. 2006/ 3974, T. 19.04.2006, www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 07.01.2016.

³⁴⁶ Konu hakkındaki örneklendirmeler için: Erdağ, Ali İhsan, “Tıp Ceza Hukukunda Belgede Sahtecilik Suçu (Sağlık Mesleği Mensupları Tarafından İşlenebilecek Olan Belgede Sahtecilik Suçu)”, V. Türk- Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 142, Ankara 2008, s.557.

³⁴⁷ Bu husus hakkında TBMM Adalet Komisyonundaki görüşmelerde Doğan Soyaslan; “Şimdi, yakınınızı kaybediyorsunuz, hükümet tabibine gidiyorsunuz, bana iki gün rapor verin diye. Bu adamı biz, 205 inci maddeye göre (kanunlaşan metinde 204. Madde) cezalandıracağız, iki yıldan beş yıla kadar. Ağır gibi geliyor bana. Adamın ocağını söndürürüz. Yani, özel düzenleme yapalım demek istiyor” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Aktaran: Erbaş, Rahime, age, dipnot: 72, s.342.

resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunacaktır; ancak buradaki resmi belgede sahtecilik “*kamu görevlisi olmayanın resmi belgede sahteciliği*” hükmü olan TCK 204/1’ dir ve bu sebeple 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılabilir. Cezalar bakımından var olan bu farklılık; her iki hekim tarafından da düzenlenen belgelerin aynı olmasına rağmen ve üstelik resmi belge hükmünde belge kavramı ile ispat kuvvetinin de artırılmasına çalışılmasına rağmen; kamu hekiminin sorumluluğu artırılarak; aynı şekildeki sahteciliğin kamu hekimi olmayan hekim tarafından yapılması durumunda, bu hekimin sorumluluğu kamu hekimine göre azaltılmıştır. Bu durum hekimler arasında bir adaletsizliğe yol açabilecek niteliktedir. Tüm bu anlatımlar doğrultusunda kanaatimizce, bu farklılığın kamu hekimi ve serbest faaliyet gösteren hekim bakımından bir denge mekanizması çerçevesinde yapılacak olan yeni bir düzenleme ile çözüme kavuşturulması gerektiğidir. Bu çözüm için İsviçre Ceza Kanunu’nun 318. Maddesinde yer alan “*Sahte tıbbi belge düzenleme*” başlıklı maddede yer alan “*Her kim doktor, diş hekimi, veteriner hekim veya ebe olarak kasten bir belgenin içeriğini gerçeğe aykırı olarak düzenleyerek resmi bir mercide kullanılmak üzere veya hukuka aykırı bir menfaat el edebilmek amacıyla veya üçüncü kişilerin önemli ve hakkı olan menfaatlerinin zararına düzenleme yaparsa üç yılı aşmamak üzere hapis cezası ile veya para cezası ile sorumlu olur*”³⁴⁸ hükmü göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun sebebini ise TCK 210/2 ile göstermiş olduğu benzerlik oluşturmaktadır; ancak İsviçre Ceza Kanunu’nun ilgili hükmündeki “*her kim*” ifadesi önemlilik arz etmektedir. Hekimin kamu görevlisi olup olmadığı temel noktayı oluşturmamalı ve kamu hekimi ile serbest çalışan hekim arasında var olan cezalandırma ayrılığı, sadece “*hekim*” olmasından kaynaklanan bir durumun varlığından dolayı ortadan kaldırılmalıdır. Bu

³⁴⁸ İlgili Kanun Metni Şu Şekildedir: “*Les médecins, les dentistes, les vétérinaires et les sages-femmes qui auront intentionnellement dressé un certificat contraire à la vérité, alors que ce certificat était destiné à être produit à l’autorité ou à procurer un avantage illicite, ou qu’il était de nature à léser les intérêts légitimes et importants de tierces personnes, seront punis d’une peine privative de liberté de trois ans au plus ou d’une peine pécuniaire.*” Confédération Suisse, Code Pénal Suisse, <https://www.admin.ch/ch/fr/rs/3/311.o.fr.pdf> , Erişim Tarihi: 08.01.2016. İngilizce çevirisi için; The Federal Council, The portal of the Swiss Government, Swiss Criminal Code, “*Any doctor, dentist, veterinary surgeon or midwife who wilfully issues a certificate, the content of which is untrue, for the purpose of being produced to the authorities or to obtain an unlawful advantage, or which may prejudice the substantial and lawful interests of third parties is liable to a custodial sentence not exceeding three years or to a monetary penalty.*”, <https://www.admin.ch/ch/e/rs/3/311.0.en.pdf> , Erişim Tarihi: 08.01.2016.

sebepten hareket ile söylenebilir ki; İsviçre Ceza Kanunu'nda olduğu gibi ayrı bir hükmün sevk edilerek bu ayrımın ortadan kaldırıldığı şekilde bir düzenleme ile bu sorunun çözümüne ulaşılabilir.

4. Mağdur

Türk Ceza Kanunu'nun Dördüncü Bölüm başlığı olan “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” kısmında yer alan TCK 210/2'nin mağduru toplumdur. Toplumun, hekimin düzenlediği belgeye yönelen güveninin sarsılmaması için gereken korumanın sağlanması amacıyla bu hüküm tahsis edilmiştir. İlgili maddenin gerekçesinde “*Belirtilen kişilerin görevlerinin ifası bağlamında düzenledikleri belgelerin önemi vurgulanmış ve bunlara duyulan güvenin özellikle korunması amaçlanmıştır*” ifadesi ile bu husus belirginleştirilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; düzenlenen belge sebebi ile belge hakkında düzenlenmiş olan kişi de bu suçun mağduru olabilir ve örneğin; kendisi hakkında düzenlenen sağlık raporunun sahte olarak düzenlenmesi sebebi ile hak kaybına uğramış bir kişi var olabilir.³⁴⁹

5. Manevi Unsur

Suçun manevi unsuru kasttır. TCK 21/1' de “*Suçun oluşabilmesi kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir*” olarak tanımlanmıştır. Bu durumda, hekim belgede yapacağı gerçeğe aykırı düzenlemeyi bilerek ve isteyerek yapmalıdır. Suçun taksirle işlenip işlenemeyeceği hususunda ise; taksirin istisnai bir kusurluluk olması sebebi ile bir kişinin taksirli hareketi nedeniyle sorumlu tutulabilmesi için kanunda özel bir düzenlemenin bulunması gerekmektedir.³⁵⁰ İncelenen suçun kanunda taksirli hali düzenlenmemiştir ve bu sebep ile de bu suç taksirle işlenemeyecektir.³⁵¹

---

³⁴⁹ Erbaş, Rahime, age, s. 342. Bu konu hakkında aynı yerde örnek olarak Erbaş; “*Akıl sağlığı yerinde olduğu halde kişinin malvarlığı üzerinde tasarruf ehliyetinin sınırlandırılması amacıyla hekimin gerçeğe aykırı rapor düzenlemesi durumunda hakkında gerçeğe aykırı sağlık raporu düzenlenen kişi de bu suçun mağduru olacaktır*” şeklinde ifade etmiştir.

³⁵⁰ Demirbaş, Timur, age, s. 358.

³⁵¹ İsviçre Ceza Kanunu 318/2 ise; bu suçun taksirli halini “*Eğer fail suçu taksir ile işlerse; para ceza ile cezalandırılacaktır*” şeklinde bir kabahat olarak düzenlemeyi tercih etmiştir. “*La peine sera l'amende si le délinquant a agi par négligence*”, Code Pénal Suisse, <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19370083/201501010000/311.0.pdf>, Erişim Tarihi: 10.01.2016.

Hekim düzenlediği belgenin doğru olduğunu sanıyorsa, burada bir fiili yanılmanın varlığından söz etmek gerekir ve bu durumda da fail cezalandırılmayacaktır.³⁵² Ancak belirtmek gerekir ki; hekimi yanıltarak gerçeğe aykırı bir rapor düzenlemesine sebep olan kişi (çoğu zaman hastalar) dolaylı fail olarak sorumlu tutulacaktır.³⁵³ Ayrıca bu madde yanlış teşhisi değil; hekimin gerçeğe aykırı olarak bir raporu bilerek ve isteyerek vermesini cezalandırmaktadır.³⁵⁴ Kastın belirlenmesi oldukça zor bir durumdur. Bu sebeple de bu hükmün “öli” bir hüküm olduğu savunularak; bir hekimin sahte bir rapor verdiği sabit olsa bile hekim, yanıltığını öne sürerek kasten hareket etmediğini savunduğunda bu savunmayı çürütmenin mümkün olmayacağı ifade edilmektedir.³⁵⁵

6. Maddi Unsur

6.1. Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemek

TCK 210/2'nin ilk cümlesinde yer alan “Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip...” ifadesi suçun temel şeklini oluşturmaktadır. Suçun dış dünyada iradenin açığa çıkarılmasını ifade eden davranışı olarak tanımlanan fiili³⁵⁶, gerçeğe aykırı belge düzenlemektir. Gerçeğe aykırı belge düzenlemek ifadesi ile kanunun bazı suçlar bakımından hareketin nasıl olması gerektiğini belirttiği suçlardan olma özelliğine sahip bağlı hareketli bir suçtur.³⁵⁷

Suçun temel halinin maddi unsurunu oluşturan “gerçeğe aykırı belge düzenleme” ifadesi, belirginleştirilmesi gereken bir fiildir. Çünkü fiili açıklığa kavuşturmak için “gerçeğe aykırılığın” ve “düzenlemenin” ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Bu sebep ile öncelikle gerçeğe aykırılığın ne olduğu konusu açıklanmaya çalışılacak ve sonrasında düzenleme meselesi ele alınacaktır.

³⁵² Hakeri, Hakan, **Tıp Hukuku**, age, s.501.

³⁵³ Erdağ, Ali İhsan, age, s.551 ve Hakeri, Hakan, age, 499.

³⁵⁴ Erman/ Özek, age, s. 632.

³⁵⁵ Erman/ Özek, age, s. 632.

³⁵⁶ Demirbaş, Timur, age, s.207.

³⁵⁷ Bağlı Hareketli Suçlar Tanımı İçin Bkz. Demirbaş, Timur, age, s. 214

6.1.1. Gerçeğe Aykırılık

Belgenin görünürde belgelediği husus ile aynı belgenin belgelediği iddia edilen hususun örtüşmemesine gerçeğe aykırılık denilmektedir.³⁵⁸ Gerçekle bağdaşmayan şey aslında sahtedir. Nitekim sahte; “*bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, gerçek olmayan*”³⁵⁹ olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, gerçeğe aykırılık ile kastedilen şey aslında fikri sahteciliktir.³⁶⁰ Fikri sahtecilikte belge dış görünüş itibariyle en küçük bir yolsuzluk göstermemekte ve şekil bakımından her bakımdan gerçek bir belge ile arasında bir fark bulunmamaktadır; fakat sahte olan belgenin özü olan içeriğidir.³⁶¹ Burada da hekim, düzenlemek ile yükümlü olduğu görevi dahilinde kalan bir belgeyi “*düzenleme*” sırasında doğru olarak düzenlemeyerek, tamamen doğru olan belgenin içeriğinde yapmış olduğu gerçeğe aykırılık ile o belgeyi sahte hale getirmektedir. Örneğin; hekimin rapor düzenlerken, hastayı hiç görmemiş olması veya hekimin hastayı muayene etmeden rapor düzenlemesi halinde hekimin düzenlemiş olduğu bu rapor gerçeğe aykırı düzenlenmiş sahte bir rapor olarak kabul edilecektir.³⁶²

Türk Ceza Kanununun sahtecilik hükümleri bakımından TCK 204/2 ve TCK 210/2 gerçeğe aykırılık ifadesi ile fikri sahteciliği düzenlemektedir; ancak TCK 204/2’de yer alan fikri sahtecilik, kamu görevlisi olan kişinin görevi gereği düzenlemekle yetkili olduğu belgede gerçeğe uygun olmayan durum ve anlatımları doğru ve önünde olmuş gibi düzenlemesi veya belgenin düzenlenmesi esnasında tutanağa yazmakla görevli olduğu anlatımları değiştirmesi gibi durumlarda³⁶³, resmi belge statüsündeki belgelerde yapmış olduğu sahteciliği kapsamaktadır.³⁶⁴ TCK 210/2’de, TCK 204/2’nin aksine;

³⁵⁸ Erdağ, Ali İhsan, age, s. 542.

³⁵⁹ Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5693840af36b62.25770690, Erişim Tarihi: 11.01.2016.

³⁶⁰ “Alman Ceza Kanunu’nun aynı doğrultudaki 278. maddesinde yer alan gerçeğe aykırılığın yazılı yalan (schriftliche Lüge) olarak ifade edildiği belirtilmektedir. Aynı madde için “yazılı yalan; herhangi gerekli olan bir saptamanın gerçekle uyumlu bir şekilde yapılmayarak, bilimsel olarak tanınmış gerçeklerle uyumlu olmaması” şeklinde tanımlanabilmektedir. Konu hakkında bkz. Ulsenheimer/Biermann/Bock, age, s. 562.

³⁶¹ Erman/ Özek, age, s. 292.

³⁶² Hakeri, Hakan, **Tıp Hukuku**, Seçkin Yayınevi, 9. Baskı, Ankara Şubat 2015, s.506.

³⁶³ Taşdemir, Kubilay, age, s. 277.

³⁶⁴ “Devlet Hastanesinde hekim olan sanığın 24.09.2002 tarihinde Gülseren Çıkrıkcıoğlu’nu, 01.10.2002 tarihinde Zekiye Çalışkan’ı, 29.11.2002 tarihinde Ülkü Çerçioğlu’nu muayene etmeden reçete düzenlediğinin

kamu görevlisi statüsünde olmayan hekimin düzenlemekle yetkili olduğu belgede yapmış olduğu gerçeğe aykırılık cezalandırması aslında özel belgede yapılan sahteciliğin cezalandırılmasıdır. İki madde içerisinde var olan “gerçeğe aykırılık” belgelerin resmi belge veya özel belge olması bakımından farklılık göstermektedir. Nitekim özel belgede sahteciliğin düzenlenmiş olduğu TCK 207’de fikri sahtecilik olan gerçeğe aykırılık düzenlenmemektedir. TCK 210/2’de düzenlenen belgelerin “resmi belge hükmünde belge” olmaları sebebi ile özellikle ispat kuvveti bakımından önemli sonuçları haiz olan ve resmi belgeye yaklaşan yönleri sebebi ile bu belgelere yönelen güvenin sağlamış olduğu ayrıcalık sebebi ile ayrıca düzenleme yapılma ihtiyacı duyulmuştur. Bu yüzden Türk Ceza Kanunu kamu görevlisinin düzenlemekle yetkili olduğu belgede yapmış olduğu resmi belgede fikri sahteciliği; aynı zamanda TCK 210/2 bakımından kamu görevlisi olmayan hekimin düzenlemekle görevli olduğu belgeler bakımından da öngörmüştür. Ayrıca ilave etmek gerekir ki mevzuatımızda 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun’un 73. maddesi “*Protokol defterlerinde tahrifat yapan ve mugayiri hakikat derceylediği sabit olan tabipler, dış tabipleri, dışçiler ve ebeler Türk Ceza Kanununun belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerine göre cezalandırılır*” ifadesi ile özel bir düzenlemeye yer vermek suretiyle Türk Ceza Kanununun belgede sahtecilik hükümlerine atıfta bulunmuştur.

Hekimin gerçeğe aykırı düzenlemiş olduğu belgenin herhangi bir kimsenin işine yarayıp yaramadığının; eğer yarıyorsa da bu kişinin kim olduğunun ve söz konusu belgenin kullanıp kullanılmadığının suçun tamamlanması bakımından hiçbir önemi bulunmamaktadır.³⁶⁵

---

iddia olunmadığı karşısında eylemlerinin 765 sayılı TCK 339/1, 5237 Sayılı TCK'nın 204/2 maddelerinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturabileceği..., Yargıtay 4.CD E. 2011/3205 K. 2011/4779 T. 11.04.2011, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 11.01.2016. “*Saniğin hazırlık aşamasında müfettişe verdiği 06.07.2000 tarihli savunması, soruşturma raporu, tanık beyanları, suça konu reçeteler, adli tıp heyet raporu gibi deliller ile tüm dosya kapsamından; suç tarihinde Iğdır Devlet Hastanesinde doktor olarak görev yapan saniğin, hasta muayene etmeden, D. Eczanesi yetkililerince hastaların sağlık karnelerinden kopartılarak getirilen toplam 12 adet boş reçeteyi değişik tarihlerde düzenleyip reçete prosedürünü de tamamlayarak resmileştirmek suretiyle yüklenen resmi belgede sahtecilik suçunu işlediği gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşerek 765 sayılı Yasanın 354. Maddesinde tanımlanan suçtan yazılı şekilde karar verilmesi...*” Yargıtay 11.CD. 20.06.2007, 2006/4643, 2007/4295 (Aktaran: Gökçen, Ahmet, age, s.506)

³⁶⁵ Erdağ, Ali İhsan, age, s. 542.

Gerçeğe aykırılık hususunda, hekim tarafından yapılan ne tür belge düzenlemelerinin gerçeğe aykırı sayılabileceği konusunu da açıklamak gerekmektedir. Bu durumlar uygulamada çok çeşitlilik gösterebilmektedir.

İlk olarak sağlık raporlarından bahsedilmelidir. 1219 Sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanununun 13. maddesi gereğince “*Bir şahsın ahvali bedeniye ve akliyesi hakkında rapor tanzimine münhasıran bu kanunla icrayı sanata salahiyeti olan tabipler mezundur. Türkiye’de icrayı sanat salahiyetini haiz olmayan tabiplerin raporları muteber olamaz*” denilerek; sadece hekimlerin sağlık raporu düzenleyebileceği hükme bağlanmıştır. Yani sağlık raporları bakımından fail, ancak hekim olabilir.³⁶⁶ Hekimlik Meslek Etiği Kuralları içerisinde yer alan “*Rapor Düzenleme*” başlıklı madde 32 raporun nasıl düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu maddeye göre rapor şu şekilde olmalıdır: “*Hekim, bizzat muayene ve tedavi ettiği hastasına gerekli gördüğünde hastalıkla ilgili rapor verir. Bu raporda tıbbi gerekçelere bağlı olarak istirahat, tedavi şekli, diyet, çalışma koşulları gibi hasta için gerekli geçici ya da kalıcı bilgiler ve hekimin önerileri bulunur.*” Raporun sahteliği meselesinde ilgili 32. maddede önemle vurgulanan “*bizzat muayene ve tedavi*” konusu büyük önem arz etmektedir. Çünkü muayene yapılmadan rapor gibi hekimin düzenlemekle yetkili olduğu belgeyi düzenlemesi durumunda, düzenlenen belgenin içerik olarak gerçeği yansıtmaması sebebi ile sahtecilik mevcut olacaktır.³⁶⁷ Nitekim hukumuza benzer olarak Alman Mahkemesi de bu tür rapor düzenlemelerini sahtecilik olarak kabul etmiştir. Alman Mahkemesi’nin kararına göre; “*Hekim, hastasının eşinin telefondaki beyanlarına istinaden mahkemeye sunulmak üzere, hastanın ağır yatalak olduğunu ve yürüyemez vaziyette olduğunu içeren bir sağlık*

³⁶⁶ Bu hükmün varlığına rağmen 13. Madde ile çelişen düzenlemeler bulunmaktadır. “*Memurların Hastalık raporlarını verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Hakkında Yönetmelik 2/2 maddesinde:*” resmi ve özel hekim bulunmaması ve hastanın tıbbi sebeplerle veya ulaşım şartlarının elverişsizliği yüzünden hekim veya sağlık kurulu olan bir yere gönderilmemesi halinde sağlık memuru, hemşire ve ebeler memurun hasta olduğunu ve bir hekim tarafından muayene edilmesinde zaruret bulunduğunu gösteren hastalık belgesi düzenler “*denilerek 3. Maddesinde hastalık raporlarında; a. Resmi sağlık kurulları lüzum gördükleri süre kadar b. Tek hekim 20 güne kadar c. Sağlık memuru, hemşire ve ebeler 7 güne kadar hastalık izni verilmesine lüzum gösterebilir*” ifadesi yer almaktadır. Bu konu hakkında Hakeri; “*Ancak, acil hallerde sağlık memuru, hemşire ve ebelerin hastalık belgesi düzenlemesi anlaşılabilirse de sağlık memuru, hemşire ve ebelerin 7 güne kadar hastalık raporu düzenleyebileceğine ilişkin hüküm, açık bir biçimde 1219 sayılı kanununun 13. Maddesi hükmüne aykırıdır*” demek sureti ile aykırılığın var olduğunu vurgulamıştır. (Hakeri, Hakan, age, s. 498-499)

³⁶⁷ Erbaş, Rahime, age, s.338.

raporu düzenlemiştir. Alman Ceza Kanunu'nun 278. Maddesinde yer alan gerçeğe aykırı sağlık raporu düzenleme suçu bakımından mahkeme inceleme bulunmuş ve bu raporda teşhisin gerçeği yansıtmadığını tartışmış ve Mahkeme, hastanın ağır hastalık nedeniyle yatalak olduğunu belirten sağlık raporunun sadece telefon yoluyla edinilen bulgulara dayanılarak düzenlenmesinin gerçeğe aykırı olacağına karar vermiştir.”³⁶⁸ Fakat Yargıtay, Alman Mahkemesi kararının aksine yasal soruşturmaya dayanak olacak olan adli rapor hakkındaki “Devlet Hastanesi hekimi sanığın, alkolmetre cihazıyla ölçüm ve yonteme uygun bir muayene yapılmadan, gönderilen kişinin alkolsüz olduğuna ilişkin yasal soruşturmaya dayanak oluşturacak adli rapor düzenleme biçimindeki eyleminin, yeniden alınan raporla alkolsüzlüğünün doğrulanması karşısında TCK'nın 230. Maddesine uyduğu gözetilmeden, yetersiz gerekçe ile aynı yasanın memur olmayan sağlık görevlilerinin eylemlerini düzenleyen 354. Maddesinin uygulanması...”³⁶⁹ görüşü, olayın gerçeğe aykırılık değil görevi kötüye kullanma açısından değerlendirilmesi yönündedir. Fakat ifade etmek gerekir ki; raporda bizzat muayene sonucunda varlığı kabul edilmiş olan hastalık veya diğer sağlık durumu gerçekte bulunmuş olsa bile hekim, hakkında rapor düzenlediği kişiyi muayene etmemiş ise yine sahte bir rapor düzenlemiş olacaktır.³⁷⁰ Bu yüzden söz konusu olayda devlet hastanesi hekiminin kamu görevlisi olduğu da göz önünde bulundurularak; muayene etmeden rapor düzenlemesinin TCK bakımından 204/2 kapsamında kalacağı ve bu sebep ile görevi ihmal değil; gerçeğe aykırı belge düzenlemek suretiyle kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim konuya ilişkin örnek olarak Erman/ Özek İtalyan Yargıtay'ının “cesedi muayene etmeden bir kimsenin ölmüş olduğuna dair rapor veren hekimin eski Türk Ceza Kanunu bakımından 354. Madde gereğince sorumlu tutulacağı” kararını göstermektedir.³⁷¹ Sonuç olarak ulaşmamız gereken nokta; bu durumlarda hekimin raporda ulaştığı sonuçlar objektif ve ciddi bir çaba ile oluşmamış, bilgi ve tecrübelerle

³⁶⁸ Söz konusu karar hakkında bkz. Aktaran: Erbaş, Rahime, age, dipnot: 51, s.338.

³⁶⁹ Yargıtay 4.CD., E. 2003/15482 K. 2005/3186 T. 20.04.2005, www.legalbank.net , Erişim Tarihi: 11.01.2016.

³⁷⁰ Erman/ Özek, age, s. 630.

³⁷¹ Erman/ Özek, age, s. 630.

dayanmamıştır.³⁷² Yine de vurgulamak gerekir ki; hekimler düzenledikleri belgelerde çeşitli değerlendirmelerde bulunurlar ve bu değerlendirmeler, gerçeğe aykırı belge düzenleme fiilini oluşturmamakla birlikte; eğer bu değerlendirmeler kanun boşluğundan faydalanabilmek için belli bir yönde kullanılma amacıyla yapılırsa ortada yine bir gerçeğe aykırılık mevcut olacaktır.³⁷³ Bu değerlendirmede bulunurken, hekimlerin düzenlemiş oldukları raporlarda sübjektif kanaatlerini açıkladıklarını ve durumun başka bir hekime göre farklılık gösterebileceği ve üstelik hastanın durumunun zaman içerisinde değişebileceği de göz ardı edilmeden, gerçeğe aykırılık hususu değerlendirilmelidir.³⁷⁴

İkinci olarak gerçeğe aykırılığın reçetedeki durumu incelenmelidir. Reçete, hekimin imzasını taşıyan ve hekime hukuksal anlamda sorumluluk yükleyen, hekimin profesyonelliğinin ve uyguladığı sanatın yansıması olan ve alelade bir kağıt parçası olarak değerlendirilemeyecek değeri, önemi haiz olan, hukuki geçerliliğe sahip resmi bir belge olarak tanımlanabilir.³⁷⁵ Buradaki resmîlik hastanın sosyal güvenlik kurumlarından güvence taşımasıyla ilgili değildir ve sosyal güvencesi olmayan hastaya yazılan reçete de resmi belgedir; çünkü reçetenin resmi belge olması hekimliğin kamu görevi olmasıyla ilgilidir.³⁷⁶ Fakat reçete, Türk Ceza Kanunu bakımından daha önce de belirttiğimiz gibi, kamu görevlisi hekim tarafından düzenlendiğinde resmi belge statüsünde; kamu görevlisi olmayan hekim tarafından düzenlendiğinde resmi belge hükmünde belge statüsünde sayılarak; gerçeğe aykırı düzenlenmeleri halinde ilk durumda TCK 204/2, ikinci durumda TCK 210/2 sorumluluğu söz konusu olacaktır. Gerçeğe aykırı reçete bakımından farklı ihtimaller söz konusu olabilmektedir. İlk ihtimal sağlık raporunda olduğu gibi

---

³⁷² Hakeri, Hakan, age, s. 500.

³⁷³ Erbaş, Rahime, age, s. 339.

³⁷⁴ Hakeri, Hakan, age, s.501.

³⁷⁵ Göksel, Sibel, “Reçete Yazmanın Genel İlkeleri”, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji & Klinik Farmakoloji Ana Bilim Dalı, eğitim.med.ege.edu.tr/recetegunleri08/Recete_Yazmanin_Genel_ilkeleri.ppt , s.3, Erişim Tarihi: 12.01.2016. Erden, Faruk, “Doğru Reçete Yazımı ve Reçetelemede Kaynaklar”, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji Ana Bilim Dalı, tip.kocaeli.edu.tr/docs/farmakoloji/reçete.ppt , s.2, Erişim Tarihi: 12.01.2016.

³⁷⁶ Göksel, Sibel, age, s.4.

hastayı görmeden veya muayene etmeden reçete yazılması durumudur.³⁷⁷ Bu durum kıramayacağı birinin isteği üzerine veya kendi inisiyatifiyle görüp muayene etmediği bir hasta için ona veya başkasına reçete yazılması suretiyle gerçekleşebilir.³⁷⁸ İkinci ihtimal, hekimin özel muayenehanesinde ilaç yazıp, reçeteyi hastanede onaylatması durumunda da belgede sahtecilik suçunun oluşabileceğidir³⁷⁹ ve hatta kamu hastanesinde çalışmasına rağmen özle hastanede başka meslektaşı adına onun yerine geçerek ya da onun yerinde olduğunu belirterek düzenleme yapması halinde de sahtecilik suçunun var olduğundan söz edilebilecektir.³⁸⁰ Bir diğer gerçeğe aykırı reçete ihtimali ise; hastanın sağlık kurumuna herhangi bir başvurusunun olmamasına rağmen; hekim tarafından adına reçete düzenlenmesidir.³⁸¹ Hekim yine kıramayacağı

³⁷⁷ “İddianamede yer alan Kazım Küçük ve Merkez Acısı Sağlık Ocakları doktoru S.Y. ile Yenidoğan Sağlık Ocağı doktoru Ç.D.’in hastaları görmeden ve muayene etmeden karnelerine usulsüz reçete düzenlemek suretiyle (...) şeklindeki isnatların sübutu halinde resmi belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarını oluşturabileceği anlaşılmakla...” Yargıtay 5.CD, E. 2013/7239 K. 2015/1581 T. 26.01.2015, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 12.01.2016. “Olay tarihinde Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’nde doktor olarak görev yapan sanıkların, soruşturma raporunda sözü geçen hastaları muayene etmeden ve hastane bilgi sistemine kayıtları yapılmadan bu kişiler hakkında sahte reçeteler düzenledikleri iddiasıyla açılan kamu davasında; gerçeğin kuşkuyla yer vermeyecek şekilde belirlenmesi bakımından, öncelikle suça konu reçete asıllarının getirilmesi, teftiş kurulu raporunda adı geçen ve müfettiş tarafından beyanları alınan ancak kovuşturma aşamasında dinlenmeyen M.D, S.T. ve S.D’nin de tanık sıfatıyla dinlenerek, olay hakkındaki bilgilerine başvurulması her bir reçetede adı geçen doktora muayene olup olmadıklarının ve reçetelerin muhteviyatındaki ilaçları eczaneden eksiksiz olarak alıp almadıklarının, reçetelerdeki imzaların kendilerine ait olup olmadığının sorulması, suça konu reçeteler arkasındaki imzaların kimin el ürünü olduğunun tespiti bakımından tanık olarak dinlenen tüm kişiler ile birlikte diğer ilgililerin imza ve yazı örnekleri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılması, suça konu reçetelerin hastalar muayene edilmeden, hastalıklarıyla ilgisi bulunmadan düzenlenip düzenlenmediğinin (...) ayrıntılı bilirkişi raporu alınarak değerlendirilerek hukuki durumun takdir ve tayini gerekirken eksik soruşturma sonucu yazı şeklinde beraat kararı verilmesi...” Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 22.12.2009, 105/303, Aktaran: Taşdemir, Kubilay, age, s. 324. “Sağlık ocağında doktor olan sanığın, hastalara muayene etmeksizin reçete düzenleyip bu reçetelere sağlık ocağı mührü basarak resmiyet kazandırma karşısında eylemi niteleme ve delilleri takdir ile resmi belgede sahtecilik suçunun oluşup oluşmadığını...”, Yargıtay 4.CD, E. 2008/2200 K. 2008/6393 T. 08.04.2008, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 12.01.2016.

³⁷⁸ Erdağ, Ali İhsan, age, s. 558.

³⁷⁹ Hakeri, Hakan, age, s. 500.

³⁸⁰ “Tilfindır Sağlık Ocağında doktor olarak görev yapmasına rağmen mesai haricinde Özel R. Polikliniğinde Dr. A.E.’nin kaşesini kullanıp bu isim adına imzalamak suretiyle ilgisini görmeden gerçeğe aykırı reçete düzenlemek şeklindeki eyleminin 765 sayılı TCK’nın 354. Maddesi kapsamında bulunan suçu oluşturduğu ve değişen suç vasfına göre sanığa yüklenen özel sağlık kuruluşunda çalışan doktorun gerçeğe aykırı reçete düzenlemesi suçunun yasadaki gerektirdiği cezasının türü ve üst sınırı itibarıyla tabii olduğu...”, Yargıtay 11.CD., E. 2014/11403 K. 2014/11189 T. 06.06.2014, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 12.01.2015.

³⁸¹ “İddianamede SSK İzmir İl Müdürlüğünde Eczacılık servisi tarafından yapılan reçete kontrollerinde İ.G isimli kişinin sağlık kurumuna herhangi bir müracaatı olmamasına rağmen doktor sanık R. L. K. tarafından 02.05.2006 tarihinde İ.G. adına reçete yazıldığı, İ.G. adına doktor sanık A. E. tarafından 13.04.2006 tarihinde reçete yazıldığı, aynı şekilde A.E. tarafından M.G. isimli sigortalıya da müracaatı olmamasına rağmen 13.04.2006 tarihinde reçete yazıldığı tespit edildiği, sanıkların müracaatları olmayan, tedavi olmayan hastalar adına reçete yazarak kamu zararına sebebiyet verdikleri iddiasıyla dava açılması

birinin isteği üzerine ya da kendi inisiyatifiyle bir hasta için; ancak bu hastadan bir başkasına ait reçete düzenlemesi yaparsa; bu durumda da gerçeğe aykırı reçete söz konusu olur.³⁸²

Reçete için gerçeğe aykırılıktan söz ederken; yaşanan teknolojik gelişmelerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Üzerinde yazılı bilgi ve talimatlar doğrultusunda tedavinin gerçekleştirilebilmesi için eczacıya ya da hastaya yönelik tıbben ehil olan kişilerce düzenlenmiş belge olan reçetenin, elle yazılı olması bir gelenek haline gelmiş olmakla birlikte artık günümüzde elektronik ortamda da yazılabilmektedir.³⁸³ Otomasyon sistemi üzerinde, hekimler tarafından reçete oluşturularak MEDULA³⁸⁴ sistemine elektronik ortamda kayıt altına alınarak e- reçete numarası verilmiş olan reçeteler, elektronik reçete olarak tanımlanabilmektedir.³⁸⁵ El ile kağıda yazılacak, reçetede bulunması gereken tüm bilgiler e- reçetede gösterilen standart yerlere yani kutucuklara yazılır ya da işaretlenir.³⁸⁶ Reçete oluşturulan tüm sağlık hizmet sunucularında e- reçete uygulamasına geçilmesi esas³⁸⁷ olmakla birlikte; hekimlerin bu işlemleri yapabilmesi için, hekim şifresi almış olmaları gerekmektedir.³⁸⁸ Elektronik reçetede bulunması gereken bileşenler; ilaç veri tabanı, elektronik imza, iletişim standartları, güvenli veri iletim teknikleri, veri paylaşım standartları, bilgi model standartları ve kelime

---

karşısında, bu eylemlerin, TCK'nın 204/2 gereğince resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturabileceği...” Yargıtay 4.CD, E.2011/4714 K. 2012/ 19380 T. 03.10.2012, www.legalbank.net , Erişim Tarihi: 12.01.2016.

³⁸² Erdağ, Ali İhsan, age, s.558.

³⁸³ Akıcı, Ahmet ve Altun, Refik, “Elektronik (E) Reçete Uygulaması ve Akılcı İlaç Kullanımına Katkısı”, Türk Aile Hekimleri Dergisi, Yıl: 2013; 17 (3): 125-133, s.125.

³⁸⁴ “Medula, Genel Sağlık Sigortası ile sağlık tesisleri arasında, sağlık tesislerinin iç süreçlerine müdahale etmeksizin fatura bilgisini elektronik olarak toplamak, hizmetlerin ödemesini gerçekleştirmek için oluşturulmuş bütünleşik sistemdir.” Sosyal Güvenlik Kurumu, Genel Sağlık Sigortası Medula, Kasım 2007, www.sgk.gov.tr/wps/wcm/connect/6bcc4d28-7031-4d04-963e-a500ad6ae0ea/MedulaSistemi.ppt?MOD=AJPERES , Erişim Tarihi: 14.01.2016.

³⁸⁵ İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Başhekimliği Program Destek Birimi, E- Reçete Uygulaması, istanbultip.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/attachments/021_e.recete.uygulamaları.sunu.pdf , Erişim Tarihi: 14.01.2016.

³⁸⁶ Akıcı, Ahmet ve Altun, Refik, age, s. 126.

³⁸⁷ Medula Eczane E- Reçete Sık Sorulan Sorular Dokümanı, <https://medeczane.sgk.gov.tr/doktor/erecetesss.pdf> , Erişim Tarihi: 14.01.2016.

³⁸⁸ “Hekimler, SGK kılavuzlarına uygun bir şekilde medeczane.sgk.gov.tr/doktor adresinden şifrelerini alabilmektedirler.” Akıcı, Ahmet ve Altun, Refik, age, s. 127.

standartlarıdır.³⁸⁹ İlaç bilgisine kısa sürede ulaşabilme, ekonomik olarak ilaç ve tedavi maliyetinin düşmesi, vakit kazancı gibi birçok avantajın³⁹⁰ elektronik reçetede var olmasına rağmen; beraberinde birçok sorunu da getirmektedir. Elektronik reçete sistemine hekimlerin adapte olabilme problemi, yazılım-donanım-altyapı ihtiyacı, internet üzerinden hizmet verecek eczanelerin suiistimal ile reklam ve promosyon amaçlı uygulamalara gitmeleri gibi dezavantajların varlığı³⁹¹ ile konumuz bakımından değerlendirilmesi gereken en önemli sorun; dijital imzanın elektronik reçetede nasıl kullanılacağı meselesidir. Bu konu hakkında Sosyal Güvenlik Kurumu'nun 28 Aralık 2015 tarihinde "*Medula Eczane Reçete ve Rapor Web Servisleri Kullanım Kılavuzu*" içerisinde "*Güvenli Elektronik İmza Uygulaması Hakkında*" başlıklı bir değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik; SGK Kurumsal Hekim şifresi ile devam eden e- reçete işlemlerinde 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren güvenli elektronik imza uygulamasına zorunlu olarak geçileceği ve herhangi bir erteleme söz konusu olamayacağı belirtilerek; ancak bazı önemli sebepler dolayısıyla hekimin imzasını temin edemediği durumlarda sınırlı süre şifresiyle işlem yapabileceği öngörülmüştür.³⁹² Güvenli ve basit elektronik imza olarak yapılan ayırım ispat açısından ve Elektronik İmza Kanunu'nun 5. Maddesine göre güvenli elektronik imzanın, ıslak imzaya eşit olacağı ön görülerek; güvenli elektronik imzanın ispat kuvvetinin daha güçlü olacağı vurgulanmaktadır. Ancak güvenli elektronik imza uygulamasına geçilmeden önce, hekim şifrelerinin ele geçirilerek kolaylıkla reçete düzenlemesi yapıldığı ve bu durumun sorunlara yol açtığından hareket ile zorunlu güvenli elektronik imzaya geçilme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.³⁹³ Elektronik reçete hakkında yapılan açıklamalar doğrultusunda söylenebilir ki; elektronik reçete de el ile yazılı reçete arasında bir fark gözetilmemektedir. Türk Hukuku'nda yeni bir

---

³⁸⁹ Gül, Hüsamettin; Kuru, Kaya; Gürsel, Güney ve Yıldız, Özkan, "Elektronik Reçetenin Avantajları, Kullanımında Karşılaşılabilecek Sorunlar ve Giderilme Yöntemleri", 2. Ulusal Tıp Bilişimi Kongresi, <https://turkmia.org/kongre/cd/pdf/27.pdf> , s.136, Erişim Tarihi: 14.01.2016.

³⁹⁰ Gül, Hüsamettin; Kuru, Kaya; Gürsel, Güney ve Yıldız, Özkan, age, s.136-138.

³⁹¹ Gül, Hüsamettin; Kuru, Kaya; Gürsel, Güney ve Yıldız, Özkan, age, s. 138.

³⁹² Sosyal Güvenlik Kurumu, Medula Eczane Reçete ve Rapor Web Servisleri Kullanım Kılavuzu, <https://medeczane.sgk.gov.tr/doktor/SaglikTesisleriReceteVeRaporWebServisleri.pdf> , Erişim Tarihi: 14.01.2016.

³⁹³ E- Reçetede Güvenlik Sorunu, www.medimagazin.com.tr/eczaciler/genel/tr-e-recetede-guvenlik-sorunu-4-34-67747.html , Erişim Tarihi: 14.01.2016.

uygulama olması sebebi ile henüz uygulamada elektronik reçetede gerçeğe aykırı düzenleme sebebi ile TCK 210/2 veya TCK 204/2 uygulaması bulunmamaktadır.

Hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi bakımından rapor ve reçeteden sonra değerlendirilmesi gereken, uygulamada da yaygın olarak var olan durum; öğrencilerin özellikle üniversiteye veya başka sınava hazırlanırken bu tür belgeleri almak için hekimlere başvurmasıdır.³⁹⁴ Genellikle olumlu hatırlar raporları olarak adlandırılan bu mesele, yine TCK 210/2 bakımından gerçekte olan ile belgede yazılı olanın uyuşmaması sebebi ile kamu görevlisi olmayan hekim tarafından düzenlendiğinde fikri sahtecilik suretiyle belgede sahtecilik mevcut bulunacaktır. Kamu görevlisi olan hekim tarafından düzenlenen olumlu hatırlar raporu da TCK 204/2 kapsamında gerçeğe aykırı olarak değerlendirmeye tabi tutulacak ve sahtecilik yine mevcut olacaktır.

6.1.2. Düzenlemek

Türk Ceza Kanunu'nun 210/2. maddesinde hekim için “gerçeğe aykırı belge düzenlemek” cezalandırılmaktadır. Bir başka deyişle; suç “düzenleme” ile tamamlanmaktadır. Düzenlemek; “yapmak, hazırlamak, tanzim etmek”³⁹⁵ anlamındadır. Düzenleme konusunda belgede yapılan düzenleme; el ile olabileceği gibi elektronik vasıtalar aracılığıyla da gerçekleştirilebilir; ancak doktrinde düzenleme hususunda görüş ayrılığı mevcut bulunmaktadır.³⁹⁶ Bazı yazarlar; suçun düzenleme ile birlikte oluştuğunu ve belgenin kullanılmasının ya da verilmesinin 5237 sayılı TCK'nın 210/2 uygulanması bakımından önemi olmadığını savunmaktadır.³⁹⁷ Aksi görüşte bulunan bazı yazarlar ise; düzenleme meselesinin çözümünün “düzenleme” kelimesine yüklenecek anlam ile ilgili olduğunu ve yüklenen anlamın o belgeyi hazırlamak, imzalamak ve vermek şeklinde olduğunu savunmaktadır.³⁹⁸ Fakat kanaatimizce “düzenleme” fiiline yüklenecek olan anlam 5237 sayılı TCK'nın 210/2 maddesi bakımından kullanılma ya da verme durumlarını kapsamadığıdır. Madde metninden de

³⁹⁴ Artuk, Mehmet Emin; Gökçen, Ahmet; Yenidünya, Caner, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, Ankara 2013, s. 707.

³⁹⁵ Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 14.01.2016.

³⁹⁶ Erbaş, Rahime, age, s. 339.

³⁹⁷ Hakeri, Hakan, age, s. 500; Gökçen, Ahmet, age, s. 507.

³⁹⁸ Erdağ, Ali İhsan, age, s. 544.

anlaşıldığı gibi TCK 207’de özel belgenin kullanılma zorunluluğunun aranması gibi bir şart getirilmemiş ve sadece düzenleme fiilinin yeterli olduğu öngörülerek düzenlemek ile suçun tamamlandığı kabul edilmiştir. Bu sebep ile suçun, düzenlemek ile oluştuğu kanaatine katılıyoruz. Bu noktada 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda yer alan 354. maddenin “...gerçeğe aykırı olarak verir ise...” ifadesinden 5237 sayılı sayılı TCK 210/2 ayrılmaktadır. Yine bu hususu da göz önünde bulundurduğumuzda; düzenleme fiiline yüklenecek anlamın içerisinde “belgeyi vermek” fiilinin bulunmadığını söyleyebiliriz. Alman Ceza Kanunu’nun 278. Maddesi, “düzenlemek” meselesini TCK 210/2’den farklı olarak “resmi bir mercide kullanılmak üzere” veya “sigorta şirketinde kullanılması için” gerçeğe aykırı bir şekilde belge düzenlemek biçiminde konuyu ele alır iken³⁹⁹; 765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu da paralel bir şekilde belli mercilerde kullanılmak üzere düzenleme yapılmasını ayrıntılı olarak ifade etmiştir.⁴⁰⁰ Ancak 5237 sayılı TCK bakımından düzenlemenin kime ya da hangi merciyeye veya ne amaçla yapıldığının hiçbir önemi bulunmamaktadır.

Düzenlemek fiilinin, suçun tamamlanması bakımından arz ettiği önem sebebi ile kanun koyucunun sadece “düzenleme” eylemi ile hekime yüklemiş olduğu büyük sorumluluk tartışılması gereken bir husustur. Çünkü belgenin hukuksal bakımdan önem taşıyan ve kişinin belirli bir beyanını içeren yazı parçası olması⁴⁰¹ sebebi ile henüz kendisi dışında herhangi birine verilmemiş olan belge sonuç doğurmamalıdır.⁴⁰² Kişinin kendi irade alanı dışına taşınmamış olan belgenin, sadece düzenlenmiş olması sebebi ile

---

³⁹⁹ “Hekim ve diğer yetkili sağlık mesleği mensupları kasten ve bilerek sigorta şirketinde kullanılmak üzere veya resmi bir mercide kullanılmak üzere gerçeğe aykırı belge düzenler ise; iki yıldan az olmamak üzere hapis veya para cezası ile cezalandırılır.” (Ärzte und andere approbierte Medizinalpersonen, welche ein unrichtiges Zeugnis über den Gesundheitszustand eines Menschen zum Gebrauch bei einer Behörde oder Versicherungsgesellschaft wider besseres Wissen ausstellen, werden mit Freiheitsstrafe bis zu zwei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft), Ein Service des Bundesministeriums der Justiz und für Verbraucherschutz in Zusammenarbeit mit der Juris GmbH, <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/stgb/gesamt.pdf> , Erişim Tarihi: 15.01.2016.

⁴⁰⁰ 765 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 354: “Eğer bu gibi gerçeğe aykırı bir belgeye dayanılarak, sinir ve akıl hastalıkları kurumlarına kabul ve orada ikamete mecbur edilmesi gerekmeyen bir kimse bu kurumlara kabul ve orada ikamete mecbur edilir veya başkaca fahiş zarar meydana gelirse...”, “Eğer gerçeğe aykırı belge, işlenmiş bir suçtu yahut işkence, zalimane veya gayriinsani diğer fiillerin delillerini gizlemek veya bu delilleri yok etmek için düzenlenmiş ise...”

⁴⁰¹ Tezcan/Erdem/Önok, age, s. 680.

⁴⁰² Erdağ, Ali İhsan, age, s. 544.

cezalandırılabilirliği kabul edilmemelidir. Örneğin; bir öğrencinin hekime sınava hazırlanacağını söyleyerek hatırlı raporı vermesini talep ettiğinde, hekimin o anki yoğunluğunu öne sürerek daha sonra böyle bir belge düzenleyeceğini söyleyip, sonrasında o belgeyi gerçeğe aykırı düzenlemek sureti ile çekmecesine koyup bıraktığında ve daha öğrenciye vermeden vazgeçip orada bıraktığı zamanda ceza takip organlarının eline geçtiğinde henüz muhatabına vermeden suç tamamlanmış olacaktır⁴⁰³; fakat bu durum hekim bakımından adaletsizlik yaratmaktadır. Halbuki; belgeyi düzenlemekle birlikte kullanma da öngörülmüş olsa idi; kamunun hekimin düzenlemiş olduğu belgelere yönelen güveninin de sarsılmasının önüne geçilerek; bu belgelere sağlanan ayrıcalıklı koruma güçlendirilmiş olabilir idi.

Son olarak Türk Ceza Kanunu'nun 210/2 maddesinin birinci cümlesinde yer alan suçun temel halinde, yapılacak olan kamu görevlisi olmayan hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi mutlaka haksız bir menfaat sağlamamalı ya da kişinin veya kamunun zararına sonuç doğurucu nitelikte olmaması gerekmektedir.⁴⁰⁴

7. Suçun Nitelikli Unsurları

Türk Ceza Kanunu'nun 210/2 maddesinin ikinci cümlesi, suçun nitelikli halini tanımlamaktadır. Buna göre; *“Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükümlenir.”* Bu hüküm ile kanun koyucu suçun temel şeklini özel belgede sahtecilik suçundan daha az bir ceza ile cezalandırmayı tercih eder iken; suçun nitelikli halini resmi belgede sahtecilik suçunun cezası ile cezalandırmayı tercih etmiştir. Maddenin gerekçesine göre; hekimlerin görevlerini ifası

⁴⁰³ Örnek konusunda bkz. Erdağ, Ali İhsan, age, s.545.

⁴⁰⁴ *“Özel Ç... Tıp Merkezi'nde kadın doğum uzmanı olarak görev yapmakta olan Dr. Ç.K. 'nın izinli olduğu 11.07.2007 tarihinde, tıp merkezinde yeni işe başlayacak olması nedeniyle hastaneyi tanıma amacıyla burada bulunan ve henüz çalışma belgesi bulunmayan kadın doğum uzmanı sanık Dr. D.M.A'nın kadın doğum polikliniğinde görevli doktorun izinli olması nedeniyle S.Ö. isimli hastayı muayene ettikten sonra, Dr. Ç.K. 'nın kaşesini kullanıp onun yerine imza atmak suretiyle hasta sevk belgesi, epikriz ve kan tahlili istek belgesi düzenlemek şeklinde gerçekleştiği iddia ve kabul olunan eyleminin, düzenlenen belgelerle bir kimseye haksız menfaatin sağlanmasının söz konusu olmaması ve kamunun veya kişilerin zararına bir sonucun da doğmaması nedeniyle 5237 sayılı TCK'nın 210/2. maddesi kapsamında kaldığı gözetilmeden, eylemin özel belgede sahtecilik suçunu oluşturduğunun kabulü ile yazılı şekilde sanık hakkında fazla cezaya hükmedilmesi...”*, Yargıtay 11.CD., 13.02.2013, 1311/2287 (Aktaran: Taşdemir, Kubilay, age, s.515)

bağlamında düzenledikleri belgelerin önemi belirtilerek; bu belgelere duyulan güvenin özellikle korunması amaçlanmıştır.⁴⁰⁵ Kişiyе haksız menfaat sağlamak, kamunun zararına sonuç doğurucu nitelik taşımak veya kişilerin zararına sonuç doğurucu nitelik taşımak gibi durumlar madde metninde sayılarak; bu suçun nitelikli şeklini oluşturmaktadırlar.

Türk Ceza Kanunu 210/2 bakımından daha fazla cezayı gerektiren bir nitelikli unsur daha bulunmaktadır. İnceleme konusunu oluşturan suç, Terörle Mücadele Kanunu'nun 4. Maddesinde terör amacıyla işlenen suçlar arasında sayılmıştır ve şartların var olması halinde TCK 210/2'de belirlenmiş olan ceza yarı oranında arttırılacaktır.⁴⁰⁶

Yukarıda belirtilen iki nitelikli unsurdan öncelikle, Türk Ceza Kanunu'nun 210/2 maddesinin ikinci cümlesinde yer alan haksız menfaat sağlama, kamunun veya kişilerin zararına sonuç doğurucu nitelik taşıma sırasıyla açıklanmaya çalışılacak ve daha sonrasında 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu bakımından değerlendirme yapılacaktır.

7.1. Kişiyе Haksız Bir Menfaat Sağlaması

“*Kişiyе haksız bir menfaat sağlaması*” terimi belgeyi düzenleyen hekime sağlanan menfaat ve belgenin kendisi için düzenlendiği kişiyе sağlanan menfaat olmak üzere ikili şekilde ele alınmaktadır.⁴⁰⁷ Bir başka deyişle; haksız menfaatin kimin lehine sağlanacağı bakımından bir ayırım söz konusu değildir.⁴⁰⁸ 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 354. maddesinde yer alan “*hatıra binaen hakikate muhalif olarak verme*” ibaresinden dolayı, hekimin bu tür bir gerçeğe aykırı belge düzenlemesinden dolayı bir haksız bir menfaat elde etmediği ve bu sebeple de sadece düzenlenen tarafın haksız menfaat elde ettiği sonucuna varılmaktaydı.⁴⁰⁹ Ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 210/2 maddesi bakımından artık “*hatır raporu*” ifadesi yer almadığından dolayı yine ilgili madde bakımından menfaatin iki yönlü olduğu söylenebilecektir. Bu durumda, menfaat temin eden hekim için rüşvet veya irtikap suçunun söz

⁴⁰⁵ Bkz. Madde Gerekçesi.

⁴⁰⁶ Artuk/ Gökçen/Yenidünya, age, s. 710.

⁴⁰⁷ Hakeri, Hakan, age, s. 502; Erbaş, Rahime, age, s. 344.

⁴⁰⁸ Erdağ, Ali İhsan, age, s. 559.

⁴⁰⁹ Erbaş, Rahime, age, s.344.

konusu olabileceği de düşünülebilir.⁴¹⁰ Fakat kanun koyucunun bu madde vasıtasıyla eski kanunun ifadesi ile hatır raporu durumunun da söz konusu olmadığını göz önünde bulundurarak, failin özellikle rüşvet ya da irtikap suçları dışında daha ağır cezalandırılmasını istediği söylenebilmektedir.⁴¹¹

Özetle, suçun tamamlanabilmesi için bu sahtecilikten kimin faydalandığı önemli değildir ve bir kimse lehine menfaat sağlandığı anda suçun nitelikli hali meydana gelmiş olacaktır.

Sağlanmış olan menfaatin maddi ya da manevi olması veya maddi menfaatin varlığında ölçülebilir olmasının da bir önemi bulunmamaktadır.⁴¹²

Yine ilave etmek gerekir ki; kişiye haksız menfaat sağlanmasının kapsamı içerisinde hekimin sunmuş olduğu sağlık hizmeti karşılığında aldığı muayene ücreti yer almaz.⁴¹³

Uygulamada haksız menfaat olarak örnek verilebilecek durumlar olarak, kişinin askerlikten muaf olmasını sağlayabilecek olan raporların düzenlenmesi⁴¹⁴, hekimin belli bir meblağ karşılığında sahte soy bağı raporu düzenlemesi⁴¹⁵ gösterilebilir.

7.2. Kamunun Zararına Bir Sonuç Doğurucu Nitelik Taşıma

Kamu görevlisi olmayan hekimin düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı belgeler bakımından bir diğer durum, kamunun zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşımadır. Bu durumda kamunun zararına bir sonucun gerçekleşmesi aranmaz ve sadece böyle bir nitelik taşıyor olma ihtimali suçun tamamlanması için yeterli sayılmaktadır. Zarar ise; doğrudan kamunun maddi bir kayba uğradığı bir zarar olmalıdır.⁴¹⁶ Örneğin; erken ya da maluliyet sebebi ile emekliliği sağlayıcı sahte hekim raporları⁴¹⁷, yapılmamış tahlil veya tetkikleri

⁴¹⁰ Bu husus daha sonra “içtima” başlığı altında ayrıca değerlendirilecektir.

⁴¹¹ Hakeri Hakan, age, s. 502; Erdağ, Ali İhsan, age, s. 560.

⁴¹² Erdağ, Ali İhsan, age, s.560.

⁴¹³ Erman/ Özek, age, s.634.

⁴¹⁴ Hakeri, Hakan, age, s. 503.

⁴¹⁵ Erbaş, Rahime, age, s. 344.

⁴¹⁶ Erdağ, Ali İhsan, age, s. 562; Hakeri, Hakan, age, s. 503.

⁴¹⁷ Erdağ, Ali İhsan, age, s. 562; Hakeri, Hakan, age, s. 503.

yapılmış gibi düzenlenen belgeler kamunun zararına sonuç doğurucu niteliktedir.⁴¹⁸

7.3. Kişinin Zararına Bir Sonuç Doğurucu Nitelik Taşıma

Kamu görevlisi olmayan hekim tarafından düzenlenen gerçeğe aykırı belge, kişilerin zararına sonuç doğurucu nitelikte de olabilir ve böyle bir durumun varlığı TCK 210/2 bakımından nitelikli hal olarak kabul edilmektedir. Özellikle bu konu hakkında 765 sayılı TCK'nın "*Eğer bu gibi gerçeğe aykırı bir belgeye dayanılarak, sinir ve akıl hastalıkları kurumlarına kabul ve orada ikamete mecbur edilmesi gerekmeyen bir kimse bu kurumlara kabul ve orada ikamete mecbur edilir veya başkaca fahiş bir zarar meydana gelir ise...*" şeklindeki 354. maddesi örnek verilebilir. Hekim düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı belge ile akıl hastası olmayan bir kişiyi sinir veya akıl hastanesine kabul ettirmesi, o kişinin zararına sonuç doğurucu niteliktedir. Yine aynı şekilde bir kişinin hekimin düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı belge yüzünden zührevi hastalıklara özgü müesseseye kapatılması⁴¹⁹, akıl sağlığı hakkında düzenlenen sahte raporla kişinin mal varlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin kaldırılması⁴²⁰, yaralanan kişinin durumunun ağır halde bulunduğunu belirten sahte rapor sebebi ile yaralanan kişinin tutuklanması⁴²¹ gibi durumlar kişiler hakkında önemli kararlar verilmesini sağlayacak düzeyde olan kişilerin zararına sonuç doğurucu nitelikte olan ve TCK 210/2 bakımından nitelikli hal olarak kabul edilebilecek durumlardandır.

7.4. Daha Fazla Cezayı Gerektiren Nitelikli Unsur: Suçun Terör Amacı İle İşlenmesi (3713 Sayılı Kanun Madde 5)

Türk Ceza Kanunu içerisinde yer alan bazı suçlar 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda "*Terör Amacıyla İşlenen Suçlar*" başlıklı 4. Maddede ayrıca belirtilmiştir. Buna göre; "*Aşağıdaki suçlar birinci maddede⁴²² belirtilen*

⁴¹⁸ Hakeri, Hakan, age, s. 503.

⁴¹⁹ Erman/Özek, age, s. 633.

⁴²⁰ Erbaş, Rahime, age, s. 345.

⁴²¹ Erman/ Özek, age, s. 633-634.

⁴²² İlgili kanunun birinci maddesinde terörün tanımı yapılmıştır. "*Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin veya Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış*

amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır: a) Türk Ceza Kanununun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.” Burada belirtilen suçların aynı kanunun 5. maddesine göre; Türk Ceza Kanununa göre verilecek olan cezanın yarı oranında artırılması öngörülmüştür.⁴²³

Yukarıda sayılan maddeler arasında 210. madde de bulunduğundan dolayı; eğer hekim gerçeğe aykırı sahte belge düzenlemesini terör amacıyla yapar ise; 3713 sayılı kanun çerçevesinde cezalandırma yapılacaktır.

8. Suçun Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Hal

Türk Ceza Kanununun 211. Maddesinde, belgede sahtecilik suçları bakımından ortak olarak düzenlenmiş bulunan “*daha az cezayı gerektiren hal*” düzenlenmektedir. Bu halin uygulanabilmesi için hukuki bir ilişkiye dayanan alacağın ispatı ya da gerçek bir durumun belgelenmesi amacı ile sahtecilik suçu işlenmiş olmalıdır.⁴²⁴ Doktrinde hafifletici sebebin uygulanabilmesi için failin, gerçek bir olayın asıl sebebinin ortaya koymak amacıyla hareket etmiş olması ve failin iyi niyetle bu olayın doğruluğuna inanması gerekmekte; yani bunun ile birlikte ispat edilmek istenen olayın esasında doğru ve gerçek olması aranmamaktadır.⁴²⁵ Bir başka ifade ile; kanun, ispat edilmek istenen durumun

---

güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”

⁴²³ İlgili kanunun 5. Maddesi; “3 ve 4 üncü maddelerde yazılı suçları işleyenler hakkında ilgili kanunlara göre tayin edilecek hapis cezaları veya adli para cezaları yarı oranında arttırılarak hükmolunur. Bu suretle tayin edilecek cezalarda, gerek o fiil için, gerek her nevi ceza için muayyen olan cezanın yukarı sınırı aşılabilir” şeklindedir.

⁴²⁴ 765 Sayılı Türk Ceza Kanununda var olan benzer durum madde 347’de bulunmakta idi. İlgili madde şu şekildedir: “Bir kimse geçen maddelerde beyan olunan cürümleri kendisi veya başkası için sahit bir keyfiyetin esbabı sübutiyesini tedarik maksadiyle işlemişse resmi evrak sahtekarlığından dolayı bir aydan iki seneye kadar ve resmi olmayan evrak sahtekarlığından dolayı altı aya kadar hapis cezasına mahkum olur.” Bu hükümde yer alan “sahit bir keyfiyetin esbabı sübutiyesini tedarik maksadiyle” ifadesi TCK 211’in “daha az cezayı gerektiren hal” ifadesine denk gelmekte ve cezanın indirilmesini sağlamaktadır.

⁴²⁵ Erman/ Özek, age, s. 441. Nitekim Yargıtay da bu kanıdadır. “Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde daha az cezayı gerektiren hal olarak düzenlenen 5237 sayılı TCK’nın 211. maddesindeki hafifletici nedenin uygulanabilmesi

gerçek olmasını değil, failin belirtilmiş olan saik ile hareket etmesini hafifletici bir neden olarak kabul etmektedir ve bu hafifletici sebep bu suretle sübjektif değil; sübjektiftir.⁴²⁶ Fakat bu konuda dikkat edilmelidir ki; eğer meydana getirilmiş olan sahte belge, gerçek olan olayı ortaya koymaktan daha fazlasını ispata elverişli halde ise bu hafifletici neden uygulanamayacaktır.⁴²⁷

Hekim bakımından da düzenlemiş olduğu gerçeğe aykırı belgenin; TCK 211 hükmünde var olan unsurları ve amacı taşıması halinde, bu madde hükmü uygulanabilecektir. Bu husus hakkında Yargıtay'ın şu kararını örnek verebiliriz: *“Nüfus kaydına mükerrer olarak kaydı yapılan sanık Y.K'nın bu durumun düzeltilmesi amacıyla mükerrer kaydın iptali istemiyle Bozova Asliye Hukuk Mahkemesine dava açtığı, dava devam ederken davanın uzun süreceği endişesiyle nüfus kaydına hatalı olarak oluşturulan mükerrer kaydın iptalini sağlamak için bu kez ilçe sağlık ocağında doktor olarak görev yapan diğer sanık B.A.'ya sahte ölüm tutanağı düzenleterek, bu raporla nüfus kaydına ölüm şerhini yazdırdıklarının anlaşılması karşısında; sanıkların zaten Asliye Hukuk Mahkemesine açtıkları dava yoluyla elde edebilecekleri sonucu, bu şekilde gerçekleştirmek amacıyla yaptıkları eylemlerinin suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCY'nin 347. maddesine uyan gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla sahtecilik suçunu oluşturduğunun kabulüyle...”*⁴²⁸

9. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

9.1. Teşebbüs

Suç yolunda (*iter criminis*) ilerleyen fail; suçun gerçekleşebilmesi için elinden geleni yapmasına karşın; engel bazı nedenler sebebi ile ulaşmak istediği amaca ulaşmaz ya da iktidarında bulunan hareketleri yine engel sebepleriyle tamamlayamazsa bu durum Ceza Hukukunda “teşebbüs” olarak

---

için; fail gerçek olan bir olayın kanıtlanmasını sağlamak amacıyla hareket etmiş olmalı, kanıtlanmak istenen olayın doğruluğu veya gerçekliği koşul olmayıp, failin iyi niyetle bu olayın doğruluğuna inanması yeterlidir.” Yargıtay 11. CD., 07.03.2013, 5203/3750; Aktaran: Taşdemir, Kubilay, age, s. 535.

⁴²⁶ Erman/ Özek, age, s. 441.

⁴²⁷ Erman/ Özek, age, s. 442. Bu konuda Erman/ Özek; Yargıtay'ın görüşünden hareket ile “25 liraya yapılmış olan satışı ispat edebilmek için 225 liralık sahte senet meydana getirilmesi halinde hafifletici sebebin uygulanamayacağı” örneğini vermiştir. (Konu hakkında Bkz. Erman/ Özek, age, s. 442)

⁴²⁸ Yargıtay 11.CD., 06.12.2011, 8475/22871; Aktaran: Taşdemir, Kubilay, age, s. 555.

adlandırılır.⁴²⁹ Türk Ceza Kanununun 35. maddesi “*Suçta Teşebbüs*” başlığı altında teşebbüs hususunu düzenlemektedir.

Kamu görevlisi olmayan hekimin belgede sahteciliği suçunda suç, hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi ile tamamlanmaktadır. Bu noktada değerlendirilmesi gereken teşebbüs bakımından icra hareketlerinin bölünüp bölünemeyeceği hususunun incelenmesidir. Eğer icra hareketleri, kısımlara bölünebiliyorsa teşebbüs mümkün olabilecektir.⁴³⁰ Yani hekim belgeyi gerçeğe aykırı oluşturmaya başladığı zaman elinde olmayan sebeplerle tamamlayamadığı takdirde teşebbüsten dolayı hekim sorumlu tutulabilecektir.⁴³¹

Teşebbüs bakımından aynı değerlendirmeyi suçun nitelikli hali için de yapmak mümkündür. Hekimin gerçeğe aykırı düzenlediği belgenin haksız menfaat sağlaması, kişinin veya kamunun zararına sonuç doğurucu olması halinde eğer hekim, gerçeğe aykırı belge düzenlemiş olsa bile menfaati elde edemediği takdirde söz konusu nitelikli hal teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.⁴³²

9.2. İştirak

İncelenen suç bakımından kanun, özel bir iştirak hükmü öngörmediğinden dolayı; bu bölümde genel iştirak kuralları çerçevesinde değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

Ceza kanununun yer alan suçlar kural olarak herkes tarafından işlenebilen suçlar olmasına rağmen; bazı suçlar sadece özel yükümlülük altında bulunan ve belli bir faillik niteliği taşıyan kişiler tarafından işlenebilmektedirler.⁴³³ İşte bu tür suçlara “*özü suç*” adı verilmektedir. İşte TCK 210/2’ de düzenlenen suç da sadece kanun hükmünde belirtilenler tarafından işlenebilen özü bir suçtur. Özü suç olması, iştirak bakımından önem arz etmektedir. Çünkü bağıllık kuralını düzenleyen TCK 40’ın ikinci

⁴²⁹ Dönmezer, Sulhi, **Genel Ceza Hukuku Dersleri**, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2003, s. 119.

⁴³⁰ Gökçen, Ahmet, age, s. 517.

⁴³¹ Erbaş, Rahime, age, s. 348.

⁴³² Erbaş, Rahime, age, s. 348.

⁴³³ İçel, Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler II**, Beta Yayınevi, İstanbul 2013, s. 82.

fıkrasında yer alan hüküm, özgü suçlara iştirak hakkında “Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise, azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur” şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme doğrultusunda hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesine iştirak eden sağlık mesleği mensubu olmayanlar ya azmettiren (TCK 38) ya da yardım eden (TCK 39) olarak sorumlu tutulabileceklerdir. Bu nedenle sağlık mesleği mensubu olmayan kişiler “müşterek fail”⁴³⁴ olamayacaklardır. Fakat bu noktada kurul halinde düzenlenen sağlık raporuna katılan hekimler, iştirak iradesi de mevcut ise; suça iştirak hükümlerinin uygulanacak ve “müşterek fail” olarak cezalandırılacaklardır.⁴³⁵ İlave etmek gerekir ki; hekimi yanıltarak gerçeğe aykırı rapor düzenlemesine sebep olan kişi dolaylı fail olarak cezalandırılacaktır.⁴³⁶ Çünkü böyle bir durumda hekim araç olarak kullanılmakta ve arka plandaki kişi suçun icrasını gerçekleştiren kişinin ve hareketinin üzerinde hakimiyet kurmaktadır.⁴³⁷ Bu nedenle TCK 37/2’de düzenlenen “dolaylı faillik” müessesine göre; “suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur.”

9.3. İçtima

765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun düzenlemesinden farklı olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu içtima bakımından TCK 212. madde hükmü ile içtima hakkında özel bir düzenleme tahsis etmiştir. Buna göre; “Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde,

⁴³⁴ TCK 37/1: “Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.”

⁴³⁵ “ Suç tarihlerinde Denizli Devlet Hastanesi ve Denizli Servergazi Devlet Hastanesi Psikiyatri bölümlerinde doktor olarak görev yapan sanıklar H.O.İ, T.A., H.M., A.Ş.G., A.B., H.Ç. ve S.D. ’nun Denizli il merkezinde özel eğitim gerektiren çocukların eğitim ve öğretimi alanında faaliyet gösteren B.D., K.İ., Ç.G.Y.,E.E.,O.K ve Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin sahibi, yöneticisi olan ve öğretmen olarak görev yapan sanıklar A.M., T.Y., F.Y., A.K., G.Y.D., N.K., S.S.D., M.A.K, U.S., A.S., A.K., M.S.S. (aynı zamanda Denizli Devlet Hastanesi Hastanesinde doktor olarak görevli), C.B., N.B., U.D., H.M., M.Ö., K.Ö, N.Ü, ve H.A.K. ile işbirliği ve iştirak halinde hareket ederek, gerçeğe aykırı tanılarla sevk edilen rapor müracaatlarına uygulanması gereken zeka testlerini bilimsel yöntem ve usullerine uygun yapmayarak veya yanlış ve eksik uygulamak suretiyle toplamda 360’dan fazla çocuk hakkında gerçeğe aykırı sağlık raporu düzenledikleri; özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi sahibi ve yöneticisi olan sanıkların ise suça konu sahte raporları kullanarak haklarında rapor düzenlenen çocuklar için toplam 717.887.56 TL haksız menfaat temin ettiklerinin iddia olunması karşısında...”, Yargıtay 11.CD., E. 2014/10354 K. 2014/10164 T. 26.05.2014, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 16.01.2016.

⁴³⁶ Erdağ, Ali İhsan, age, s. 551.

⁴³⁷ TCK Madde 37 Gerekeşi.

hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.” Bu yüzden içtima meselesini belirginleştirebilmek adına; bu bölümde TCK 210/2 ile işlenebilecek olan diğer suçlar birlikte değerlendirilecektir.

Bu suçlardan ilki TCK 157’de düzenlenen “dolandırıcılık” suçudur. Buna göre; *“Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir.”* Suçun maddi unsuru, üç alt unsurdan şu şekilde oluşmaktadır: *“1) Failin hileli davranışlarda bulunması 2) Failin hileli davranışları sonucunda mağdurun aldatılmış olması 3) Mağdurun veya üçüncü kişinin zararına, failin kendisine ya da üçüncü kişiye bir yarar sağlaması.”*⁴³⁸ İşte bu doğrultuda kamu görevlisi olmayan hekimin; gerçeğe aykırı düzenlemiş olduğu belgeyi kullanarak dolandırıcılık suçunu işleyebileceğini söylemek mümkün hale gelmektedir. Bu şekilde fail hem dolandırıcılık suçunun faili olarak; hem de TCK 210’da belirtilen suçun faili olarak içtima kuralı gereğince ayrı ayrı cezalandırılacaktır.⁴³⁹ Dolandırıcılık suçunun nitelikli hali olarak düzenlenen TCK 158’in (e) bendi; TCK 210/2’nin ikinci cümlesi ile ortak olan “kamunun zararına” hususunda kesişmektedir. Bu bakımdan kamu görevlisi olmayan bir hekimin; gerçeğe aykırı düzenlediği belgenin, dolandırıcılık suçunun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hekim, hem kamunun zararına olarak TCK 158/e hem de kamunun zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması ifadesi sebebi ile TCK 210/2’den ayrı ayrı TCK 212 sebebi ile cezalandırılacaktır.⁴⁴⁰

⁴³⁸ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s. 594.

⁴³⁹ “Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için; failin bir kimseyi, kandırabilecek nitelikte hileli davranışlarla hataya düşürüp, onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına yarar sağlaması gerekmektedir. Hile nitelikli bir yalandır. Fail tarafından yapılan hileli davranış belli oranda ağır, yoğun ve ustaca olmalı, sergileniş açısından mağdurun inceleme olanağını ortadan kaldıracak nitelikte bir takım hareketler olmalıdır. Kullanılan hileli davranışlarla mağdur yanılgıya düşürülmeli ve bu yanıltma sonucu yalanlara inanan mağdur tarafından sanık veya bir başkasına haksız çıkar sağlanmalıdır. Hilenin kandırıcı nitelikte olup olmadığı olaysal olarak değerlendirilmeli, olayın özelliği, fille olan ilişkisi, mağdurun durumu, kullanılmışsa gizlenen veya değiştirilen belgenin nitelikleri ayrı ayrı nazara alınmalıdır.” Yargıtay 15. CD., E. 2013/6834 K. 2015/475 T. 15.01.2015, www.legalbank.net , Erişim Tarihi: 17.01.2016.

⁴⁴⁰ “Sofulu 2 numaralı Sağlık Ocağı’nda doktor olarak görev yapan sanığın, görevi sırasında hasta karnelerine hastaları görmeden reçete düzenlediği düzenlenen bir kısım reçetelerin karne sahibinin hastalığı ile ilişkisi bulunmadığının iddia edilmesi karşısında, eylemin 765 sayılı TCK’nın 339 (5237 sayılı TCK’nın 204/2) ve 765 sayılı TCK’nın 504/7 (5237 sayılı TCK’nın 158/1-e) maddelerine uyan resmi belgede

Kamu görevlisi olmayan hekim, gerçeğe aykırı düzenlemiş olduğu belge sebebi ile TCK 210'dan sorumluluğu olmakla birlikte TCK 283'te düzenlenen “*Suçluyu kayırma*” suçundan da sorumlu olabilir. İlgili maddeye göre; “*Suç işleyen bir kişiye, araştırma, yakalanma, tutuklanma veya hükmün infazından kurtulması için, imkan sağlayan kimse, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” Örneğin; bir hekimin hastası için hazırlamış olduğu raporda, hastasının yakalanmasını engellemek amacı ile düzenlediği rapora hayali bir kişinin adını yazması durumunda; TCK 212 gereğince hem TCK 210/2 hem de TCK 283 gereğince cezalandırılacaktır.⁴⁴¹

Türk Ceza Kanununun 210/2'de yer alan, kamu görevlisi olmayan hekim tarafından gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi suçunda “*zincirleme suç*” da söz konusu olabilmektedir. Zincirleme suçun içtimayı ilgilendiren bir müessese olması ve suç çokluğu hallerinden farkı; aralarında sübjektif olarak bağlantı var olan ve kanunun aynı hükmünün çeşitli ihlallerinden doğan suçlardan oluşması özelliği onun cezaların birleşmesi kurallarından ayrılarak, ona bazı diğer hükümler bağlamak zorunluluğunu gerektirmiştir.⁴⁴² Nitekim TCK'nın 43/1 maddesi, “*Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir*” ifadesi ile zincirleme suç bakımından düzenlemede bulunarak; aynı maddede yer alan “*Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır*” cümlesi ile kanunun mağduru olduğu suçlarda da uygulanacağını belirtmiştir. Kamu görevlisi olmayan hekimin düzenlemiş olduğu belge ile zincirleme suç arasındaki ilişki hususunu şu örnek ile açıklamak mümkündür: “*Bir kişinin bir yıl süresince ücretsiz ilaç alabilmesini sağlamak amacı ile o kişi adına her ay reçete düzenleyen hekimin; her ay gerçeğe aykırı belge düzenlemesi durumunda zincirleme suç meydana gelmiş olacak ve TCK 43 gereğince, değişik zamanlarda tek suç işleme kararının*

---

sahtecilik ve kamu kurumunun zararına olarak dolandırıcılık suçlarını oluşturabileceği...”, Yargıtay 4.CD., E. 2011/12761 K. 2011/16250 K. 21.09.2011, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 17.01.2016.

⁴⁴¹ Erbaş, Rahime, age, s.349.

⁴⁴² İçel, Kayıhan, age, s. 309.

icrası kapsamında aynı suçu birden fazla defa işlemesi sebebiyle tek cezaya hükmedilecek; fakat bu ceza arttırılacaktır."⁴⁴³

10. Kamu Görevlisi Olmayan Hekimin Gerçeğe Aykırı Belge Düzenleme Suçu ile Diğer Bazı Suçların Karşılaştırılması

10.1. Görevi Kötüye Kullanma Suçu

Türk Ceza Kanununun 257. maddesinde düzenlenen bu suç, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun görevi kötüye kullanma (madde 240), görevi ihmal (madde 230), kişilere karşı keyfi ve sert muamele (madde 228), basit rüşvet alma suçlarının artık tek bir başlık altında toplandığı ve kamu görevlisi tarafından işlenebilecek özgü suç niteliğini haiz bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat 765 sayılı TCK'da basit rüşvet kapsamında görülen ve bu şekilde cezalandırılan fiillerin, 5237 sayılı TCK'da 257/3 kapsamında cezalandırılabilir olması tartışılabilir bir durumu ortaya çıkarmaktaydı ve TCK 252 rüşvet suçunda yapılan 6352 sayılı değişiklikle rüşvet suçu içerisinde cezalandırılabilir hale getirildiğinden artık uygulama alanı kalmadığı düşüncesi ile TCK 257/3 maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.⁴⁴⁴ Bu sebeple "*basit rüşvet*" olarak adlandırılan bu durum "görevi kötüye kullanma suçu" içerisinde alınarak yeniden "rüşvet suçunun" kapsamına alındığını göstermektedir. Suçun maddi unsurlarını; "*kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanması*", "*kamu görevlisinin görevini yapmakta ihmal veya gecikme göstermesi*" oluşturmaktadır. Örneğin; hekimin muayene etmeden darp edilen bir kişi hakkında "*darp izine rastlanmadı*" şeklinde rapor düzenlemesi durumunda Yargıtay, bu suçun görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğunu kabul etmiştir.⁴⁴⁵ Yine aynı şekilde kamu görevlisi hekimin; hastalarını özel muayenehanede muayene etmesine rağmen devlet hastanesinde muayene etmiş gibi işlem yapılmak suretiyle, sağlık karnelerine düzenlenen reçetenin resmileştirilerek, kamu zararına sebep olması ve haksız yarar sağlaması durumunda da Yargıtay tarafından görevi kötüye

⁴⁴³ Erbaş, Rahime, age, s. 349.

⁴⁴⁴ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s. 789-790.

⁴⁴⁵ "Sağlık Ocağında hekim olan sanığın, nezaretten çıkarılan ve vücudunda ekimozlar bulunan yakınanı, gereği gibi muayene etmeden "*darp, cebir izine rastlanmadı*" biçiminde rapor düzenleyerek görevi kötüye kullanma suçunu işlediği...", Yargıtay 4.CD., E. 2002/6450 K.2002/8358 T. 13.05.2002, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 18.01.2016.

kullanma suçunun oluşacağı kabul edilmiştir.⁴⁴⁶ Fakat bu suçun faili, ancak bir “*kamu görevlisi*” olabilmektedir. Bu yüzden inceleme konumuz bakımından söz konusu olan TCK 210/2’de yer alan kamu görevlisi olmayan hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçunun faili olan serbest faaliyet gösteren hekim tarafından bu suç işlenemeyecektir. Ancak aynı şekilde kamu görevlisi olmayan hekim tarafından da benzer hareketler gerçekleştirildiğinde TCK 210/2’nin ikinci cümlesi gereğince, TCK 204/2 sebebi ile sorumluluk söz konusu olabilecektir. Fakat bu noktada kamu görevlisi olan ve olmayan hekim arasında cezai sorumluluk bakımından bir ayrılık meydana getirilmektedir. Örnek olarak göstermiş olduğumuz Yargıtay kararında kamu görevlisi bakımından “*görevi kötüye kullanma*” suçunun oluştuğunun kabulü ile TCK 257/1’ de belirtilen “*altı aydan iki yıla kadar hapis cezası*” söz konusu olacak; ancak kamu görevlisi olmayan hekim bakımından aynı hareketlerin varlığı söz konusu olduğunda TCK 210/2 ikinci cümle gereğince resmi belgede sahtecilik hükümleri uygulanacak ve TCK 204/2 sebebi ile “*üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası*” ile cezalandırılabilirlik sonucu ortaya çıkacaktır. Aynı hareketlerin var olmasına rağmen farklı sonuçların ortaya çıkarılması, bu bakımdan hekimler arasında yaratılmaya çalışılan farkın derinleştirilmesine sebep olmakta ve haksız sonuçlar doğurmaktadır. Bu sebeple kanaatimizce görevi kötüye kullanma suçunun yardımcı norm niteliğinde olduğu⁴⁴⁷ göz ardı edilmeden; asli normlardan birine uyan (örnek verilen durumda var olan TCK 204/2’de yer alan kamu görevlisinin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi) bir

⁴⁴⁶ “*Sanığın bu şekilde eşi M.B.’a ait özel muayenehanede, M.B. ya da kendisine muayene olan ve muayene ücreti ödeyen hastaların sağlık karnelerini, A... Devlet Hastanesinde muayene olmuş gibi, hasta protokol defteri kayıtlarında gösterip, reçetelerin resmi prosedürünü gerçekleştirdiği; TCDD Hastanesinde görevli sanık Dr. M.T.’nin, A... optik ile işbirliği içerisinde hareket ederek kendileri veya oğlu doktorlar tarafından özel muayenehanelerinde göz muayenesi yapılan ve Emekli Sandığı sağlık yardımından yararlanan bir kısım kişileri görev yaptıkları hastanede muayene etmedikleri halde söz konusu kişilerin A... optikte veya hastanelerde veya özel muayenehanelerde bıraktıkları sağlık karnelerine düzenlenen reçetelerin resmileştirilmelerini sağladıkları, sanık Dr. Y.B.’nun da yukarıda gösterildiği şekilde, A... Devlet Hastanesine hastalar muayene olmadığı halde özel muayenede muayene ederek, A... Devlet Hastanesinde muayene etmiş gibi işlemler yaptığı; bu şekilde her iki sanığın görevini yasanın gösterdiği usul ve esaslara uymaksızın yapmak suretiyle, zincirleme bir şekilde, görevde yetkiyi kötüye kullanma suçunu işledikleri, bu davranışları ile, gerek normal prosedüre uymak suretiyle muayene sırası bekleyen diğer hastaların mağduriyetine, gerekse reçeteleri resmileştirmek suretiyle, sosyal güvenlik kuruluşlarınca ödenecek katkının ödenmesine sebep olmak suretiyle kamu zararına sebep oldukları, ayrıca anlaşmalı optik firmalarına da haksız yarar sağladıkları sabit olduğundan eylem, görevi kötüye kullanma suçunu oluşturmaktadır.” Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2009/11-174 K. 2010/92 T. 27.04.2010, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 19.01.2016.*

⁴⁴⁷ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s. 808.

durum mevcut bulunduğunda; mutlaka söz konusu hükümden ceza verilmelidir.⁴⁴⁸

10.2. Rüşvet Suçu (TCK 252)

Türk Ceza Kanununun 252. Maddesinde düzenlenen rüşvet suçu, kamu görevlisinin görevi alanına giren bir işin yapılması ya da yapılmaması karşılığında, bir kamu görevlisi ile başka herhangi bir kişi arasında, bir anlaşma çerçevesinde⁴⁴⁹ karşı taraftan haksız bir menfaat temin etmesi olarak tanımlanabilir.⁴⁵⁰ Sadece kamu görevlisi kişiler tarafından işlenebilen bir suç olmasından dolayı özgü suç niteliğindedir. Bu yüzden özel sektörde faaliyet gösteren, serbest çalışan ve kamu görevlisi olmayan hekim tarafından bu suç işlenemez. Ancak TCK 252/8 maddesinin ifadesi ile⁴⁵¹ geleneksel olarak kamu sektörünü ve kamu idaresini ilgilendirmekte olan rüşvet suçuna, bir istisna getirilmekle birlikte artık günümüzde özel sektörde de rüşvet cezalandırılabilir.⁴⁵²

Hekimler bakımından rüşvet suçu değerlendirildiğinde yine ikili bir ayırım yapılması gerekmektedir. Kamu görevlisi olan hekim, düzenleyeceği rapor karşılığında maddi ya da manevi bir menfaat temin etmek isteyebilir ve bu durumda rüşvet suçunun da unsurları mevcut olduğu takdirde hekim

⁴⁴⁸ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s. 808.

⁴⁴⁹ “Eczane kalfası olarak çalışan sanık K.Ü.’ün çalıştığı eczaneye bırakılan müşteriki B.D.’e ait sağlık karnesine müştekinin bilgisi dışında üçüncü bir kişiye para karşılığı satmak için 32 kutu yeşil reçeteye tabi Rivotril isimli ilacı sağlık ocağında doktor olarak görev yapan diğer sanık G.M.’in yazmasını sağladığı, sanık G.’in istikrarlı olarak bu iş karşılığında para almadığını beyan ettiği, sanık K.Ü.’ün aşamalarda istikrarsız beyanları dışında taraflar arasında rüşvet anlaşmasına varıldığına dair inandırıcı ve yeterli deliller elde edilmediği bu itibarla sanıkların rüşvet verme ve alma suçlarının sübuta ermediği tüm dosya kapsamından anlaşıldığı halde yazılı gerekçelerle mahkumiyetlerine hükmedilmesi kanuna aykırıdır.” Yargıtay 5.CD., E. 2008/15997 K. 2011/2719 T. 05.04.2011 , www.legalbank.net , Erişim Tarihi: 19.01.2016.

⁴⁵⁰ Tezcan/ Erdem/ Önok, age, s. 852.

⁴⁵¹ TCK 252/8: “Bu madde hükümleri; a) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, b) Kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, c) Kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, d) Kamu yararına çalışan dernekler, e) Kooperatifler, f) Halka açık anonim şirketler, adına hareket eden kişilere, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadıklarına bakılmaksızın, görevlerinin ifasıyla ilgili bir işin yapılması veya yapılması amacıyla doğrudan veya aracılar vasıtasıyla, menfaat temin, teklif veya vaat edilmesi; bu kişiler tarafından talep veya kabul edilmesi; bunlara aracılık edilmesi; bu ilişki dolayısıyla bir başkasına menfaat temin edilmesi halinde de uygulanır.”

⁴⁵² Konu hakkında bkz. Akyürek, Güçlü, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun Yeni 252. Maddesi ve Özel Sektörde Rüşvet”, Kazancı Hukuk Araştırmaları Dergisi, Yıl 2012 Sayı 99, s.22 vd.

bakımından rüşvet suçu söz konusu olabilecektir.⁴⁵³ Kamu görevlisi olmayan hekim bakımında incelendiğinde ise; rüşvet suçunun özgü suç olması sebebi ile kamu görevlisi olmayan hekim bu suçun faili olamayacaktır; ancak kamu görevlisi olarak faaliyet göstermeyen hekimin de aynı faaliyetlerde bulunarak haksız menfaat temin etmesi durumunda ceza sorumluluğunun olmayacağından söz edilemez. TCK 210/2’de yer alan “kişiye haksız menfaat sağlanması” ifadesi de iki türlü anlaşılmalıdır: Belgeyi düzenleyen hekime sağlanan menfaat ve belgenin düzenlendiği kişiye sağlanan menfaat.⁴⁵⁴ Rüşvet suçunun da her iki tarafa menfaat sağlaması söz konusu olduğundan bir benzerlik mevcut bulunmaktadır. Ancak kamu görevlisi olmayan hekim tarafından rüşvet gibi bir menfaat temin edildiğinde sorumluluğu rüşvet değil; dolandırıcılık suçunu oluşturabilir. Böyle bir durumda da içtima kuralları gereğince hem TCK 210/2 ikinci cümle ve TCK 157 kapsamında ayrı ayrı ceza sorumluluğu söz konusu olacaktır. Kanun koyucunun bu durumda hatır raporunun mevcut olmadığını da dikkate alarak, rüşvet veya irtikap suçları dışında ağır cezalandırılmasını istediği söylenebilecektir.⁴⁵⁵

10.3. İrtikap Suçu (TCK 250)

Rüşvet suçu ile ayırt edilmesi gereken TCK’nın 250. maddesinde düzenlenen irtikap suçunda; kamu görevlisi, görevinin sağlamış olduğu nüfuzu ya da güveni kötüye kullanmak sureti ile bir başka kişiden kendisine ya da bir başkasına yarar sağlanmasını temin etmektedir.⁴⁵⁶ Kamu görevlisi ile bir başka

⁴⁵³ “Yurt dışından izine gelip izin süresini bitiren müşteki Kanber’in bu süreyi uzatabilecek bir rapor alabilmek amacıyla 02.02.1994 günü sanık doktorun hastanedeki odasına gittiği, bu talebini iletmediği, sanık doktorun da bunu kabul ederek ertesi gün gelmesini istediği, ertesi gün gittiğinde sanık doktorun kendisinden rapor için 1.5 milyon lira para talep ettiği, müştekinin de raporu alabilmek için bu parayı verdiği, daha sonra da 03.02.1995 tarihi itibarıyla şikayetçi olduğu, Kaymakamlığın 06.02.1995 günlü ve alınan paraya ilişkin makbuz varsa gönderilmesine dair yazısı üzerine sanık doktorun eylemini gizleyebilmek için müştekidenden 02.02.1995 tarihinde tedavi ücreti olarak 1.5 milyon lira para alınmış gibi makbuz düzenlettirip Kaymakamlığa gönderdiği tüm dosya içeriğinden anlaşılması olup, sanık doktorun bir tedavi ve muayeneye dayanmayan bu raporu vermek için müştekidenden 1.5 milyon lira para istemesi, bu durumu bilen ve sırf izin için süresini uzatmak isteyen, bu itibarla meşru bir zeminde bulunmadığı anlaşılan müştekinin de istenilen parayı vererek raporu alması biçiminde gerçekleşen ve karşılıklı anlaşmaya dayanan eylemin sanık doktor açısından yapmaması gereken şeyi yapmak için rüşvet almak suçunu oluşturacağı ve sonradan paranın yatırılması ve vaki şikayetinde oluşan bu suçun niteliğini değiştirmeyeceği gözetilmeden suç niteliğinde yanılığa düşerek yazılı şekilde görevi kötüye kullanmak suçundan hüküm kurulması yasaya aykırı görüldüğünden...” Yargıtay 5.CD., E. 2000/5567 K. 2001/2778 T. 26.04.2001, www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 19.01.2016.

⁴⁵⁴ Hakeri, Hakan, age, s. 502.

⁴⁵⁵ Hakeri, Hakan, age, s. 502.

⁴⁵⁶ Hakeri, Hakan, **Tıp Hukuku**, Seçkin Yayınevi, İstanbul 2015, 9. Baskı, s. 512.

kişi arasında rüşvet suçunda olduğu gibi bir anlaşma bulunmamakta; irtikapta yarar sağlayan cezalandırılmamakta (rüşvette menfaat sağlayan da cezalandırılır) ve tek taraflı bir suç olarak (rüşvette fail her iki taraftır) karşımıza çıkmaktadır.

İrtikap icbar, hileli davranışlarla ikna, hatadan yararlanma olmak üzere üç şekildedir. Ancak kamu görevlisinin işleyebildiği bu özgü suçta, kamu görevlisi hekim tarafından yapılan icbar çoğunlukla manevi cebir şeklinde kendini gösterir ve hasta ya da yakınının hekim tarafından yardım yapılmadığı takdirde kötü sonuçların meydana geleceğine inandırılıp ortaya bir korku çıkartılmak suretiyle cebir altındaki mağdur haksız olduğunu bildiği halde ödeme yapmakta veya ödeme vaat etmektedir.⁴⁵⁷ İkna sureti ile irtikapta; vatandaşın gerçekte sağlamak zorunda olmadığı bir yararı sağlaması gerektiğine hileli davranışlarla inandırılması söz konusudur.⁴⁵⁸ Hatadan yararlanma sureti ile irtikapta örneğin; hastanın tedavisine gerek olmadığı halde, hatalı bir şekilde alınıp hekime verilen ilaç ve benzeri malzemenin kamu görevlisi doktor tarafından yanlışlığın bilinmesine rağmen alınması ve bunlara sahip çıkılması durumu mevcuttur; böylece burada hekim hatasından faydalanmaktadır.⁴⁵⁹

Kısaca özetlenmeye çalışılan irtikap suçunun, hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu ile arasındaki ilişki çözümlenmeye çalışılacaktır. Kamu görevlisi olan hekim, istirahat raporu yazarken gerçekte rapor verilmesi gerekmeyen bir kişiye, menfaat karşılığı bir rapor yazar ise; rapor alan kişi ve hekim gayrimeşru bir zeminde bulunduğundan dolayı “rüşvet” suçu oluşacaktır.⁴⁶⁰ Örneğin Yargıtay, “*E. Devlet Hastanesi Acil Polikliniğinde doktor olarak görev yapan sanığın suç tarihinde E. Meslek Yüksek Okulunda girdiği sınav sırasında rahatsızlanarak hastaneye getirilen müştekiyi tedavi edip rapor vermeksizin taburcu ettiği, müştekinin rahatsızlığı nedeniyle giremediği sınava girebilmesi için rapor gerekmesi nedeniyle sanığın*

⁴⁵⁷ Aşçıoğlu, Çetin, **Tıbbi Yardım ve El Atmalardan Doğan Sorumluluklar**, Ankara 1993, s.148.

⁴⁵⁸ Hakeri, Hakan, **Tıp Hukuku**, Seçkin Yayınevi, İstanbul 2015, 9. Baskı, s. 517.

⁴⁵⁹ Aşçıoğlu, Çetin, age, s. 149.

⁴⁶⁰ Avcı, Mustafa, “Türk Hukukunda Hekimin İrtikap Suçu (TCK 250)”, V. Türk Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, s. 467.

muayenehanesine tanıklarla birlikte gidip rapor istemesi üzerine sanığın rapor karşılığında 3.000.000 lira istediği, parayı vermezse raporu vermeyeceğini söylediği, müştekinin söz konusu parayı sanığa vermemesi üzerine raporu vermediği tüm dosya içeriğinden anlaşılmalı; olayda sanığın icbar boyutuna varan bir hareketi olmadığı için irtikap suçunun unsurlarının bulunmadığı, sanığın yapması gereken işi yapmak için rüşvet istediği, müşteki tarafından rüşvet teklifinin kabul edilmemesi nedeniyle rüşvet anlaşmasının oluşmadığı gözetilerek rüşvet almaya eksik teşebbüsten hüküm kurulması yerine yazılı şekilde irtikap suçundan hükme varılması... ”⁴⁶¹ şeklindeki kararında irtikap suçunun oluşmayacağı ifade etmiştir. İrtikap suçu genellikle belge bakımından oluşmamaktadır. Çoğu zaman “bıçak parası”, “yatak ücreti” gibi durumlarda ortaya çıkmaktadır.⁴⁶² Birbiri ile çok yakın özellikler gösteren rüşvet, irtikap ve görevi kötüye kullanma suçu bakımından Yargıtay; sağlık personeline yarar sağlayan hasta veya yakını meşru bir zeminde yer alıyorsa irtikap; gayri meşru zemindeyse rüşvet; rüşvet suçu oluşmadığı takdirde görevi kötüye kullanma suçunun mevcut olduğunu kabul etmektedir.⁴⁶³

İnceleme konumuz bakımından önem arz eden kamu görevlisi hekim tarafından irtikap suçunun işlenmesi, kamu görevlilerine özgü bir suç olması sebebi ile söz konusu olamayacaktır. Bu sebep ile aynı hareketlerin kamu görevlisi olmayan hekim tarafından yapılması durumunda ne olacağı hususuna değinilmelidir. Bu durumda hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi karşılığında menfaat temin etmesi durumunda TCK 210/2’nin ikinci cümlesindeki suçun oluşacağı söylenebilir iken; dolandırıcılık (TCK 157) ve dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerinden olan “kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle (TCK 158/1-b)” gibi dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerine sebebiyet verebilecek durumlardan birinin var olması halinde ayrıca bu hükümler gereğince sorumluluk söz konusu olabilecektir.

---

⁴⁶¹ Yargıtay 5. CD., E. 2003/7773 K. 2004/5411 T. 07.07.2004 , www.legalbank.net , Erişim Tarihi: 19.01.2016.

⁴⁶² Tümer, Ali Rıza, “Hekimlerin Cezai Sorumlulukları ve 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununun Hekimlere Getirdiği Yükümlülükler”, Hacettepe Tıp Dergisi, Yıl: 2005; Cilt: 36, Sayı:1, s.4.

⁴⁶³ Hakeri, Hakan, age, s. 518.

10.4. Bilirkişi Olarak Hekim ve Cezai Sorumluluğu: Gerçeğe Aykırı Bilirkişi Raporu Düzenleme (TCK 276)

Ceza Muhakemesinin ortaya çıkarmaya çalıştığı maddi gerçeğin, teknik veya özel bilgi gerektirmesi ile ilişkisi olduğu durumlarda bu gerçeğe ulaşmaya aracılık edecek hakim dışındaki bir başka kişiye ihtiyaç duyulabilir. İşte bu noktada “bilirkişi” söz konusu olmaktadır. Bilirkişi, ceza muhakemesinde hakimlik mesleğinin gerektirmiş olduğu genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi mümkün olmayan ve çözümü özel ve teknik bir bilgiyi gerektiren bir hususta; Cumhuriyet savcısı, hakim ya da mahkeme kararı ile görüşüne başvuru olan kişidir.⁴⁶⁴ Bilirkişi, sahip olduğu uzmanlığı ile uzmanlığının getirmiş olduğu bilgi ile mahkemeye ispat sorununda yardımcı olur ve hakimin yardımcısı olarak kabul edilir.⁴⁶⁵ Bilirkişiye başvurulduğunda üç bakımdan hakime yardım söz konusu olur: “1) Mahkemeye genel tecrübe bilgilerini aktarmak 2) Özel uzmanlık bilgisini gerektiren ve sadece kendisi vasıtasıyla hükmün kurulabileceği maddi olayları tespit etmek 3) Ancak bir uzmanın yapabileceği konularda maddi olaylardan bilimsel kurallara göre sonuçlar çıkarmak.”⁴⁶⁶ Bilirkişinin görevlendirilmesi ise; soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı tarafından (CMK 63/3); kovuşturma aşamasında ise hakim ya da mahkeme (CMK 63/2) yapılır. CMK 63/1 gereğince; re’sen ya da Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin ya da kanuni temsilcinin istemi üzerine bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına karar verilebilir.⁴⁶⁷ Ancak bilirkişiye başvurma zorunlu olduğu haller söz konusudur. Genel hükümlerin mevcut bulunmasına rağmen; konunun önemi ve uygulamada var olan aksaklıkların giderilmesi için kanun koyucu bazı durumlarda bilirkişi atanmasını zorunlu kılmıştır.⁴⁶⁸ Bu durumlar; sahte para ve değerler üzerinde yapılacak incelemeler (CMK 73), gözlem altına alınma (CMK 74), ölünün adli muayenesi (CMK 86), otopsi (CMK 87), beden

⁴⁶⁴ Sevik, Handan Yokuş, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: LXIV, Sayı: 1, Yıl: 2006, s. 49; Centel/Zafer, age, s. 253.

⁴⁶⁵ Ünver, Yener ve Hakeri, Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, I. Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 360-361.

⁴⁶⁶ Ünver/ Hakeri, age, s. 362.

⁴⁶⁷ CMK 63/1: “Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re’sen, Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanuni temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir. Ancak hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgi ile çözülmesi olanaklı konularda bilirkişi dinlenemez.”

⁴⁶⁸ Sevik, Yokuş Handan, age, s. 63.

muayenesi ve vücuttan örnek alınması (CMK 75), çocuğun soybağının araştırılması (CMK 76/1,3), moleküler genetik inceleme (CMK 79/2), zehirlenme şüphesi üzerine yapılacak inceleme (89/2), yeni doğanın cesedinin adli muayenesi veya otopsi (CMK 88) gibidir. Ayrıca belirtilen durumların dışında Türk Ceza Kanununda düzenlenen genel hükümlerin uygulanabilmesi bakımından bazı suç tiplerinde (kasten yaralama madde 86-87-88, taksirle yaralama madde 89, kasten öldürme madde 82, cinsel saldırı madde 102, uyuşturucu ve uyarıcı madde suçları madde 188-191 gibi) mahkeme, hakim ya da Cumhuriyet savcısının bilirkişiye başvurusu gerekmektedir.⁴⁶⁹ Ayrıca CMK 65 gereğince; bu maddede belirtilen kişi ya da kurumlar bilirkişilik görevini kabul etmekle yükümlüdürler. İlgili maddeye göre şu kişiler bilirkişiliği kabul etmekle yükümlüdürler: *“Aşağıda belirtilen kişi veya kurumlar, bilirkişilik görevini kabul etmekle yükümlüdürler: a) Resmi bilirkişilikle görevlendirilmiş olanlar ve 64 üncü maddede belirtilen listelerde yer almış bulunanlar, b) İncelemenin yapılması için bilinmesi gerekli fen ve sanatları meslek edinenler, c) İncelemenin yapılması için gerekli mesleği yapmaya resmen yetkili olanlar.”* İşte bu noktada karşımıza zorunlu bilirkişilik alanı olarak *“tıp”* çıkmaktadır.

Tıp; teşhis koyma, tedavi etme ve hastalıkları önleme veya hafifletmek amacı ile başvuru teknik ve bilimsel çalışmaların tamamını kapsayan bir bilim dalıdır.⁴⁷⁰ Bu alanda faaliyet gösteren kişiler belli nitelikleri haiz uzman kişiler olmalıdır. Bu yüzden de hekime, bilirkişi olarak çoğunlukla daha çok adli tıbbi ilgilendiren olaylar ve hekim kusurunun belirlenmesine ilişkin hekim hatasına ilişkin davalarda başvurulmaktadır.⁴⁷¹

Tıp alanındaki bilirkişilik, asıl olarak resmi bilirkişilik olarak karşımıza çıkmakta ve hakim, sağlık alanını ilgilendiren bir sorun ile karşı karşıya kaldığında özel ve teknik bilgiye sahip olan ve kanun tarafından belirlenmiş bu

---

⁴⁶⁹ Sevük, Yokuş Handan, age, s.72.

⁴⁷⁰ The definition of medicine, Oxford Dictionaries, www.oxforddictionaries.com/definition/englishmedicine, Erişim Tarihi: 20.01.2016; Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 20.01.2016.

⁴⁷¹ Hakeri, Hakan, “Tıbbi Bilirkişinin Cezai Sorumluluğu”, IV. Sağlık Hukuku Kurultayı, Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2012, s.402.

kişilere bilirkişi olarak başvurmak zorundadır.⁴⁷² Resmi bilirkişiler; Yüksek Sağlık Şurası⁴⁷³, Adli Tıp Kurumu ve Üniversitelerin Tıp Fakültesi Hastaneleri, Tıp fakültelerinin Adli Tıp Anabilim Dalları, Eğitim Veren Devlet Hastaneleridir.⁴⁷⁴ Sayılanların dışında 38 Sayılı Tababeti Adliye Kanunu madde 4'e göre; adli hekimlerin bulunmadığı veya bulunduğu ancak mazereti sebebiyle gelemediği durumlarda serbest faaliyet gösteren hekimlerin resmi bilirkişi olarak görevlendirilebileceği belirtilmiş ve benzer düzenleme hükümet hekimleri için Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu madde 31'de de bulunmaktadır.⁴⁷⁵ İlave etmek gerekir ki; hükümet hekimi veya adli hekim bulunmayan yerlerde Umumi Hıfzısıhha Kanunu madde 22 gereğince belediye hekimleri tarafından da resmi bilirkişilik yapılabilecek ve ayrıca 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun madde 10/2 sebebi ile sağlık ocağı hekimleri de yalnızca kendi ocakları içerisinde adli hekim görevini yürütebileceklerinden dolayı resmi bilirkişilik yapabileceklerdir.⁴⁷⁶ Ayrıca CMK 64 gereğince ve 1219 sayılı Kanununun 11. Maddesinde yer alan "*Mahkemeler, bilirkişi olarak Türkiye'de hekimlik yapma yetkisine sahip hekimlere başvurabilirler*" ifadesi sebebi ile; resmi bilirkişi olmayan hekim bilirkişi atanması da mümkün olabilmekte ve hatta CMK 67/6 gereğince, Cumhuriyet savcısı, katılan vekili, şüpheli veya sanık, müdafii ya da kanuni temsilci uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler. Hekim ise ister resmi ister özel göreve olsun bilirkişi olarak çağırıldığında bu çağırışı kabul etmek zorundadır.(CMK 65)⁴⁷⁷

Bilirkişi raporu, bilirkişiyeye başvurmadan beklenen faydayı karşılayabilecek biçimde olmalıdır; bir başka deyişle yalnızca ulaşılan sonucun

⁴⁷² Çakmut, Yenerer Özlem, "Tıp Ceza Hukukunda Bilirkişilik", V. Türk Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, s. 1158.

⁴⁷³ Bu konuda vurgulamak gerekir ki; "*1219 sayılı Kanununun 75. Maddesi gereğince Yüksek Sağlık Şurasına gitmek zorunlu olarak düzenlenmekte idi. Fakat 1219 sayılı kanununun 75. Maddesi, Anayasanın 16. Maddesine aykırı bulunarak 03.06.2010 tarihinde iptal edilmiştir. Yani, artık Yüksek Sağlık Şurasından görüş alınması, başvurulması, dosyanın rapor verilmesi için gönderilmesi zorunluluğu kaldırılmıştır. Ancak bu durum Yüksek Sağlık Şurasına başvurmayı engellemektedir. Sadece Anayasa Mahkemesi'nin bu iptal kararı ile, Yüksek Sağlık Şurasına ait tekel kaldırılmış olmaktadır.*" Yılmaz, Ali, "Ceza Davalarında Tıbbi Bilirkişilik İncelemesi", IV. Sağlık Hukuku Kurultayı, s. 429.

⁴⁷⁴ Çakmut, Yenerer, Özlem, age, s. 1164-1165; Yılmaz, Ali, age, s. 425- 429.

⁴⁷⁵ Çakmut, Yenerer, Özlem, age, s. 1165.

⁴⁷⁶ Çakmut, Yenerer, Özlem, age, s. 1165.

⁴⁷⁷ Demirel, Birol, age, s.106.

belirtilmesiyle yetinilmeden, sonuca nasıl ulaşıldığını gösteren bir rapor olmalıdır.⁴⁷⁸ Bu husus, bilirkişinin en önemli görevi ve yükümlülüğüdür. Bu yükümlülüğün ihlali Türk Ceza Kanunu bakımından bazı önemli sonuçlara sebep olabilmektedir. Bilirkişilik görevinin yapılmaması ve gerçeğe aykırı bilirkişilik bu sonuçlardandır. CMK 71 ve CMK 60/1 gereğince disiplin hapsi, bilirkişilik görevinin yapılmaması durumunda söz konusu olabilir iken; Yargıtay'ın görevini yapmayan bilirkişi hakkında CMK'da gereken hükümlerin var olduğuna dair kararı ile ayrıca görevi ihmal hükümlerinin uygulanamayacağı kararını vermiştir.⁴⁷⁹ Ancak bilirkişinin raporunu geç vermesi durumunda, somut olayın da göz önünde bulundurulması şartıyla, TCK 257/2 (ihmal suretiyle görevi kötüye kullanma) sorumluluğu mevcut bulunabilir.⁴⁸⁰ Fakat inceleme konumuz bakımından en önemli durum; gerçeğe aykırı düzenlenen bilirkişi raporundan sorumluluk meselesidir. Bu sebeple önce öncelikle bilirkişi raporunun bir belge olmasından kaynaklanan hangi belge niteliğini haiz olduğu sorunu; sonrasında TCK 276'da düzenlenen "gerçeğe aykırı bilirkişilik" suçu incelenecek ve TCK 210/2'de yer alan kamu görevlisi olmayan hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu bakımından bağlantısı çözümlenmeye çalışılacaktır.

Belgelerin niteliğini belirleyebilmek için, belgeyi düzenleyen kişinin kim olduğu sorunu çözümlenmelidir. Bu sebep ile de bilirkişinin kamu görevlisi olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

TCK'nın "Tanımlar" başlıklı 6. Maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre; "Kamu görevlisi deyiminden, kamusal faaliyetlerin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılır." Bu bakımdan TCK bir kişinin kamu görevlisi olarak sayılabilmesinin tek ölçütünü, görmüş olduğu işin bir kamusal faaliyet taşıyor olması şeklinde belirlemiştir ve yine belirtmek gerekir ki; kamusal faaliyet yürütülmesine katılan kişinin, kamu görevlisi olarak kabul edilmesi için maaş, ücret ve benzeri gibi bir maddi karşılık alıp almamaları herhangi bir

⁴⁷⁸ Toroslu, Nevzat, Feyzioğlu, Metin, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Savaş Yayınevi, Ankara 2013, s. 206.

⁴⁷⁹ Hakeri, Hakan, age. 521.

⁴⁸⁰ Yokuş, Sevük Handan, age, s. 100.

önem arz etmemektedir.⁴⁸¹ TCK 6/c bakımından önemli olan husus, kamu görevlisinden kamu idaresi ile sürekli, süreli ya da geçici olarak, özel olarak belirtilmediği sürece istihdam ilişkisinde bulunan kişi olarak anlaşılması gerektiğidir.⁴⁸² Ayrıca ilgili maddenin (d) bendinde yargı görevi yapanlar şu şekilde belirtilmiştir: “*Yargı görevi yapan deyiminden; yüksek mahkemeler ve adli, idari ve askeri mahkemeler üye ve hakimleri ile, Cumhuriyet savcısı ve avukatlar anlaşılmaktadır.*” Bu tanımlama ile bilirkişilerin yargı görevlileri arasında yer almadığı açıkça görülmektedir; ancak daha önce belirttiğimiz gibi muhakeme aşamasında maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasındaki ispat sorunları bakımından hakimin yardımcısı olarak kabul edilen bilirkişiler kamu görevlisi olarak nitelendirilebilirler. Çünkü adli tıp görevlileri gibi resmi bilirkişilerin yanı sıra resmi olmayan bilirkişiler de kamu görevi yürütmektedirler⁴⁸³ ve resmi bilirkişi olarak kabul edilenler devlet ile veya bir kamu kurumu ile istihdam ilişkisi içerisinde oldukları; fakat resmi olmayan bilirkişiler bakımından ise; “*seçilme*” ile beraber devlet ile aralarında kamu hukuku temeline dayanan özel bir bağ kurulmaktadır.⁴⁸⁴ Nitekim TCK madde 6’nın gerekçesinde de “*...örneğin mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Keza kişi bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetlerinin icrası kapsamında bir kamu görevlisidir*” ifadesi yer almaktadır. Yine HMK 284 “*Bilirkişi, Türk Ceza Kanunu anlamında kamu görevlisidir*” hükmü ile genel bir ifade kullanarak bilirkişiler arasında kamu görevlisi olup olmama ayrımı yapmamıştır. Bu noktada bir hususu da açıklamak gerekmektedir. Mahkeme tarafından seçilmeyen ve tarafların seçmiş olduğu CMK 67/6 gereğince de bilinçli bir şekilde bilirkişi teriminden farklı olarak “*uzman*” terimi kullanılan kişiler kamu görevlisi sayılmamaktadır. Uzmanlar, taraflar tarafından seçildiğinden dolayı, kamu gücü ya da devlete özgü iktidar ya da yetki kullandıkları veya bu kişilere kamu hukuku usulleri uyarınca yardım ve iştirak ettikleri

⁴⁸¹ Tanrıver, Süha, “Bilirkişinin Sorumluluğu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 56, Yıl: 2005, s.155.

⁴⁸² Kartal, Pınar Memiş, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK 257)”, Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, Yıl: 2013 Cilt: 19 Sayı:2, s. 1375.

⁴⁸³ Bkz. Madde 6 Gerekçesi: “*Kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararlar, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir.*”

⁴⁸⁴ Tanrıver, Süha, age, s. 154.

söylenememektedir.⁴⁸⁵ Nitekim uzmanlar, raporlarını mahkemeye ya da savcılığa sunmamakta ve taraflara iletmektedirler ve bilirkişiler gibi görevi kabul yükümlülükleri bulunmamakta ve bu durumun da beraberinde getirdiği sorumluluk sebebi ile gelen özel yaptırımlar mevcut bulunmamaktadır.⁴⁸⁶ Kısaca, bilirkişiler bakımından resmi bilirkişiler ve resmi olmayan bilirkişiler için her ikisi de kamu görevi yürüttüklerinden dolayı ve kanun bakımından da özel bir ayrıma tabi tutulmadıklarından hareket ile TCK 6-c gereğince de “*kamu görevlisi*” olarak kabul edilmektedirler.

Kamu görevlisi olarak kabul edilmenin beraberinde getirdiği en önemli durum konumuz bakımından, kamu görevlisinin düzenlemiş olduğu belgeler açısından dır. Kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlenen yazı “*resmi belge*” olarak kabul edilmektedir.⁴⁸⁷ İşte bu durumda kamu görevlisi olarak kabul etmiş olduğumuz bilirkişinin de düzenlediği rapor da görevi gereği olduğundan dolayı; bir belgenin resmi belge olarak kabul edilmesi gereken özellikleri taşıdığı görülmektedir. Bu yüzden de bilirkişi raporunun belge niteliği, resmi belgedir.

Bilirkişi raporunun niteliğinden sonra incelenmesi gereken diğer bir durum bu belgelerde yapılacak olan sahteciliğin, gerçeğe aykırılık olarak da ifade edilen fikri sahtekarlık boyutunun açıklanması gerekmektedir. Bu durumu açıklayabilmek için TCK 276da düzenlenen “*Gerçeğe aykırı bilirkişilik*” başlıklı suçun incelenmelidir. Çünkü bilirkişiler hakkında, bilirkişinin kendisi tarafından yapılan bu sahtecilik ayrıca ve açıkça düzenlenmiştir ve özel normun önceliği sebebi ile bilirkişi böyle bir suçta işlediği zaman bu madde kapsamında cezalandırılacaktır.⁴⁸⁸ Fakat uzmandan alınan bilimsel mütalaa durumunda (CMK 67/6) uzman, mahkeme ya da Cumhuriyet savcısı gibi kanunda belirtilen merciler tarafından

---

⁴⁸⁵ Ergün, Güneş Okuyucu, “Bilirkişi Raporu Üzerinde Gerçekleştirilen Sahtecilik Fiillerinin Niteliği”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 4 Sayı:1 Yıl: 2013, s. 268.

⁴⁸⁶ Ergün, Güneş Okuyucu, age, s. 269.

⁴⁸⁷ Erman/ Özek, age, s. 373

⁴⁸⁸ Ergün, Güneş Okuyucu, age, s.270-271.

görevlendirilmediği takdirde vermiş olduğu gerçeğe aykırı rapor sebebi ile TCK 276'dan cezalandırılmayacaktır.⁴⁸⁹

TCK 276, “*Yargı mercileri veya suçtan dolayı kanunen soruşturma yapmak veya yemin altında tanık dinlemek yetkisine sahip bulunan kişi veya kurul tarafından görevlendirilen bilirkişinin gerçeğe aykırı mütalaada bulunması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur*” şeklinde düzenlenmektedir. Suç, kasten işlenebilen bir suçtur. Bu sebep ile de gerçeğe aykırı rapor düzenleme kastının var olduğunun ortaya konulması gerekmektedir.⁴⁹⁰ Bu noktada ilgili maddenin düzenlenişinde bir sorunun var olduğundan söz edilebilir. Çünkü birden fazla raporun var olması durumunda, sübjektif olarak değerlendirmelerin yapıldığı birçok alanda raporlar arasında değişiklik var olduğu zaman, bunlardan biri gerçek olarak kabul edilecek ve diğerleri hakkında bu maddeden cezai sorumluluk söz konusu olacaktır; ancak bu durum için yanlış bilgi ve değerlendirmelerin suç oluşturamayacağı göz ardı edilmemelidir.⁴⁹¹ Bu yüzden de 276. maddenin düzenlenmesinde; bilirkişinin menfaat temin etmek amacıyla hareket etmesinin aranması, rapor düzenlemesi yaparken yeterli ve gerekli özeni göstermemesi ve görevini suiistimal etmesi gibi durumlar da göz önünde bulundurulsa idi bu tür yanlış anlaşılımların önüne geçilmesi sağlanabilirdi.⁴⁹² Yine dikkat edilmelidir ki; hakim bilirkişi raporunu kabul etmeyip bir başka bilirkişiye başvurması; ilk bilirkişinin raporunu kasten gerçeğe aykırı hazırladığı ve bundan dolayı ceza sorumluluğunun ortaya çıkacağı anlamına gelmemektedir.⁴⁹³ Suçun var olabilmesi için gerçeğin yanlış bir şekilde aktarılması; mütalaa ile suçla korunan hukuki yarar tehlike altında olmalı ve adliye yanlış yönlendirecek gerçeğe aykırı hususların eklenmesi gerekmektedir.⁴⁹⁴ Suç ise; bilirkişiyi görevlendiren makama ulaştığı an tamamlanır. Bu bakımdan failin

---

⁴⁸⁹ Hakeri, Hakan, age, s. 521.

⁴⁹⁰ Hakeri, Hakan, age, s. 522.

⁴⁹¹ Hakeri, Hakan, age, s.522.

⁴⁹² Bu husus hakkında bkz. Hakeri, Hakan, age, s. 522 ve Ünver, Yener, “Türkiye’de Ceza Hukuku Alanında Yapılan Yakın Tarihli Düzenlemelerde Tıp Hukukuna İlişkin Birkaç Sorun”, Uluslararası Katılımlı I. Tıp Etiği ve Tıp Hukuku Sempozyumu Kitabı, İstanbul 2005, s.110.

⁴⁹³ Hakeri, Hakan, “Tıbbi Bilirkişinin Cezai Sorumluluğu”, IV. Sağlık Hukuku Kurultayı, Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2012, s. 404.

⁴⁹⁴ Hakeri, Hakan, “Tıbbi Bilirkişinin Cezai Sorumluluğu”, s. 405.

cezalandırılabilmesi için söz konusu bilirkişi raporunun hükme etki etmiş olması ayrıca aranmamaktadır.⁴⁹⁵ Birden fazla bilirkişinin ortak bir rapor hazırlayıp bu rapor gerçeğe aykırı bildirilen görüşlerden oluşuyorsa, bilirkişiler müşterek faildirler; ancak birden fazla bilirkişi atanmış ama bu atanan bilirkişiler arasından karşı oy kullanmış olanlar müşterek fail olarak cezalandırılmazlar.⁴⁹⁶ Aynı zamanda CMK bakımından da gerçeğe aykırı rapor verilmesi, önemli bir sonuç doğurmaktadır. CMK 311/b gereğince, *“Yemin verilerek dinlenmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek biçimde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmâl ile gerçek dışı tanıklıkta bulunduğu veya oy verdiği anlaşılırsa”* yargılanmanın yenilenmesi yolu ile dava yeniden görülecektir. Bir başka deyişle, bilirkişinin gerçeğe aykırı rapor vermesi yargılanmanın yenilenmesi sebepleri arasında gösterilmektedir.

Kısaca açıklamaya çalıştığımız bilirkişilik, bilirkişinin düzenlemiş olduğu belgenin niteliği ve gerçeğe aykırı bilirkişi raporları meselelerinden sonra; inceleme konumuz bakımından hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi TCK 210 ve bilirkişinin gerçeğe aykırı raporda bulunması (TCK 276) durumlarının birlikte değerlendirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

Bilirkişilik müessesesi için yapılan her açıklama hekim bilirkişiler bakımından da geçerlidir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli durum, kamu görevlisi kavramıdır. Çünkü ülkemizde kamuda faaliyet gösteren hekimler ile özel sektörde faaliyet gösteren hekimler bakımından cezai sorumluluğa ilişkin farklı prosedürler izlenmektedir.⁴⁹⁷ Nitekim belgede sahtecilik suçları bakımından da daha önce belirttiğimiz gibi; kamu görevlisi olan hekimin gerçeğe aykırı rapor düzenlemesi durumunda TCK 204/2, kamu görevlisi olmayan hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi durumunda TCK 210/2 sorumluluğu söz konusu olacaktır. Ancak bu ayrımın bir istisnası olarak değerlendirilebilecek nitelikte bulunan TCK 276/1 maddesi sebebi ile hekim ister kamu görevlisi olarak faaliyet göstere isterse özel sektörde faaliyet

---

⁴⁹⁵ Tanrıver, Süha, age, s. 161.

⁴⁹⁶ Hakeri, Hakan, “Tıbbi Bilirkişinin Cezai Sorumluluğu”, s. 406.

⁴⁹⁷ Konu hakkında Bkz. Akyıldız, Sunay, “Hekimin Cezai Sorumluluğu Bakımından Uygulamada Sorunlar”, V. Türk- Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, s. 987.

gösterebilir; eğer kanunda belirtilen yetkililer (CMK 63) tarafından görevlendirilmiş ise; kanun gereği kamu görevlisi olarak kabul edilecektir. Bu sebep ile bu hususta ayırım söz konusu değildir. Hatta TCK 252’de yer alan ve sadece kamu görevlisi tarafından işlenebilen özgü suç niteliğindeki rüşvet suçu içerisinde 7. bentte yer alan “*Rüşvet alan veya talebinde bulunan ya da bu konuda anlaşmaya varan kişinin; yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır*” ifadesine göre kamu görevlisi olmayan hekim bilirkişi de bu özgü suçun faili olabilecektir hem de bu durum yeniden göstermektedir ki; bilirkişiler ayırt edilmeksizin kamu görevlisi olarak kabul edilmektedir.⁴⁹⁸ TCK 210/2’nin faili olan kamu görevlisi olmayan hekim, bilirkişi olarak atandığında gerçeğe aykırı rapor düzenleyip ilgili makama sunduğunda tamamlanan suç TCK 276’da düzenlenen suçun oluşmasına neden olacaktır. Tarafların seçmiş olduğu hekim, bilirkişi değil; uzman niteliğinde olacağından dolayı TCK 276 sorumluluğu söz konusu olmayacaktır. Bu durumda eğer hekim kamu görevlisi ise TCK 204/2’den; kamu görevlisi olmayan hekim ise TCK 210/2’den sorumlu olacaktır. Fakat bu durum yine bir soruna sebebiyet vermektedir. Kamu görevlisi olan ve taraflar tarafından uzman seçilen hekim TCK 204/2 sebebi ile 3 yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacak iken; kamu görevlisi olmayan taraflar uzman seçilen hekim TCK 210/2 gereğince 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Fakat bilirkişi olarak atanan ve her durumda kamu görevlisi sayılan hekim bilirkişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Bu noktada kamu görevlisi olan ve kanun tarafından CMK 67 gereğince uzman olarak kabul edilen hekimin, bilirkişiye göre daha ağır bir ceza ile cezalandırılması hem çok ağır hem de çelişkili bir yaptırım olarak gözükmektedir.⁴⁹⁹

Sonuç olarak, TCK 276’nın özel hüküm olması sebebi ile kamu görevlisi hekim ve kamu görevlisi olmayan hekim ayırımı yapılmadan bilirkişilerin genel olarak kanun gereğince, kamu görevi yürüttüklerinden hareketle, kamu görevlisi olarak kabul edilmeleri sebebi ile gerçeğe aykırı

⁴⁹⁸ Ergün, Güneş Okuyucu, age, s.268.

⁴⁹⁹ Ergün, Güneş Okuyucu, age, 269.

rapor vermeleri halinde aynı yaptırımlara tabi tutulacak ve bu kapsamda da kamu görevlilerinin faili olabilecekleri özgü suçların faili olarak kabul edilebileceklerdir.

11. Hekimin Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesinden Dolayı Disiplin Sorumluluğu

11.1. Genel Olarak

Bir hekim; hastalıkları önlemek, hastaları tedavi etmek, insan yaşamını, sağlığını korumak gibi önemli görevlerin sorumluluğunu üstlenmekte ve bunun sonucunda da mesleğini icra ederken bazı hukuki, idari ve cezai sorumlulukları da haiz olmaktadır.⁵⁰⁰ Sağlık hizmeti vermenin kilit unsuru olan hekimin, hastalara ve çalışmakta olduğu kurum ve kuruluşlara karşı görev ve sorumlulukları bulunmakta ve bu görev ve sorumluluklarını yerine getirmediği takdirde disiplin sorumluluğu ortaya çıkmaktadır.⁵⁰¹ Hekimin bir zarara neden olabilecek kusurlu davranışı, ihmali ile mevcut olabilen bir zarar ve hekimin davranışıyla zarar arasında illiyet bağının var olması hekimin disiplin sorumluluğunu oluşturmakla birlikte bu fiilin disiplin cezasını gerektiren fiil olması disiplin cezası ile cezalandırılabilme anlamına gelmektedir.⁵⁰²

Kamu görevlisi hekimler ve özel kurumlarda çalışan ya da serbest çalışan hekimler bakımından disiplin cezası uygulaması bakımından da bir farklılık söz konusudur. Kamu görevlisi olan hekimlerin disiplin cezası gerektiren davranışları 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi iken; özel sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan, kamu görevlisi olmayan hekimler, 28.01.2004 tarih ve 25446 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türk Tabipler Birliği Disiplin Yönetmeliği'ne tabidir.⁵⁰³

İncelenen TCK 210/2 bakımından söz konusu olan hekim, kamu görevlisi olmayan hekimdir. Bu sebeple hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi durumundaki disiplin sorumluluğu, bu bölümde sadece kamu

---

⁵⁰⁰ Özdemir, Handan Bakbak, "Hekimin Disiplin Sorumluluğu", İstanbul Barosu Sağlık Hukuku Merkezi Sağlık Hukuku Makaleleri, İstanbul Barosu Yayınları, Eylül 2011, s. 247.

⁵⁰¹ Akyıldız, Sunay; Özkan, Hasan, **Hasta- Hekim Hakları ve Davaları**, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ekim 2012, s. 246.

⁵⁰² Özdemir, Handan Bakbak, age, s. 247.

⁵⁰³ Akyıldız/Özkan, age, s. 246.

görevlisi olmayan hekim bakımından Türk Tabipler Birliği Yönetmeliği doğrultusunda inceleme yapılacaktır.

11.2. Özel Sağlık Kurum ve Kuruluşlarında veya Serbest Çalışan Hekimin Disiplin Sorumluluğu

Disiplin suç ve cezaları Türk Tabipler Birliği Disiplin Yönetmeliği'nin 3 vd. maddelerinde; uyarma, para cezası, geçici olarak meslekten alıkoyma, oda bölgesinde çalışmanın yasaklanması şeklinde düzenlenmektedir.

Uyarma cezasını gerektiren durumlar yönetmeliğin üçüncü maddesinde belirtilmekle beraber, hekime mesleğini icra ederken ya da meslektaşları ile ilişkilerinde daha özenli ve tutumlu davranışlar içerisinde bulunması gerektiğinin yazı ile bildirilmesi durumuna uyarma cezası denilmektedir.⁵⁰⁴

Para cezasını gerektiren durumlar ise; TTBDY'nin 4. Maddesinde bentler halinde sayılmıştır. *“Para cezası, 6023 sayılı Türk Tabipler Birliği Kanununun 39'uncu maddesinin (b) bendinde belirtilen sınırlar dahilinde paranın odaya ödenmesine dair verilecek cezadır”* şeklinde 4. maddede ifade edilmektedir. Burada gönderme yapılan Türk Tabipler Birliği Kanununun 39. maddesine göre para cezası, *“O yılki en yüksek yıllık üye aidatının üç katından az, beş katından fazla olmayan para cezasıdır.”*

Geçici olarak meslekten alıkoyma cezası, meslekten 15 günden 6 aya kadar süre ile alıkonulmadır. (TTBDY Madde 5) Bu cezayı alan hekim, belirtilen süre dolmadan Türkiye'nin hiçbir yerinde özel sağlık kuruluşu açamaz, resmi veya özel herhangi bir yerde mesleğini uygulayamaz. (TTBDY Madde 5/2) İlgili 5. maddede bentler halinde geçici olarak meslekten alıkonma halleri bentler halinde sayılmış ve hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesinden dolayı disiplin cezası sorumluluğu da bu bentler arasında almaktadır. İlk olarak (f) bendinde, *“Kamu kurum ve kuruluşlarının dolandırılmasına yönelik eylemlerde bulunmak; bu amaca yönelik olarak sahte*

---

⁵⁰⁴ Akyıldız/ Özkan, age, s. 267. Ayrıca bkz. İlgili Yönetmelik Madde 3: *“Uyarma (yazılı ihtar) cezası, hekime ve bu yönetmelik kapsamındaki kişilere mesleğini uygularken ve/veya meslektaşları ile olan ilişkilerinde daha özenli tutum ve davranışlar içinde olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.”*

belge veya reçete düzenlemek, reçete ve belgeler üzerinde tahrifat yapmak”⁵⁰⁵ şeklinde bir düzenleme bulunmaktadır. TCK 210/2’nin ikinci cümlesinde yer alan, “düzenlenen belgenin, (...) kamunun veya kişilerin zararına sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde” ile benzerlik gösteren bu durum, sahte belge veya reçete düzenlemek kavramı ile gerçeğe aykırı düzenlemeyi işaret etmektedir. Yine (g) bendinde açıkça “gerçeğe uymaya rapor ve/veya belge vermek”⁵⁰⁶ düzenlenmekte ve bu durumun disiplin cezası gerektirdiği vurgulanmaktadır. Bu madde içerisinde (s) bendinde yer alan hüküm de gerçeğe aykırı belge düzenleme bakımından önem arz etmektedir. Bu bende göre, “...işkence bulgularının tespitinde gerçeğe aykırı rapor düzenlemek” geçici olarak meslekten alıkonulma disiplin cezasını gerektirmektedir. Bu ifade ile işkence hususuna özel olarak dikkat çekilmiş ve işkencenin var olup olmadığının ispatına dair önem arz eden raporun, meslekten geçici olarak alıkonulma cezası suretiyle bir caydırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır.

Oda bölgesinde çalışmanın yasaklanması durumu ise; bir oda bölgesinde üç defa meslek uygulamasından alıkonulma cezası alanların, sürekli olarak meslek uygulamasından oda bölgesinde alıkonulma durumudur. (TTBDY Madde 6)

11.3. Özel Sağlık Kurum ve Kuruluşlarında veya Serbest Çalışan Hekimin Disiplin Soruşturması ve Kovuşturması

Türk Tabipler Birliği Disiplin Yönetmeliği’nin üçüncü bölümünde madde 9 vd. düzenlenmektedir. Buna göre ilk mesele yetki meselesidir. Oda

⁵⁰⁵ “Dr. K.M hakkında, Emekli Sandığı sigortalı ve hak sahiplerinin reçetelerine sonradan ilaç ilave etmek, hak sahiplerine uygulanmayan tahlil ve tetkikleri yapılmış gibi göstermek ve Emekli Sandığı’na fatura etmek eylemleri sebebiyle Emekli Sandığı Teftiş Kurulu Başkanlığı’nın bildirim üzerine İzmir Tabip Odası tarafından soruşturma başlatılmıştır. Dr. K.M.’nin, kamu kurum ve kuruluşlarının dolandırılmasına yönelik eylemlerde bulunmak; bu amaca yönelik sahte belge veya reçete düzenlemek, reçete ve belgeler üzerinde tahrifat yapmak eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle TTB Disiplin Yönetmeliği 5/f maddesi uyarınca 1 ay süre ile geçici olarak meslekten men cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.”, Türk Tabipler Birliği, Geçici Süreyle Meslekten Men Karar Örnekleri, www.ttb.org.tr, Erişim Tarihi: 23.01.2016.

⁵⁰⁶ “Dr. K.K. sahibi bulunduğu yetkisiz poliklinik adına bir özel hastanede sürücü adaylarını muayene etmiş, izinsiz olarak başka hekimlerin kaşelerini kullanarak ve sahte imza ile sürücü adayı olur raporları düzenlemiştir. Yapılan ihbar niteliğindeki başvuru sonucunda, İstanbul Tabip Odası hekim hakkında soruşturma açılmasına karar vermiştir. Yapılan soruşturma sonucunda, Dr. K.K.’nin sahibi olduğu poliklinik adına yetkisiz olarak ve başka hekimlerin kaşeleri ile sahte imza kullanılarak sürücü olur raporu düzenlenmesi eyleminin sabit görüldüğü gerekçesiyle TTB Disiplin Yönetmeliği 5/g maddesi uyarınca 3 ay süre ile geçici olarak meslekten men cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.”, Türk Tabipler Birliği, Geçici Süreyle Meslekten Men Karar Örnekleri, www.ttb.org.tr, Erişim Tarihi: 23.01.2016.

onur kurullarının yetki alanı bölgeleriyle sınırlıdır. (TTBDY Madde 9) Oda onur kurulunun görevi ise; yönetim kurulunun disiplin kovuşturması açılmasına dair kararı üzerine gerekli incelemeyi yaparak, disipline ilişkin kararları vermek ve hukuksal düzenlemeler ile kendisine tanınan diğer görevleri yerine getirmektir. (TTBDY Madde 20) Eğer odalar, kendi bölgeleri dışında gerçekleşen olaylara dair bilgiler edinirse soruşturma açılmasına dair görüşlerini Merkez Konseyi'ne ve ilgili odaya iletmek ile görevlidir. (TTBDY Madde 9)

Disiplin soruşturması oda yönetim kurulu tarafından yürütülür ve disiplin soruşturmalarında ilgiliye atfedilen suç açık ve yazılı olarak bildirilmek suretiyle yazılı savunması istenir. (TTBDY Madde 11) Soruşturmanın açılması, bildirim veya şikayet üzerine olabileceği gibi Merkez Konsey'inin istemiyle ya da oda yönetim kurulunun gerekli görmesi halinde re'sen de olabilir. (TTBDY Madde 12) Soruşturmanın ilk inceleme aşamasında, iki sonuç ortaya çıkabilir. Bunlardan ilki; yönetim kurulu tarafından bildirim ya da şikayet değersiz bulunursa, soruşturmanın açılmasına yer olmadığına dair karardır. (TTBDY 13/2) İkincisi ise; yönetim kurulu tarafından bildirim veya şikayetin soruşturulmaya değer olarak görülmesidir. İşte bu hususta yönetim kurulu ya ilgiliye konu yazılı olarak bildirilerek 15 gün içerisinde savunma istenir ve bu sürenin geçmesi ya da süresinde gelen cevap ile beraber toplanan delillerden oluşan dosya incelenir, kişinin onur kuruluna sevk edilip edilmeyeceğine karar verilir ya da yönetim kurulu bildirim veya şikayeti inceleyerek gerekli gördüğü durumda oda üyelerinden bir veya birkaçını soruşturmacı olarak atar ve bu karar hakkında suçlama bulunan kişiye bildirilir. (TTBDY Madde 13/3) Soruşturmacı tarafından yapılacak soruşturmanın yapılış biçimi, ilgili yönetmeliğin 14. Maddesinde yer alan hükümler gereğince yapılmalıdır. Tüm bunların sonucunda soruşturma kararına karşı itiraz yolu açık bulunmaktadır. (TTBDY Madde 16)

Disiplin işlemleri, disiplin soruşturması ve disiplin kovuşturması olmak üzere iki bölümden meydana gelmektedir. Disiplin kovuşturması, onur kurulu ve yüksek onur kurulu tarafından yürütülür. (TTBDY Madde 11/1) Fakat

disiplin kovuşturmasının açılmasına ya da açılmasına yer olmadığına dair kararın verilebilmesi için oda yönetim kurulu tarafından soruşturma yapılması önşartı mevcut bulunmaktadır. (TTBDY Madde 11/1) Yine kovuşturma açılmaması kararına karşı da itiraz hakkı bulunmaktadır. (TTBDY Madde 16)

Tüm bu durumlar göstermektedir ki; hekimler bakımından cezai sorumluluğun yanı sıra disiplin cezası sorumluluğu da mevcut bulunmaktadır. Cezai soruşturma ve kovuşturmasından ayrı olarak mesleki anlamda yaptırımları bulunan süreç ilgili yönetmelik gereğince yürütülmektedir.

12. Muhakeme Usulü

12.1. Soruşturma

Kamu görevlisi olmayan hekimin, gerçeğe aykırı belge düzenleme suçunun temel halini oluşturan TCK 210/2 birinci cümleyi ya da suçun temel şeklinin nitelikli halini oluşturan “*belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde*” TCK 210/2’nin ikinci cümlesini işlemiş olduğu iddiası nedeniyle, Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan soruşturma yapılabilecektir.

Kamu görevlisi olan ve kamu görevlisi olmayan hekim ayrımı soruşturma bakımından da önem arz etmektedir. Çünkü kamu görevlisi olmayan hekimin aksine, kamu görevlisi olan hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi (TCK 204/2) durumunda, Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan soruşturma yapılamayacaktır. 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu’nun 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ile kamu görevlileri için öngörölmüş olan özel yargılama usulünün istisnası olan 17. Maddesi hükmünde⁵⁰⁷ sayılan suçlardan olmadığı için, aynı zamanda kamu görevlisi

---

⁵⁰⁷ İlgili hüküm şu şekildedir: “*Bu kanunda ve 18.06.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununda yazılı suçlarla, irtikap, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmi ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.*”

olarak görev yapan hekimin, bu suçu işlediğinin iddia edilmesi durumunda, Cumhuriyet savcılarını doğrudan soruşturma yapamayacaktır.⁵⁰⁸

“Sağlık ocağı hekimi olan sanığın, Sosyal Sigortalar Kurumu mensubu olan hastalara ait gerçeğe aykırı muafiyet raporlarına dayanarak, onların bilgisi dışında ve hastaları muayene etmeden reçete düzenlediği, bazı reçetelere ilaç ilavesi yaptığı, bazılarının sağlık karnelerini kullanarak başkalarını muayene ettiği iddiasıyla sahtekarlık suçundan TCY'nin 339, 80 maddeleri uyarınca cezalandırılması için açılan davada, ağır ceza mahkemesi ile İl İdare Kurulu arasında olumsuz görev uyumsuzluğu doğmuştur. Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık ocağında görevli olan hekim sanık; 657 sayılı Devlet Memurları Yasasının 36. Maddesi uyarınca sağlık hizmetleri sınıfına dahil devlet memurudur. Memurların görevlerinden doğan veya görevlerinin ifası sırasında işledikleri cürümlerden dolayı yapılacak soruşturma ise; başlanan soruşturma tarihi itibarıyla Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümlerine tabidir. Somut olayda sanığa yüklenen suçlar görevi sırasında ve görevinden dolayı işlendiği için hakkındaki soruşturmanın Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümlerine göre yapılması zorunludur.” (YCGK, E. 2000/YYB-78 K. 2000/84 K. 25.04.2000)⁵⁰⁹

12.2. Kovuşturma

Kamu görevlisi olmayan hekimin, TCK 210/2'nin ilk cümlesindeki suçun temel halini oluşturan suçu işlemiş olması halinde görevli mahkeme 5235 Sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkındaki Kanununun 11. Maddesi gereğince *“Asliye Ceza Mahkemeleridir.”* Ancak TCK 210/2'de belirtilen nitelikli hal, TCK 204/2'ye atıf yaptığından dolayı; kamu görevlisi olmayan hekimin yazılı bu suçu işlediğinde resmi belgede sahtecilik hükmüne göre cezalandırılacağından dolayı görevli mahkeme, 5235 sayılı Kanununun 12. Maddesi gereğince *“Ağır Ceza Mahkemeleridir.”*

13. Suçun Yaptırımı

⁵⁰⁸ Erdağ, Ali İhsan, age, s. 554.

⁵⁰⁹ www.legalbank.net, Erişim Tarihi: 23.01.2016.

TCK 210/1’de düzenlenen suçun temel şekli “3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” şeklinde bir yaptırım öngörmekte iken; TCK 210/2’nin “resmi belgede sahtecilik suçlarına göre cezaya hükmolunur” göndermesi sebebi ile TCK 204/2’de yer alan ifadeye göre kamu görevlisi olmayan hekim suçun nitelikli halini işlediğinde yaptırımını “üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası” şeklindedir.

TCK 211 gereğince, “Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde” durumu da göz önünde bulundurulmalı ve böyle bir hususun varlığı halinde ilgili madde gereğince verilecek ceza “yarısı kadar indirilmelidir.”

TCK 210/1’in birinci cümlesinde belirtilen üst sınırı bir yıl olan hapis cezası, TCK 49/2’de yer alan “Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır” hükmü sebebi ile kısa süreli hapis cezası olarak adlandırılmaktadır. Bu durumda TCK 50’de belirtilen, “Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar” uygulanabilecektir.

TCK 210/2’nin ikinci cümlesinde yer alan nitelikli halin ceza alt sınırı, TCK 204/2’de düzenlenmiş olan resmi belgede sahtecilik suçunun ceza alt sınırı olan üç yıl olduğundan dolayı artık TCK 49/2’de yer alan kısa süreli hapis cezası kategorisinde sayılmayacaktır. Bu nedenle TCK 50’de yer alan kısa süreli hapis cezalarına uygulanabilecek olan seçenek yaptırımlar, TCK 210/2’nin ikinci cümlesi için uygulanamayacak ve adli para cezasına çevrilemeyecektir.

SONUÇ

Türk Ceza Kanunu'nun "*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*" başlıklı dördüncü bölümünde düzenlenen sahtecilik suçları içerisinde, toplum arasındaki ilişkiler ve ekonomik alandaki ilişkiler bakımından önem gösteren belgelerin korunması için çeşitli hükümler yer almaktadır. Bu hükümlerin ortak amacı, kimi zaman ispat kuvvetini haiz olan belgelerin, hiçbir şekilde müdahale olmaksızın korunmasını sağlamak ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında kuşkuya yer verilmeksizin objektif bir araç olarak yer almasını sağlamak olur iken; kimi zaman da toplum tarafından o belgenin sadece belge olmasından kaynaklanan doğru olduğuna ya da gerçek olduğuna ilişkin yönelen güvenin korunabilmesidir. Bu nedenle yazılı, anlaşılır bir içeriği olan ve bir irade beyanını barındıran, belirli bir kişiye atfedilebilen, eğer kanun tarafından öngörülüyse taşınması gereken zorunlu şekil şartlarını barındıran, hukuki değer taşımakla beraber hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olup, tüm bu hususları içerisinde bulunduran belge, çeşitli kategorilere ayrılmıştır.

Bu kategorilerden ilki, resmi belgedir. Kısaca, kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlenen belge resmi belge olarak tanımlanmaktadır. Bu tür belgelerde yapılan sahtecilik 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204. Maddesinde düzenlenmektedir. Birinci fıkrasında, kamu görevlisi sıfatını haiz olmayan kişiler tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçu düzenlenir iken; aynı maddenin ikinci fıkrası, sadece kamu görevlileri tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçunu düzenleyerek aynı madde başlığı altında farklı iki madde tahsisi ile fail bakımından farklılık gösteren bir düzenleme yapılmıştır.

İkinci belge türü ise; özel belgedir. Resmi belge niteliğine sahip olmayan ve ayrıca resmi belge hükmünde belge olarak da kabul edilmeyen; ancak belge niteliğini taşıyan her türlü belge özel belge olarak adlandırılmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nun 207. maddesinde bu belgelerde yapılan sahtecilik düzenlenmektedir. Buna göre; fail bakımından herhangi bir ayrıma gidilmeden, özel belgede sahtecilik suçu herkes tarafından işlenebilmektedir.

Üçüncü olarak söz edilmesi gereken belge türü; resmi belge hükmünde belgelerdir. Aslında özel belge niteliğine sahip olmalarına rağmen, Türk Ceza Kanunu'nun 210. maddesi tarafından özel olarak koruma sağlanan belgelere, resmi belge hükmünde sayılan belgeler denilmektedir.

Türk Ceza Kanunu içerisinde klasik belge türleri arasında sayılmayan; ancak çağımızda yaşanan hızlı teknolojik gelişmelerin beraberinde getirmiş olduğu değişiklikler her gün, toplumsal hayata tanımlanması gereken yeni terimler getirmektedir. İşte bu yeni terimlerden birisi konumuz bakımından “*elektronik belgedir.*” Elektronik belge, diğer belge türleri gibi ceza kanunumuz içerisinde düzenlenmemektedir. “*Elektronik İmza Kanunu*” içerisinde adı geçen bu belge türü, kısaca elektronik ortamda var olan belgeleri kapsayan bir üst kavram olarak görülmektedir. Kağıt belgeler ile kıyaslanması, belge niteliğine sahip olup olmadığı hususu, delil olarak (özellikle bilgisayar ve internet kavramlarında yapılan değişikliklerin belirlenebilmesinin zorluğu) güvenilirliği hakkındaki şüpheler gibi daha birçok sorun sebebi ile elektronik belgelere şüphe ile yaklaşılmaktadır. Özellikle UYAP sayesinde, adli işlemlerde kullanılıyor olması nedeniyle daha çok korunması gerektiği hususu ortaya çıkmaktadır. Elektronik belgeler üzerindeki sahtecilik bakımından ise; Elektronik İmza Kanunu içerisinde yer alan yaptırımlar yeterli gözükmemekte ve kanunların da değişime uyum sağlaması göz önünde bulundurularak çeşitli düzenlemeler yapılmalıdır.

Tüm bu belge türlerini göz önünde bulundurduğumuzda inceleme konumuz bakımından önem arz eden belge, hekim tarafından düzenlenen ve resmi belge hükmünde belgeler başlığı altında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 210/2 kapsamında düzenlenen belgelerdir. Hekimler tarafından düzenlenen belgelerin niteliğine, hükmün düzenlenmiş olduğu maddenin başlığından ulaşılmaktadır; ancak bu durum incelenen konunun ilk sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü TCK 210'un başlığı olan “*Resmi belge hükmünde belgeler*” sonrasında ikinci maddede, gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu tarafından düzenlenen belgelerde yapılan fikri sahtecilik yaptırım

altına alınmaktadır. Bu durum için söylenebilir ki; bu maddenin düzenleniş yeri yanlıştır. Kısaca, madde başlığı ile TCK 210/2’de düzenlenen suç uyum göstermemektedir. Bu yüzden, belirtilen sağlık mesleği mensuplarının düzenlemiş olduğu belgeler resmi belge hükmünde belgeler kapsamında yer aldığından dolayı aynı başlık altındaki TCK 210/1’de sayılan belgeler arasında söz konusu belgeler de sayılarak; suçun ayrı bir başka maddede özellikle “*sağlık mesleği mensuplarının belgede sahteciliği*” başlığı altında daha önce de belirttiğimiz gibi Alman ya da İsviçre Ceza Kanunu’nda olduğu gibi düzenlenmesi daha doğru bir yaklaşım olabilirdi.

TCK 210/2 kapsamında yer alan sağlık mesleği mensupları arasında, inceleme konumuzu “*hekim*” oluşturmaktadır. Bu sebep ile hekimin düzenlemek ile yükümlü olduğu belgeler önem arz etmektedir. Hekim, görevi gereği çeşitli belgeler (rapor, reçete gibi) düzenlemek ile yükümlüdür. Üstelik bu belgeler kişiler hakkında veya kamu hakkında önemli sonuçlar doğurmaktadır ve bu sebeple düzenlenen belgelerin “*gerçek ve doğru*” olması özellikle koruma altına alınmıştır. Hekimin bu madde kapsamında, düzenlediği belgedeki sahtecilik, “*fikri sahtecilik*” suretiyle işlenen sahteciliktir. Fikri sahtecilik ise belgenin içeriğinde yapılan sahteciliktir ve ancak kamu görevlisi tarafından yapılabileceği kabul edilmektedir. İşte bu noktada TCK 210/2 bir istisnai durum olarak ortaya çıkmaktadır. İlgili maddede fail olarak yer alan hekim, “*kamu görevlisi olmayan hekimdir*”. Kamu görevlisi sıfatını haiz olmayan hekim tarafından düzenlenen belgedeki sahtecilik, “*gerçeğe aykırı*” vurgusuyla, sadece kamu görevlileri tarafından yapılabilen bir sahtecilik olarak görülen fikri sahtekarlığın, serbest faaliyet gösteren hekim tarafından da yapılabilir olduğu göz önünde bulundurularak TCK 210/2 ile yaptırım altına alınmıştır.

Fakat tüm bu durumların yanında, kanunumuzda yer alan kamu görevlisi hekim ve kamu görevlisi olmayan hekim arasındaki ayırım bazı adaletsiz sonuçlara yol açmaktadır. İncelememizde özellikle ifade etmeye çalıştığımız bu husus, hekim tarafından yapılan hareketlerin aynı özellikleri taşımasına rağmen; yaptırımlarının kamu görevlisi olup olmama bakımından

farklılık göstermesidir. Örneğin; TCK 210/2'nin birinci cümlesinde düzenlenen suçun temel şekli kamu görevlisi olmayan hekim tarafından işlenebilir ve bunun sonucunda karşılaşılabileceği yaptırım üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıdır. Bu hapis cezası kısa süreli hapis cezası niteliğinde olduğundan dolayı, TCK 50 gereğince seçenek yaptırımlar uygulama alanı bulabilmektedir. Fakat aynı suçun faili, kamu görevlisi olan hekim olduğunda TCK 204/2 kapsamında, üç yıldan sekiz yıla kadar cezalandırılabilir ve kısa süreli hapis cezası kapsamında yer almadığından dolayı seçenek yaptırımlar da söz konusu olamayacaktır. Bu bakımdan hekimler arasında bir fark yaratılmaktadır. Halbuki her iki hekim de aynı raporu düzenleyerek, kişiler hakkında aynı sonucu doğuran sonuçlara neden olabilmektedirler. Özetle, bu maddenin sıkıntılılarından birini bu husus oluşturmaktadır. Çözümü için hekimler ve sağlık mesleği mensupları bakımından ortak bir nokta bulunmalıdır. Bunun için de aynı sonucu doğuran düzenlemekle yükümlü oldukları belgeler ve sonuçları göz önünde bulundurulmalı, failin sahip olduğu sıfat göz önünde bulundurularak düzenleme yapılmamalıdır.

TCK 210/2'nin ikinci cümlesinde yer alan suçun nitelikli halini oluşturan; *“düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişinin zararına bir sonuç doğurucu nitelikte olması”* durumu da değerlendirilmelidir. Kamu görevlisi olmayan hekim, bu nitelikli hal sebebi ile kamu görevlisi hekim gibi TCK 204/2 ile cezalandırılacaktır. Özellikle görevi kötüye kullanma, rüşvet, dolandırıcılık gibi suçlarla benzerlik gösteren bu hüküm göstermektedir ki; kanun koyucu belirtilen suçlar dışında da ağır bir şekilde cezalandırılma yapılmasını isteyerek, caydırıcılık yoluna gitmeyi tercih etmiştir.

İlgili madde için vurgulanması gereken en önemli sıkıntılardan biri de *“düzenleme”* ifadesidir. Madde suçun sadece düzenlemek ile tamamlanacağını ve kullanılmasının ayrıca aranmayacağını ifade etmektedir. Bu durum hekimler bakımından büyük bir sorunu beraberinde getirmektedir. Çünkü düzenlemek ile suçun tamamlanması sonucunda yaptırım ile karşılaşmaktadır. Örneğin, hekim belgeyi gerçeğe aykırı düzenlemiş ama kullanmamış ise hatta o sırada

suçu işlemekten vazgeçmiş iken yargı organlarının eline bu sırada belge geçtiğinde; düzenlediği anda tamamlanan suç sebebi ile sorumlu olacaktır. Bu durum ise; açıkça adaletsiz bir sonuç yaratmaktadır. Bu sebeple ilgili maddede yer alan suç için “*kullanma*” şartının da özel belgede olduğu gibi ayrıca aranması isabetli bir düzenleme olacaktır.

Kamu görevlisi olmayan hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçu, özellikle kamu nezdinde hekime yönelmiş olan güvenin sarsılmaması amacına hizmet eder iken, özellikle maddi gerçeğin aydınlatılmasında hakimın yardımcısı niteliğinde bilirkişi olarak görev yapması durumunda, tıp sanatının doğru olarak kullanılarak yargı nezdinde doğruların açığa çıkarılmasını hekimin sağladığı da göz ardı edilmemelidir. Bunun için özel olarak başka bir hüküm tahsis edilmiş (TCK 276) ve yine hekimin düzenlemiş olduğu raporların önemi açıkça vurgulanmıştır.

Tüm bu açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda, kamu görevlisi olmayan hekimin gerçeğe aykırı belge düzenlemesi suçunda sorumluluğu; çalışmamızda tüm boyutlarıyla “*belgenin ne olduğu*”, “*belgede sahteciliğin ne olduğu*” ve ceza kanunumuzdaki düzenlenişi doğrultusunda güncel bir şekilde anlatılmaya çalışılmış; Yargıtay kararları ile hem hekimin cezai sorumluluğuna yüksek mahkemenin yaklaşımı örneklendirilmek istenmiş hem de hekimin cezai sorumluluğunun yanında bir de meslek içi disiplin cezası sorumluluğunun olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu durumlara ilaveten, maddede var olan sıkıntılara işaret edilmiş ve çözümler bulunmaya çalışılmıştır. Özellikle bu suçun, toplumda var olan ve sadece öğrencilerin sınav zamanı almış oldukları raporlarda bu sahteciliğin mevcut olduğu kanısı yıkılmak istenmiş ve kişiler ya da kamu adına çok önemli sonuçlar doğurabilecek nitelikte ayrı bir maddede düzenlenebilecek bir suç vasfını taşıdığı vurgulanmak istenmiştir.

KAYNAKLAR

- ACAR, Ayşe Ece, **Medeni Muhakeme Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Niteliği**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2013.
- AKICI, Ahmet- Altun, Refik, “*Elektronik (E) Reçete Uygulaması ve Akılcı İlaç Kullanımına Katkısı*”, Türk Aile Hekimleri Dergisi, Yıl: 2013; 17 (3): 125-133.
- AKYILDIZ, Sunay, “*Tıp Hukukunun Güncel Sorunları*”, V. Türk Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 142, Ankara 2008.
- AKYILDIZ, Sunay, “*Hekimin Cezai Sorumluluğu Bakımından Uygulamada Sorunlar*”, V. Türk- Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 142, Ankara 2008.
- AKYILDIZ, Sunay- ÖZKAN, Hasan, **Hasta- Hekim Hakları ve Davaları**, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ekim 2012.
- AKYÜREK, Güçlü, “*5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun Yeni 252. Maddesi ve Özel Sektörde Rüşvet*”, Kazancı Hukuk Araştırmaları Dergisi, Yıl 2012 Sayı 99, S.22 Vd.
- ALACAKAPTAN, Uğur, “*İngiliz Ceza Hukukunda Suç ve Cezaların Kanuniliği Prensibi*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kriminoloji Enstitüsü Yayınları, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1958.
- ALACAKAPTAN, Uğur, “*Suçun Unsurları*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No. 372, Sevinç Matbaası, Ankara 1975.
- ALACAKAPTAN , Uğur, “*İşlenemez Suç*” , Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- ALKAN, Nevzat- SÖZEN, Şevki ve KURTAŞ, Ömer, “*Dünyada Adli Belge İncelemesi*”, Adli Tıp Bülteni, Cilt 3, Sayı 2, 1998.
- ARPACI, Abdülkadir, **Yeni Türk Medeni Kanunu**, Legal Yayınevi, İstanbul 2008.

- ARTUK, Mehmet Emin- GÖKCEN, Ahmet ve YENİDÜNYA, Caner, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Turhan Kitabevi, 5. Bası, Ankara 2004.
- ARTUK, Mehmet Emin- GÖKCEN, Ahmet ve YENİDÜNYA, Caner, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, Ankara 2012.
- ARTUK, Mehmet Emin- GÖKCEN, Ahmet ve YENİDÜNYA, Caner, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, Ankara 2013.
- AŞÇIOĞLU, Çetin, **Tıbbi Yardım ve El Atmalardan Doğan Sorumluluklar**, Ankara 1993.
- AVCI, Mustafa, “*Türk Hukukunda Hekimin İrtikap Suçu (TCK 250)*”, V. Türk Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 142, Ankara 2008.
- AYDOĞDU, Eyüp- AYTAÇ, Yasin, “*İmza Sahteciliğinin Türleri, Tespiti ve Önlenmesi*”, Polis Bilimleri Dergisi, Polis Akademisi Başkanlığı, Yıl: 2011, Cilt: 13 (2).
- BERBER, Leyla Keser, “*İmzalıyorum O Halde Varım Dijital İmza, Dijital İmza Hakkındaki Yasal Düzenlemeler, Dijital İmzalı Elektronik Belgelerin Hukuki Değeri*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Yıl 13, Sayı 2, 2000.
- BİRİNCİOĞLU, İsmail- ÖZKARA, Erdem, “*Adli Belge İncelemelerinde Bilinmeyenler, Örneklerle Yazı ve İmza Analizi ile Islak İmza Kavramı*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 87, Yıl 2010.
- CAREY, Peter- SANDERS Jo, **Media Law**, Thomson Sweet & Maxwell, Third Edition, 2004.
- CENGİZ, Sibel, **Evrakta Sahtekarlık Suçları**, US- A Yayıncılık, Ankara 2007.
- CENGİZ, Salih, “*Adli Belge İncelemelerinde İmza ve Yazının Yaş Tayini*”, Güncel Hukuk Dergisi, Ekim 2012/10- 106.
- CENTEL, Nur- ZAFER, Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yayınevi, 10. Bası, İstanbul 2013.

- ÇAKMUT, Özlem Yenerer, “*Tıp Ceza Hukukunda Bilirkişilik*”, V. Türk Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 142, Ankara 2008.
- ÇETİN, Erol- MALKOÇ, İsmail, **Uygulamada Sahtekarlık Suçları Bilgisayar Suçları Tebligat Suçları ve İlgili Mevzuat**, Adalet Yayınevi, Ankara 1995.
- ÇİÇEK, Niyazi, “*Hukuksal Geçerlilik Bakımından Resmi Belgelerin Biçimsel Özellikleri*”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt : 40 Sayı: 4, Aralık 2007.
- DEMİRBAŞ, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009.
- DEMİREL, Birol, “*Hekimin Yasal Sorumlulukları*”, Gazi Tıp Dergisi, 16(3), 99-106.
- DÖNMEZ, Burcu Demren, “*Türk Ceza Kanununda Kamu Görevlisi Kavramı*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2011(94).
- DÖNMEZER, Sulhi, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, Beta Yayınevi, 16. Bası, İstanbul 2001.
- DÖNMEZER, Sulhi, **Genel Ceza Hukuku Dersleri**, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2003.
- DURAL, Mustafa- ÖZ, Tufan, **Türk Özel Hukuku**, Cilt IV, Miras Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2009.
- DÜLGER, Murat Volkan, **Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku**, Beta Yayınevi, Ankara 2013.
- ERBAŞ, Rahime, “*Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu (TCK md. 210/2)*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. LXXI, S.1, Yıl: 2013.
- ERDAĞ, Ali İhsan, **Tıp Ceza Hukukunda Belgede Sahtecilik Suçu (Sağlık Mesleği Mensupları Tarafından İşlenebilecek Olan Belgede Sahtecilik Suçu)**, V. Türk-Alman Tıp Hukuku Sempozyumu, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 142, Ankara 2008.

- EREM, Faruk, “*Suçta İştirak*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 1, 1946.
- ERGÜN, Güneş Okuyucu, “*Bilirkişi Raporu Üzerinde Gerçekleştirilen Sahtecilik Fiillerinin Niteliği*”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 4 Sayı:1 Yıl: 2013.
- ERMAN, Sahir, “*Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Resmi Evrak Tabirinden Ne Anlaşılacak Lazım Gelir?*” , Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Dergisi, Yıl: 1949 Cilt: 04 Sayı:1.
- ERMAN, Sahir, “*Evrakta Sahtekarlık Suçlarında Varaka Mefhumu*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1949, C.15, S.1.
- ERMAN, Sahir, **Sahtekarlık Suçları, Ticari Ceza Hukuku III**, İstanbul 1987.
- ERMAN, Sahir- ÖZEK, Çetin, **Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul 1996.
- ERTURGUT, Mine, **Medeni Usul Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Olarak Değerlendirilmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 2004.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin, “*Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 67, Sayı: 3, Yaz: 2009.
- GÖKCAN, Hasan Tahsin, “*Özel Belgede Sahtecilik Suçu*”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 68, Sayı: 2010/1.
- GÖKCEN, Ahmet, **Belgede Sahtecilik Suçları**, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2013.
- GÜVEN, Sevgi Kesim, “*Yeni Dünya Düzeni İçinde Enformasyon Teknolojilerinin Vaatleri ve Tehditleri*”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı: 34, Yıl: 2008.
- HAKERİ, Hakan, **Tıp Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.
- HAKERİ, Hakan, “*Tıbbi Bilirkişinin Cezai Sorumluluğu*”, IV. Sağlık Hukuku Kurultayı, Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2012.
- HAKERİ, Hakan, **Tıp Hukuku**, 9. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2015.

- İÇEL, Kayıhan, “*Fikri İctima Üzerine Bir İnceleme*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 30, Sayı: 1-2, Yıl: 1964.
- İÇEL, Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler II**, Beta Yayınevi, İstanbul 2013.
- İPLİKÇİ, Şahin, “*Sahtecilik Tür ve Yöntemleri, Açıklamalı İçtihatlı Belgelere Sahtecilik Suçları*” (Taşdemir, Kubilay, *Belgelerde Sahtecilik Suçları Eseri İçerisinde*), Ertem Basım, Haziran Ankara 2013.
- KONURALP, Haluk, **Medeni Usul Hukukunda İspat Kurallarının Zorlanan Sınırları**, Yetkin Yayınevi, Ankara 2009.
- KURU, Baki- ARSLAN, Ramazan ve YILMAZ, Ejder, **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- KARTAL, Pınar Memiş, “*Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK 257)*”, Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, Yıl: 2013 Cilt: 19 Sayı:2.
- MERAN, Necati, **Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma**, 3. Baskı, Ankara 2014.
- ORHUN, Can, “*Ulusal Yargı Ağı Projesi ve E-İmza*” , Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 81, Yıl: 2009.
- ÖZBEK, Veli Özer, “*Elektronik Ortamda Saklı Bulunan Verilerin Ceza Muhakemesinde Delil Niteliği ve Değerlendirilmesi*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, c.59, Yıl: 2001.
- ÖZBEK, Veli Özer- KANBUR, Mehmet Nihat- DOĞAN, Koray- BACAKSIZ, Pınar- TEPE, İlker , **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2013.
- ÖZEN, Mustafa, “*Ceza Hukukunda Fikri İctima*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 73, Yıl 2007.
- ÖZEN, Muharrem- ÖZOCAK, Gürkan, “*Adli Bilişim Elektronik Deliller ve Bilgisayarlarda Arama ve El Koyma Tedbirinin Hukuki Rejimi (CMK m. 134)*” , Ankara Barosu Dergisi, 2015/1.

- RATZEL, Rudolf/ LUXENBURGER, Bernd, **Handbuch Medizinrecht**, DeutscherAnwaltVerlag, 2008, no: 103.
- SARSIKOĞLU, Şenel, “*Ceza Muhakemesinde Delil ve İspat Hukuku Açısından Elektronik Delil (E- Delil) Kavramı*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:6, Sayı: 22, Temmuz 2015.
- SEVÜK, Handan Yokuş, “*Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik*” , İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: LXIV, Sayı: 1, Yıl: 2006.
- TANRIVER, Süha, “*Bilirkişinin Sorumluluğu*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 56, Yıl: 2005.
- TAŞDEMİR, Kubilay, **Belgelerde Sahtecilik Suçları**, Ankara 2013.
- TEKİN, Nurullah, “*Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 19, Ekim 2014.
- TEZCAN, Durmuş- ERDEM, Mustafa Ruhan ve ÖNOK, R. Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Seçkin Yayınevi, 8. Baskı, Ankara 2012.
- TOROSLU, Nevzat- FEYZİOĞLU, Metin, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Savaş Yayınevi, Ankara 2013.
- TOROSLU, Nevzat, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Savaş Yayınevi, Ankara 2005.
- TÜMER, Ali Rıza, “*Hekimlerin Cezai Sorumlulukları ve 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanununun Hekimlere Getirdiği Yükümlülükler*”, Hacettepe Tıp Dergisi, Cilt: 36, Sayı: 1, Yıl: 2005.
- TÜRKMEN, Ali, **Hekim ve Hasta Hukuku**, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- ULSENHEIMER, Klaus/ BIERMANN, Elmar/ BOCK, Rolf- Werner, **Arztstrafrecht in der Praxis**, 5. Auflage, C.F. Müller, 2015.
- ÜNVER, Yener, “*Türkiye’de Ceza Hukuku Alanında Yapılan Yakın Tarihli Düzenlemelerde Tıp Hukukuna İlişkin Birkaç Sorun*”, Uluslararası Katılımlı I. Tıp Etiği ve Tıp Hukuku Sempozyumu Kitabı, İstanbul 2005.

ÜNVER, Yener- HAKERİ, Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku, I. Cilt**, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

ÜNVER, Yener- HAKERİ, Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku, 2. Cilt**, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

WALTER, Tonio, “*Ceza Muhakemesinde İspat Yükü*” , **Ceza Muhakemesi Hukukunda Delil ve İspat**, Çeviri: Doğan, Koray, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.

YAZICIOĞLU, Yılmaz, **Bilgisayar Suçları Kriminolojik, Sosyolojik ve Hukuki Boyutları İle**, Alfa Yayınevi, 1. Baskı, 1997.

İNTERNET KAYNAKLARI

ALBERTS, David S.- PAPP, Daniel S., **The Information Age: An Anthology on Its Impact and Consequences**, CCRP Publication Series, 1997, Volume I, s.3, www.dodccrp.org/files/Alberts_Anthology_I.pdf , Erişim Tarihi: 09.12.2015.

ALKAN, Nevzat- SÖZEN, Şevki ve KURTAŞ, Ömer, “*Dünyada Adli Belge İncelemesi, Adli Tıp Bülteni*”, Cilt:3, Sayı 2, 1998, www.adlitipbulteni.com/index.php/atb/article/viewFile/295/362 . Erişim Tarihi: 10.12.2015.

Aydil, Ertan, **Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Evrakta Sahtekarlık Suçu (Yüksek Lisans Tezi)**, İstanbul 2006, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd39defac1ccce0a718d43342c3f30129820bec29189cbcea4c3ce11a45715cf42c> ,s.59, Erişim Tarihi: 04.11.2015.

Das, Vinu V., “*Principles of Data Structures Using C and C++*”, New Delhi: New Age International, 2006, Discovery eBooks, EBSCOhost, Erişim Tarihi: 09.12.2015.

DÜLGER, Volkan Murat, “*Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Suç Ortaklığı (Suça İştirak)*”, www.dulger.av.tr/pdf/ytckdasucortakligi.pdf , Erişim Tarihi: 27.12.2015.

ERDEN, Faruk, Doğru Reçete Yazımı ve Reçetelemede Kaynaklar, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji Ana Bilim Dalı, tip.kocaeli.edu.tr/docs/farmakoloji/reçete.ppt , Erişim Tarihi: 12.01.2016.

GÜL, Hüsamettin- KURU, Kaya- GÜRSEL, Güney ve YILDIZ, Özkan, “*Elektronik Reçetenin Avantajları, Kullanımında Karşılaşılabilecek Sorunlar ve Giderilme Yöntemleri*”, 2. Ulusal Tıp Bilişimi Kongresi, <https://turkmia.org/kongre/cd/pdf/27.pdf> ,Erişim Tarihi: 14.01.2016.

GÖKSEL, Sibel, Reçete Yazmanın Genel İlkeleri, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji & Klinik Farmakoloji Ana Bilim Dalı, eğitim.med.ege.edu.tr/recetegunleri08/Recete_Yazmanin_Genel_ilkeleri.ppt , Erişim Tarihi: 12.01.2016.

GÖKSU, Mustafa, **Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil (Doktora Tezi)**, Ankara 2010, acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/26465/tez.pdf , Erişim Tarihi: 19.12.2015.

ÜSTÜNER, Ali, **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi)**, 2013, acikerisim.dicle.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11468/523/Tez-Resmi%20Belgede%20Sahtecilik%20Suçu.pdf?sequence=1&isAllowed=y ,Erişim Tarihi: 27.12.2015.

VANDENDRIESSCHE, Johan, “*Introduction to the Belgian Laws on E-Signatures, Digital Evidence and Electronic Signature Law Review*”, s.67- 74, sas-space.sas.ac.uk/5461/1/1732-2329-1-SM.pdf , Erişim Tarihi: 16.12.2015.

DİĞER KAYNAKLAR

Alman Ceza Kanunu, Legislationline Office for Democratic Institutions and Human Rights Database, www.legislationline.org/download/action/id/6144/file/Germany_CC%20am%20102015.pdf , Erişim Tarihi: 01.01.2016.

Code Pénal Suisse, Le Conseil Fédéral Le Portail du Gouvernement Suisse, <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19370083/201501010000/311.0.pdf> , Erişim Tarihi: 04.01.2016.

Code Pénal Suisse, Confédération Suisse,, <https://www.admin.ch/ch/f/rs/3/311.o.fr.pdf> , Erişim Tarihi: 08.01.2016.

E- Reçetede Güvenlik Sorunu, Medimagazin Sağlık Haber Portalı, www.medimagazin.com.tr/eczacı/genel/tr-e-recetede-guvenlik-sorunu-4-34-67747.html , Erişim Tarihi: 14.01.2016.

Federal Rule of Evidence, U. S. Government Printing Office, Washington: 2014, www.uscourts.gov/file/486/download , Erişim Tarihi: 19.12.2015.

Fransız Ceza Kanunu, Legislationline Office for Democratic Institutions and Human Rights Database, www.legislationline.org/download/action/download/id/3316/file/France_Criminal%20Code%20updated%20on%202012-10-2005.pdf , Erişim Tarihi: 01.01.2016.

German Criminal Code, Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz, Çeviren: Bohlander, Michael, www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/ , Erişim Tarihi: 04.01.2016.

Hekimler ve Tabip Odası Yöneticileri İçin Mevzuat, Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının

Türkiye’de Özel Sağlık Kuruluşlarında Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, Başvuru İçin Gerekli Belgeler, Türk Tabipler Birliği, https://www.ttb.org.tr/mevzuat/index.php?option=com_content&view=article&id=914:yabanci-salik-meslek-mensuplarinin-tuerkyede-ozel-salik-kurulularinda-calima-usul-ve-esaslarina-dar-yoenetmelk&catid=2:ymelik&Itemid=49 , Erişim Tarihi: 05.01.2016.

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Başhekimliği Program Destek Birimi, E-Reçete Uygulaması, istanbultip.istanbul.edu.tr/wp-

content/uploads/attachments/021_e.recete.uygulamalari.sunu.pdf , Erişim Tarihi: 14.01.2016.

Japon Ceza Kanunu, www.cas.go.jp/jp/seisaku/hourei/data/PC.pdf , Erişim Tarihi: 01.01.2016.

Kriz Zamanlarında Gerekli Bilgiler El Kitapçığı, Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/02/23/van%20depremi.pdf , Erişim Tarihi: 20.03.2016.

Medula Eczane E- Reçete Sık Sorulan Sorular Dokümanı, T. C. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, https://medeczane.sgk.gov.tr/doktor/erecetesss.pdf , Erişim Tarihi: 14.01.2016.

Oxford Dictionaries, www.oxforddictionaries.com/definition/englishmedicine , Erişim Tarihi: 20.01.2016.

Sosyal Güvenlik Kurumu, Genel Sağlık Sigortası Medula, Kasım 2007, www.sgk.gov.tr/wps/wcm/connect/6bcc4d28-7031-4d04-963e-a500ad6ae0ea/MedulaSistemi.ppt?MOD=AJPERES , Erişim Tarihi: 14.01.2016.

Sosyal Güvenlik Kurumu, Medula Eczane Reçete ve Rapor Web Servisleri Kullanım Kılavuzu, https://medeczane.sgk.gov.tr/doktor/SaglikTesisReceteVeRaporWebServisleri.pdf , Erişim Tarihi: 14.01.2016.

The Federal Council, The portal of the Swiss Government, Swiss Criminal Code, https://www.admin.ch/ch/e/rs/3/311.0.en.pdf , Erişim Tarihi: 08.01.2016.

Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5693840af36b62.25770690 , Erişim Tarihi: 11.01.2016.

Türk Tabipler Birliği, Geçici Süreyle Meslekten Men Karar Örnekleri, www.ttb.org.tr , Erişim Tarihi: 23.01.2016.

World Health Organization, Medical Certification of Cause of Death, Instructions for Physicians on Use of International Form of Medical Certificate of Cause of Death, Geneva 1979, apps.who.int/iris/bitstream/10665/40557/1/9241560622.pdf , Erişim Tarihi: 20.03.2016.

Yabancı Sağlık Meslek Mensuplarının Türkiye’de zel Sağlık Kuruluşlarında alışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik, Sayı: 28212, Resmi Gazete, www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/02/20120222.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/02/20120222.htm , Erişim Tarihi: 05.01.2016.

www.legalbank.net

www.kazanci.com